

Punem țara înainte de orice, datoria înainte de propria persoană, suntem mândri știind că tot ceea ce facem este pentru România!

(Deviza Serviciului de Informații Externe)

PERISCOP

Anul XVI, nr. 1/61, ianuarie - martie 2023

**Publicație trimestrială a Asociației Cadrelor Militare
în Rezervă și în Retragere din Serviciul de Informații Externe**

CONSULTANȚI:

Prof. dr. Ilie BĂDESCU – membru corespondent al Academiei Române

Conf. dr. Mihai MILCA – membru al conducerii Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România

Jurnalist - Dan ANDRONIC

Acad. Dinu C. GIURESCU

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef: I. Popa

Redactor-șef adjunct: A. Botez

**Membri: C. Barbu, C. Biriș, I. Constantin,
I. Gatea, D. Ionescu, D. Sulugiuc
I. Pavel, D. Stîngă, L. Guzu**

Mircea Manea

Grafica: D. Roșu

Cu prilejul sărbătorii Învierii Domnului, Consiliul director al ACMRR și Colegiul de redacție al Revistei Periscop adresează membrilor Asociației, colaboratorilor și cititorilor noștri urări de sănătate, viață îndelungată, bucurii și încredere într-un viitor mai bun.

HRISTOS A ÎNVIAT!

SUMAR

EDITORIAL

- **România 2022. Starea economică în contextul crizelor pag. 8**
Marii economiști consideră că într-o perioadă de criză profundă precum cea de acum, țările mai slab dezvoltate, cum este România, pot valorifica situația pentru a ieși din starea precară a unor domenii. (C. Anghelache)

SERVICII SECRETE

- **Spionajul românesc în vreme de război (IV) pag. 12**
1. Acțiuni întreprinse de Serviciul Special de Informații împotriva Mișcării legionare; 2. Colaborarea cu Serviciul de informații al armatei germane (Abwehr); 3. Măsuri întreprinse de S.S.I. împotriva activității serviciilor de informații clandestine germane din România. (I. Popa)
- **Berlinul – capitala spionilor? pag. 30**
De la Războiul Rece și până în prezent, poveștile multor spioni încep și se termină la Berlin. (I. Constantin și I. Gatea)
- **Saga defectorilor (X) pag. 34**
Prezervându-și anonimatul, Jean Cremet a reușit performanța de a muri în patul lui uitat de toți, intrând însă grație biografilor săi, Faligot și Kauffer, în panoplia marilor spioni ai secolului al XX-lea. (M. Milca)
- **Intelligence mozaic pag. 38**
1. Mesaje la aniversarea SIE; 2. Agresivitatea Rusiei sub lupa analitică a serviciilor de informații; 3. Femeile de la MI-6; 4. Fost șef al DGSE chemat în instanță; 5. Eliberarea unei spioane cu mari performanțe în perioada Războiului Rece. (I. Popa, G. Bărbulescu, I. Gatea)

CULTURA DE SECURITATE, CULTURA POLITICĂ

- **Planul Marshall, Frank Wisner și „operațiunile sub acoperire” pag. 46**
Anii 1945-1947 – lenta coborâre a „Cortinei de Fier”; „Doctrina Truman” și Planul Marshall – „două jumătăți ale aceluiași întreg”; Agenția Centrală de Informații – un colos la început de drum; Frank Wisner trece la treabă...; Subversiunea – între eșecuri sângeroase și succese îndoielnice; Seminte cu roade târzii, dar... bogate. (Fl. Banu)
- **Oportunitatea încheierii unor acorduri de limitare a spionajului reciproc între aliați pag. 59**
Renunțarea reciprocă la spionaj între aliați poate contribui la eliminarea unei probleme sensibile de pe agenda relațiilor bilaterale și vor relansa raporturilor transatlantice. (A. Botez)
- **Ofițerul operativ din serviciul de spionaj francez pag. 64**

Agenția de spionaj a Franței – Direcția Generală a Securității Externe are în vedere două mii de recrutări de noi angajați până în anul 2025.

(P. Neghiu)

- **Preocupări privind regimul documentelor secrete pag. 68**
Data fiind amploarea fenomenului de încălcare a regimului documentelor secrete, reprezentanți ai societății civile încearcă să propună soluții de ameliorare a acestei situații. (A. Botez)
- **100 de ani de la adoptarea Constituției din 1923 pag. 71**
La 28 martie 1923, după adoptarea de către Parlament, Regele Ferdinand I promulga Constituția României, care în acea perioadă a fost apreciată drept cea mai democratică lege fundamentală din întreaga Europă. (I. Constantin)

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

- **Informațiile din surse deschise: o provocare pentru serviciile de spionaj? pag. 73**
Informațiile din surse deschise pot fi deosebit de utile în completarea lacunelor informațiilor secrete tradiționale, eficiența lor maximă fiind însă atunci când sunt folosite ca un instrument complementar. (A. Botez)
- **Mai pot evita Statele Unite și China războiul? pag. 83**
Întrebarea centrală este dacă Statele Unite și China pot evita „capcana lui Tucidide”, respectiv dacă divergențele dintre cele două mari puteri vor duce sau nu la război, sau acestea vor găsi o cale pentru a evita confruntarea militară. (R. Priboi)
- **Războiul din Ucraina – opinii, așteptări, estimări pag. 86**
Dacă niciuna dintre părți nu realizează victorii semnificative în lunile următoare, Războiul din Ucraina s-ar putea îndrepta spre o încetare temporară a focului. Conflictul va fi înghețat, un rezultat departe de a fi cel dorit de Kiev. (A. Botez)

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI

- **Români condamnați de tribunale sovietice pentru spionaj și crime contrarevoluționare pag. 91**
În total, tribunalele militare și speciale sovietice au condamnat 1.225 de cetățeni români, dintre care aproape 850 erau militari ajunși în prizonierat, iar 244 erau foști ofițeri și agenți de informații/contrainformații sau civili arestați după august 1944 și condamnați pentru spionaj împotriva URSS. (I. Schipor)
- **Odesa sub administrația românească (1941 – 1944) pag. 109**
Episoadele relatate pun în lumină faptul că, inclusiv în vremuri tulburi de război nimicitor, umanismul unor gospodari numiți să gestioneze problemele populației civile își arată roadele benefice și atenuează din efectele devastatoare ale distrugerilor. (I. Constantin)

ARHIVA PERISCOPULUI

- **Andropov către Ceaușescu: „Mai gândiți-vă...!”** pag. 121
La întrebarea tranșantă a lui Andropov („Ce câștigă România dacă va ieși din Tratatul de la Varșovia?”), Ceaușescu răspunde la fel de tranșant: „Nu câștigă, dar nici nu pierde nimic”. (I. Popa)

MOZAIC CULTURAL

- **Din ziare adunate** pag. 137
„Național”, „Jurnalul Național”, „Certitudinea”, „Lumina”, „România Literară”, „Evenimentul istoric”. (P. Neghiu)
- **Vitrina revistelor și cărților** pag. 145
1. *Periscop* în oglinda opiniei publice (**Redacția**); 2. Monumentele interbelice din Basarabia (**I. Popa**); 3. Suferințele limbii române în Ucraina (**Gh. Bărbulescu**); 4. Românii din vecinătate (**R. Priboi**)
- **Literatura despre spionaj cunoaște o evoluție fără precedent** pag. 150
Apreciem că asemenea scrieri despre o activitate specifică sunt utile pentru informarea opiniei publice, iar acest gen literar merită să fie încurajat și apreciat ca un important factor de educație și formare a ceea ce numim cultură de securitate. **Mircea Manea.**
- **Al 4-lea om?** pag. 155
O carte a unui fost ofițer de caz al Agenției Centrale de Informații susține că un oficial înalt al Agenției a sabotat operațiunile americane de contrainformații la ordinul Moscovei. (I. Gatea)

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

- **Sfântul și Marele Post. Rugăciunea, postul, milostenia și iertarea** pag. 158
(M. Vîrtejanu)

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI pag. 161
(Gheorghe Bărbulescu și Gheorghe Iordache)

**Cinste și onoare membrilor Serviciului
care au contribuit la apărarea independenței
și suveranității României**

EDITORIAL

ROMÂNIA 2022. STAREA ECONOMICĂ ÎN CONTEXTUL CRIZELOR

Prof. univ. dr. Constantin Anghelache

De curând a văzut lumina tiparului o nouă ediție a lucrării dedicate analizei stării economice a României, devenită o preocupare constantă a distinsului nostru coleg și colaborator al revistei Periscop, prof. dr. Constantin Anghelache.

Lansată în anul 1998, lucrarea își are geneza în dorința autorului de a așterne pe hârtie și a immortaliza gândirea proprie cu privire la evoluția social-economică a țării noastre. S-au scurs 24 ani, concretizați în 22 de volume în care, prin analiză bazată pe datele oficiale reale și capacitatea de interpretare, autorul a evidențiat ceea ce a considerat că este semnificativ și relevant cu privire la evoluția social-economică a României.

Lucrarea a fost primită cu interes de cititori în cei 23 ani de până acum. Mediul academic, de cercetare sau alte persoane, cu înaltă pregătire economică, au transmis autorului gânduri încurajatoare pentru continuarea demersului la care s-a angajat. Prin competența Bibliotecii Naționale a României, lucrările publicate până în prezent se află în biblioteci de renume mondial, majoritatea asociate marilor universități ale lumii. Astfel, cartea a fost primită, cu interes, printre altele, de: Bayerische Staatsbibliothek – Munchen – Germania, Harvard College Library – SUA, Stanford University Library – SUA, Cornell University Library – Ithaca – USA, Indiana University – Bloomington – SUA, The British Library – London – Marea Britanie, University of Chicago Library – Chicago – SUA, University of Pittsburgh – SUA, Hathitrust Digital Library – Ann Arbor – SUA, Bibliotheque et Archives Nationales du Quebec – Montreal – Canada, University of Oxford – Oxford – Marea Britanie, University of Illinois – Urbana – SUA, Library of Congress – Washington – SUA, sau University of California – Los Angeles – SUA și altele. De asemenea, un număr important de exemplare din această lucrare, ce apare anual, stă la dispoziția străinilor aflați oficial în România sau al unor instituții internaționale care, pe lângă punctele de vedere exprimate de autoritățile oficiale române cu privire la situația economică și socială a țării noastre la un moment dat, se apleacă și asupra punctului de vedere exprimat de o persoană apreciată a fi autorizată în acest domeniu.

Redăm, în continuare, un extras din Prefața autorului, care sintetizează esența lucrării și se constituie într-un nou semnal de alertă cu privire la direcția în care ne îndreptăm (Redacția).

**

„Am ajuns la a douăzeceșidoua apariție în care am încercat să deslușesc aspectele esențiale care fac obiectul studiului într-un context particular pentru România. Afirm aceasta, gândindu-mă în primul rând la „mersul greu” al țării după criza din 2008-2010, ale cărei efecte s-au resimțit foarte mult. Precum venirea iernii, recesiunea economică ce a încolțit încă din anul 2006, ne-a găsit, ca întotdeauna nepregătiți, mai ales acum în perioada crizei energetice. Și nici nu avea cum să fie altfel atâta timp cât din 1990 și până astăzi, în proporții diferite, cei care au asigurat managementul macroeconomic național au acționat, la început cred fără știință, apoi din orientări partizane, iar în cele din urmă, așa aprecia, fără discernământ și spirit național.

După anul 2012, volumele publicate au reliefat un progres, insuficient însă pentru stadiul economico-social în care ne aflăm. Fără mândrie constatăm că în majoritatea indicatorilor de clasificare a statelor din Uniunea Europeană ne aflăm pe ultimele două-trei locuri, deși ca mărime suntem a șaptea. În treacăt fie spus, deși ar apărea ca o repetare, numai câteva exemple, validate de nemilosul timp, ne edifică pe deplin asupra aprecierii.

Astfel, în 1990, prin scoaterea părților sociale deținute de salariații din vechiul regim din sfera investițiilor (producția) și aducerea pentru consum, a declanșat procesul inflaționist (este lesne de ce și apreciez că nu se impune să fac aici o pledoarie, tema fiind abordată în acest volum). Este adevărat că și în vechiul sistem superetatizat, inflația acționa în mod mascat (pasiv), dar în 1990 s-a declanșat un fenomen care a „ofilit” fără posibilitate de revenire întreaga economie națională. Cu acei bani se putea face și altceva, de pildă să se înceapă, fie și limitat, primul pas pe linia privatizării, adică transformarea „părților sociale” în „acțiuni reale”. Nu s-a vrut, nu s-a putut sau s-a urmărit doar populismul și amăgirea bietului român.

A urmat al doilea fenomen nociv și pentru o economie și societate așezată, dar pentru România care pescuia în ape tulburi și adânci și anume declanșarea șomajului. În mod cert, economia României avea un șomaj latent dar acesta nu trebuia scos în „stradă” ci absorbit cu pricepere. Cum? Prin a folosi resursele naturale, financiare și umane ale țării, adică cei trei factori determinanți în dezvoltarea economică, prin proces de reconversie primară a forței de muncă și, să zicem, declanșarea unui amplu proces de dezvoltare a infrastructurii naționale, care stă și astăzi pe ultimul loc din Europa. Ce ne lipsea atunci când toate materiile prime și materialele se aflau încă în proprietatea statului și era necesar doar ca disponibilizații din minerit și alte sectoare să fie transferați la Regia Națională a Drumurilor? Un asemenea pas însemna „scăparea” de sub efectul negativ al șomajului, scutirea de finanțare a unui flagel social agresiv, menținerea a numeroase întreprinderi pe atunci, societăți comerciale și Regii Autonome (ciment, bitum, asfalt), într-un ritm susținut de activitate, cu efect în eficiența economico-financiară în toate cazurile. După 32 de ani, astăzi România ar fi avut o infrastructură rutieră fără cusur, dorită și utilizată de întreaga Europă. Acum cei ce se îndreaptă către Estul Europei se cam codesc să folosească traseul

de „drumuri fără poduri” românesc. Și astăzi un program național care să cuprindă măsuri proactive de dezvoltare a infrastructurii este încă o soluție salvatoare. Marii economiști consideră că într-o perioadă de criză profundă precum cea de acum, țările mai slab dezvoltate, cum este România, pot valorifica situația pentru a ieși din starea precară a unor domenii.

În acest volum se poate găsi exercițiul unei asemenea strategii. Dar se pare că ne cantonăm în a dezvolta infrastructura numai prin absorbția de fonduri europene (capitol la care proiectele antamate sunt ne semnificative și pe această cale se pierd drepturile pe care calitatea de membru al Uniunii Europene îl oferă) și la prețuri incredibile și greu de întâlnit prin altă țară europeană.

A urmat decretarea industriei românești ca „o grămadă de fiare vechi”. Ce a urmat? „Grămada de fiare vechi” a și „ruginit” și prin procesul de privatizare, mai bine zis de înstrăinare la orice preț nechibzuit (poate aducător de comisioane în puține buzunare) s-a evaporat toată industria, fără a se fi pus ceva construit în loc. Au dispărut toate întreprinderile românești la prețuri de nimic. S-au dus pe apa sâmbetei marile întreprinderi (Autocamioane Brașov, Tractorul Brașov, Semănătoarea, Timpuri Noi, 23 August, combinatele siderurgice, combinatele petrochimice, Rulmentul Brașov, fabricile de mobilă etc.) iar altele, din ceea ce a mai rămas, se află în dificultate și acum ne uităm că, la masa integrării europene, nu avem cu ce participa, deoarece nu ne-a mai rămas nici măcar o mică specializare.

În domeniul turismului s-a practicat degradarea prin concesiune și nu vânzarea reală de acțiuni. Ulterior, un anume ministru, a păcălit o țară întregă cu pârtii, telescaune, săli de sport și gondole, care nu înlocuiesc frumusețea peisajului natural ce trebuia conservat și dezvoltat. Ulterior au ieșit la iveală și comisioanele care au acompaniat această particulară activitate investițională. Ceea ce se întâmplă astăzi cu beneficiarii comisioanelor nu face obiectul acestei cărți. Delta Dunării a ajuns și ea de plâns pentru cei ce i-au cunoscut adevărata valoare de patrimoniu național. Agricultură, în toată structura și complexitatea sa, a devenit o mare povară pentru țăranul (acum fermierul) român pauper. S-a distrus sistemul național de irigații și cultură prin asolamente, iar chimizarea și mecanizarea se fac întâmplător. Ne-am întors la „plugul tras de boi” și ne uităm numai spre cer cu rugăciunea în gând la Cel de Sus. Acesta mai și dă, dar nu bagă nimănui în traistă.

Criza energetică va „săpa” adânc în condițiile de trai ale românilor. A fost cel mai slab an agricol, costurile tot nu se pot recupera și, de aceea, sărăcia se adâncește virulent. Pădurile au fost defrișate și exploatate nemilos. S-au distrus sute de mii de hectare împădurite care, nemaifiind, au întors clima pe dos și încă ne mai întrebăm de ce oare? Abia acum ies la iveală măsurile „fărădelegi” care au devastat potențialul economic al țării. Toate acestea au efect asupra nivelului de trai, al calității vieții populației din România. Întreaga evoluție social-economică ne reliefează o cădere fără puterea de a fi oprită. Acum, filozofăm cu alți termeni (datorie publică, datorie externă, arierate, taxe și impozite, accesarea fondurilor

europene, rectificări bugetare) toate puse în schema de „subzistență” fără capacitate de dezvoltare. Să fim serioși și măcar sinceri să înțelegem că cei care ne ademenesc, nu se gândesc decât la interesele lor nu și la binefacere pentru tot românul. Secretul stă tot în resursele naționale, câte au mai rămas, în conservarea avuției naționale și în capacitatea creatoare a românilor. Este primul pilon care dă încredere, fie și într-o evoluție cu pași mărunți. Atenție la cele câteva resurse naționale, aparent ne semnificative, dar de o valoare uriașă în realitate, pe care le mai avem. Scăpați-le de cei ce le vor „privatizate” (vândute) pe nimic, pentru interese meschine, individuale sau de grup, precum întreaga industrie și bogățiile subsolului României. Ne uităm, ascultăm, contemplăm și, deoarece nu înțelegem nimic, rămânem doar stupefiați cu întrebări ce vor rămâne veșnic retorice.

Am expus câteva considerente, pentru a se înțelege ce se găsește în acest al douăzecișidoilea volum. Toate cele de mai sus izvorăsc chiar așa, dar în mod gradat pentru a nu-l înfiora pe cititor, din datele supuse analizei. Volumele de până acum, în conexiunea lor, exprimă evoluția continuă, bună sau rea, a economiei țării noastre. Acest volum acordă atenție sporită efectelor pe care actualele crize (Covid 19, financiar-economică, energetică, alimentară etc.) le au asupra evoluției economiei naționale. Chiar dacă acum este tratată cu o atenție mai redusă, mai ales de cei ce se pot identifica a fi făptuitorii „nerealizărilor”, cu timpul aceste studii vor fi de mare interes nu numai în New York, Munchen, Londra, Quebec, Oxford, Illinois, Chicago, Harvard, Stanford, Pittsburgh etc., ci și în România, când se va dori a se înțelege ce s-a întâmplat de alunecăm în mod continuu într-o vale fără albie.

Iată ce am gândit că ar fi util să pun în această prefață, nu pentru a stârni un interes suplimentar, ci pentru a prefigura ce rezultă din analiza bazată pe date certe. Cei care vor identifica în cuprinsul cărții o structurare și pe tronsoane de timp vor înțelege că, fără a mă exprima explicit, îi las cititorului puterea de a „împărți responsabilitățile”, eu încă nu zic „vina”, în mod diferit, tuturor celor care au asigurat managementul economiei naționale. Am îndrăznit să pun în fața cititorului această prefață plecând de la faptul că se împlinesc douăzecișidoi de ani de studiu și muncă neîntreruptă, în care m-am ferit să fac etichetări dar nu am ocolit adevărul, de cele mai multe ori crud, al evoluției României. Nu cu timiditate, ci cu atenție, am sugerat ceea ce trebuia sau trebuie făcut pentru a întoarce cursul devastator al evoluției social-economice. Cred că cele douăzecișidoi volume, inclusiv acesta, pe care le-am produs și dat pe piață, vor fi probă atunci când „istoria”, dacă altcineva nu se încumetă, va judeca de ce am evoluat astfel și de ce am ajuns aici! Cititorii, singurii beneficiari și analiști ai scrierilor mele, pot emite orice ipoteză, oricare dintre acestea fiind folositoare pentru eventuale studii în viitor”.

SERVICII SECRETE**SPIONAJUL ROMÂNESC ÎN VREME
DE RĂZBOI (IV)****Ioan C. Popa**

Acest ultim capitol pe care îl reproducem mai jos în serialul dedicat memoriilor lui Eugen Cristescu din activitatea sa de șef al Serviciului Special de Informații – SSI (1940-1944) se referă la două chestiuni extrem de sensibile pentru situația României în anii celui de-al Doilea Război Mondial.

Prima dintre ele a reprezentat-o constituit-o Mișcării legionare la guvernare în toamna anului de grație 1940, când România fusese sfârtecătă de Marile Puteri revizioniste ale epocii – URSS, pe de o parte, Germania (acompaniată de Italia, Ungaria și Bulgaria) pe de altă parte. Susținuți pe față de Berlin încă de la venirea național-socialiștilor la putere, în 1933, legionarii s-au dezlănțuit pe toate planurile, amenințând în ianuarie 1941 cu izbucnirea unui război civil, răsturnarea ordinii constituționale și subordonarea totală a țării față de Reichul german.

Relatarea lui Eugen Cristescu, implicat direct de conducătorul statului în reprimarea rebeliunii, aduce elemente concludente despre acele evenimente cruciale, inclusiv despre prudența manifestată de generalul Ion Antonescu până când s-a lămurit cu privire la poziția Berlinului și atitudinea armatei germane staționate pe teritoriul românesc față de acțiunea legionarilor. Atunci, după cum afirmă șeful SSI, în fața lui Hitler a primat aprecierea comandanților militari germani cu privire la Armata Română, în detrimentul poziției conducerii Partidului Național-Socialist, care continua să susțină Mișcarea legionară.

A doua chestiune se referă la colaborarea oficială a SSI cu Serviciul de Informații al Armatei Germane (Abwehr), având la bază alianța stabilită între cele două țări, dar și la măsurile de contracarare sau, cel puțin, de limitare a activităților clandestine ale diverselor servicii de informații germane pe teritoriul românesc.

La 23 august 1944, Eugen Cristescu își înceta misiunea de șef al SSI și intra pentru șase ani într-un șir de anchete la care a fost supus atât de noile autorități române, cât și de cele sovietice, cu ocazia transferării la Moscova a așa-numitului „lot Antonescu” până în mai 1946, când s-a înscenat „procesul marii trădări naționale”.

Depozițiile lui Eugen Cristescu în fața autorităților române (înainte de transferul la Moscova, dar mai ales în timpul procesului de la București și apoi în cadrul anchetelor derulate pe parcursul celor patru ani de detenție până la decesul

său, survenit la 12 iunie 1950 în penitenciarul Văcărești) sunt în general cunoscute de publicul cititor. Mai puțin cunoscute sunt depozițiile de la Moscova, scopurile urmărite de anchetatorii sovietici și mărturiile furnizate de Eugen Cristescu, aspecte asupra cărora vom reveni în unul din numerele viitoare ale revistei.

**

„1. Acțiuni întreprinse de Serviciul Special de Informații împotriva Mișcării legionare

Aceste acțiuni au constituit **cel mai important capitol din activitatea contrainformativă a S.S.I.** prin proporțiile și consecințele lor politice.

Am arătat într-un capitol anterior motivele speciale care au determinat conducerea statului să dea în sarcina acestui serviciu urmărirea problemei legionare. Vom adăuga aici că, prin legăturile ei externe și organizarea internă, mișcarea legionară se desemna ca o vastă conspirație, ce tindea la acapararea completă a puterii și instituirea statului totalitar legionar.

Psihoza legionară cuprinsese pe mulți, din motive diverse: oportunism, lașitate, naivitate etc., și găsisse simpatizanți chiar și în armată. Masacrul de la Jilava, asasinarea lui Virgil Madgearu și, în special, a lui Nicolae Iorga, i-au adus însă pe mulți dintre ei la trista realitate. Moartea lui Iorga, această mândrie a culturii românești, profesor la zeci de generații de ofițeri la Școala de război, a despărțit pe legionari pentru totdeauna de opinia publică cinstită din țară și le-a înstrăinat orice simpatii în armată.

În dimineața zilei de 28 noiembrie 1940, deci a doua zi după masacrul de la Jilava, mi se telefonează de la casa lui Mihail Ghelmegeanu că acolo au venit opt legionari ca să-l ridice pentru a-l duce să „dea o declarație”. În această situație, trimit imediat pe ofițerul de serviciu cu singurul agent pe care-l aveam la îndemână, dar aceștia nu pot rezista violenței legionare. Au însă prudența să-i urmărească, stabilind astfel că l-au dus pe Ghelmegeanu la Prefectura poliției.

Avizez imediat pe Rioșanu (Alexandru Rioșanu, locotenent-colonel, subsecretar de stat la MAI, n.red.), care îmi adaugă că, probabil, pentru aceleași motive a fost căutat dis-de-dimineată la telefon de soția lui C. Argetoianu. Însoțit de un locotenent și un agent, Rioșanu se duce imediat la Prefectura poliției Capitalei unde, în cabinetul lui Zăvoianu (Ștefan Zăvoianu, colonel, n.red.), „un tribunal legionar” îi judeca pe Tătărescu, Argetoianu, Mirto, Ghelmegeanu, generalul Nae Marinescu, Ralea și alții, care erau de față.

Dând dovadă de un mare curaj, Rioșanu reușește să-l intimideze pe Zăvoianu și pe legionari, amenințându-i că aduce regimentul de jandarmi pedestri. Ridică pe foștii miniștri și-i pune în siguranță în cabinetul său de la Ministerul Afacerilor Interne. Planul lui Zăvoianu era ca, după judecată, să-i scoată prin spatele Prefecturii poliției și să-i ducă în pădurea de la Băneasa, unde să fie asasinați.

Noaptea, alți doi legionari, Stoia și Socariciu, dintre care unul era șef de cabinet al generalului Petrovicescu (Constantin), ministrul de interne, încearcă să

forțeze ușa cabinetului lui Rioșanu și să-i împuște pe cei ce dormeau acolo. Garda se opune însă și nu reușesc să-și desăvârșescă planul.

Întregul complex de fapte îmi dovedea că ele făceau parte dintr-un plan mai vast, prin care se urmărea suprimarea tuturor acelor considerați că stau în calea constituirii statului totalitar legionar. În același timp, ele demonstau însă că este necesar să se treacă într-un timp cât mai scurt la o ofensivă viguroasă informativă.

În consecință, l-am luat pe comisarul Grigore Petrovici de la Siguranța generală, bun cunoscător al Mișcării legionare, și am organizat cu el un mic grup de informatori și o agentură de teren. De asemenea, am stimulat pe câțiva prieteni evrei să-mi semnaleze cu date absolut exacte orice violență legionară împotriva evreilor, spre a putea informa Președinția Consiliului de Miniștri.

În tot cursul lunii decembrie 1940, samavolniciile legionare au continuat prin percheziții, ridicări de obiecte și persoane, ocuparea magazinelor, maltratarea evreilor, ale căror cadavre erau găsite prin podurile de la marginea Capitalei. Paralel însă s-a intensificat și goana după arme. Informațiile S.S.I. arătau că magazinele de arme au fost jefuite. De asemenea, armele depuse la poliție și posturile de jandarmi, în urma ridicării permiselor de port-armă, au fost luate de legionari. Armamentul poliției și jandarmeriei din Basarabia și Bucovina, deus la Siguranța generală după evacuare, intrase și el în posesia poliției legionare. Siguranța generală, deși avea surplusuri de armament, a mai comandat 1.200 pistoale în străinătate, din care 800 au fost date Corpului legionar „Răzleți”. Când a fost ridicată această comandă de către comisarul de siguranță Burghiu, un grup din poliția legionară a venit la vamă să-l forțeze să le cedeze toată comanda, fapt pe care el cu multă greutate l-a putut înlătura.

Altă comandă de puști automate fusese făcută de legionari în Germania. Armele sosiseră clandestin, dar nu veniseră încă și cartușele. Planul, deci, se contura mai clar și instrumentele de execuție se adunau zi de zi.

În Consiliile de ordine internă, la care eu încă nu participam, Ion Antonescu repeta în permanență informațiile de la S.S.I. și cerea anchete și măsuri. De fiecare dată i se răspundea însă că asemenea informații provin de la masoni, iar ministrul Petrovicescu afirma că toate anchetele sunt în curs.

Din această cauză, anchetele trec la S.S.I. și sunt însărcinat să cercetez o reclamație a Oficiului de vânzare a hârtiei, în care se arăta că un evreu, proprietar al acțiunilor fabricii Zărnești, a fost forțat să semneze cedarea acțiunilor în favoarea unor legionari, sub amenințarea revolverelor.

Raportul de anchetă, confirmând faptele, dă naștere la o discuție violentă între Antonescu și Horia Sima. Acesta din urmă mă cheamă la Președinție și-mi ține un discurs despre tăria și durata statului legionar, amenințându-mă, în încheiere, că voi suferi consecințe dacă voi continua a informa pe Antonescu cu date împotriva mișcării legionare.

În preajma Anului Nou 1940-1941, S.S.I. primește o serie de informații deosebite, care arătau că legionarii pregătesc „răfuiala cea mare” pentru noaptea

de Revelion, din care vor să facă o adevărată noapte a Sfântului Bartolomeu și că, în acest scop, poliția legionară a întocmit o listă de democrați proscriși în Capitală și peste 20 000 în întreaga țară. Antonescu nu era în Capitală și nu aveam legătură urgentă cu el.

În timp ce verificam aceste date prin unele legături personale, se prezintă la mine colonelul Rodler, șeful Serviciului de informații al Misiunii militare germane în România. Acesta îmi spune că el e austriac, nu german, că interesul lui este ca în România să fie liniște și că orice act de anarhie angajează și răspunderea lui față de Canaris, care i-a făcut aspre reproșuri pentru lipsa de prevedere care a contribuit la moartea lui Moruzov. Și, în fine, îmi spune că el lucrează de 35 de ani în Serviciul de informații și că nu este politician ca cei de la Gestapo, care au legături cu legionarii. Apoi, în încheiere, afirmă următoarele: „Am informații precise că legionarii pregătesc lucruri mai grave de Anul Nou și de aceea am venit să te previn ca să iei măsuri”.

Colonelul Rodler cerea, natural, o deosebită discreție asupra mărturisirilor făcute. În fața acestei confirmări, avizez pe Rioșanu de cele ce se pregăteau și acesta dă o circulară foarte drastică la toate prefecturile, polițiile și jandarmeriile din țară și din Capitală, în care le face responsabile de orice act de anarhie ce s-ar petrece pe teritoriul pus sub competența lor. În Capitală, S.S.I. ia o serie de măsuri de precauție, pentru orice eventualitate.

Planul legionar este astfel cunoscut. Horia Sima află și face scandal lui Rioșanu, cerându-i să revoce circulara care vorbea de „elemente iresponsabile, care intenționează să provoace tulburări și să se dedea la acte de violență”. Rioșanu refuză și atunci Sima dă el o altă circulară menită să o revoce pe cea anterioară. Efectul urmărit însă se produsese.

După venirea lui Antonescu în Capitală, Horia Sima îl reclamă pe Rioșanu. Acesta se justifică, invocând informațiile primite de la mine. Sunt chemat la Antonescu, căruia îi fac o largă expunere asupra planurilor legionare, a înarmării lor, a intențiilor urmărite cu prilejul Anului Nou și a relatărilor sursei germane. Antonescu rămâne impresionat de argumentele mele, dar spune: „Nu e vremea, îi susțin încă germanii, continuă și urmărește-i cu atenție și ține-mă la curent cu toate constatările”.

În această conjunctură, intrăm în ianuarie 1941.

Ghica și Maimucă, care conduceau Siguranța generală, caută să paralizeze activitatea informativă a S.S.I., din cauza căreia aveau dese neplăceri în Consiliul de ordine publică și erau stingheriți în operațiile lor suspecte. În acest scop, printre altele, arestează agenții de pază de la locuința mea și-i terorizează să spună ce legionari mă vizitează. Apoi, arestează pe comisarul Grigore Petrovici, asupra căruia fac presiuni să le spună informatorii pe care îi are în Mișcarea legionară. Acesta răspunde că nu are și că, dacă ar avea, nu i-ar spune pentru a nu face o trădare profesională. Este predat poliției legionare, care continuă amenințările în același scop. După trei zile, și în urma ordinelor drastice ale lui Antonescu, este eliberat.

Raportul meu asupra acestor operații, citit de Antonescu în Consiliul de ordine publică, declanșează furtuna, căci el era dublat de un raport secret, care conținea o serie de constatări interesante făcute asupra stării de spirit agresive din poliția legionară.

Tot în acest timp se produce atentatul supusului grec Sarandos împotriva maiorului german Dohring, alt prilej de nemulțumire împotriva ministrului Afacerilor Interne, care nici nu anunțase pe Antonescu despre cele întâmplate.

Hitler, informat de tensiunea dintre Antonescu și Horia Sima, îi invită pe amândoi la Berlin, ca să-i împace. Horia Sima pretextează însă că este bolnav și nu se duce. Antonescu trage concluzia din aceasta că Horia Sima vrea să-și pună planurile în aplicare în lipsa lui din țară.

Ca urmare, în dimineața plecării mă cheamă la Președinție și-mi cere să-i raportez ultimele informații. După ce mă ascultă, îmi dă dispoziții să urmăresc foarte atent mișcările legionarilor și să avizez pe Mihai Antonescu, căruia îi lăsase instrucțiuni cu privire la modul cum trebuie să procedeze în cazul când legionarii ar trece la realizarea intențiilor lor.

Pe aeroport dă noi instrucțiuni lui Mihai Antonescu, arătându-ne pe Pantazi și pe mine. La urcarea în avion îmi repetă ordinele date, adăugând că i-a spus lui Horia Sima că va sta la Berlin 3-4 zile, dar că a doua zi, la 11 dimineața, va fi înapoi. În absența lui constat o mare febrilitate în rândurile legionarilor, iar a doua zi remarc surpriza pe care le-a provocat-o întoarcerea sa neașteptată.

Noile informații ale S.S.I. asupra continuării înarmării legionarilor, a violențelor la care se dedau, a listelor pe care le întocmeau cu persoanele ce îi incomodau sunt primite de Antonescu cu mai mare interes. Constatând că acesta devenise mai ferm în instrucțiunile sale, am tras concluzia că primise un spor de încredere de la Hitler, unde Horia Sima fusese probabil „lucrat”.

Între 15 și 20 ianuarie au loc mai multe întruniri legionare, urmate de consfătuiri intime între Horia Sima și comandanții legionari. La Casa spărgătorilor de fronturi din spatele Cișmigiului se ține întrunirea șefilor de cuiburi. Primesc informații că aici s-a manifestat o stare de spirit foarte înflăcărată și amenințătoare împotriva conducătorului statului, care a fost chiar atacat violent în cuvântările ținute. Ultimul vorbitor, Nicolae Pătrașcu, secretarul general al Mișcării legionare, își încheie cuvântarea astfel: „Se laudă Antonescu cu armata lui? Avem și noi armata noastră. Avem 360 000 de arme și revolvere, cu care îi vom răspunde la orice provocare”. Toți participanții manifestează zgomotos, scoțând revolverele. Iau măsuri de verificare și informația se confirmă și din altă sursă.

Cu raportul mă duc la Antonescu în ziua de 21 ianuarie, la amiază, și i-l citesc. Acesta pare neîncrezător în posibilitatea unei acțiuni legionare, găsind că aceștia au prea mare îndrăzneală. Reamintesc atunci toate informațiile anterioare și toate pregătirile care mă îndreptățesc să afirm că ne găsim în perioada de pregătire a unei lovituri de forță, care nu va întârzia prea mult. Cum legionarii nu sunt încă gata și așteaptă noi arme și muniții din Germania, sunt de părere să

trecem la măsuri efective de prevenire, spre a nu fi surprinși. Constatând că eforturile mele de a-l determina să ia o atitudine decisivă sunt privite încă cu rezervă, sfârșesc prin a spune: „De altfel, am informații că vă vor împușca într-un consiliu de miniștri”. „Asta chiar nu o cred, răspunde Antonescu. Totuși, continuă culegerea informațiilor și verificările”.

Mă duc la sediul Serviciului, unde agenții de pază îmi spun să mă întorc la Președinție, deoarece sunt din nou chemat. Antonescu îmi cere să repet toate informațiile pe care i le-am dat anterior și sfârșește spunând: „Ai avut dreptate, toate sunt exacte. Un legionar de marcă, dintre pușinii cumiști, a fost între timp la mine și m-a prevenit de intențiile lor. Voi trece la măsuri. Am chemat pe generalul Petrovicescu să-i cer demisia. Voi numi pe generalul Dumitru Popescu, comandantul militar al Capitalei, ca ministru al Afacerilor Interne. Cum legionarii vor reacționa, dumneata ia imediat măsuri de siguranță, și la Președinție și la S.S.I., căci știu că te vor viza. Continuă a mă informa de tot ce se va petrece”.

Am adus la Președinția Consiliului de Miniștri un ofițer cu 60 de plutonieri de jandarmi, iar la S.S.I. am dat dispoziții ca ofițerii să rămână toți la serviciu și să întocmească un plan de apărare cu armele și grenadele pe care le aveam.

Generalul Petrovicescu, după ce a dat în primire Ministerul Afacerilor Interne, a avizat pe Horia Sima și pe Ghica, cu care s-a întâlnit la Casa spărgătorilor de fronturi, unde au redactat un manifest în care șeful S.S.I. era învinovățit de debarcarea generalului „erou” Petrovicescu și era caracterizat astfel: „Omul lui Armand Călinescu, vândut evreilor și masonilor, asasinul maiorului Dohring, din ordinul evreilor și al masonilor“. Acest text a figurat în toate manifestele redactate cu ocazia rebeliunii, precum și în cuvântările ținute la 220 de întruniri și la stația de radio în cursul celor patru zile cât a fost ocupată de legionari.

Totodată este chemat Groza, comandantul Corpului muncitoresc legionar, cu care se organizează o manifestație la statuia lui Mihai Viteazul, unde se țin cuvântări amenințătoare și se împrăștie manifeste. Horia Sima dispare din acel moment și intră în clandestinitate.

Acțiunea deci începuse și ea impunea noi măsuri. Cum lucrasem ani de zile în Ministerul Afacerilor Interne, ca director al Poliției de siguranță și apoi ca director al personalului, cunoșteam foarte bine întreg mecanismul acestui departament.

Raportând situația creată prin manifestația de la Mihai Viteazul și prevăzând ce va urma, i-am spus lui Antonescu că numai schimbarea ministrului de Interne nu e suficientă și că trebuie schimbați toți prefecții și înlocuiți cu militari. Părerea mea, susținută și de generalul Vasiliu, inspector general al jandarmeriei, este admisă. Șeful Marelui stat major primește dispoziții să dea telegrame cifrate tuturor comandamentelor de garnizoană să ia conducerea prefecturilor de județe și să schimbe toată administrația legionară din țară.

Faptul îndârjește și mai mult pe legionari, care încep să organizeze blocuri de rezistență, după care ocupă stația de radio de la Bod, Prefectura poliției, Siguranța generală, cazarma gardienilor publici și alte localuri și case particulare, în special în jurul Președinției Consiliului de Miniștri.

S.S.I. era singurul organ de stat care trebuia să informeze Președinția Consiliului de Miniștri cu privire la toate operațiile legionarilor. Agenții S.S.I., trimiși în cartierele sensibile ale Capitalei, raportau pregătirile și deplasările grupelor de rezistență. În această operație am întrebuițat și ofițeri.

Dar S.S.I. mai avea și misiunea de a stabili ce atitudine iau germanii. În acest fel, a constatat că divizia blindată germană de la Târgoviște a fost adusă la marginea Capitalei. Avizând pe Antonescu, acesta cheamă la el pe generalul Hansen, șeful Misiunii militare germane, și-i cere explicații asupra deplasării respective. Hansen răspunde că, întrucât se prevăd tulburări și nu se știe ce se va întâmpla, a adus divizia blindată pentru siguranța trupelor germane și paza liniilor de comunicație, la nevoie. Întrebat care va fi atitudinea trupelor germane în cazul în care conducerea statului va fi nevoită să ia măsuri militare împotriva legionarilor, Hansen răspunde evaziv că a raportat situația la Berlin și așteaptă instrucțiuni.

Sondând pe colonelul Rodler, rămân cu impresia că Serviciul de informații german este pentru menținerea ordinii în această parte a Europei, indiferent de considerațiile politice.

Situația se agrava însă din cauza atitudinii nehotărâte a Misiunii militare germane și a îndârjirii legionare. La acestea se adăuga un motiv mai serios de îngrijorare: în Capitală nu erau trupe suficiente, iar trenurile nu circulau.

În fața acestei situații, în conferințele de la Președinție se hotărăște să câștigăm timp prin purtarea unor tratative cu legionarii, până la sosirea trupelor, care veneau pe jos. În același timp, Antonescu telegrafiază la Berlin, cerând să se precizeze atitudinea trupelor germane din România în timpul tratativelor lui Antonescu cu senatorii legionari.

S.S.I. identifică toate localurile ocupate de legionari și le plasează pe harta Capitalei.

Legionarii din cazarma gardienilor publici atacă cu focuri de armă spatele Președinției Consiliului de Miniștri. Antonescu dă ordine să fie somați să se predea, dar aceștia nu consimt. După câteva rafale de mitraliere, cedează totuși și sunt arestați și duși în cazarma Malmaison. În urma trierii lor se constată că, în afară de legionari, erau adunate cu forța și o serie de elemente de la periferiile Capitalei.

Între timp, au sosit trupele în București și tratativele s-au întrerupt. Antonescu îmi spune: „Acțiunea informativă s-a terminat, acum începe represiunea”. Scoate harta cu blocurile legionare, întocmește cu militarii planul de atac și face repartizarea trupelor.

În timpul luptelor, în Piața Victoriei, un soldat este stropit cu benzină de legionari și i se dă foc. Faptul fiind comunicat trupelor, le îndârjește în acțiunea lor. Blocurile sunt succesiv lichidate.

În acest timp, la Berlin aveau loc discuții asupra atitudinii pe care trebuia să o ia trupele germane din România. Partidul Național Socialist susținea că Germania nu poate conta în România decât pe legionari, care au un program și o ideologie identică cu a sa și, ca urmare, ei trebuie să fie sprijiniți. Militarii însă, în frunte cu Keitel, susțineau că interesele strategice, politice și economice ale Germaniei în România cer ca armata germană să fie alături de armata română și, ca atare, trebuie sprijinit Antonescu. Importanța teritoriului român iese și cu această ocazie în evidență. Hitler adoptă părerea militarilor și ordonă generalului Hansen să stea la dispoziția generalului Antonescu.

Hansen primește la hotelul Ambasador - în zorii zilei - pe trei delegați trimiși de Horia Sima să-i ceară ajutor contra lui Antonescu. În cursul discuțiilor, Hansen le spune că a primit dispoziții să stea la ordinele generalului Antonescu și îi sfătuiește să renunțe la acțiunea lor, căci la ora 8 dimineața el se va prezenta la Antonescu, iar dacă acesta îi va cere să tragă în legionari, va fi nevoit să execute ordinul respectiv. Horia Sima, văzând situația pierdută, lansează un manifest prin care cere legionarilor să revină la ordine.

Rebeliunea s-a soldat cu 400 de victime, de o parte și de alta. În timpul rebeliunii au fost arestați mulți legionari. O bună parte din comandanți și-au pus însă la adăpost persoana și au fugit, lăsând în mâinile autorităților numai pe cei ce le executaseră dispozițiile. Datorită legăturilor pe care le aveau cu germanii aflați în țară, au găsit adăpost la unii din ei. Germanii i-au organizat în grupuri și i-au transportat în vagoane plumbuite peste frontieră, sub mențiunea „material de război”. Vagoanele au fost bine păzite, pentru ca nimeni să nu poată stabili prezența legionarilor în ele. Alții au plecat îmbrăcați în uniforme germane cu trenurile de militari plecați în permisie.

Horia Sima a stat câțva timp ascuns la germani, după care a trecut în Bulgaria, îmbrăcat în uniformă militară germană. La Sofia a primit de la ministrul Germaniei un „Ausweiss“, cu care a plecat, prin Iugoslavia, în Germania. Cercetările informative ale S.S.I. au stabilit că Neubacher, ministrul plenipotențiar german însărcinat cu tratativele economice în România, a înlesnit plecarea lui Horia Sima în Bulgaria și că, probabil, tot el îl ținuase ascuns după rebeliune.

Între 25 ianuarie și 1 iunie 1941 a urmat o perioadă de cercetări. Cum S.S.I. era singurul organ de stat care cunoștea și urmărise tot timpul pregătirea rebeliunii, trebuia să servească autorităților judiciare documentările necesare. În afară de aceasta, S.S.I. era obligat să facă o serie de cercetări informative, spre a verifica datele pe care le avea și a aduna materialul necesar unei cunoașteri și urmăriri mai profunde a problemei legionare.

După indicațiile S.S.I. s-au făcut nenumărate percheziții la care au asistat și delegați ai săi, care s-au soldat cu rezultate interesante. Astfel, la Siguranța

generală s-au găsit actele prin care s-au perfectat unele comenzi de arme în Germania și dovezi referitoare la înstrăinarea armamentului poliției, siguranței și jandarmeriei din Basarabia și chiar a armamentului Siguranței generale. La sediile poliției legionare s-au găsit importante cantități de arme și muniții, precum și un bogat material documentar cu privire la samavolniciile legionare și activitatea de înarmare. În sediile ajutorului legionar erau imense depozite de alimente și obiecte furate de prin case particulare și magazine. În casa locuită de Horia Sima nu s-a găsit nici o carte, nici un ziar, nici o urmă de viață intelectuală, ci doar un carnet cu câteva însemnări personale.

Din toate aceste percheziții s-a adunat un bogat material, care a servit apoi organelor de anchetă. Din el rezulta că toate datele pe care S.S.I. le avusese în legătură cu acțiunile violente, înarmarea și pregătirea rebeliunii erau reale.

Cercetarea capilor principali ai rebeliunii a fost făcută chiar de Secția juridică a S.S.I., de o serie de magistrați mobilizați în acest scop. A urmat procesul, în care S.S.I. și șeful lui s-au bucurat de o atenție specială din partea celor judecați.

S.S.I. s-a mai ocupat și cu identificarea celor ce au organizat și executat masacrele de la Jilava, dând indicațiile necesare organelor judiciare care au desăvârșit ancheta.

De asemenea, S.S.I. a identificat pe cale informativă pe asasinii lui Iorga și Madgearu, care fugiseră în Germania. Cu această ocazie, s-a stabilit că profesorul Tasse din Ploiești, care luase parte la răpirea lui Iorga de la Sinaia, precum și la judecarea și împușcarea lui la Strejnic, obținuse de la Siguranța generală un număr de revolvere, din care unele au servit, desigur, la executarea asasinatului.

În timpul rebeliunii, Ghica și Maimucă au activat continuu în favoarea legionarilor și nu au părăsit localul Siguranței generale decât atunci când au văzut situația pierdută. La această instituție, ca și la toate polițiile din țară, nu se mai găsea nici un dosar sau fișier privind Mișcarea legionară, căci totul fusese distrus.

Singur S.S.I. avea dosarele intacte. Pe de altă parte, perioada de guvernare legionară a produs o totală dezorganizare în serviciile Poliției de siguranță. Personalul de carieră fusese îndepărtat și înlocuit cu poliția legionară. Refacerea cadrelor cerea vreme. Pentru aceste considerații, precum și pentru urmărirea laturii externe a problemei legionare, ea a fost lăsată încă multă vreme în sarcina S.S.I.

Intervențiile mele la Antonescu, în care arătam că problema legionară nu trebuie să intre în competența Serviciului Special de Informații, care s-a ocupat de ea numai pentru că devenise o conspirație periculoasă existenței statului, nu au fost luate în considerație.

Trecând la identificarea legionarilor plecați în Germania, S.S.I. a reușit să stabilească numele a 30 de inși. La această operație a fost ajutat și de Abwehr. Legionarii trăiau în lagăre sau grupuri de case înconjurată cu garduri de sârmă ghimpată. Erau sub paza aceluiași colonel Geissler de la Gestapo, care însă le

făcea fel de fel de înlesniri, astfel că trebuia să ne informăm dacă unii din ei nu vin în țară cu intenția de a comite atentate. Lagărele principale erau la Rostok, lângă Hamburg, și Buchenwald. Unii lucrau în fabrici, alții în atelierile din lagăre.

În noaptea de 24 decembrie 1942, Killinger (Manfred von Killinger, ambasador în România, 1941-1944, n. red.) anunță pe Mihai Antonescu că Horia Sima a dispărut din lagărul unde se afla, fără nici o urmă, și că s-au luat măsuri să fie arestat. Adaugă că guvernul german regretă faptul și previne guvernul român pentru eventuale măsuri de prevedere.

După protestul de rigoare, Mihai Antonescu convoacă pe șefii serviciilor de ordine publică și S.S.I. Se întocmește apoi un plan de măsuri, între care arestarea și internarea în lagăr a 2 000 de legionari.

A doua zi, generalul Antonescu, fiind informat de toate acestea, cheamă pe Killinger și amenință cu ieșirea din Axă, dacă Sima nu e arestat. Nu trec decât trei zile și Killinger anunță că Sima a fost găsit și arestat la Roma, de unde a fost readus cu un avion la Berlin, unde se face ancheta.

Natural că S.S.I. trebuia să se informeze cu privire la împrejurările în care s-au petrecut faptele, și astfel a stabilit că Sima pleca la Berlin când voia, cu autorizația colonelului Geissler, și că, profitând de această situație, a luat pașaportul unui legionar care semăna la figură cu el, l-a vizat la legația italiană din Berlin și a plecat la Roma, la „camaradul Găzdaru”. Geissler, văzând că trece vremea și Sima nu se mai întoarce în lagărul de la Berlin, este nevoit să raporteze. Protestul guvernului român fiind adus la cunoștința lui Hitler, acesta spune: „Ori Sima, ori capul lui Geissler”. Geissler amenință atunci pe legionarii din lagăr că, dacă în câteva ore nu spun unde se află Horia Sima, îi împușcă pe toți. Văzând că lucrurile iau o întorsătură gravă, Stoicănescu, căruia Sima îi lăsase adresa unde se duce, îl divulgă, și astfel Sima este ridicat de la Roma și adus în Germania. Geissler este pedepsit disciplinar și trimis pe front. Toate aceste constatări le-am raportat lui Antonescu.

La prima întrevvedere ce a urmat între Antonescu și Hitler, discutând fuga lui Sima, Hitler spune: „Am luat astfel de măsuri ca să nu mai poată vorbi niciodată”. Antonescu consideră răspunsul mulțumitor și mi-1 comunică și mie la întoarcerea în țară. Eu nu mă mulțumesc însă cu această afirmație și continui verificările. Ca urmare, primesc informația că Sima se află într-o casă la Weimar, izolat complet de ceilalți legionari și foarte bine păzit. L-am informat despre cele stabilite pe Antonescu, dar nu mi-a dat crezare.

Horia Sima și legionarii din Germania au constituit totdeauna un instrument cu care germanii ne-au șantajat. Ori de câte ori erau nemulțumiți de satisfacerea cererilor lor economice sau de numărul de trupe române trimise pe frontul de est, amenințau în surdină că ei au un guvern gata pregătit în Germania și că ne putem pomeni într-o dimineață că aterizează pe aeroportul Băneasa.

Ori, așa cum s-a văzut după 23 August 1944, Horia Sima trăia și a constituit guvernul fantomă de la Berlin.

Alte acțiuni mai importante desfășurate de S.S.I. împotriva mișcării legionare au vizat identificarea, descoperirea și arestarea comandamentului lăsat de Horia Sima la plecarea lui din țară. El se compunea din Greceanu, fost ministru plenipotențiar, și preotul Boldeanu. Aceștia alimentau cu fonduri pe legionarii arestați la rebeliune, precum și pe cei ce plecau în Germania. Greceanu scapă de pedeapsă, dar e trimis pe front, unde își găsește moartea. Preotul Boldeanu este condamnat la 10 ani închisoare, însă, cu ajutorul unor complici, reușește să fugă de sub paza unui gardian al închisorii Văcărești și trece în Iugoslavia.

Mai târziu, S.S.I. identifică și arestează al doilea comandament legionar, condus de dr. Comșa și comandorul Lăzărescu. Cum însă componentii acestuia nu întreprinseseră nici o acțiune care să îndreptățească vreo sancțiune legală, sunt lăsați în libertate, sub supraveghere.

S.S.I., stabilind că legionarii din penitenciarul Aiud fac acolo o adevărată școală a crimei și o educație teroristă, că dispun de o întreagă literatură scrisă de ei în acest sens, că au legături nepermise cu cei din afară, unde trimit concepte de manifeste ce se tipăresc și se distribuie apoi în public, informează pe conducătorul statului și-i solicită să ordone Siguranței generale efectuarea unei minuțioase percheziții în celulele lor la Aiud. Rezultatul percheziției a confirmat informațiile S.S.I. Delegații Siguranței generale s-au întors cu câțiva saci de material de natura celui arătat mai sus. Un tribunal militar a fost deplasat la Aiud și a aplicat sancțiuni tuturor legionarilor vinovați de această acțiune.

Cu timpul, Siguranța generală și Poliția Capitalei au început să acționeze împotriva Mișcării legionare. Întrucât însă ele se obișnuiseră să facă mai mult descinderi și arestări pe baza indicațiilor informative ale S.S.I., acesta a fost nevoit să se ocupe până la sfârșit de activitatea legionară.

Rezultă că S.S.I. a fost nevoit să desfășoare, în paralel cu eforturile sale de reorganizare, o serie de acțiuni destul de grele, o adevărată luptă împotriva unei organizații politice care, prin actele ei de o extremă violență, intimidase tot aparatul de ordine și siguranță al statului.

2. Colaborarea cu Serviciul de informații al armatei germane (Abwehr)

La începutul lunii decembrie 1940, după ce am luat serviciul în primire, s-a prezentat la mine colonelul german Rodler, care mi-a spus că el este șeful Serviciului de informații al Misiunii militare germane venite în România, că face parte din Abwehr și că este venit în țară în cadrul acestei misiuni, ca organ oficial recunoscut de guvernul român. În această calitate, mi-a făcut un istoric al colaborării informative româno-germane, iar în concluzie cerea continuarea acestei colaborări. I-am răspuns că am luat act de cererea sa, pe care o voi expune conducătorului statului pentru autorizare și eventuale instrucțiuni.

Am adus apoi la cunoștința lui Antonescu cererea colonelului Rodler. Acesta și-a amintit de convorbirile cu amiralul Canaris, în urma cărora autorizase S.S.I., pe timpul conducerii colonelului Nicolaid, să realizeze această colaborare și a adăugat că, deoarece statul român a intrat în Pactul Tripartit la 17 noiembrie

1940, serviciile de informații respective trebuie să coopereze ca servicii ale unor state aliate. În consecință, el a autorizat continuarea colaborării, însă cu două condiții:

- germanii să nu facă nici un fel de operații sau arestări pe teritoriul românesc și să i se raporteze regulat rezultatele colaborării;
- atunci când vor fi divergențe între cele două servicii, să-i fie comunicate pentru a arbitra și decide.

Am adus cele de mai sus la cunoștința colonelului Rodler, cerând ca, conlucrarea celor două servicii să se facă prin acte scrise, pentru a rămâne și în arhivele Serviciului, a face mai ușor controlul acestei operații și a putea raporta conducerii statului despre executarea ordinului primit. Colonelul Rodler a acceptat aceste condiții, precum și obligația principală de a nu face operații pe teritoriul românesc, pe care, de altfel, a respectat-o tot timpul.

Atunci când a avut ceva de semnalat, a comunicat S.S.I., care a dispus în conformitate cu cerințele serviciului și interesele românești. Colaborarea privea schimbul de informații ce interesau cele două servicii. Natural că dădeam numai ceea ce era convenabil pentru noi, exceptând informațiile ce priveau teritoriul român.

Colaborarea informativă a devenit astfel oficială între serviciile a două state aliate, autorizată, reglementată și controlată de conducătorul statului. Cum serviciul german dispunea de mari posibilități, aportul informativ german era mult mai bogat ca acela al S.S.I.

De asemenea, colaborarea trebuia să mențină Serviciul de siguranță din zona petroliferă și din Valea Dunării, precum și paza trenurilor care transportau derivatele de petrol în Germania. Colaborarea se făcea în prima linie prin ofițerii de legătură și, când era nevoie, pentru probleme mai importante se întruneau șefii celor două servicii împreună cu ofițerii de legătură.

Expunerile de ordin informativ ale colonelului Rodler, având un caracter mai general, erau consemnate în scris și raportate regulat conducătorului statului.

În cursul anului 1944, colonelul Rodler, ieșind la pensie, a fost înlocuit cu colonelul Bauer, cu care s-a lucrat în aceleași condiții.

Orice reproș s-ar căuta să se facă S.S.I. pentru colaborarea cu germanii (în perioada 1940-1944), el nu poate fi decât injust, deoarece - în fapt - conlucrarea era efectuată între serviciile de informații a două state aliate, ordonată și controlată de conducătorul statului „cu depline puteri“. Misiunea militară germană venise în țară cu autorizarea guvernului și pe baza convenției încheiate între Statul major român și cel german.

Pe baza aceluiași reguli de drept, nu se poate reproșa S.S.I. colaborarea în campania din est. În plus, S.S.I. era un serviciu de stat, iar colaborarea era oficială. Funcționarii și ofițerii S.S.I. nu aveau puteri politice și nici drepturi de decizie, acestea fiind de competența, atributul și răspunderea factorilor de stat. Ei trebuiau să presteze serviciul legal ordonat și datorat, mai ales în timp de război.

În fapt, această colaborare s-a soldat cu reale câștiguri pentru Serviciul Special de Informații.

Abwehr-ul de la București era compus în majoritate din ofițeri de origine austriacă, oameni mult mai maleabili și mai înțelegători ai intereselor românești decât germanii.

Colonelul Rodler condamnă cu toată seriozitatea și asprimea teroarea dezlănțuită de legionari. El mi-a atras atenția că la Jilava au existat și instigații și arme venite din partea Gestapo-ului. Ca urmare, pe baza constatărilor pe care le-am făcut, am motivat cererea de rechemare a colonelului Geissler și a colaboratorilor săi din Gestapo ce activau în România.

Abwehr-ul m-a ajutat la identificarea legionarilor fugiți în Germania și mi-a dat primele indicații asupra autorilor masacrelor de la Jilava: Zăvoianu, Opriș, Crețu și alții.

De asemenea, mi-a semnalat deplasările lui Horia Sima la Constanța și Sibiu, după rebeliune, dar poliția noastră, căreia i-am comunicat la timp, nu a fost capabilă să-l aresteze.

Un rezident al S.S.I. în Bulgaria a căzut într-o cursă întinsă de statul major bulgar și a fost arestat. Prin Abwehr am obținut eliberarea și aducerea lui în țară. Un grup de sârbi, în frunte cu protopopul Costici, activase pe teritoriul iugoslav împotriva germanilor, în timpul ocupației, și se refugiase pe teritoriul român. Comandamentul și guvernul german ne cerea să-l predăm, pentru cercetare și judecată, comandamentului german din Belgrad. Am explicat colonelului Rodler toate motivele de drept care se opun acestei extrădări, invocând totodată prietenia româno-iugoslavă. El m-a înțeles și, prin rapoartele lui, a reușit să determine comandamentul german să renunțe la cererea pe care o făcuse, și astfel grupul de sârbi a fost salvat de la moarte sigură.

Mai târziu s-au refugiat în România 14 ofițeri francezi prizonieri, deținuți într-un lagăr german din Ungaria, care au fost aduși la Secția juridică a S.S.I., unde au stat până când i-am plasat la diferiți proprietari de moșii ca să-i întrețină și să-i camufleze. Germanii, aflând, i-au cerut.

În urma explicației date Abwehr-ului, că predarea unor ofițeri francezi din partea unei autorități românești este o imposibilitate morală, n-au mai fost ceruți. Pe aceleași considerații, Abwehr-ul a renunțat la pretenția de a-i fi predați ofițerii polonezi arestați în România pentru spionaj împotriva germanilor, ca și ofițerii englezi din echipa Chastelaine.

Tot astfel, cu concursul Abwehr-ului de la București, am reușit să amânăm sine die judecarea procesului Rică Georgescu, pe considerații de ordin politic intern, pe care colonelul Rodler le-a înțeles și le-a acceptat.

Abwehr-ul a sprijinit toate protestele mele împotriva prezenței și activității serviciilor clandestine germane în România.

Cum S.S.I. se găsea în plină reorganizare și avea mare nevoie de aparatură tehnică, în special de aparate T.F.F., și cum asemenea utilaj tehnic nu se găsea

decât în Germania (deoarece eram în timp de război), Serviciul român a fost continuu înzestrat prin Abwehr, în mod gratuit.

Dar profitul cel mai important pe care S.S.I. l-a avut din colaborarea cu Abwehr l-a constituit descoperirea stațiilor clandestine de T.F.F. ce funcționau pe teritoriul românesc (prezentate în alt capitol, n.red.).

3. Măsurile întreprinse de S.S.I. împotriva activității serviciilor de informații clandestine germane din România

În perioada 1933—1940, tendința de expansiune germană în est se accentua tot mai mult. După Polonia, trebuiau supuși Balcanii, pentru a nu lăsa loc la nici o surpriză și a avea o bază sigură pentru aruncarea celor mai puternice săgeți spre răsărit, după cum rezulta din „Mein Kampf”.

Pentru realizarea acestui scop, se cereau două operații: infiltrarea unor organe acoperite de agitație și de informații pentru înlesnirea penetrației și proiecția intereselor germane și înlăturarea oamenilor politici cu o atitudine ostilă politicii germane. Politica de suprimare a oamenilor politici neconvenabili se practica mai de mult.

Moartea lui. I.Gh. Duca (decembrie 1933, n.red.) a deschis seria premierilor asasinați. El a fost urmat de Armand Călinescu, care avea aceeași atitudine politică. Nu este lipsit de interes faptul că atentatul contra lui Călinescu a fost desăvârșit în Germania de către Horia Sima care, apoi, a revenit în țară, la Ploiești, unde a pus la punct detaliile cu Dumitrescu, șeful „echipei morții” ce a executat acest act. Nicolae Iorga moare tot de gloanțele legionare trase de o echipă care-și găsește imediat adăpost în Germania și, în fine, al patrulea fost președinte de Consiliu, generalul Argeșanu, moare la Jilava de gloanțe trase din arme germane. Aceeași soartă trebuia să o aibă și Nicolae Titulescu, dacă n-ar fi fost în străinătate și foarte bine păzit. Virgil Madgearu și Victor Iamandi erau și ei ostili politicii germane, ca și ceilalți foști miniștri ridicați și duși la Prefectura poliției la 28 noiembrie 1940.

În ce privește organizarea rețelei elementelor de agitație și informație, trebuiau utilizați germanii din România peste care se suprapuneau agenți trimiși cu misiuni speciale de diferitele servicii din Germania, pentru a nu angaja, eventual, răspunderea oficialităților germane din țara noastră.

Din totalul informațiilor și verificărilor făcute de S.S.I. rezultă că în România au activat agenții mai multor servicii oficiale și clandestine germane.

Dintre serviciile oficiale trebuie menționate, în primul rând, Abwehr-ul, apoi Serviciul de informații politice al legației germane, permis de uzanțele diplomației. De asemenea, tot în mod oficial își desfășura activitatea și atașatul de poliție german Richter, notificat la Ministerul Afacerilor Externe, venit în ultimul timp, din care cauză nu a putut avea o activitate efectivă.

Peste aceștia s-au suprapus serviciile clandestine, care se luptau între ele, se suspectau și se urmăreau reciproc, supraveghind în același timp și legația și oficialitățile germane. Le redau mai jos în ordinea importanței lor:

- Gestapo-ul, care avea în România un grup de conducere de opt persoane, având ca șef pe colonelul Geissler.

Constatând amestecul agenților acestui serviciu în masacrul de la Jilava și rebeliune, am întocmit un raport motivat, pe baza căruia guvernul a cerut retragerea întregului grup din țară. Un avion venit de la Berlin i-a transportat pe toți în Germania. Dar asta nu însemna că nu au mai rămas aici agenți de-ai lor. Colonelul Geissler a fost apoi însărcinat cu paza legionarilor fugiți în Germania, până la dispariția - temporară - a lui Horia Sima.

- S.S.-ul, condus de generalul Hoffmayer, avea elemente care activau aparte, din care unele serveau și pe Richter, ce făcea parte din S.S.

- Serviciul de informații de la Viena, condus de colonelul Graff von Maronia, avea și el agenți în România, ca și în Balcani, deoarece de multă vreme sud-estul european depindea direct de Viena și, prin acest oraș, de Berlin.

- Poliția de campanie, cu sediul la Hotel Splendid, avea drept misiune descoperită urmărirea dezertorilor sau delicvenților militari germani, dar avea și agenți care culegeau informații de pe teritoriul român.

- Serviciul de siguranță (S.D.), de sub conducerea unui oarecare Kurt Auer, care îmbrăca diferite identități și se camufla la diverse societăți sau firme germane. Culegea informații în legătură cu S.S., precum și despre legație, pe care le trimitea direct biroului de informații al lui Ribbentrop pentru informarea Partidului Național Socialist German. El se servea de toți germanii care veneau în România pentru afaceri comerciale. Adeseori se constata că aceeași persoană își schimba pașaportul și identitatea la fiecare voiaj în România. Băncile, societățile și firmele germane acopereau și subvenționau un mare număr de agenți germani proprii sau care serveau serviciile de informații ale Reich-ului.

Toate aceste servicii se compuneau mai mult din civili, iar preocuparea lor de bază erau informațiile și legăturile politice.

Abwehr-ul însă era compus numai din ofițeri și sarcina sa principală consta în culegerea de informații militare.

Activitatea contrainformativă desfășurată împotriva agenților tuturor acestor servicii clandestine întâmpina mari dificultăți. Secția de contrainformații avea foarte multe misiuni cărora nu le putea face față în mod satisfăcător. Siguranța generală, după părerea mea, activa cu rezultate foarte slabe și foarte timid.

De aceea am simțit nevoia să organizez o echipă cu însărcinarea exclusivă de a urmări aceste probleme. Șeful echipei avea contact numai cu mine, iar rapoartele le țineam în casa mea de fier, pentru a evita orice indiscreții. Am reușit astfel să adun un important număr de informații, constituind un dosar de circa 600 pagini, pe care l-am predat Secției de contrainformații la plecarea mea din Serviciu. Datele din dosar au servit la orientarea acțiunii pe care am dus-o împotriva operațiilor serviciilor clandestine germane de informații din România.

Unii din agenții acestor servicii au fost identificați și urmăriți. Majoritatea erau recrutați dintre germanii etnici din România, ceea ce ne-a impus să

supraveghem mai atent Grupul Etnic German. S-a constatat astfel că Andreas Schmidt, conducătorul grupului, un tip de o impertinență și îndrăzneală fără seamăn, organizase tineretul în formațiuni paramilitare, îmbrăcați în uniforme, făceau marșuri, instrucție, trageri cu armele și aveau o atitudine sfidătoare și provocatoare față de autoritățile și populația românească din Transilvania.

În urma insucceselor armatei germane pe frontul de est, Hitler a hotărât mobilizarea totală și astfel au fost recrutați și duși în Germania și numeroși tineri de naționalitate germană din România. O bună parte din ei au făcut acolo o școală de spionaj, după absolvirea căreia s-au întors în România, unii fiind repartizați la diferite servicii de informații, alții rămânând la dispoziția lui Andreas Schmidt.

Ori de câte ori apărea o tensiune între guvernul român și cel german pe tema nesatisfacerii cererilor economice, grupe de germani etnici apăreau în Capitală, sfidători și obraznici, toți purtând revolvere.

Informațiile noastre arătau că Grupul Etnic German poseda depozite ascunse de arme și că le sosise un transport de asemenea natură cu avioanele pe aeroportul cedat germanilor la București.

Mai mult, am constatat că oamenii politici români din opoziție erau uneori supravegheați de agenții germani, astfel că oricând ne puteam aștepta la o răpire sau un act de violență din partea lor.

Toate aceste constatări m-au determinat să întocmesc un protest împotriva prezenței și activității pe teritoriul român a agenților serviciilor clandestine de informații germane. Arătam în acest protest că, în baza alianței româno-germane, S.S.I. colaborează oficial cu Abwehr-ul, singurul serviciu de informații recunoscut de guvernul român, că prezența în România a altor servicii neautorizate înseamnă o încălcare a suveranității statului român și o provocare adresată autorităților românești. Protestul S.S.I., susținut și de Abwehr, a fost predat legației germane și trimis la Berlin. Toți cei identificați în diferite acțiuni de supraveghere a oamenilor politici au fost retrași imediat în Germania, iar armele au dispărut, trecând probabil în depozitele oficiale ale Misiunii militare germane din România.

Dar centralele de la Berlin ale acestor servicii clandestine nu s-au lăsat și ne-au pregătit replica.

La un moment dat, Antonescu a fost chemat pe neașteptate la Hitler. Cum nu era nicio chestiune mai de seamă care să justifice această invitație, Antonescu m-a însărcinat să caut să aflu, fie de la Abwehr, fie de la legația germană, care ar putea fi motivul chemării.

Informându-mă, am stabilit că la Berlin se întocmește un „dosar” cu toate datele adunate în România de diferite servicii germane de informații asupra activității desfășurate de „opozitia română” împotriva intereselor germane, precum și despre „legăturile” oamenilor politici români cu puterile aliate. Dosarul conținea și unele informații adunate din Turcia de S.D. Legația germană din București fusese și ea consultată și opinase să se ceară lui Antonescu măsuri împotriva acestei activități neconforme cu interesele alianței germano-române.

Toate datele obținute le-am comunicat lui Antonescu, care și-a putut astfel pregăti răspunsul.

Mihai Antonescu, ca profesor de drept, a întocmit partea juridică, în care se arătau drepturile oamenilor politici români de a se interesa și discuta problemele de stat, conform libertăților, practicii constituționale și legilor românești.

La rândul meu, bazat pe datele obținute și constatările făcute, atât de Siguranța generală cât și de S.S.I. asupra prezenței și operațiilor neloiale ale serviciilor clandestine germane în România, am întocmit un raport documentat. Înmormat astfel, Antonescu a plecat la Berlin.

Discuția a deschis-o Ribbentrop, bătând cu pumnul într-un dosar și afirmând că are acolo toate datele asupra activității și legăturilor oamenilor politici români și cerând măsuri. Hitler era de față și asculta. Antonescu îi răspunde și apoi, în concluzie, adaugă că, dacă este vorba de vreo acțiune neloială, aceasta o face guvernul german față de cel român prin întreținerea pe teritoriul țării a mai multor servicii de informații și a unor agenți clandestini, care fac operă de spionaj și sunt capabili să se preteze chiar la acte de violență. Apoi, referindu-se la Grupul Etnic German, arată că acesta sprijină pe toate căile asemenea acțiuni neloiale și are o atitudine provocatoare față de populația și de legile românești.

Drept dovadă a acestor afirmații, Antonescu prezintă „Raportul serviciilor române de informații”. Ribbentrop este astfel dezarmat. Hitler intervine în discuție și spune să fie lăsat mareșalul Antonescu să-și facă politica internă așa cum crede el de cuviință. Guvernul german i-a atras însă atenția și i-a adus la cunoștință datele pe care le avea.

În privința raportului, este chemat imediat Himmler, căruia Hitler îi face aspre reproșuri în fața lui Antonescu. Himmler contestă și atunci Antonescu cere anchetă în România. Aceasta însă n-a fost efectuată, dar agenții citați în raportul S.S.I. au dispărut imediat în Germania.

Serviciile clandestine germane din România tipăriseră o serie de manifeste și afișe care se aruncau pe străzi sau se lipeau pe imobile în timpul nopții. Ele conțineau o serie de invective la adresa evreilor și incitau la pogromuri, sprijinindu-se pe diferite argumente și fotografii provocatoare de ură și răzbunare. Acțiunea aceasta era concomitentă cu cererea legației germane de a se impune evreilor să poarte „steaua cusută pe haine”, după modelul din Germania. Am arătat lui Antonescu că a-i obliga pe evrei să poarte steaua înseamnă a-i indica și expune violențelor legionarilor și ale altor elemente antisemite. L-am convins astfel să renunțe la această intenție și s-au luat măsuri, prin organele polițienești, ca manifestele și afișele să fie adunate în fiecare noapte și distruse.

Atașatul de poliție Richter prezentase Poliției Capitalei un dosar cu acte și fotografii, pretinzând că în România există o organizație a „halușinilor”, care ar face propagandă politicii de stânga și spionaj. El aducea în sprijinul afirmațiilor

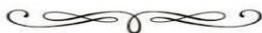
sale o serie de scrisori interceptate în Germania, și prin care halușinii întrețineau legături în America, de unde primeau diferite sume de bani.

Un procuror militar însărcinat cu cercetarea afacerii arestează pe Benvenisti și alți colaboratori ai săi. Se tindea însă la arestarea doctorului Filderman, președintele Uniunii Evreilor din România.

Fiind informat de toată această operație și sesizat și de doctorul Filderman, l-am avizat pe Mihai Antonescu, cu adăugirea că, dacă sunt acuzații de spionaj, singur S.S.I. este în drept să facă o asemenea cercetare. Acesta a dat ordin procurorului militar ca să se prezinte la mine cu dosarul, din care m-am convins că nu putea fi vorba de spionaj ci, cel mult, de un trafic de valută fără nici o importanță. Raportând lui Mihai Antonescu constatările mele, acesta a dat ordin ca grupul Benvenisti să fie pus în libertate.

Acțiunile întreprinse de S.S.I. împotriva serviciilor de informații clandestine germane din România au reușit să le zădărnicească în bună parte activitatea și, mai ales, realizarea intențiilor lor. În România nu s-a mai produs, astfel, nici un act de violență împotriva vreunei organizații sau om politic din partea acestor servicii. În ceea ce-i privește pe evrei, cu excepția teritoriilor pe care s-a purtat războiul, inclusiv Iașul, care era zonă militară germană, nu a avut loc nici un caz de violență, răpire sau trimitere în Polonia în lagărele de exterminare, cu toate cererile repetate, protestele și manevrele germanilor.

Din toată documentarea de mai sus rezultă că S.S.I. a colaborat cu serviciile aliate și oficiale, dar a luptat împotriva celor clandestine”.

BERLINUL – CAPITALA SPIONILOR?

Ion Constantin și Ioan Gatea

Berlinul a fost și se pare că va rămâne capitala spionilor. De la Războiul Rece și până în prezent, poveștile multor spioni încep și se termină la Berlin. Aici s-a purtat războiul pe frontul nevăzut între marile puteri occidentale și cele ale lagărului socialist, în principal URSS. La Berlin trăiau ușă în ușă marii actori ai Războiului Rece. În actuala capitală a Germaniei, spionii pândeau la fiecare colț, după cel de-al Doilea Război Mondial până la căderea Zidului Berlinului în 1989.

Cum a fost posibil ca Berlinul să devină un centru al serviciilor secrete? Acest lucru s-a putut întâmpla după război, când s-au constituit două state germane cu orientări geopolitice diferite. La data de 7 octombrie 1949, „Zona de Ocupație Estică a Germaniei” s-a declarat stat independent cu capitala la Berlin, luându-și numele oficial *Deutsche Demokratische Republik* (Republica Democrată Germană). Acronimul german DDR (RDG) a devenit unul de marcă pentru desemnarea estului Germaniei în țările vorbitoare de limbă germană. Simultan cu declararea RDG, în aceeași zi de 7 octombrie 1949, Germania de Vest (sub numele anterior de „Zonă de Ocupație Vestică a Germaniei”, aflată sub controlul trupelor americane, engleze și franceze) s-a declarat și ea stat independent, sub numele *Bundesrepublik*

Deutschland (Republica Federală Germania) sau RFG (în germană *BRD*), cu capitala la Bonn.

Era perioada de început a Războiului Rece, care a coincis cu o creștere considerabilă a activității serviciilor secrete. Berlinul era doar o insulă înconjurată de socialistă RDG. Pe un teritoriu destul de mic se întâlneau superputerile occidentale și Estul. Reprezentanții acestora puteau să circule necontrolat dintr-un sector în altul. Berlinul era singurul oraș din lume cu o asemenea situație geopolitică și, desigur, le oferea numeroase posibilități serviciilor secrete. De aceea, se poate spune că Berlinul a fost, într-un anumit fel, capitala Războiului Rece.

Postul de radio *Deutsche Welle* a prezentat de curând „povestea” a doi agenți cu o istorie incredibilă: soții Beatrice și Jeffrey Schewitz. „Ni s-a spus să fim prudenți, să ne uităm în jur, dar nu exista un antrenament special pentru a depista dacă ești sub observație sau nu”- spune Jeffrey Schewitz. Născuți în

Statele Unite, soții Schewitz au activat 13 ani ca spioni pentru STASI (Securitatea est-germană) în fosta RF Germania. În Zidul Berlinului erau puține puncte de trecere a frontierei, între acestea fiind Friedrich Strasse. Pe aici treceau granița cei doi soți Schewitz pentru a se întâlni cu angajați ai STASI. Ani de zile au fost spioni de top ai fostei RDG. Principala lor țintă era cancelarul R. F. Germania. Departamentul 1 A era specializat în colectarea de informații din Cancelaria RFG. „*Eram șocați, pentru că nu aveam pregătire de spioni. Știam că vom avea mult de lucru*” – arată Jeffrey Schewitz. Misiunea lor era să-i spioneze pe politicienii de rang înalt ai țării, fiind astfel printre cei mai periculoși agenți ai perioadei postbelice.

Cuplul de spioni Schewitz trăia în Vest, dar călătorea des în Berlinul de Est, la sediul STASI. Într-o casă conspirativă se întâlneau cu ofițerii coordonatori, de la care primeau instrucțiuni, luau prânzul, discutau diverse aspecte, inclusiv de viață privată etc. „Aproape că mi-au dat mână liberă să decid care informații sunt utile – afirmă Jeffrey Schewitz. Astfel, am putut stabili din timp misiunile pentru sursele mele pe care le-am trimis la treabă. Colectam date despre controversese în guvernul Germaniei de Vest. La aproape fiecare decizie politică existau opinii diferite. Pentru noi toate acestea erau informații importante”.

Alt cuplu de spioni care au fost instruiți la Berlin și au locuit aici sunt soții Wolfhard și Heidi Thiel, agenți ai fostului serviciu sovietic KGB. Zece ani au așteptat o misiune în SUA, unde trăiau sub acoperire. Nu s-a întâmplat, rămânând tot timpul în „*conservare*”. „În general - declară Wolfhard Thiel - spionii nu figurează pe lista profesiilor recunoscute oficial. Nu este jobul pentru care să aplici. Această aventură sau această provocare a venit probabil atunci când am călătorit în 14 zile în cinci țări, cu trei sau patru nume diferite, dar în 15 ani la KGB nu am avut nici măcar odată o armă în mână”. La rândul ei Heidi Thiel povestește că „*Într-un tren mi-am aruncat pașaportul într-o toaletă, dat fiind că aveam încă unul. Când am ajuns să mă cazez la hotel, uitasem sub ce nume călătoream în momentul acela*”.

În timp ce soții Schewitz erau agenți activi, soții Thiel erau în așteptare de misiuni. În Statele Unite trăiau sub identitate falsă, invizibilă. „*Treaba noastră era să fim stabiliți peste Ocean și să acționăm în cazul că s-ar fi ajuns la război între Uniunea Sovietică și Statele Unite. În această situație dispuneam de o rețea de agenți care ar fi sprijinit Uniunea Sovietică*” – declară Wolfhard Thiel.

Un punct important al activităților de spionaj din Berlin era gara Friedrich Strasse. „*Stația Friedrich Strasse este punctul fierbinte al spionajului în Berlin. Aici era zona spionilor aparținând ambelor părți*” – după cum susține Sven Felix Kellerhoff, istoric și coautor al unei cărți pe acest subiect, intitulată: *Capitala spionilor: Spionajul în Berlin, în timpul Războiului Rece (Hauptstadt der Spione: Geheimdienste in Berlin im Kalten Krieg*, Berlin, 2016).

Pe Normanenstrasse, în Berlinul de Est se afla sediul central al STASI (Das Ministerium für Staatssicherheit - Ministerul pentru Securitatea Statului), serviciul secret și poliția politică a fostei Republici Democratice Germane.

Înființat la 8 februarie 1950 cu scopul oficial de a fi „scutul și spada” partidului comunist (Sozialistische Einheitspartei Deutschlands - Partidul Unit Socialist al Germaniei - PSUG) și a orânduirii de stat din RDG, STASI a desfășurat o activitate tipică tuturor celorlalte structuri de securitate din țările foste socialiste. Numai în primii doi ani au fost angajate în această instituție 3000 de persoane, numărul acestora crescând în mod constant până în 1989.

În clădirea fostului sediu al STASI se află un muzeu accesibil tuturor. Aici se află mii de documente, rapoarte și note informative, inclusiv cele furnizate de soții Schewitz din Cancelaria Federală. *„Misiunea mea era să fotografiez rapoartele și evaluările privind diferitele opinii din guvern. Călătoream mereu cu trenul de noapte cursa Berlin – Basel. Săream în tren, mergeam la toaletă. Mă suiam pe toaletă, trăgeam de clapa din tavan, băgam cutia cu fotografii acolo și, apoi, plecam acasă”* – relatează Beatrice Schewitz. În atâția ani de spionaj, cuplul Schewitz n-a fost deconspirat niciodată. Mereu erau prinși agenți, de ambele părți, dar ei nu au fost devoalați.

Podul Glienicke (Glienicke Brücke) la granița dintre Berlinul de Vest și Potsdam, pe atunci aparținând RDG a devenit simbolul schimburilor de agenți secreți dintre cele două tabere („Podul Spionilor”) în timpul Războiului Rece. Închis traficului în această perioadă, doar misiunile militare de legătură care au plecat în RDG au fost autorizate să-l traverseze. Podul a fost redeschis traficului pietonal în seara zilei de 10 noiembrie 1989, a doua zi după căderea Zidului Berlinului. Potrivit aprecierilor istoricului Sven Felix Kellerhoff, *„Podul Glienicke este probabil locul din Berlin în privința căruia se exagerează cel mai mult, fiindcă pe acest pod nu au avut loc decât trei schimburi de spioni, în 1962, în 1985 și 1986. Atât și nimic mai mult”*.

Pe strada Teufelsberg din Berlin, o arteră singuratică situată pe un deal în mijlocul pădurii se afla cea mai puternică stație de interceptare a americanilor. În momentul de față, stația este abandonată, accesibilă, dar bine securizată, în continuare. De aici puteau fi interceptate semnalele emise din Polonia, motiv pentru care STASI a încercat sistematic să-și infiltreze spioni în acest obiectiv. În cadrul stației lucrau non stop circa 1200 de oameni în trei schimburi, pentru interceptarea convorbirilor telefonice din țările Pactului de la Varșovia.

În centrul de tranzit Marienfelde din Berlinul de Vest, erau preluați și înregistrați refugiații din RDG, nu întotdeauna fără motive ascunse. Aici erau deosebit de active serviciile secrete CIA și MI6. Toți cetățenii din RDG, care voiau să rămână în Berlinul de Vest, trebuiau să treacă pe la Marienfelde. Între procedurile la care aceștia erau supuși făceau parte și interogatoriile care li se aplicau acestora de către serviciile celor trei mari puteri (RFG, SUA, Marea Britanie). Scopul era de a-i convinge să spioneze pentru Germania de Vest, după ce părăseau fosta Germanie Democrată.

Aerodromul Gatow, folosit de naziști, a fost preluat și controlat după cel de-al Doilea Război Mondial, de Marea Britanie. În prezent este centru expozițional pentru istoria aviației militare. Aerodromul era situat direct la

granița internă a Berlinului de Vest cu RDG. Cel mai important la aerodrom este hangarul nr. 4 care, spre deosebire de celelalte incinte, este închis publicului larg și în ziua de azi. Tot hangarul era dotat cu cabine izolate fonic și cu aparatură modernă. Americanii și britanicii făceau permanent schimb de informații. Britanicii erau la stația de interceptare de pe Teufelsberg, iar americanii controlau aerodromul Gatow. Unii dintre aceștia erau, însă, agenți dubli, cazul cel mai cunoscut fiind cel al britanicului George Blake, care a fost recrutat de KGB.

Un alt punct important al spionajului îl constituia Centrul forțelor armate americane din Berlinul de Sud, în prezent „*Muzeul Alișilor*”. Aici se puneau la cale toate acțiunile de cooperare între serviciile americane și britanice de pe teritoriul RF Germania. În cadrul acestor acțiuni comune, a fost construit un tunel de ascultare secretă, în lungime de 500 metri. Acest tunel se termina într-o stație radar americană. Cablurile de comunicare ale sovieticilor erau interceptate astfel de către americani și britanici prin mijloace tehnice ultraperformante. Tunelul a avut, însă, o mare hibă încă de la început, fiind deconspirat sovieticilor de către agentul dublu George Blake. KGB-ul a aflat, astfel, că americanii și britanicii îl interceptează, dar nu a făcut această dezvăluire decât după câteva luni, din motive lesne de înțeles. În acest mod, acțiunea „*Gold*” a serviciilor americane și britanice s-a încheiat lamentabil, imaginile cu tunelul secret din Berlin fiind publicate la vremea respectivă în presa din întreaga lume. Agentul George Blake a fost extras de către Moscova, unde s-a stins din viață în 2020, la vârsta de 98 de ani.

Muzeul Spionajului din Berlin, înființat în anul 2015, prezintă capitala germană ca hotspot al activității de intelligence. Cazurile de spionaj din ultimii ani confirmă și ele faptul că Berlinul a fost, este și va rămâne un oraș preferat al serviciilor secrete.

SAGA DEFECTORILOR (X)

Dr. Mihai Milca

Traseele pe care se înscriu destinele unor transfugi ai serviciilor secrete nu duc obligatoriu dintr-o tabără într-alta, deși frecvența unor astfel de cazuri este covârșitoare: agenți ai KGB trecuți sub protecția CIA sau invers, dezertori din Est în Occident sau viceversa. Există însă și o categorie aparte a dezamăgiților care, știind regulile neîndurătoare ale jocului defectării, vor să iasă din combinație estompându-se în peisaj, pentru a supraviețui și pentru a rămâne fideli, cât se mai poate, unor crezuri și iluzii ce odinioară i-au determinat să intre într-o lume a tenebrelor și riscurilor mortale. Un personaj întrucâtva atipic și înconjurat de mister, ale cărui urme s-au pierdut vreme de câteva decenii, fiind considerat „eliminat” de către foștii săi stăpâni, diriguitori ai serviciilor secrete aflate în slujba Kremlinului din cadrul Kominternului și GRU (spionajul militar sovietic), este Jean Cremet – membru al Biroului Politic al Partidului Comunist Francez în anii '20 ai secolului trecut, funcționar al Internaționalei Comuniste, agent al serviciului secret al Armatei Roșii, până la „dispariția” sa enigmatică în Asia, la începutul anilor '30.

Au fost avansate cel puțin douăzeci de versiuni ale presupusei sale „morți”: asasinat de către „Intelligence Service” (MAE francez – 1936); lichidat de către „funcționarii serviciilor speciale sovietice” (Charles Willoughby, șeful organismului de informații al generalului MacArthur – 1953); ucis de KGB în Macao (David Dallin, *Soviet Espionage* – 1955); „mort în Macao suscitând rumori obișnuite, legate de un deznodământ exotic” (Dominique Desanti, *L'Internationale communiste* – 1970); „asasinat de NKVD în Macao” (Helena Saña, *L'Internacional Comunista* – 1972); „omorât de către agenți sovietici în Macao, ca urmare a suspiciunilor de a fi nesigur din punct de vedere politic” (Richard Deacon, *A History of the Russian Secret Service* – 1972); „pare să nu mai fi revenit dintr-un voiaj în Uniunea Sovietică” (Henri Dubief, *Le Déclin de la III-eme Republique* – 1976); „serviciile secrete s-au învrednicit cu dispariția sa” (Charles Tillon, *On chantait rouge* – 1977); „căzut peste bordul pachebotului care îl transporta” (René Dazy, *Fusillez ces chiens enragés* – 1981); „dispărut în împrejurimile Macao-ului, cauzele morții sale nefiind clare” (Zhu Sheng Wen, *Guoji Gongunski shijian renwulu*); „Indochina unde el a dispărut – unde după toate aparențele a pierit - în 1930. Nicio informație nu a fost publicată în raport cu aceasta” (Arhivele Kominternului, dosarul Cremet). Și referințele în acest sens pot continua...

În 1991, Roger Faligot și Rémi Kauffer, doi reputați istorici francezi ai serviciilor secrete au ajuns, după îndelungi cercetări, la concluzia că Jean Cremet nu a sfârșit cu picioarele înainte ci și-a pus picioarele la spinare. După ce a întâlnit cuplul André și Clara Malraux în septembrie 1931, cu care a empatizat și

a călătorit până în Statele Unite, via Japonia, scăpând de supravegherea serviciilor secrete sovietice, schimbând diferite identități mereu, a revenit în Europa perindându-se prin Belgia, Franța, Spania și din nou Belgia, pentru a-și încheia zbuciumata existență de agent și fugar la 26 martie 1973 prin moarte naturală.

Jean Cremet – „Hermina roșie” care n-a mai fost de găsit

Puține indicii biografice erau susceptibile de a anticipa transformarea muncitorului francez, cu predispoziții anarho-sindicaliste, la un arsenal al armatei celei de a III-a Republici, înainte de Primul Război Mondial, într-un conspirator comunist și iscusit sabotor, traficant de arme și spion de elită al spionajului militar sovietic, cunoscut sub terifiantele inițiale GRU. Jean Cremet, pentru că despre el este vorba, inițial combatant în tranșeele Marelui Război, a cunoscut sub presiunea evenimentelor o rapidă radicalizare de stânga. A aderat în 1921 la Partidul Comunist Francez urcând rapid în ierarhia acestuia până la funcția de secretar general adjunct în 1924, responsabil pentru Bretagnia având numele conspirativ de „Hermina roșie”. Om de încredere al Kominternului, ales în 1925 în consiliul municipal Paris și remarcându-se prin acțiunile protestatate organizate contra războiului purtat de Franța, în regiunea montană a Marocului septentrional unde Abd-el-Krim conducea o revoltă împotriva puterii coloniale, Cremet a fost totodată artizanul unei rețele franceze a GRU care își întinsese tentaculele în arsenale, pulberării, parcuri de artilerie, uzine și centre de cercetare în industria aeronautică, fabrici de vehicule blindate, muniție și măști de gaze, șantiere navale, forje, oțelării. În această vastă acțiune a beneficiat de concursul Louisei Clarac („Labeaume”), tovarășa sa de viață, și al Lydiei Stahl, o baroană baltică, născută Chkalov (alias „Olga Bartic”). Între complicii săi se mai numărau Pierre Provost, care mai târziu va face parte din rețeaua de spioni GRU din Franța anilor '30 condusă de Harry Robinson, cel care avea să fie capturat și ucis de naziști, Jean Marie Depouilly și Georges Ménétier. Rețeaua lui Cremet va intra în scurtă vreme în atenția comisarului Louis Ducloux, șeful serviciului de supraveghere a spionilor din Sureté Générale care în 1927 va opera un val de arestări. Avizat la timp, Cremet va trece clandestin în Elveția și va ajunge la Moscova, unde se va instala la Hotel Lux (reședința cominterniștilor străini), împreună cu Louise Clarac. Stalin personal îl va recomanda să lucreze în organele de conducere ale Kominternului de unde va fi direcționat către serviciul militar de informații GRU pentru a urma un curs de formare și perfecționare. În 1929 Cremet pleacă în misiune secretă la Shanghai, unde comuniștii chinezi conduși de Zhou Enlai, Kang Sheng și Gu Shunzhang operau prin Tewu, „afacerile speciale” ale Partidului Comunist Chinez (PCC).

Sarcina inițială a lui Cremet, având identitatea falsă „René Dillen, comerciant belgian, născut la 29 iulie 1903, în Anvers” era de a procura arme pentru detașamentele comuniste de șoc CION (acronim rusesc pentru *Ciasti Osobavo Nasnatciaia*, respectiv „Secțiunile cu destinație specială”), activitate îngreunată de reductabila poliție secretă a lui Chiang Kai-Shek, Zhong Tong

(Biroul de Investigații în statistică al Oficiului Central al Gomindanului). În pericol de a fi arestat după capturarea de către gomindaniști a șefului „pistolarilor” PCC, Gu Shunzhang, care va trece în tabăra inamicului, Cremet se hotărăște să dezerteze din aparatul clandestin comunist aflat la Shanghai profitând de deruta creată. Cu un pașaport fals, pleacă alături de cuplul Malraux spre Japonia, Statele Unite și Canada, cu pachebotul *Lafayette*. Cremet îi împărtășește lui Andre Malraux câteva din secretele *underground*-ului comunist în China pe care marele romancier le va immortaliza, deformându-le, în capodopera sa *Condiția umană*, care a obținut Premiul Goncourt în 1933.

Revenit în Franța, Cremet se stabilește la Saint-Junien, lângă Limoges, unde își procură noi acte de identitate false pe numele Gabriel Peyrot. Temându-se că sovieticii l-ar putea localiza la domiciliul Louisei Clarac, fugarul se instalează la Bruxelles și se angajează la SBAC, o societate în domeniul aparatelor de control care furniza și contoare pentru taximetre. Un nou capitol se deschide în existența fostului agent secret kominternist.

Căutând să elucideze misterul dispariției lui Cremet la începutul deceniului trei, după aventura din China, cei doi istorici ai spionajului mondial, Faligot și Kauffer, au ajuns să studieze cărțile poștale expediate între anii 1927-1958 de Cremet fiicei sale, Jeanne, din diverse țări, au descoperit vechi tovarăși ai transfugului, au aflat detalii despre plecarea sa din URSS, despre moartea Louisei Clarac în 1947 la Bruxelles, au intrat în posesia unor fotografii probând existența spionului dispărut și au propus editurii Fayard o carte de investigație cu titlul *As-tu vu Cremet?*

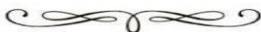
Cei doi autori au aflat astfel că eroul lor nu a pierdut legătura cu André Malraux care în timpul războiului din Spania l-a invitat pe fostul său companion de călătorie să ajute tabăra republicană în achiziționare de arme. În Spania, Cremet, devenit antistalinist convins, s-a implicat în luptele fratricide ale stângii de partea militanților POUM (partidul lui Andres Niu) lichidat de către serviciile secrete sovietice aflate la fața locului și dirijate de Alexandr Orlov, care va defecta la rândul său. Riscând să fie dibuit de către „executorii” NKVD, Cremet se reîntoarce la Bruxelles, la anteriorul său loc de muncă SBAC.

În 1940 când trupele Reichului german au invadat Belgia, temându-se ca belgienii pronaziști l-ar putea aresta și asasina, Cremet părăsește Bruxelles-ul împreună cu câțiva camarazi cu care va activa într-o rețea a Serviciului de informații și acțiune (SRA) având ulterior legături cu MI6. Grupul de refugiați franco-belgian se va aciuia la Saint-Pol-sur-Ternoise, un orașel lângă Pas-de-Calais, iar Cremet cu experiența sa prodigioasă de sabotor și spion se va afirma ca un element de nădejde într-o altă rețea lucrând pentru britanici și pentru *Centurie* (centrala de informații a Organizației civile și militare, cea mai importantă mișcare de rezistență franceză în zona ocupată de germani). În septembrie 1943 rețeaua în care își găsisese locul și Cremet va livra Aliaților informații prețioase, detaliate, privind buncărele și rampele de lansare ale

„bombelor zburătoare” fără pilot V1 de la Siracourt, care au devenit ținta bombardamentelor aviației britanice în mai multe rânduri.

După încheierea războiului Cremet s-a reîntors în capitala Belgiei sub identitatea folosită mai înainte („Payrot”). Dar în 1946 multi-identitarul Cremet revine în Franța sub numele de Jean Voisin încercând să refacă o legătură întreruptă cu fiica sa, pe care nu o mai văzuse din 1927. Stabilindu-se cu domiciliul în suburbia bruxelleză Schaerbeek se apropie de Louis Jodogne fost rezistent-deportat și de jurnalistul Gaston Williot, primar al localității. Cei doi prieteni îi vor asigura protecția inspectorului Bernaert, adjunct al directorului Securității de Stat, Ludo Caeymaex, cărora le va face mărturisiri târzii despre perioada în care la Moscova a frecventat cercurile Kominternului și ale serviciilor militare sovietice și va furniza contra-spionilor belgieni detalii psihologice utile pentru înțelegerea modului de gândire al liderilor civili și militari de la Kremlin care supraviețuiseră perioadei staliniste sau care își lăsaseră pecetea asupra rețelelor de spionaj implantate în Occident.

Prezervându-și anonimatul, Cremet a reușit performanța de a muri în patul lui uitat de toți, intrând însă grație biografilor săi, Faligot și Kauffer, în panoplia marilor spioni ai secolului al XX-lea, dar mai ales în cea a defectorilor ce s-au sustras mâinii nevăzute și răzbunătoare a foștilor săi stăpâni, abandonați cândva dintr-un motiv numai de el știut.

INTELLIGENCE MOZAIC

Ioan Popa, Gheorghe Bărbulescu, Ioan Gatea

1. Mesaje la aniversarea SIE

Primul ministru Nicolae Ciucă a adresat, la 8 februarie 2023, cu ocazia aniversării zilei SIE, un mesaj de felicitare în care subliniază: *Apărarea țării și a intereselor statului față de potențialele pericole externe este „o misiune nobilă, de mare responsabilitate și deosebit de dificilă în același timp, pe care profesioniștii Serviciului de Informații Externe o desfășoară permanent”.*

Activitatea SIE implică *„profesionalism la cote foarte înalte, patriotism și dedicare din partea celor care activează în acest domeniu, oameni capabili să își asume chiar și situații de risc pentru a-și îndeplini misiunile în slujba țării”.*

„Acești profesioniști din intelligence” sunt motivați, în primul rând, de *„curajul și devotamentul față de țară”*

„Ca militar au toată admirația mea”. *„Prevenirea unor potențiale pericole reprezintă cea mai bună apărare a intereselor strategice, economice, militare sau de securitate ale României”.*

„Respect și apreciere pentru munca acestor eroi discreți ai României! Și chiar dacă munca oamenilor din aceste structuri de informații externe nu generează știri, noi știm că ei sunt mereu la datorie. Mult succes în viitoarele misiuni!”. (Mass-media)

La rândul său, **Consiliul Director al ACMRR – SIE** a adresat un mesaj de felicitare în care se menționează:

„Cadrele militare în rezervă și în retragere care și-au desfășurat activitatea în S.I.E., de-a lungul timpului, cu demnitate și profesionalism au înscris aprecieri deosebite din partea conducerii țării.

Cu acest prilej, adresăm cadrelor de conducere, colegilor, aflați în unitățile active ale S.I.E., urări de sănătate și noi realizări în misiunea nobilă încredințată. Suntem mândri că instituția în care am muncit se bucură de aprecieri din partea structurilor similare din alte țări cu care cooperează pe linie specifică.

Fie ca Serviciul de Informații Externe să-și onoreze și în viitor misiunea ca instituție de elită în cadrul Sistemului Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională, pentru apărarea suveranității, independenței și integrității teritoriale a României”.

2. Agresivitatea Rusiei sub lupa analitică a serviciilor de informații

● **Serviciul de informații norvegian consideră Rusia „cea mai mare amenințare la adresa securității Europei”**

După primirea evaluărilor anuale făcute de cele trei servicii de securitate din Norvegia, guvernul acestei țări, prin vocea ministrului apărării Bjorn Arild

Gram, a declarat că „Rusia reprezintă astăzi cea mai mare amenințare la adresa securității norvegiene și europene, iar confruntarea cu Occidentul va fi de lungă durată”.

Lars Nordrum, adjunctul șefului serviciului de informații externe norvegian, a declarat la rândul său că instalațiile de petrol și gaze ale Norvegiei ar putea fi vizate de sabotaje rusești, în condițiile în care Norvegia a devenit „cel mai important furnizor de energie al Europei, după ce Rusia a pus capăt exporturilor de gaze către Vest”.

Pe de altă parte, șefa autorității naționale de securitate, Sofie Nystrøm, a avertizat că „toată Europa va avea de suferit” dacă instalațiile norvegiene de gaz și petrol vor fi lovite.

Serviciul de securitate internă norvegian apreciază totuși că este puțin probabil ca Rusia să efectueze vreo operațiune de sabotaj pe teritoriul Norvegiei în acest an. (*Associated Press, CNN*)

● **Serviciul de informații estonian: „În ciuda eșecurilor și riscurilor, obiectivul lui Vladimir Putin în Ucraina nu s-a schimbat”**

La 8 februarie 2023, Serviciul de Informații Externe al Estoniei a publicat un nou Raport anual intitulat „*Securitatea internațională și Estonia 2023*”. Structurat pe mai multe capitole, Raportul face o amplă analiză centrată pe problematica Rusiei (Forțele armate ruse și războiul din Ucraina; Politica externă a Rusiei; Politica internă și economia Rusiei; Serviciile speciale rusești; Influența Rusiei; China). Cităm din Cuvântul-înainte semnat de **Kaupo Rosin**, Director general al Serviciului Estonian de Informații Externe:

„Ofer cea de-a opta ediție a raportului anual al Serviciului de Informații Externe, prima pe care am onoarea să o prezint în calitate de Director General. Într-o perioadă în care Europa este martoră la cel mai mare război din 1945 înapoi, nevoia de rapoarte de situație și analize ale serviciilor de informații a crescut. Căutăm să ne îndeplinim rolul cât mai bine putem.

În raportul de anul trecut, am scris că Rusia va crea condițiile și capacitățile necesare pentru a lansa o ofensivă militară la scară largă împotriva Ucrainei în a doua jumătate a lunii februarie 2022. Din păcate, așa s-a întâmplat. Rusia a eșuat până acum în războiul său de agresiune. A atacat Ucraina cu un plan de lovitură rapidă bazat pe presupuneri absurde și pe o imagine manipulată informativ. În primele luni de război, ucrainenii au distrus o parte semnificativă din cele mai bune unități ale armatei ruse, ceea ce, pe măsură ce războiul se prelungește, a dus la nevoia critică a Rusiei de a mobiliza trupe, companii militare private și armament din state paria. Războiul sugrumă economia rusă și ridică temperatura în societate, altfel apolitică. Elita rusă discută din ce în ce mai mult dacă „Prima Persoană a înnebunit”, dar cei mai mulți dintre ei nu au curajul să facă pași reali către schimbare. Atitudinea de încăpățănare imperialistă a Rusiei față de vecinii săi persistă și în frica rușilor de mobilizare care le întunecă simțul de responsabilitate pentru genocidul comis de compatrioții lor.

În ciuda eșecurilor și riscurilor, obiectivul lui Vladimir Putin în Ucraina nu s-a schimbat până la începutul anului 2023. Deocamdată, există încă suficient combustibil pentru a menține mașina de război în funcțiune – Rusia nu va rămâne prea curând fără carne de tun, armament din epoca sovietică sau imperialism indus de propagandă. Dar un salt de calitate în capacitatea de război a Rusiei este foarte puțin probabil. Putin trage de timp, crezând că Ucraina și Occidentul se vor uza înaintea Rusiei. Putin crede că poate arunca Ucraina ca pe o „bombă” la masa negocierilor.

Pe plan intern, Rusia a redevenit Uniunea Sovietică, inspirându-se din represiunea stalinistă, sloganismul hrușciovist și stagnarea brejnevistă. În mod paradoxal, în Rusia de astăzi, regimul lui Putin este, concomitent, cel mai puternic și cel mai slab care a existat vreodată. Dar se pare că nu există un nou Gorbaciov, ca să nu mai vorbim de un Elțin, la orizont. Lumea democratică nu ar trebui să-și facă iluzii că Rusia post-Putin va îmbrățișa valorile democratice prea curând.

Raportul din acest an discută și despre schimbarea cursului în politica externă a Rusiei. Diplomații ruși, în frunte cu ministrul de externe Serghei Lavrov, au fost surprinși de războiul din Ucraina. Ei și-au dat seama că le lipsește influența asupra problemelor strategice ceea ce a făcut ca moralul ministerului rus de externe să scadă. Rusia a renunțat la Occident pentru viitorul apropiat și își caută noi prieteni, în special în Africa și Asia.

Încă o dată, ne vom uita și la China. Sub conducerea lui Xi Jinping, care și-a început al treilea mandat și și-a asigurat puterea absolută, China se îndreaptă către aprofundarea autoritarismului și confruntarea cu Occidentul. Rusia joacă un rol important în ambițiile globale ale Chinei, iar cele două țări sunt de acord asupra multor puncte. Prin urmare, ar fi o greșeală să luăm sprijinul restrâns al lui Xi pentru războiul lui Putin din Ucraina ca un semn că China se distanțează de Rusia.

Serviciul de Informații Externe și-a sărbătorit 30 de ani în urmă cu câteva luni. Împreună cu partenerii noștri interni și internaționali continuăm să lucrăm pentru a ne asigura că conducerea estoniană și aliații noștri au cele mai bune informații cu privire la situația de securitate și o avertizare suficientă în avans. Și să ne asigurăm că Ucraina câștigă”.

● **Ce s-a schimbat în serviciile secrete ruse în timpul războiului din Ucraina?**

Experți occidentali apreciază că, din punct de vedere structural, serviciile speciale rusești nu s-au schimbat prea mult: sunt formate din aceleași servicii, departamente și direcții ca acum un an și sunt conduse de aceiași oameni. Cu toate acestea, războiul din Ucraina a afectat drastic metodele de lucru ale serviciilor speciale.

FSB s-a concentrat aproape în întregime pe participarea la război și pe combaterea oricărei forme de disidență și protest în Rusia. Călătoriile regulate de afaceri ale ofițerilor FSB în Ucraina, unde mulți dintre ei au câștigat experiență

directă în zona de război, au militarizat foarte mult serviciul special. Această schimbare culturală nu poate decât să afecteze modul în care serviciile ruse de informații vor funcționa în următoarele decenii și poate ajunge să le transforme în servicii de informații mai asemănătoare celor care au existat sub Stalin.

Înainte de război, FSB avea doar două divizii care se ocupau de Ucraina: una era angajată în colectarea de informații în Ucraina, cealaltă era angajată în contracararea spionajului ucrainean. De la invazie, aproape toate eforturile serviciului de informații s-au concentrat asupra războiului.

În practică, aceasta înseamnă că astăzi toate serviciile principale ale FSB sunt implicate activ în sprijinirea operațiunilor militare, inclusiv Serviciul de Securitate Economică, care ar trebui să ajute Rusia să supraviețuiască sancțiunilor occidentale, și Serviciul pentru Protecția Ordinii Constituționale și Lupta Împotriva Terorismului, care are sarcina de a monitoriza sentimentul militar „corect” în mediul academic, universități și școli.

Scopul principal al acestei activități este de a asigura stabilitatea regimului în timpul celei mai mari crize cu care s-a confruntat Putin vreodată. Amploarea acestei tranziții este fără precedent și nu poate fi comparată cu ceea ce a făcut FSB în timpul crizelor sau conflictelor militare anterioare.

Pe de altă parte, expulzarea a sute de ofițeri de informații ruși din Europa a redus semnificativ capacitatea SVR și GRU de a menține rețelele de agenți existente pe continent, precum și capacitatea lor de a recruta noi agenți.

În ultimul an, arestările agenților ruși în toată Europa au devenit considerabil mai frecvente, multe dintre acestea fiind legate de agențiile de aplicare a legii din aceste țări. Cel mai important scandal a fost descoperirea unei cârțițe rusești în Serviciul de Informații Externe al Germaniei (BND).

Majoritatea agenților și ofițerilor descoperiți care au lucrat sub acoperirea ambasadelor se află în Occident de mulți ani, iar aceste deportări și detenții arată adâncimea pătrunderii serviciilor de informații ruse în instituțiile strategice din întreaga Europă.

Dacă de ani de zile unele state europene au adoptat o abordare mai blândă a acțiunilor spionajului rusesc, acesta este acum de domeniul trecutului.

În concluzie, războiul nu a putut decât să afecteze metodele serviciilor de informații ale lui Putin, dar încă nu este complet clar care va fi răspunsul SVR și al GRU la expulzarea ofițerilor și reducerea rețelelor de informații în toată Europa: își vor accepta pierderile și vor decide să se concentreze asupra Ucrainei sau se vor întoarce la metodele de sabotaj din Războiul Rece și alte operațiuni clandestine în Europa de Vest?

3. Femeile de la MI-6

Revista *Periscop* a mai scris despre rolul femeilor în activitățile de spionaj și de promovarea lor în funcții de conducere de către unele dintre cele mai performante servicii de informații din lume. Nu demult, revista *Financial Times* a consacrat un amplu material despre „viețile secrete” ale femeilor de la

Mi-6 (SIS), serviciul de spionaj al Marii Britanii, în cadrul căruia, pentru prima dată în istoria sa, trei dintre cei patru directori-generalii sunt femei.

Pentru MI6, comentează autorul articolului, absența istorică a femeilor din rândul spionilor este atât o greșală gravă, cât și o armă secretă. Principalii adversari ai Marii Britanii de azi – China, Rusia, Iran și Coreea de Nord – sunt societăți represive cu puține femei la putere. Pentru spioane, această slăbiciune a inamicului este exploatabilă tocmai pentru că ele sunt deseori trecute cu vederea, ceea ce face ca femeile să poată ajunge cei mai buni spioni din lume. Spionii nu se aseamănă prea mult cu restul populației, iar să lucrezi pentru MI6 este o experiență deosebit de stranie. Nu poți să spui nimănui, mai puțin membrilor apropiați ai familiei, cine este superiorul tău – nu poți să dezvălui niciun detaliu despre activitățile tale de zi cu zi.

În mod surprinzător, spioanele au succes în unele dintre cele mai conservatoare țări. „Când activezi într-o cultură care este dominată de bărbați, femeile tind să fie subestimate și, astfel, să fie percepute ca fiind mai puțin amenințătoare”, a spus una dintre interlocutoare. Ca să te apropii de străini și să păstrezi secrete față de prieteni este nevoie să te folosești de decepție. *„Există un paradox la baza acestui job pentru că suntem profund etici, dar trebuie să spunem și minciuni. Facem asta pentru că trebuie să ne atingem obiectivul – sună foarte pretențios – în numele binelui”*. Aproape niciunul dintre prietenii apropiați ai lui K. nu știe că ea este un spion. La fel ca în cazul tuturor ofițerilor MI6, povestea ei cu care își ascunde adevărata meserie este că lucrează la Ministerul de Externe. Când este întrebată despre muncă, tactica ei este să descrie un rol *„atât de plictisitor încât nimeni nu o să te mai întrebe din nou. Cred că săracilor mei prieteni le este milă de mine”*.

Așadar, povești interesante, mai ales pentru publicul larg, iar MI-6, chiar și într-o țară cu tradiții îndelungate în intelligence cum este Marea Britanie, găsește oportun să promoveze ceea ce numim *cultură de securitate*, pentru ca societatea civilă să înțeleagă mai bine misiunile sale.

4. Fost șef al DGSE chemat în instanță

Bernard Bajolet, fost director general al Direcției Generale de Securitate Externă (DGSE) a Franței, va face obiectul unui proces, fiind acuzat, în octombrie 2022, de tentativă de extorcare. Bajolet a condus serviciile de informații externe ale Franței din 2013 până în 2017. El a fost acuzat de „încălcarea arbitrară a libertății personale de către o persoană înzestrată cu putere de stat”. Mai precis, fostul director general al DGSE a fost acuzat de complicitate în încercarea de a stoarce bani de la un om de afaceri care acuză serviciul de informații că a folosit constrângerea pentru a-i cere bani în 2016.

În martie 2016, angajații DGSE de pe aeroportul Charles de Gaulle din Paris, în timpul unei inspecții, i-au spus omului de afaceri franco-elvețian Alain Dumenil că ar trebui să plătească statului 15 milioane de euro și, în același timp, i-au arătat fotografiile cu el și familia lui. Potrivit lui Dumenil, a fost amenințat.

După ce Bajolet a fost pus sub acuzare, acesta a spus că a ordonat interogatoriul la aeroport, dar nu a intrat în detalii despre implementarea acestuia (*France 24*).

5. Eliberarea unei spioane cu mari performanțe în perioada Războiului Rece

Ana Montes, unul dintre cei mai cunoscuți spioni din Războiul Rece prinși de SUA, a fost eliberată din închisoare la începutul acestui an, după mai bine de 20 de ani petrecuți după gratii.

Acum în vârstă de 65 de ani, Montes a activat aproape două decenii spionând pentru Cuba în timp ce era angajată ca analist la Agenția de Informații pentru Apărare. După arestarea ei, în 2001, oficialii americani au declarat că a expus aproape în întregime operațiunile de informații americane în Cuba și că este printre „cei mai periculoși spioni” prinși de SUA.

Michelle Van Cleave, șefa departamentului de contrainformații în mandatele președintelui american George W. Bush, a declarat Congresului în 2012 că Montes „*a compromis tot - practic tot - ceea ce știam despre Cuba și despre modul în care operam în Cuba*”. „Așadar, cubanezii erau conștienți de tot ce știam despre ei și puteau folosi asta în avantajul lor. În plus, ea a putut influența rapoartele despre Cuba prin conversațiile ei cu colegii și a găsit, de asemenea, o oportunitate de a oferi informațiile pe care le-a dobândit altor puteri”, a spus Van Cleave.

După arestarea ei, Montes a fost acuzată că a deconspirat identitățile a patru spioni americani și a oferit cubanezilor o cantitate uriașă de materiale clasificate. Ea a primit o pedeapsă de 25 de ani de închisoare. Judecătorul care a dat sentința a arătat că Montes a pus în pericol „națiunea ca întreg”. Spre deosebire de alți spioni prinși în timpul războiului rece, Montes a fost motivată de ideologie, nu de bani. Ea a fost de acord să lucreze pentru serviciile de informații cubaneze din cauza opoziției sale față de activitățile Administrației Reagan în America Latină. Pentru a transmite informațiile, criptate, folosind un program pus la dispoziție de Cuba, Montes, născută într-o bază americană din Nürnberg (Germania), a folosit dispozitive de transmisie cu unde scurte și un telefon public, situat lângă Grădina Zoologică din Washington. Ea a fost denunțată în 1996 de un coleg, însă autoritățile americane au deschis o anchetă împotriva ei abia patru ani mai târziu.

Ana Belén Montes și-a făcut o poză la scurt timp după ce a fost eliberată. Puține lucruri sugerează că Montes a fost ani de zile agent secret cubanez infiltrat adânc în guvernul Statelor Unite sau că a fost cândva considerată de America drept unul dintre cei mai periculoși agenți de informații. Dar tocmai acest lucru, spun experții, a făcut-o să fie spionul perfect.

Ana Montes a fost arestată pe 21 septembrie 2001 de către Biroul Federal de Investigații (FBI) la baza aeriană Bolling, la sud de capitala Washington. Ea a recunoscut că a spionat pentru Cuba timp de aproape un deceniu, din 1992 până în 2001, deși FBI suspectează că ea începuse să spioneze încă din 1985. În cele

din urmă, a fost găsită vinovată de conspirație pentru spionaj împotriva Statelor Unite și condamnată la 25 de ani de închisoare. Până să fie arestată, oficialii serviciilor de informații americane căutaseră o cârțiță cubaneză în interiorul guvernului timp de aproape un deceniu, dar descoperirea celui care le transmitea informații clasificate cubanezilor s-a dovedit a fi o sarcină extrem de dificilă. „A fost cu adevărat un ac în carul cu fân”, a declarat Pete Lapp, agent FBI ieșit la pensie care, împreună cu partenerul său, Steve McCoy, a făcut parte din echipa care a avut un rol esențial în dovedirea faptului că Montes era spion cubanez.

Pentru a complica și mai mult lucrurile, cubanezii au lucrat, la rândul lor, pentru a masca genul lui Montes sugerând că spionul era un bărbat cu autorizații la nivel înalt, ceea ce a lărgit lista de potențiale ținte, a relatat Pete Lapp care a precizat că „ar fi fost o sarcină mult mai ușoară dacă am fi știut că suntem în căutarea unei femei”.

Ana Montes a fost testată pentru a spiona în numele guvernului de la Havana chiar înainte să termine școala, iar când s-a alăturat Agenției de Informații a Pentagonului era deja „agent recrutat în totalitate de serviciul de informații cubanez”. „A făcut o treabă bună, fiind aproape perfectă, tot ceea ce făcea ca analist o ajuta să construiască un zid de securitate în jurul ei”, a spus fostul agent FBI.

Ana Montes și-a croit drum în rândul serviciilor de informații americane mai întâi având în portofoliu El Salvador și Nicaragua, apoi a devenit agent de informații de top care studia Cuba. În interiorul agențiilor, expertiza ei i-a adus porecla de „Regina Cubei”. Numai că, timp de aproape 17 ani, ea transmitea totodată unele dintre cele mai secrete informații ale SUA către un guvern străin ostil.

Datorită calităților dovedite, Ana Montes a ajuns subiectul unei cărți („Code Name Blue Wren”), al cărei autor, Jim Popkin, relatează: *„Unul dintre motivele pentru care cred că nu a fost niciodată prinsă a fost faptul că memora în mare parte informațiile pe care și le-a însușit. Avea o slujbă de zi cu zi la care stătea liniștită, era studioasă și memora cât de mult putea din aceste documente clasificate. Apoi, munca ei de noapte era să se ducă acasă, să le scrie pe un laptop Toshiba, să le cripteze și să le transmită celui care se ocupa de ele”.*

„Era deosebit de periculoasă, pentru că a furnizat adevăratele identități ale agenților americani care lucrau în Cuba”, a mai menționat Popkin. Numai aceste informații ar fi putut pune în pericol vieți, dar Montes a dezvăluit și existența unui satelit invizibil, în valoare de miliarde de dolari, pe care SUA îl folosea pentru a spiona Rusia, China și Iran. *„Acesta este motivul pentru care oficialii serviciilor de informații o numesc unul dintre cei mai periculoși spioni din istoria americană și, după părerea mea, cea mai periculoasă femeie spion pe care am avut-o vreodată”*, a mai arătat Jim Popkin.

Prin anul 2000, oficialii serviciilor de informații au început să suspecteze că Montes este posibila spioană, iar Lapp și echipa sa trebuia să o dovedească. „Am fost categoric, să nu ne concentrăm pe prinderea ei în flagrant delict de

spionaj. Haideti să ne asigurăm că am prins mai întâi persoana potrivită”, a povestit Lapp. După ani de zile de căutare a cârțiței, lovitura a venit în weekendul Memorial Day din 2001, când Lapp și echipa sa au percheziționat casa lui Montes și au descoperit informații clasificate, strânse de mai bine de 10 ani, pe un laptop aflat sub patul ei.

Pentru Montes, a duce viața unui spion nu a însemnat doar să mintă cele mai înalte agenții de informații americane, ci și pe cei mai apropiați oameni – inclusiv familia ei. Patru dintre membrii apropiați ai familiei sale au lucrat în cadrul Biroului Federal de Investigații, inclusiv sora ei, Lucy. Ca și restul lumii, aceștia au aflat că Montes era spioană pentru guvernul cubanez în ziua în care a fost arestată.

Jim Popkin, care a efectuat interviuri cu familia pentru cartea sa, a declarat că în momentul arestării, furia familiei pentru trădarea ei se amesteca cu un sentiment de ușurare. „I-a adus (lui Lucy) o oarecare ușurare, pentru că o putea înțelege un pic mai mult pe sora ei și de ce relația lor, care fusese cândva atât de apropiată, s-a deteriorat de-a lungul anilor”.

Ana Montes a executat cea mai mare parte a pedepsei de 25 de ani în închisoare și a fost eliberată la 6 ianuarie, când s-a întors în casa ei din Puerto Rico, pentru a duce „o existență liniștită și privată”. La câteva ore de la eliberare, Montes a precizat că încă se gândește la Cuba: *„Îi încurajez pe cei care doresc să se concentreze asupra mea, în schimb, asupra unor probleme importante, cum ar fi problemele grave cu care se confruntă poporul portorică sau embargoul economic impus de SUA asupra Cubei. Cine, în ultimii 60 de ani, a întrebat poporul cubanez dacă dorește ca Statele Unite să impună un embargou sufocant care îl face să sufere?”*. (BBC)

**CULTURA DE SECURITATE,
CULTURA POLITICĂ**

**PLANUL MARSHALL, FRANK WISNER ȘI
„OPERAȚIUNILE SUB ACOPERIRE”**

Florian Banu

Declanșarea celui de-al Doilea Război de către Germania și succesul incredibil al *blitzkrieg*-ului au produs alianțe politico-militare de neconceput până atunci: antibolșevicul premier britanic Winston Churchill a înțeles că trebuie să-l sprijine pe dictatorul sovietic Iosif Visarionovici Stalin, pentru a-l înfrunta cu șanse de succes pe Adolf Hitler.

Alianța dintre o democrație parlamentară și o dictatură comunistă, pentru a înfrânge o altă dictatură sângeroasă, a produs surpriză și dezorientare în multe medii politice, fiind căutate soluțiile optime de gestionare a noilor realități geostrategice. Senatorul american Harry Truman, viitorul președinte al S.U.A., un dușman neîmpăcat al regimului comunist din Rusia, formula în vara anului 1941, imediat după declanșarea Operațiunii „Barbarossa”, un sfat cât se poate de sugestiv: „Dacă vedem că Germania câștigă războiul, trebuie să ajutăm Rusia, iar dacă Rusia câștigă, trebuie să ajutăm Germania și în acest caz omorâm cât mai mulți posibil”.

Declarația de război a Germaniei, adresată S.U.A. la 11 decembrie 1941, la scurt timp după atacul Japoniei asupra bazei navale americane de la Pearl Harbour, a schimbat, desigur, optica Washingtonului.

Totuși, această alianță *sui-generis* între două democrații și un regim totalitar, încheiată pe timp de război, așa cum își dădeau seama toți membrii săi, „nu se baza pe încredere, ci pe necesitate, nu era un adânc sentiment de valori comune sau interese similare, ci doar opoziția contra unui singur dușman”. Ce se va întâmpla cu relațiile dintre „cei Trei Mari” după înfrângerea dușmanului comun?

Anii 1945-1947 – lenta coborâre a „Cortinei de Fier”

Într-adevăr, victoria Națiunilor Unite ridică o serie de probleme dificile. O Germanie dezmembrată sau slăbită definitiv ar fi lăsat Rusia fără adversar pe continent și i-ar mai fi diminuat temerile față de o viitoare invazie. Oamenii politici occidentali înțelegeau perfect acest lucru, dar perspectiva nu era deloc agreată. Anthony Eden, ministrul de externe britanic, explica situația astfel: „Rusia era hotărâtă asupra unui lucru înainte de toate: Germania nu va mai tulbura pacea Europei... Stalin era hotărât să nimicească Germania în așa fel încât ea să nu mai fie capabilă să producă un război”.

Pe de altă parte, o Germanie puternică ar fi putut echilibra balanța cu U.R.S.S. și ar fi contribuit la restabilirea echilibrului puterii în Europa, de care securitatea Angliei depindea, în mod tradițional. La Conferința de la Ialta, Roosevelt, cedând în fața argumentelor furnizate de Ministerul de Război și de Departamentul de Stat, a preluat un plan pentru o Germanie postbelică mai puternică, raliindu-se astfel opticii britanice.

La rândul lor, liderii sovietici, care nu uitaseră nici o clipă ostilitatea antebelică a democrațiilor vestice și știa că Marea Britanie și S.U.A. lucrează în secret la construirea armei atomice, se temeau de o nouă încercare a Occidentului de a stabili un „cordon sanitar antisovietic” și au decis să stabilească o zonă proprie de securitate în Europa de Est. Atmosfera de suspiciune mutuală a luat amploare, intransigența ideologiei leniniste și neîncrederea organică a lui Stalin în oameni agravând și mai mult relațiile inter-aliat. De altfel, nimeni din elita politică de la Kremlin nu ignora mai vechile preocupări și declarații ale premierului britanic, potrivit căruia „sugrumarea bolșevismului la nașterea sa ar fi fost o binecuvântare nespūsă pentru rasa umană”. Churchill făcuse, de altfel, multe alte comentarii similare de-a lungul carierei sale, susținând că „Bolșevismul nu este o politică, este o boală. Nu este un crez, este o ciumă”. Semnificative, pentru atmosfera creată, sunt cuvintele lui Viaceslav Molotov: „...erau prudenți în legătură cu noi, dar și noi eram și mai și în relațiile cu ei”.

Dacă în timpul conferințelor de la Teheran (28 noiembrie – 1 decembrie 1943) și de la Ialta (4-11 februarie 1945), purtate într-o perioadă când redutabila mașinărie de război nazistă încă nu fusese definitiv zdrobită, domnise o relativă armonie și o acceptare reciprocă a punctelor de vedere, lucrurile s-au schimbat rapid după capitularea celui de-al III-lea Reich.

Conferința de la Potsdam (17 iulie – 2 august 1945) a marcat sfârșitul „armoniei”. Marea majoritate a problemelor discutate cu acest prilej a generat controverse între Aliați, ieșind în evidență interesele divergente. Chestiunea reparațiilor, mutarea graniței de vest a Poloniei și problema celor două guverne poloneze (unul, la Londra, altul la Varșovia), dar mai ales definirea statutului postbelic al Germaniei au reprezentat principalele controverse. De altfel, chibzuitul Roosevelt fusese înlocuit cu impetuosul Harry Truman, iar vicelanul Churchill îi cedase locul rigidului Clement Attlee. După Potsdam, Germania și Europa au fost împărțite timp de aproape jumătate de secol, deoarece Uniunea Sovietică și Occidentul erau deja angajate într-un război rece.

Bombardamentele atomice de la Hiroshima și Nagasaki, capitularea Japoniei și conștientizarea tot mai deplină a faptului că Marea Britanie și Franța, deși în tabăra învingătoare, își pierd încet, dar sigur, statutul de mare putere, au produs o serie de mutații în atitudinea Washingtonului. Încredințat că în Occident mai există doar o singură Mare Putere, președintele Harry Truman îi scria în ianuarie 1946 secretarului de stat James Byrnes:

„Rușii au fost o bătaie de cap încă de la Potsdam... Dacă Rusia nu se confruntă cu o mână de fier și cu un limbaj puternic, un alt război se pregătește.

Singura limbă pe care ei o înțeleg este «câte divizii aveți?». Nu cred că ar trebui să mai jucăm compromisuri... M-am săturat să-i dădăcesc pe sovietici!”.

La scurt timp, în **22 februarie 1946**, George Kennan, însărcinatul cu afaceri al SUA la Moscova, expedia la Washington o analiză în cinci capitole asupra concepțiilor și acțiunilor Uniunii Sovietice, intrată în istorie drept „**telegrama cea lungă**” (8.000 de cuvinte). Kennan considera că politica externă sovietică reprezintă o amenințare pe termen lung la adresa civilizației occidentale. Finalul telegrammei sale este edificator pentru modul în care acesta concepea stoparea influenței sovietice, având grijă în primul rând de „sănătatea și vigoarea propriei noastre societăți”:

„Comunismul mondial este ca un parazit malign care se hrănește doar cu țesut bolnav. Acesta este punctul în care politicile interne și externe se întâlnesc. Fiecare măsură curajoasă și incisivă pentru a rezolva problemele interne ale propriei noastre societăți, pentru a îmbunătăți încrederea în sine, disciplina, moralul și spiritul comunitar al propriului popor, este o victorie diplomatică asupra Moscovei mai valoroasă decât o mie de note diplomatice și comunicate comune. Dacă nu putem abandona fatalismul și indiferența în fața deficiențelor propriei noastre societăți, Moscova va profita - Moscova nu poate să nu profite de ele în politicile sale externe.

Trebuie să formulăm și să prezentăm pentru alte națiuni o imagine mult mai pozitivă și mai constructivă a felului de lume pe care am dori să o vedem decât am prezentat-o în trecut. Nu este suficient să îndemnăm oamenii să dezvolte procese politice asemănătoare cu ale noastre. Multe popoare străine, cel puțin în Europa, sunt obosite și speriate de experiențele din trecut și sunt mai puțin interesate de libertatea abstractă decât de securitate. Ei caută mai degrabă îndrumări decât responsabilități. Ar trebui să fim mai capabili decât rușii să le dăm asta. Și dacă nu o facem noi, rușii cu siguranță o vor face”.

Optica lui Kennan a fost larg împărtășită de cercurile conducătoare de la Washington și acțiunile pentru transpunerea în practică a sugestiilor formulate de acesta nu au întârziat. După mai puțin de două săptămâni, la 5 martie 1946, Winston Churchill ținea celebrul discurs de la Westminster College, Fulton, Missouri, impunând în limbajul diplomației sintagma „Cortina de Fier”:

„De la Stettin, din Marea Baltică, până la Trieste, în Marea Adriatică, o cortină de fier a căzut peste întregul continent. În spatele ei se află capitalele vechilor state din Centrul și Estul Europei: Varșovia, Berlin, Praga, Budapesta, Belgrad, București și Sofia. Toate aceste faimoase capitale și populația acestor țări zac acum sub zona de influență sovietică și toate, sub o formă sau alta, sunt nu numai sub influența sovietică, dar și strict controlate de Moscova. Partidele comuniste, inexistente în aceste țări din Răsăritul Europei, au fost promovate partide conducătoare și urmăresc peste tot să dețină un control absolut”.

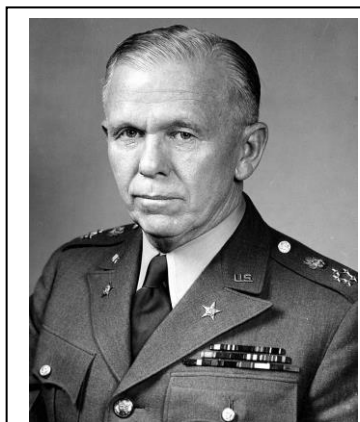
Marea problemă pentru anglo-americieni nu era atât instalarea de guverne dominate de comuniști în țări precum România, Bulgaria, Ungaria sau chiar în Polonia și Cehoslovacia – state recunoscute deja ca parte a sferei de influență

sovietică, cât avântul cunoscut de comuniști în țări precum Grecia, Turcia, Iugoslavia, Italia, Franța, pentru a ne referi doar la arealul european. Criza economico-socială de după cei șase ani de război umfla pânzele mișcărilor politice de extremă stângă, existând riscul ca regimurile de tip comunist să se instaleze mult dincolo de „Cortina de Fier”, dezechilibrând balanța de putere.

„Doctrina Truman” și Planul Marshall – „două jumătăți ale aceluiași întreg”

Evoluțiile din anul 1946 i-au determinat pe planificatorii de la Washington să treacă la măsuri ferme pentru „îndiguirea comunismului”. „Doctrina Truman”, care a fost anunțată Congresului de către președintele Harry S. Truman la 12 martie 1947, a sprijinit interesele S.U.A. și, implicit, ale Marii Britanii, prin oferirea, în prima etapă, de asistență militară și economică Greciei și Turciei. Truman a spus Congresului că „politica Statelor Unite trebuie să fie aceea de a sprijini popoarele libere care rezistă tentativelor de subjugare a minorităților armate sau a presiunilor externe”.

„Îngrădirea” sau „îndiguirea” comunismului trebuia să depășească logica sovietică exprimată de celebra întrebare a lui Stalin în timpul discuției despre puterea Vaticanului în arena internațională: „Câte divizii are Papa?”. Dincolo de măsurile politico-militare, care puteau fi eficiente pe termen scurt, dar nesigure pe termen mediu și lung, trebuiau întreprinse acțiuni concrete pentru diminuarea decalajelor economice și sociale din țările occidentale, decalaje care făceau foarte atractiv discursul propagandistic al comunismului. În acest scop, Statele Unite și-au propus, ca un prim pas, „să stabilizeze Europa Occidentală din punct de vedere politic și economic prin intermediul așa-numitului «Plan Marshall» – care necesita totodată ca America să resusciteze economia Germaniei Federale și să o integreze într-un cadru vest-european economic și de securitate dominat de Washington”.

George C. Marshall, ministrul apărării și secretar de stat – în timpul administrației Truman.

Concret, pentru sporirea credibilității, primul pas a fost făcut într-un mediu academic, în cadrul ceremoniei de absolvire de la Harvard din **5 iunie 1947**, când cel mai cunoscut și respectat general al Americii, George C. Marshall, i-a invitat pe liderii europeni să propună un plan de refacere economică. Așa a luat naștere ceea ce a intrat în istorie drept „Planul Marshall”.

Desigur, proiectul era înfățișat ca fiind unul exclusiv umanitar, căci în discursul său, generalul a explicat: «politica noastră este îndreptată nu împotriva vreunei țări sau vreunei doctrine, ci împotriva foametei, sărăciei, disperării și haosului».

Totuși, dincolo de exprimările diplomatice ale generalului Marshall, scopul politic al acestor măsuri era foarte limpede pentru observatorii atenți ai epocii. Acești au remarcat imediat că, mai presus de toate obiectivele umanitare,

planul era îndreptat spre stoparea avântului luat de partidele comuniste din diverse țări, mai ales în Europa Occidentală. De altfel, „însuși președintele Truman a descris Planul Marshall și „Doctrina Truman” ca pe «două jumătăți ale aceluiași întreg» (subl. ns. F.B.)”.

Agenția Centrală de Informații – un colos la început de drum

Alături de componenta militară clasică, în efortul de „îndiguire” a comunismului și de limitare a influenței mondiale a U.R.S.S., un loc de primă importanță revenea, în mod firesc, serviciilor de informații. Comunitatea informativă americană, ieșită consolidată din al Doilea Război Mondial, își căuta locul în structura postbelică a superputerii care domina incontestabil Occidentul și aspira la hegemonia globală.

După o scurtă perioadă de tatonări, reforme și lupte intestinale pentru bugete și influență, purtate între diversele servicii de informații ale S.U.A., necesitatea centralizării administrative și a coordonării operative a devenit evidentă pentru decidenții politici. Ca urmare, la **26 iulie 1947**, președintele Harry Truman a semnat **Legea Securității Naționale**, fundamentul noii strategii americane pentru Războiul Rece, gestionată de Consiliul Național de Securitate (N.S.C.), veritabilă anticameră a deciziilor prezidențiale.

Pe baza a șase paragrafe „scurte și superficiale” din această lege, lua naștere, câteva luni mai târziu, la **18 septembrie 1947**, **Agenția Centrală de Informații (C.I.A.)**, „în scopul coordonării activităților de spionaj desfășurate de diferitele departamente și agenții guvernamentale, în interesul securității naționale”.

Secretul deplin în care era învăluită noua instituție și relativitatea cadrului legal de reglementare intrau într-o vizibilă coliziune cu spiritul deschis al democrației americane, dar au părut firești oamenilor politici ai vremii.

În ciuda cheltuielii enorme de timp și energie presupusă de elaborarea legislației, chiar din perioada imediat următoare adoptării ei a devenit tot mai clar că Legea Securității Naționale avea deficiențe grave. De exemplu, după cum remarca un cercetător, secțiunea care a stabilit crearea C.I.A. „a îndeplinit standardele lui Napoleon pentru o constituție bună: «scurtă și vagă»”.

La 30 aprilie 1948, o lucrare scrisă de către personalul de planificare a politicilor Departamentului de Stat și trimisă către N.S.C. a evidențiat incertitudinea resimțită de oficialii Departamentului de Stat în timp ce încercau să-și dea seama cum să folosească C.I.A. și alte organizații guvernamentale în operațiuni politice și „război politic” (*political warfare*).

Acest document a fost urmat ulterior de NSC 10/2 în iunie 1948, care a devenit edictul oficial Truman privind utilizarea C.I.A. și a Biroului de Coordonare a Politicii (*Office of Policy Coordination - OPC*) pentru a desfășura operațiuni sub acoperire (*covert operations*).

Dacă prin acte legislative speciale C.I.A. obținea o sumedenie de derogări și excepții de la legislația aplicabilă altor agenții guvernamentale, un aspect foarte important pentru buna funcționare - problema finanțării – rămânea insuficient

clarificat. Problema era că, dată fiind implicarea într-un război politic global împotriva comunismului, „autofinanțarea” prin firme-paravan se dovedea insuficientă, iar fondurile secrete furnizate de Congres nu erau nici ele prea generoase și ridicau probleme de legalitate.

Într-un memorandum întocmit în 25 septembrie 1947 de generalul Lawrence R. Houston, la cererea directorului C.I.A., se sublinia că pentru propaganda secretă și pentru misiunile paramilitare trebuie create birouri speciale, urmate de achiziționarea de cantități uriașe de tot felul de materiale și de alocarea unor „mari sume de bani pentru cheltuieli diverse”. În memorandum se arăta că „utilizarea fondurilor puse la dispoziția C.I.A. este, în acest caz, neautorizată”. În opinia generalului, chiar dacă operațiunile erau ordonate direct de NSC, „credem, de asemenea, că tot va fi necesar să ne adresăm Congresului să ne acorde autoritatea necesară și fondurile adecvate”.

Apărea o mare problemă: Congresul, foarte suspicios cu activitățile de spionaj și temător ca C.I.A. să nu devină un nou Gestapo, va dori cu certitudine să afle pe ce anume vor fi cheltuiți banii publici! Operațiuni secrete dezbatute în Congres?

În acest punct, inițiativa lui George Marshall a oferit o soluție mai mult decât fezabilă pentru finanțarea secretă a operațiunilor sub acoperire. Ideile exprimate public în iunie 1947 au fost rapid materializate într-un proiect legislativ bine gândit. Ca urmare, în ziua de **3 aprilie 1948**, președintele Truman a semnat „**Economic Recovery Act**”, moment care marca intrarea politicii de îndiguire a comunismului într-o nouă etapă.

Planul Marshall oferea miliarde de dolari lumii libere pentru a repara pagubele de pe urma războiului și pentru a ridica o baricadă economică și politică americană împotriva sovieticilor. Prin intermediul acestui efort, Statele Unite aveau să ajute la refacerea civilizației în nouăsprezece capitale – șaisprezece în Europa, trei în Asia – nu însă fără a-și promova interesele strategice de super-putere.

De altfel, **în aprilie 1948** se finaliza cu succes prima acțiune clandestină de mare amploare aprobată de președintele Truman: **câștigarea alegerilor din Italia de către creștin-democrați și înfrângerea Partidului Comunist Italian**. Operațiunea fusese derulată de „Grupul pentru Proceduri Speciale”, înființat în decembrie 1947 în cadrul C.I.A. Această structură primise **10 milioane de dolari** din banii capturați de la țările Axei, pentru a-i folosi în finanțarea campaniei electorale a Partidului Democrat din Italia. O bună parte din bani au ajuns în mâinile premierului italian Alcide de Gasperi, iar celelalte milioane au fost cheltuite în campanii de presă împotriva comuniștilor italieni, sprijiniți și ei de Moscova. În paralel, la ordinul președintelui Truman, o mare cantitate de grâu destinată exportului în America Latină a fost redirecționată spre porturile italiene, de unde a fost distribuit populației de către creștin-democrați, folosind mașini și camioane cu însemnele americane.

Acest prim succes al operațiunilor sub acoperire a contribuit la modelarea „planului Marshall”. Nu întâmplător, George Kennan, expert în problemele sovietice și autor al „telegramei lungi” din 22 februarie 1946, și James Forrestal, secretarul Apărării (17 sept. 1947 – 28 martie 1949) erau printre autorii principali ai planului Marshall. Allen Dulles, viitor director al C.I.A. (1953-1961) a lucrat și el pe post de consultant. Au contribuit cu toții la redactarea unei **anexe secrete** care i-a oferit C.I.A. capacitatea de a duce *războaie politice*. Prevederile acesteia îi permiteau Agenției să pună mâna pe o mulțime de milioane de dolari din proiect.

Mecanismele de deturnare a banilor erau surprinzător de simple. După aprobarea Planului Marshall de către Congresul S.U.A., sumele alocate s-au ridicat la 13,7 miliarde de dolari într-un interval de cinci ani. Națiunea care primea ajutor grație acestui plan trebuia să pună la dispoziție o sumă echivalentă în moneda proprie.

Potrivit unui asiduu cercetător al arhivelor C.I.A., **„cinci procente din fonduri – 685 de milioane, după estimări – erau puse la dispoziția C.I.A. prin intermediul birourilor de peste ocean”**. Tim Weiner (autorul volumului de succes *CIA: o istorie secretă/2007*, n. red.) nu ezita să afirme: „Era un complot global pentru spălare de bani care a rămas secret mult timp după încheierea Războiului Rece. Cum prospera planul în Europa sau în Asia, prosperau și spionii americani”.

Cercetătoarea britanică Frances Stonor Saunders explică mecanismul astfel: „Într-o mișcare inovatoare, în primii ani ai Planului Marshall s-a propus ca, pentru a face ca fondurile să îndeplinească o dublă sarcină, fiecare țară beneficiară să contribuie la efortul de ajutor extern prin depunerea în propria bancă centrală a unei sume egale cu contribuția S.U.A. Un acord bilateral între țara respectivă și SUA permitea ca aceste fonduri să fie utilizate în comun. Cea mai mare parte a fondurilor valutare (95 la sută) a rămas proprietatea legală a guvernului țării, în timp ce 5 la sută au devenit, ca depozit, proprietatea guvernului S.U.A. Aceste «fonduri de contrapartidă» - un fond secret de aproximativ 200 de milioane de dolari pe an - au fost puse la dispoziție ca «un cufăr de război» pentru C.I.A.”.

Fondurile secrete permiteau desfășurarea operațiunilor secrete. Acum, C.I.A. avea o sursă sigură de bani care nu putea fi depistată. Într-un document ultrasecret trimis unui număr de peste douăzeci de persoane din cadrul Departamentului de Stat, din cadrul Casei Albe și Pentagonului, pe 4 mai 1948, George Kennan, la acea vreme director al *Policy Planning Staff*, proclama „inaugurarea războiului politic organizat” și cerea crearea unui nou serviciu clandestin care să organizeze operațiunile subversive din întreaga lume. Susținea clar că „Planul Marshall, Doctrina Truman și operațiunile secrete ale C.I.A. erau toate elementele întrepătrunse ale unei strategii colosale împotriva lui Stalin”.

Frank Wisner trece la treabă...

Ideile lui Kennan au prins repede. Planurile sale au fost aprobate la **18 iunie 1948** printr-un ordin secret al Consiliului Național de Securitate - Directiva 10-2, care reclama organizarea de operațiuni secrete pentru atacarea sovieticilor în întreaga lume. **Pentru prima dată în istorie, guvernul S.U.A. autoriza formal desfășurarea de acțiuni sub acoperire în timp de pace.**

Tipurile de activități clandestine enumerate în directivă includeau: „propagandă; război economic; acțiuni directe de natură preventivă, inclusiv sabotaje, măsuri de demolare și evacuare, acțiuni subversive împotriva statelor ostile, inclusiv asistența acordată mișcărilor clandestine de rezistență, gherilelor și grupurilor de refugiați, sprijin pentru elementele naționale anti-comuniste din țările lumii libere”.

Se preciza și o delimitare de alte tipuri de acțiuni: „astfel de operațiuni nu ar trebui să includă conflicte armate ale forțelor militare recunoscute, spionaj, contraspionaj și acoperire și dezinformare pentru operațiuni militare”.

Operațiunile clandestine urmau să fie „în așa fel planificate și executate, încât nici o persoană neautorizată să nu poată recunoaște că este vorba despre responsabilitatea guvernului Statelor Unite, iar dacă acest fapt este descoperit, guvernul Statelor Unite are dreptul să dezmință plauzibil acest lucru”.

Această directivă va reprezenta o piatră de hotar în istoria C.I.A., căci punea „bazele teoriei «dezmințirii plauzibile»”, pentru a nu-l pune pe președinte în dificultate, pentru a nu complica relațiile diplomatice oficiale și pentru a nu dăuna imaginii S.U.A. în lume”.

Frank Wisner (1909 – 1965).

Departamentul pentru acțiuni clandestine a fost creat rapid în cadrul C.I.A., sub numele inofensiv *Office of Policy Coordination* (OPC – Birou de Coordonare Politică), conducerea sa fiind încredințată lui **Frank Wisner**, fost jurist pe Wall Street, intrat în *Office for Strategic Services* (OSS) și activ în puncte fierbinți precum Cairo și Istanbul, de unde a fost desemnat ca șef al filialei OSS de la București (29 august 1944 – ianuarie 1945). Atât structura, cât și șeful ei erau atipice. Deși din punct de vedere administrativ funcționau în cadrul C.I.A., cei de la OPC aveau sarcini distincte, primind instrucțiuni directe de la Departamentul de Stat și de la Departamentul Apărării;

Wisner fusese numit în funcție de către secretarul de stat, iar nu de directorul C.I.A.

Șeful OPC era o figură aparte în comunitatea de informații americană. Tim Weiner îl descrie pe Frank Wisner ca pe un veritabil „workaholic”, dedicat întrutotul misiunii sale: „Munca cu frenezie, douăsprezece ore pe zi sau mai mult, șase zile pe săptămână și pretindea același lucru de la ofițerii săi. Rareori îi raporta directorului C.I.A. ceva despre munca sa. El era singurul care decidea dacă misiunile sale secrete se conformau politicii externe americane”.

Deși inițial dispunea doar de circa 300 de oameni și de un buget de câteva milioane de dolari, în decurs de numai o lună, Wisner pusese la cale planuri de luptă pentru următorii cinci ani. Printre altele, își propusese să creeze un conglomerat multinațional de mass-media în scopul propagandei. De asemenea, „a încercat să submineze economia sovietică prin falsificarea banilor și manipularea piețelor. A cheltuit milioane încercând să mituiască politicienii din capitalele lumii. Voia să recruteze legiuni de exilați – ruși, albanezi, ucrainieni, polonezi, maghiari, cehi, români – pentru grupuri de rezistență înarmate menite să pătrundă în spatele Cortinei de Fier. Wisner credea că în Germania existau șapte sute de mii de ruși doritori să se alăture cauzei. Voia ca pe o mie dintre ei să îi transforme în trupe politice de șoc. A găsit șaptesprezece”.

La ordinele lui James Forrestal, Wisner a creat, de o parte și de alta a Cortinei de Fier, rețele de agenți care lucrau din umbră – cetățeni străini care urmau să lupte cu sovieticii în primele zile ale celui de-al Treilea Război Mondial. Scopul esențial pentru aceste rețele era să încetinească înaintarea a sutelor de mii de soldați ai Armatei Roșii în Europa de Vest, dând timp armatelor occidentale să se pună pe picior de război.

OPC s-a dezvoltat mult mai rapid decât restul Agenției. Operațiunile secrete au devenit forța dominantă a C.I.A., beneficiind de cei mai mulți oameni, cei mai mulți bani, cea mai mare putere și influență, iar lucrurile s-au derulat în felul acesta nu doar sub conducerea lui Wisner, ci vreme de mai bine de douăzeci de ani.

Referindu-se la activitatea frenetică a lui Wisner, Tim Weiner nota că acesta „rechiziționase avioane, arme, muniție, parașute și uniforme în plus pe care le luase de la Pentagon și de la bazele acestuia din zonele ocupate din Europa și Asia. În scurt timp, controla echipamente militare care valorau un sfert de miliard de dolari”.

Influența lui Wisner și rețelele de putere pe care le construisese erau absolut remarcabile. „Wisner putea să ceară oricărei agenții guvernamentale personal și orice alt tip de suport de care avea nevoie”, spunea James McCargar, unul dintre primii oameni angajați de Wisner la OPC. „C.I.A. era, desigur, o agenție cunoscută, cu operațiuni secrete, spre deosebire de OPC, unde nu numai operațiunile erau secrete, *ci și existența în sine a organizației* (subl. ns. F.B.). Acest lucru a fost, în primii săi ani, și acest fapt trebuie ținut minte, din moment ce acum sunt puțini cei conștienți de asta, *cel mai mare secret al guvernului SUA după armele nucleare* (subl. ns. F.B.)” Și, la fel ca primele arme nucleare, ale căror explozii de test fuseseră mai puternice decât anticipaseră creatorii lor, acțiunile sub acoperire ale lui Wisner creșteau mai repede și se răspândeau mai departe decât și-ar fi imaginat vreodată cineva.

Pentru a avea o imagine asupra dimensiunii cheltuielilor presupuse de operațiunile coordonate de Wisner este suficient să amintim că, în ianuarie 1951, acesta, secondat de Allen Dulles, la acea vreme director adjunct pentru planificare al C.I.A., i-a propus generalului Bedell Smith, directorul C.I.A., un

buget de 587 de milioane de dolari, o sumă de unsprezece ori mai mare decât cea din 1948. Din această sumă, „mai bine de 400 de milioane de dolari erau destinați operațiunilor lui Wisner – de trei ori mai mult decât suma alocată în total pentru spionaj și analiză”.

Subversiunea – între eșecuri sângeroase și succese îndoielnice

Cea mai mare parte a acțiunilor derulate de OPC dincolo de „Cortina de Fier” au fost, însă, un eșec de mari dimensiuni, antrenând pierderi materiale, financiare și umane de proporții.

Prima mare operațiune paramilitară în care s-a implicat C.I.A. s-a derulat pe coastele Adriaticii și în regiunile muntoase ale Balcanilor și a constat în tentativa de a-l răsturna de la putere pe liderul comunist al Albaniei, Enver Hodja, care, paradoxal, fusese sprijinit de Londra în timpul războiului, prin *Special Operations Executive* (SOE). Această operațiune, purtând numele de cod „Extremă urgentă”, a fost inițiată de britanici în toamna anului 1948 și preluată de C.I.A. în 1949. Britanicii erau îngrijorați de posibilul acces al forțelor sovietice către Marea Adriatică, coastele Albaniei oferind acces la un punct strategic pentru controlul navigației în Mediterana. Frank Wisner era de părere că, pe lângă acest câștig, operațiunea era „un experiment obiectiv, care ar putea să dea indicii sigure despre amploarea unor operațiuni ofensive mai mari, în orice altă țară sovietizată”. Planul de acțiune presupunea antrenarea în Malta a unor trupe de șoc și infiltrarea acestora prin parașutare și prin debarcări clandestine pe timp de noapte. Operațiunea a fost un eșec sângeros, căci s-a soldat cu cel puțin 300 de morți, puținii supraviețuitori afirmând ulterior: „știau că venim!”.

Un alt eșec răsunător a fost înregistrat în Ucraina. Folosind unele dintre sursele generalului-locotenent Reinhard Gehlen, fostul șef pentru Frontul de Est al serviciului de informații militare (*Abwehr*), Frank Wisner a contactat la München un grup de ucraineni ultranaționaliști intitulat „Consiliul Suprem pentru Eliberarea Ucrainei” (*Українська головна визвольна рада*). Operațiunea de sprijin a mișcărilor de rezistență antisovietică din Ucraina a primit numele de cod „Nightingale” („Privighetoarea”) și a presupus, începând din anul 1949, numeroase operațiuni de parașutare de oameni, bani, arme, muniție, logistică pe teritoriul Ucrainei, în regiunea Lvov. Grupurile de luptători antrenate și echipate de OPC în cadrul acestei operațiuni, împreună cu rămășițele trupelor coordonate de „Organizația Naționaliștilor Ucraineni” (*Orhanizatsiya Ukrayins'kykh Natsionalistiv – OUN*), „au făcut prăpăd în regiunea afectată de foamete, unde controlul sovietic era slăbit, ucigând mii de evrei, sovietici și polonezi care se opuneau apariției unui stat ucrainean separat”.

Unul dintre liderii ucraineni, Mykola Lebed, care a fost adus chiar în S.U.A., avea un trecut mai mult decât compromișător. Acesta fusese la închisoare pentru uciderea ministrului de interne al Poloniei, Bronisław Pieracki, în anul 1934, colaborase cu nașiștii în timpul războiului, aceștia organizându-i în 1941 două batalioane, unul din ele purtând numele „Privighetoarea” (*Bataillon Ukrainische Gruppe Nachtigall*), cu care acționase în zona Carpaților. Unitatea

lui Lebed a fost responsabilă pentru epurarea etnică a polonezilor din Volinia și Galiția de Est.

După retragerea naziștilor, refugiat la München, se autoprocلمase ministru de externe al Ucrainei. Departamentul de Justiție al S.U.A. a stabilit că Lebed era „un criminal de război care omorâse ucraineni, polonezi și evrei”, dar încercările de deportare a acestuia au încetat la intervenția lui Allen Dulles, care a declarat că acesta are „o valoare inestimabilă pentru Agenție”. De altfel, acesta a fost folosit și plătit de C.I.A. pentru culegerea de informații despre U.R.S.S. până la finele anilor '60, printr-o organizație-paravan numită *Prolog Research Corporation*.

De o protecție specială a beneficiat în această perioadă și liderul OUN, Stepan Bandera. Reinstalat la conducerea organizației în 1947, el a decis să continue lupta armată împotriva Moscovei în perioada postbelică și a organizat comunicații regionale și grupuri militante OUN-B până când a fost ucis, de un ofițer K.G.B., în 15 octombrie 1959, la München.

Operațiunea „*Privighetoarea*” a avut o semnificație aparte. Pe de o parte, deoarece Ucraina făcea parte din U.R.S.S., deci acțiunile militare finanțate aici puteau fi echivalate cu războiul, demonstra hotărârea cu care S.U.A. se angajaseră în Războiul Rece. Pe de altă parte, demonstra cruzime și lipsă de scrupule. Era evident că mișcarea naționalistă ucraineană nu are șanse de câștig pe termen lung, fără declanșarea unui război deschis între S.U.A. și U.R.S.S. Or, cum Washington-ul nu se socotea gata de un război, „America încuraja, de fapt, Ucraina să se sacrifice”.

Cazul cel mai notoriu este, probabil, cel al organizației anti-comuniste poloneze „Libertate și Independență” (*Wolność i Niepodległość – WIN*). Folosindu-se de refugiați polonezi din Germania de Vest, oamenii lui Wisner au contactat această organizație încă din 1949. Pretinzând că au un sprijin substanțial din partea populației, „rezistenții” au solicitat bani, arme, aparate de radio, iar OPC le-a furnizat cu dărnicie, mai ales că izbucnirea războiului din Coreea aducea noi temeri la Washington. Pe baza unor rapoarte triumfaliste, Wisner ajunsese să fie convins că WIN este atât de puternică, încât nu are nevoie decât de armament antitanc pentru a scoate Armata Roșie din Varșovia!

De fapt, organizația WIN, care pretindea că are 500 de membri activi, 20.000 „parțial activi”, dar și peste 100.000 de susținători gata de luptă, era una fictivă, creație a organelor de securitate poloneze, sprijinite de serviciile secrete sovietice. Jocul operativ a fost devoalat abia în 27 decembrie 1952, când postul național de radio al Poloniei, într-o emisiune de două ore, plină de ironii la adresa americanilor, a anunțat că milionul de dolari trimis pentru WIN a fost vărsat în... fondurile operative ale Securității poloneze.

Au trecut ani buni până când C.I.A. a realizat că sovieticii cunoșteau, de cele mai multe ori în detaliu, operațiunile planificate. În acei ani, Kim Philby, reprezentant în S.U.A. al serviciilor britanice de informații, dar și vechi spion al

sovieticilor, lucra pentru Moscova dintr-o cameră securizată de la Pentagon, aflată exact lângă biroul Șefilor de Stat Major!

Cel mai bun prieten al său și tovarăș de pahar era însuși James J. Angleton, nimeni altul decât responsabilul cu securitatea operațiunilor speciale... În acest context, în prima jumătate a anilor '50 sute de agenți străini recrutați de C.I.A. au fost efectiv trimiși la moarte în U.R.S.S., Polonia, România, Albania...

Dintre toate programele elaborate în cadrul „războiului politic”, probabil că cele mai bune rezultate au fost înregistrate în „bătălia pentru mințile și inimile” cetățenilor de dincolo de „Cortina de Fier”.

Mai precis, monopolul informațional al regimurilor comuniste din Uniunea Sovietică și din Europa de Est a fost slăbit constant de un program secret al C.I.A. de a trimite cărți și alte materiale tipărite în spatele „Cortinei de Fier”. Proiectul respectiv a inclus acțiuni precum publicarea în Occident a primei ediții în limba rusă a romanului lui Boris Pasternak, „Doctor Jivago” sau a unora dintre romanele lui George Orwell, dar a distribuit și o gamă largă de literatură occidentală, mult apolitică, elitelor sovietice și est-europene - atât celor care se identificau cu regimurile comuniste, cât și dizidenților - care au fost decuplate de viața intelectuală și culturală a Occidentului.

„Programul cărții” și-a propus să țină informată o masă critică de intelectuali din țările blocului sovietic despre valorile și cultura lumii libere. Cărțile și periodicele au fost trimise prin poștă în Europa de Est sub acoperirea diferitelor organizații sponsorizate, inclusiv edituri și universități. De asemenea, au fost introduse ilegal de către călătorii la rude, turiști, diplomați, oameni de afaceri.

Potrivit unor calcule, numai între anii 1958 și 1991, aproximativ 10 milioane de cărți și periodice au fost distribuite cetățenilor est-europeni și sovietici, contribuind poate mai mult decât orice la șubrezirea fundamentelor ideologice ale regimurilor comuniste.

Dar acțiunile nu vizau doar „mințile și inimile” de dincolo de Cortina de Fier. Wisner a pus la punct „un proiect vast care să îi vizeze pe intelectuali”, deschizând practic un nou front secret, finanțat în secret prin intermediul unor fundații-paravan și al unor asociații cu scop lucrativ: „Congresul pentru Libertate Culturală”. Acest „congres” avea menirea „de a se opune apelului lansat de comuniști artiștilor și intelectualilor și să submineze, cu aceeași ocazie, pretențiile lor de superioritate morală”.

Pentru atingerea scopurilor, au fost publicate ziare politice, cărți și reviste ilustrate, au fost organizate evenimente culturale, festivaluri și conferințe. În 1949, fondurile au fost de aproximativ 900.000 de dolari, dar ele au sporit considerabil odată cu organizarea primei conferințe a congresului, desfășurată în iunie 1950, la Berlin, loc simbolic, ales cu grijă, unde au participat aproape 4000 de persoane.

În acest proiect amplu au fost antrenați, „fără să știe cine îi pilotează de fapt, numeroși intelectuali”, precum francezul Raymond Aron. Desigur, treburile

practice erau încredințate unor „inițiați”, angajați ai OPC proveniți din domeniul artelor liberale. După expresia lui Tim Weiner, „era un trai bun, care se rezuma la conducerea unei mici edituri sau tipografii din Paris sau Roma – primul an în cadrul Serviciilor de Informații petrecut în străinătate”.

Unul dintre mijloacele cele mai eficiente prin care C.I.A. a încercat și a reușit să câștige bătălia propagandistică cu regimurile comuniste a fost reprezentat de posturile de radio. Emisiunilor postului *Voice of America* („Vocea Americii”), care începuse să emită încă din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, s-au adăugat cele ale radioului *Liberty* („Libertatea”), destinat Uniunii Sovietice, și, mai ales, cele ale postului de radio *Free Europe* („Europa Liberă”). Acesta din urmă, având administrația la New York și studiourile de emisie la München, a fost apreciat, pe drept cuvânt, unul dintre cele mai importante și de succes instrumente politice ale Statelor Unite în timpul Războiului Rece.

Înființarea postului, pe baza unei directive a NSC din 1948, a reprezentat una dintre cele mai vaste operațiuni de propagandă ale SUA, aparent finanțată prin apeluri pentru atragerea de fonduri și alte contribuții publice voluntare. Allen Dulles a devenit fondatorul „Comitetului Național pentru o Europă Liberă”, una dintre numeroasele organizații-paravan finanțate de C.I.A. pe teritoriul Statelor Unite, din consiliul director al comitetului făcând parte personalități precum generalul Eisenhower, generalul Lucius D. Clay, fost înalt comisar în zona de ocupație din Germania, Henry Luce, președintele publicațiilor *Time*, *Life* și *Fortune*, Cecil B. DeMille, producător influent la Hollywood.

Dacă „Vocea Americii” și „Europa Liberă” sunt arhicunoscute, trebuie subliniat că la începutul anilor '50 C.I.A. a creat și alte posturi, care emiteau de pe teritoriul Europei în limbile statelor cu regimuri comuniste. Un bun exemplu în acest sens îl reprezintă stațiile de radio „Gorianin” („Oamenii munților”) și „Hristo Botev”, care au activat timp de aproape zece ani, emițând de pe teritoriul Greciei. Ele au îndeplinit sarcini de propagandă foarte importante pentru spațiul Bulgariei.

Semințe cu roade târzii, dar... bogate

Planul Marshall a fost apreciat, pe bună dreptate, drept „cel mai de succes proiect de reconstrucție civilă al secolului XX”. Între anii 1948 și 1952, nu mai puțin de 16 țări europene au beneficiat de credite, mărfuri și servicii care au însumat 14 mld. dolari. Cea mai mare sumă a revenit Marii Britanii, dar și fostul adversar a fost ajutat din plin. Numai în anul 1949, în proaspăt înființata Republică Federală a Germaniei, au curs 1,3 mld. dolari.

În plan politic, succesul imediat a fost reprezentat de stoparea influenței în creștere a ideilor socialiste și comuniste în cadrul societăților occidentale. Succesul pe termen mediu și lung a fost acela al determinării țărilor occidentale să coopereze din nou în chestiuni economice și politice. Această cooperare, completată de cooperarea militară în cadrul N.A.T.O. (înființat la 4 aprilie 1949, la numai un an după adoptarea Planului Marshall), a fost elementul-cheie al politici de *containment*.

OPORTUNITATEA ÎNCHEIERII UNOR ACORDURI DE LIMITARE A SPIONAJULUI RECIPROC ÎNTRE ALIAȚI

Alexandru Botez

Ultimii ani au relevat apariția unor noi fisuri în relația transatlantică. Politicienii europeni cunoscuți pentru susținerea fermă a alianței transatlantice, cum este suedezul Carl Bildt, fost prim-ministru, vorbesc acum despre cum să fie redusă dependența de Statele Unite, iar politicienii francezi nu se sfiesc să afirme că ultimele evoluții ale raporturilor transatlantice constituie o oportunitate pentru a-și promova obiectivul lor pe termen lung, vizând edificarea unei arhitecturi de securitate europeană independentă.

Totuși, o serie de experți în domeniul relațiilor internaționale sunt de părere că aceste tensiuni nu trebuie supraestimate, având în vedere că președintele Joe Biden a fost întâmpinat de europeni cu bunăvoință (și ușurare), dar nici Statele Unite nu ar trebui să conteze pe sprijinul fără rețineri al europenilor, în chestiuni cheie, cum ar fi, de exemplu, contracararea agresivității Chinei.

Astfel, James Andrew Lewis - vicepreședinte și director al Programului de Tehnologie și Politici Publice din cadrul *Centrului de Studii Strategice și Internaționale*, într-un articol publicat pe site-ul acestui think-tank din Washington DC, susține că Statele Unite ar trebui să încheie acorduri de interzicere/limitare a spionajului reciproc ('No-Spy' Agreement) cu Germania și alți aliați din UE.

În opinia acestuia, tehnologia digitală ar putea crea condițiile relansării relațiilor transatlantice, cu toate dificultățile existente legate de fluxurile de date, conținutul digital al acestora, competitivitatea, impozitarea și confidențialitatea. Un element central al acestor probleme este percepția europeană larg răspândită conform căreia Statele Unite întreprinde ample acțiuni de spionaj împotriva lor. Dezvăluirile lui Edward Snowden, dar și reacția reținută a Americii, au constituit motive în plus pentru ca Europa să-și îndrepte atenția spre „*suveranitatea digitală*” și reducerea dependenței de tehnologiile și platformele online americane.

Deși o Europă puternică din punct de vedere militar și economic este în interesul Statelor Unite, nu același lucru se poate spune despre suveranitatea digitală. Acuzațiile de spionaj la adresa Statelor Unite afectează capacitatea acesteia de a înregistra progrese în probleme cum sunt confidențialitatea și comerțul online. Mulți europeni consideră că acțiunile Statelor Unite le încalcă drepturile la confidențialitate prin operațiuni de spionaj nediscriminatorii și de amploare, o acuzație care a provocat dispute soldate cu invalidarea acordurilor dintre Statele Unite și Europa privind fluxurile transatlantice de date.

Deși în Statele Unite dezvăluirile lui Snowden nu se mai află în atenția opiniei publice, în Europa continuă dezbaterile pe această temă. Îngrijorările europenilor privind supravegherea la care sunt supuși sunt însă în mare măsură exagerate, parțial, datorită operațiunilor de influență ale Rusiei, dar mai ales din cauză că referitor la acest subiect predomină miturile și mai puțin faptele concrete, consideră J.A. Lewis. Cetățenii europeni nu sunt ținte pentru

obținerea de date în sine. Diferența între realitatea obținerii de date de către Statele Unite și percepția europenilor creează oportunitatea de a face concesii de ambele părți, fără să fie afectată securitatea lor națională.

Orice decizie în acest domeniu trebuie să țină seama de raportul dintre beneficiile unei UE puternice, a unui sprijin ferm din partea Germaniei în confruntarea deocamdată pașnică cu China și unele deficiențe reclamate în domeniul obținerii de informații secrete. Chestiunile cheie sunt: la ce vor fi dispuse Statele Unite să renunțe și care sunt angajamentele pe care europenii vor fi dispuși să și le asume, în schimb.

Acordurile în domeniul *intelligence* sunt prin definiție secrete, iar acest lucru complică capacitatea decidenților politici și a opiniei publice să le înțeleagă. Dacă la aceasta mai adăugăm și atenția prin excelență publică acordată tehnologiilor digitate, rezultă un spațiu larg pe care-l ocupă ideile preconcepuate și concepțiile eronate. De asemenea, multe servicii de spionaj europene nu sunt supuse unui control parlamentar și din punct de vedere al respectării legilor, similar celui care există în Statele Unite.

Ca urmare, populația din Europa nu înțelege nivelul de supraveghere practicat de propriile servicii de spionaj și scopul real al cooperării existente în acest domeniu cu Statele Unite. Astfel se explică, parțial, de ce opinia publică din Europa este adesea dezinformată. Există deja o serie de acorduri, unele datând de mult timp, între serviciile de spionaj americane și omologii europeni, dar lipsa de transparență împiedică înțelegerea lor corectă și liniștirea opiniei publice europene.

Mai există și suspiciuni nefondate conform cărora companiile americane „*cooperează*” cu comunitatea serviciilor de spionaj de o manieră care le permite să nu respecte reglementările adoptate în cadrul UE, cum ar fi de exemplu Regulamentul General de Protecție a Datelor. Acest lucru nu corespunde realității, chiar și numai pentru faptul că riscurile în acest caz sunt prea mari și sunt bine-cunoscute de companii.

Daunele aduse supravegherii de un acord de renunțare la spionajul reciproc, care i-ar asigura pe europeni că nu există astfel de operațiuni în masă,

sunt ușor de depășit. Imediat după episodul Snowden, a existat o tendință excesivă împotriva operațiunilor de supraveghere. Statele Unite au pus capăt în 2020 programului intern de colectare în vrac a informațiilor, deoarece s-a dovedit a fi fără rezultate semnificative. Cazurile Snowden și Schrem (Maximilian Schrem - activist, avocat și autor austriac, cunoscut pentru campaniile împotriva Facebook pentru încălcări ale vieții private, inclusiv încălcări ale legilor) nu mai sunt de actualitate, la fel ca și eforturile recente de a submina discuțiile la vârf dintre UE și SUA, folosind acuzațiile din 2013. De asemenea, obținerea de informații în vrac despre cetățenii europeni s-a dovedit că nu oferă date de valoare.

Prin urmare, nu mai există interesul colectării lor. Un acord de renunțare la spionajul reciproc bine conceput ar putea evita afectarea priorităților actuale reale în acest domeniu. În același timp, ar putea fi benefic pentru securitatea națională în competiția cu Rusia și China, având în vedere o mai bună colaborare cu Germania și alți aliați importanți – este de părere J.A. Lewis.

Orice astfel de nou acord nu trebuie să împiedice continuarea operațiunilor de supraveghere vizând combaterea terorismului, proliferării nucleare și contraspionajul. Multe operațiuni de acest fel sunt realizate în conlucrare cu serviciile de spionaj europene aliate, iar acest lucru ar trebui explicat mai bine populației din Europa. Pentru a fi sustenabilă din punct de vedere politic, cooperarea cu aliații europeni necesită un sprijin mai mare atât din partea populației, cât și a guvernelor europene.

Vor trebui reconsiderate și limitele contraspionajului prin prisma noilor elemente ale conflictelor dintre state. Operațiunile de influență, care altădată erau elemente terțiare ale operațiunilor naționale de spionaj, au devenit acum instrumente de prim ordin în exercitarea de presiuni. Rușii le folosesc încă din vremurile țariste și apelează pe larg la ele în zilele noastre împotriva Statelor Unite și aliaților săi europeni.

Dacă un fost înalt oficial german lucrează pentru o companie, care are legături cu Kremlinul și face lobby în favoarea acestuia, în mod legitim devine o țintă monitorizată de serviciile de contraspionaj. Având în vedere că, în general, sunt acceptate acțiunile de spionare în aceste cazuri, acest lucru trebuie prevăzut în orice acord dintre serviciile de spionaj – susține expertul american.

Comisia Europeană nu are „*competențe*” privind chestiunile de *intelligence*, care rămân atributul statelor membre ale UE. Germania fiind cel mai important dintre acestea, prin urmare Berlinul deține un rol cheie în orice domeniu al cooperării în cadrul UE, inclusiv cel al încheierii unor acorduri în sfera spionajului.

Marea Britanie are un astfel de acord de lungă durată cu Statele Unite, prin care sunt stabilite anumite constrângeri spionajului reciproc, dar această țară nemaifiind membră UE, documentul respectiv nu mai este relevant pentru Bruxelles.

Realizarea unui acord similar cu Germania ar putea crea condiții pentru relansarea întregului spectru de relații cu această țară. Conform unor deputați din Bundestag, se pare însă că există unele rețineri din partea serviciului de informații externe german – BND (Bundesnachrichtendienst), cu toate că, alături de alte state nord-europene, Germania rămâne pentru Statele Unite un aliat apropiat și important.

Statele Unite ar trebui să decidă dacă un astfel de acord să fie încheiat necondiționat sau să ceară unele concesii din partea europenilor. Deoarece, acordul se adresează în mare măsură opiniei publice, chiar și numai o ofertă (fără să fie transpusă în practică) ar fi oportună.

Totuși, J.A. Lewis consideră că aceasta ar trebui să conțină două seturi de concesii, unul referitor la China și celălalt spionajul statelor europene împotriva țintelor din Statele Unite.

Dacă Statele Unite vor începe cu un acord cu Germania, un domeniu prioritar ar trebui să fie politica acestui stat în relațiile cu China, care în prezent este mult prea ambivalent. Germania poate obține avantaje comerciale în schimbul asumării de riscuri de securitate, dar îngrijorările referitoare la încălcările dreptului omului și comportamentul agresiv al Chinei sunt în creștere la Berlin și în alte țări europene. Orice acord trebuie să se înscrie în contextul unei discuții transatlantice mai ample despre relațiile cu Beijingul.

De asemenea, restricțiile impuse BND privind spionarea reciprocă ar trebui să fie incluse în acord. Acest lucru ar putea însă să creeze serioase probleme intra-europene, deoarece națiunile - în principiu - sunt de acord să se renunțe la spionajul între aliați dar, de fapt, vor continua să-și spioneze vecinii. Acest aspect pledează pentru a se începe cu un angajament politic „*mai lejer*” (“*light-touch*”) între aliați.

Un acord de renunțare la spionajul reciproc cu Uniunea Europeană nu ar trebui să fie la fel de cuprinzător precum cel existent cu Marea Britanie, dar va trebui să conțină prevederea reexaminării sale atunci când se va considera necesar. Va trebui însă să fie public, dat fiind că se adresează în primul rând guvernelor și populației europene și să prevadă, într-un fel sau altul, obligativitatea respectării lui.

Dacă un asemenea acord va fi încheiat mai întâi cu Germania, acesta poate servi ca precedent pentru alte țări, cum ar fi Țările Nordice sau Olanda, deși sunt o serie de considerente diplomatice care ar trebui să fie avute în vedere dacă să se înceapă cu Germania sau cu altă țară prietenă. Obiectivul este de a oferi asigurări politice care să consolideze poziția Statelor Unite în negocierile cu UE și să contribuie la o abordare comună față de China.

Deloc surprinzător trebuie să fie faptul că propunerea unui astfel de acord va provoca dezbateri aprinse, dar punctul lor de plecare trebuie să aibă în vedere realitatea că deciziile luate până acum s-au bazat pe mituri depășite și nu pe fapte – este de părere J.A. Lewis.

Cel mai bun mod de a face acest lucru ar fi implicarea europenilor, eventual solicitându-le să elaboreze ei principalele idei ale acordului și Statele Unite să facă apoi pe baza acestora o ofertă publică vizând refacerea încrederii și îmbunătățirea poziției Americii în problematica transatlantică. Numai asigurările oferite în privat nu vor avea efectul scontat în mediile politice largi și opinia publică.

Unii dintre europenii de stânga nu vor putea niciodată convingi să-și schimbe opiniile, având în vedere atractivitatea pentru felul în care aceștia văd lumea și despre spionajul practicat de Statele Unite.

Un acord privind renunțarea reciprocă la spionaj poate însă contribui la eliminarea unor probleme sensibile de pe agenda relațiilor bilaterale și vor relansa raporturile transatlantice.

În opinia lui J.A. Lewis, Statele Unite vor pierde puțin și vor câștiga mult prin adoptarea unei poziții mai transparente și exprimându-și disponibilitatea de a ajunge la un acord în acest domeniu cu aliații săi europeni.

OFİTERUL OPERATIV DIN SERVICIUL DE SPIONAJ FRANCEZ

Petru Neghiu

Motto: L'activité d'un agent est cachée ou non, mais en rien illicite (Activitatea unui agent poate fi ascunsă sau nu, dar, nicidecum, ilicită.)

„D.G.S.E. recrutează «ucenici» pentru 2023”. Este un anunț, la prima vedere sec, dar care se dezvăluie încet-încet pe site-ul Agenției de spionaj a Franței – Direcția Generală a Securității Externe. Și astfel aflăm că sunt avute în vedere două mii de recrutări de noi angajați până în anul 2025 pentru opt domenii: informații-spionaj, protecție-securitate; protecție cibernetică; științe și tehnologii; limbi străine; logistică și suport; administrație generală; afaceri imobiliare. În total peste 300 de meserii/profesii, la un buget care „a sărit” din 2021 de la 880 milioane euro la un miliard, bani aflați în bugetul Ministerului Apărării și la dispoziția prim-ministrului la un personal care numără peste 7.000 de oameni. Nu știm dacă aceștia sunt vizați de reforma pensiilor inițiată de președintele Emmanuel Macron, dar, cu siguranță bazinul încadrării stabilit are în vedere și ieșirile la termen din sistem. Deducem aceasta și din procesul de întinerire a personalului, căci instituția se adresează direct tinerilor: „*Etudiant, rejoignez-nous à partir de septembre 2023 pour votre contrat d'apprentissage d'une durée de un à trois ans.*” (Dacă sunteți student, luați legătura cu noi începând din septembrie 2023 pentru a încheia un contract de inițiere cu durata de unu la trei ani).

Ce misiuni îi așteaptă pe noii încadrați? Cel puțin cinci categorii de misiuni: lupta împotriva terorismului, combaterea proliferării armelor de distrugere în masă; probleme de strategie geopolitică de interes pentru securitatea națională a Franței; contraspionaj; apărarea împotriva atacurilor cibernetice. Aceste misiuni, circumscrise principalelor obiective de securitate națională a Franței, presupun, în principal, două paliere de activitate: informativ-operativ (le renseignement – informații secrete) și acțiune. Pentru a deveni ofițer de informații (officier du renseignement), candidatul, odată integrat în serviciu, își începe activitatea ca analist pe unul din domeniile amintite. Aici încheie un contract cu o durată de 4-5 ani ca „*officier sous contrat spécialisé*” (ofițer specialist cu contract) și participă la acțiuni ale ofițerilor cu experiență. Un fel de stagiar care dorește – întrucât se presupune că are aptitudinile necesare – să evolueze spre „*la recherche humaine*”, să devină, deci, „*officier traitant*”, adică ofițer operativ de informații care lucrează cu bază operativă, în primul rând cu agentură. Nu doar acești stagiar pot deveni ofițeri de informații. Militarii din sistemul național de apărare pot solicita o mutare la D.G.S.E., iar civilii pot fi punctați și selecționați

la finalul studiilor superioare, apoi trecuți printr-un proces complex de teste și verificări printr-un concurs de categoria A. Despre astfel de concursuri, am mai scris în revista *Periscop*, cu multe detalii.

Ofițerul operativ de informații (l'officier traitant) poate fi trimis în misiune în străinătate, D.G.S.E. dispunând de o întreagă rețea de astfel de „*captatori*” care lucrează în ambasadele Franței, unii sub adevărata lor identitate, alții, cei mai mulți, fiind infiltrați în țările străine cercetate informativ, ei acționând sub acoperire și cu o legendă temeinică luni sau ani de zile pentru a culege informații. Sunt numiți clandestini („*les clandestés*”) chiar dacă clandestinitatea nu presupune o unitate specială a D.G.S.E. ci, mai degrabă un *modus operandi* care să permită protecția și „*ascunderea*” acțiunilor de spionaj. Evident că pentru a deveni un „*clandé*” se parcurge un proces de selecție foarte aplicat, ce constă în teste în teren, inclusiv în țări străine, care se întind pe durate variabile, precum și interviuri și discuții cu instructori și cadre cu experiență în domeniu. Insistăm pe necesitatea unei acoperiri fără cusur în acest domeniu. D.G.S.E. are, aici, o deviză specială: „*Plus la couverture reste chaude, plus le sang reste froid.*” (Cu cât acoperirea „pătura” este mai „călduroasă”, cu atât sângele rămâne mai rece). Deci, acțiunea „*cu sânge rece*” este favorizată de o bună acoperire. În lecțiile Academiei de Informații este dat exemplul cunoscut la acest capitol, cel al fostului număr doi al B.C.R.A. – Biroul central de informații și acțiune, din al Doilea Război Mondial, Pierre Brossolette, care, pentru a-și acoperi activitățile informative, cumpără o librărie în arondismentul 16 al Parisului sub oblăduirea Muzeului Omului și a Confreriei Notre Dame.

Ce are de făcut acest „*officier traitant*”? În principiu, obținerea de informații secrete (intelligence – renseignement) în sprijinul misiunilor serviciului. Pe scurt, câteva astfel de obiective.

Pe linie de antiterorism

Amenințarea teroristă cu care Franța și vecinii săi europeni se confruntă, provine în esență de la organizațiile islamiste radicale. Ramificațiile lor se dezvoltă în favoarea dificultăților sociale, politice și economice pe care le cunosc unele state, mai ales în Orientul Apropiat și Africa subsahariană. În ultimii ani acțiunea militară dusă de coaliția internațională în Levant și Sahel a avut rezultate importante împotriva principalelor organizații teroriste. Amenințarea pentru teritoriul național rămâne ridicată. Pentru a face față, colaborarea strânsă cu D.G.S.I. (Direcția Generală de Securitate Internă) aduce continuitate în securitatea internă-externă.

Obiectivul este împiedicarea atentatelor, atât pe teritoriul național cât și asupra intereselor franceze în străinătate.

Informațiile obținute permit să se identifice grupările teroriste, să li se cunoască organizarea și filierele de recrutare și să fie dejucate atentatele proiectate din străinătate. Preocupantă este și identificarea rădăcinilor terorismului și eradicarea cauzelor care sunt la originea lui.

Pe linia anticipării crizelor geopolitice.

Din Sahel în Orientul Mijlociu, D.G.S.E. este direct angrenată, împreună cu partenerii și aliații, în crizele complexe simultane și imprevizibile. Aceste zone de fricțiuni și confruntări pun în acțiune actori care dispun de capacități susceptibile de a amenința stabilitatea politică a Franței.

Obiectivul este de a decela orice risc de instabilitate politică și de a permite Franței să-și dezvolte o strategie de influență în instanțele internaționale pentru a veghea la aplicarea acordurilor de pace sau de asistență ce se negociază în aceste instituții.

Informațiile culese permit cunoașterea indivizilor, a mișcărilor politice și grupurilor rebele, ale căror organizare, strategie și mijloace sunt susceptibile de a destabiliza regimuri sau state și de a amenința interesele franceze.

Câteva cuvinte și despre apărarea față de *atacurile cibernetice*. Chiar dacă această problemă se constituie în misiune a profesioniștilor, tehnicieni în materie de digitalizare, se apreciază de către D.G.S.E. că ofițerul operativ își poate aduce contribuția la misiune, întrucât spațiul virtual a devenit loc de confruntare, spionaj, destabilizare, sabotaj, traficuri, toate crescute în intensitate. Obiectivul este identificarea autorilor și comanditarilor de cyberatacuri la adresa Franței, mai cu seamă când ele emană de la un stat ale cărui intenții sunt fie spionajul, fie diplomația intimidării. Informațiile vizează anticiparea amenințărilor cibernetice la adresa intereselor franceze pentru a le împiedica.

Anihilarea tentativelor de ingerințe străine.

Franța constituie, potrivit D.G.S.E., o țintă privilegiată pentru puterile străine, ostile sau concurente. Prin diferite structuri, ele caută să-și însușească know-how-ul francez, tehnologiile și rezultatele în materie de cercetare și dezvoltare. Această ingerință poate lua forma de spionaj, de manipulare a informației sau de „pradă” economică. Obiectivul instituției este de a identifica entitățile agresive, țintele lor, scopurile și metodele pentru a permite autorităților să răspundă acestor acțiuni. Se preconizează limitarea riscurilor de destabilizare, de slăbire sau de captare a activelor strategice franceze în competiția internațională. Informațiile culese de către ofițerii operativi vizează prevenirea oricărei acțiuni răuvoitoare față de interesele politice, strategice, economice, științifice și industriale franceze.

Cât despre palierul *Acțiune*, Serviciul francez de spionaj are o structură specială, așa-numita *Direction (Division) Action*. Este o structură complexă, care își are propriile surse de informații, însă, în principal, informațiile secrete provin de la ofițerii operativi. Ca operațiuni pe care divizia le implementează sunt: sabotajul, distrugeri de materiale, asasinate, rețineri/răpiri, interogatorii cu sau fără folosirea torturii, infiltrare/exfiltrare de persoane în/din teritorii ostile, salvarea ostaticilor. De asemenea, are rol în supravegherea submarinelor cu baza în Ile Longue (Bretagne).

Aceste acțiuni sunt derulate, în funcție de complexitate, fie direct de structurile diviziei, fie, cel mai adesea, în cooperare cu alte structuri ale poliției, armatei, securității interne cu care formează comandouri (*paratrooper*).

Divizia „Action” își are baza în Fortul Noisy-le-Sec, undeva la nord-est de Paris, structurile de comando fiind dislocate în mai multe zone. În principal, acestea sunt:

- C.P.E.S. – Centre Parachutistes d'Instruction Spécialisée (Cercottes), subunitate de agenți clandestini;

C.P.I.S. – Centre Parachutistes d'Instruction Spécialisée (Perpignan), subunitate de comandouri clandestine;

- C.P.E.O.M. - Centre Parachutistes d'Entrainement aux Opérations Maritimes (Queuern), subunitate de comandouri clandestine maritime.

Suportul aerian al operațiilor D.G.S.E. este asigurat de o unitate a aviației militare – Groupe Aérien Mixte 00.056-GAM 56 cu baza la Vaucluse și care cuprinde și E.L.A. – Escadrille de Liaisons Aériennes 56 – Vaucluse.

Încheiem cu o mărturie a unui angajat al D.G.S.E., care ne spune cum a evoluat de la statutul de analist la cel de ofițer operativ: Yves, așa își zice, a debutat ca analist încă de pe vremea S.D.C.E.: *„încă de când lucram pe antiterorism am depistat un grup care edita clandestin un periodic. L-am urmărit și am reușit să depistăm printre rânduri viitoare acțiuni violente. Am pus la punct, împreună cu ofițerul operativ din țara respectivă și cu un altul dintr-o țară limitrofă, o rețea pentru recuperarea acestui document difuzat în secret unui cerc restrâns de destinatari. Apoi, l-am transmis echipei noastre de specialiști în limba arabă pentru a-l traduce, a-l exploata și a decela în articole indicii asupra amenințărilor care puteau plana asupra țării noastre. Grupa operativă cu sprijinul Diviziei „Action” a intervenit și anihilat rețeaua, destructurând o adevărată pânză de păianjen terorist.”*

Evident, nu toate acțiunile se finalizează cu astfel de intervenții, cele mai multe sunt prevenite sau sunt soluționate de autoritățile competente, potrivit domeniului lor de activitate.

Nu lipsit de importanță este faptul că salariul mediu de încadrare al unui ofițer operativ este de circa 5.000 de euro, la care se adaugă diferite sporuri, în funcție de complexitatea acțiunilor la care participă.

PREOCUPĂRI PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA REGIMULUI DOCUMENTELOR SECRETE

Alexandru Botez

Documente secrete, inclusiv privind securitatea națională a Statelor Unite, au fost găsite până acum la domiciliile fostului președinte Donald Trump, actualului președinte Joe Biden și fostului vicepreședinte Mike Pence. Dacă ar fi controlate birourile, bibliotecile, spațiile de depozitare etc. ale tuturor foștilor președinți și vicepreședinți, ca să nu mai vorbim de foști sau actuali înalți demnitari, cine știe câte alte documente oficiale secrete ar putea ieși la iveală.

Având în vedere că regimul accesului, circulației și păstrării documentelor secrete, în special a celor privind interesele naționale, este clar și minuțios reglementat în toate țările, practic, asemenea comportamente nu sunt altceva decât încălcări ale statului de drept, iar aceasta nu se întâmplă în vreun colț uitat de lume, ci în democrațiile considerate cele mai avansate.

Talciocul din fața casei Biden (Garage Sale)

Există puține dovezi că oficiali care au avut acces la documente secrete au acționat deliberat pentru a le păstra și folosi cu titlu personal, deși știau care este regimul acestora. Desigur au fost și excepții, de exemplu fostul consilier pentru securitate națională în timpul Administrației Clinton, Sandy Berger, care a mărturisit ulterior, cu seninătate, că ascundea documente

secrete în șosete, pentru a le folosi când își va scrie memoriile.

Totuși, este mai rezonabil să presupunem că, de regulă, manipularea necorespunzătoare a documentelor secrete s-a datorat lipsei de responsabilitate, neglijenței, inconștienței sau pur și simplu din greșală. Exemple semnificative în acest sens sunt fostul secretar de stat american Hillary Clinton sau cancelarul german Angela Merkel.

Indiferent care sunt motivele pentru care astfel de materiale ajung mult prea adesea în locuri în care nu ar trebui să se afle, acest lucru este o amenințare la adresa securității naționale.

Data fiind amploarea fenomenului, reprezentanți ai societății civile încearcă să găsească soluții de ameliorare a acestei probleme persistente.

Recent, Alan M. Dershowitz - avocat pledant, fost profesor de drept la Universitatea Harvard (1964 - 2013), expert în drept constituțional și penal, o prezență frecventă și respectată în mediile politice și mass-media din Statele

Unite cu comentarii politice și analize juridice, a publicat un articol pe această temă, intitulat *O soluție tehnologică pentru problema secretizării*.

În opinia acestuia, oamenii de știință și inginerii au conceput metode de monitorizare electronică care pot fi aplicate și în domeniul manipulării documentelor secrete. „Fără să fii expert în domeniul secretizării sau tehnologiei, chiar și numai bunul simț sugerează că o ștampilă aplicată pe documente care au un astfel de regim ar putea să conțină un dispozitiv electronic de identificare și localizare”. Prin urmare, „ar fi foarte simplu pentru cei însărcinați cu monitorizarea respectării legii, inclusiv în arhive, să identifice rapid documentele care conțin asemenea dispozitive”. Controale în acest sens ar putea fi făcute tuturor materialelor care părăsesc Casa Albă, asemănător celor ce se fac în magazine mărfurilor sau bagajelor în care ar putea fi ascunse și care conțin dispozitive de alertă sonoră în cazul în care sunt manipulate încorect.

O astfel de soluție tehnologică ar avea mai multe avantaje, este de părere Dershowitz. În primul rând, ar fi mult mai ușor pentru oricine – oficiali guvernamentali care sunt îndreptățiți să aibă acces la documente secrete, arhiviști care gestionează păstrarea lor și oficiali din entitățile menite să investigheze posesia lor necorespunzătoare – să se asigure că niciun document secret nu este scos ilegal, nici măcar din greșeală, din zonele securizate.

În al doilea rând, ar putea reduce cantitatea materialelor care sunt secretizate, dat fiind că ar trebui cheltuite mai multe resurse financiare pentru a marca electronic cele care trebuie să aibă acest regim.

În al treilea rând, secretizarea ar trebui limitată în timp, ceea ce ar însemna o îmbunătățire considerabilă, având în vedere că, în prezent, odată dobândit acest regim, de regulă el este permanent, chiar dacă acest lucru nu este întotdeauna justificat. De exemplu, dintre documentele secrete găsite la domiciliul lui Joe Biden, unele sunt din perioada când acesta era senator și apoi vicepreședinte și doar o parte din perioada de când este președinte. Cel mai probabil, conținutul multora devenise deja public sau nu se mai încadrează cerințelor de secretizare.

Conform lui Dershowitz, actualul sistem de secretizare din Statele Unite este necorespunzător și din punct de vedere al obiectivului avut în vedere. În opinia sa, multe documente sunt secretizate din interese politice și personale – pentru a evita situațiile jenante sau a împiedica accesul la acestea a oponenților politici – și mai puțin din considerente care țin de securitatea națională. „Într-o societate deschisă și democrație transparentă – consideră avocatul american - ar trebui să existe prezumții solide împotriva secretizării și în favoarea accesului public.” În plus, „statutul documentelor secretizate ar trebui analizat periodic și, dacă este cazul acestea să fie desecretizate”. Ar trebui ca situațiile în care un document este secretizat pentru totdeauna, să fie extrem de rare. Odată desecretizat, dispozitivul electronic de alertă trebuie dezactivat.

Unul din motivele pentru care mulți oficiali guvernamentali tratează cu neglijență manipularea și depozitarea unor astfel de documente este faptul că ei știu că multe dintre ele, în realitate, nu trebuiau să dobândească acest statut.

Dezvăluirile recente din acest domeniu relevă câtă neglijență manifestă nu numai angajații instituțiilor de stat, ci și oficialii guvernamentali însărcinați cu apărarea securității naționale.

„Putem și trebuie să facem mai mult – susține Dershowitz - pentru a găsi un echilibru adecvat între secret și dezvăluiri.” De asemenea, *„trebuie să facem mai mult pentru a preveni deținerea involuntară de documente secrete de către foști oficiali, decât am făcut până acum.”* În concluzie – consideră acesta – trebuie **„să nu mai arătăm cu degetul la gafele din trecut ale oponentilor politici și să luăm măsuri preventive menite să evite astfel de probleme în viitor.”**

Fără îndoială că intenția influentului avocat american este salutară dar aspectele semnalate și propunerile pe care le face nu vor schimba radical actuala situație, pentru că regimul documentelor secrete nu este fundamental greșit, el este doar nefuncțional. Iar pentru a-l face funcțional, nu trebuie decât să fie aplicate legile și reglementările care deja există în acest domeniu.

De ce să-l înlocuim cu unul nou, sofisticat și mai ales extrem de costisitor, pe care puține țări și-l pot permite? Doar de dragul apelării la **„noile tehnologii”**, fără nicio garanție însă că acesta va fi respectat?

100 DE ANI DE LA ADOPTAREA CONSTITUȚIEI DIN 1923

Dr. Ist. Ion Constantin

În urmă cu 100 de ani (28 martie 1923), după adoptarea de către Parlament, Regele Ferdinand I promulga Constituția României, care în acea perioadă a fost apreciată drept cea mai democratică lege fundamentală din întreaga Europă. Să vedem mai întâi care a fost contextul internațional al adoptării Constituției al cărei centenar îl aniversăm acum.

După Primul Război Mondial, Vechiului Regat i se alăturaseră trei provincii (Basarabia, Bucovina și Transilvania) care depășeau ca suprafață și populație însumată Vechiul Regat. Astfel nu putea fi utilizat precedentul aplicării constituției existente asupra noii provincii prin legi speciale, cum se făcuse în 1878 în cazul Dobrogei (o mică provincie cu o populație predominant rurală), ci se dorea participarea tuturor cetățenilor la elaborarea unui nou pact fundamental.

În noul context crescuse simțitor numărul minorităților etnice și confesionale, fiind necesară garantarea drepturilor lor. Noua situație agrară – creată prin exproprierea marilor latifundiari (din 16 decembrie 1918) și prin împrumărirea țăranilor (din 2 aprilie 1920) – se dorea de asemenea reflectată în Constituție, la fel ca și dezvoltarea industrială. Cu privire la amplitudinea schimbării s-au cristalizat două curente de opinie: unul care favoriza un pact fundamental cu totul nou, iar celălalt care favoriza doar o reformă amplă a Constituției din 1866, care se dovedise viabilă pentru peste jumătate de secol. Contextul politic favorabil a fost dat de instaurarea la 19 ianuarie 1922 a guvernului Ionel Brătianu, după o serie de 6 guvernări de scurtă durată.

Având rolul de a explica și fundamenta noua Constituție, Institutul Social Român condus de Dimitrie Gusti a găzduit între 1921 și 1922 o serie de 23 de prelegeri, printre vorbitori fiind: N. Iorga, I. Nistor, Romul Boilă, Grigore Iunian, Virgil Madgearu, Mihail Manoilescu, Mircea Djuvara, Constantin Dissescu și Vintilă Brătianu.

În fapt, Constituția din 1923 nu era altceva decât o actualizare a actului din 1866, care reflecta situația de după război, în sensul că 20 de articole au fost modificate total sau parțial, s-au introdus 7 articole noi, iar alte 25 de articole au fost reformulate sau completate.

Principalele prevederi ale Constituției din 1923 erau următoarele: România este un stat național unitar și indivizibil, al cărei teritoriu este inalienabil. Erau garantate drepturile și libertățile cetățenești, fără discriminare etnică, de limbă sau religie, egalitatea cetățenilor în societate și înaintea legilor, libertatea conștiinței și întrunirilor, dreptul de asociere, secretul corespondenței, inviolabilitatea domiciliului. A fost adoptat votul universal, egal, direct

obligatoriu și secret. Doar militarii și femeile nu puteau să își exprime o opțiune politică.

Activitatea legislativă era exercitată de Rege și de reprezentanța națională (Parlamentul), cea executivă de Rege și de Guvern, iar cea judiciară numai de către instanțele judecătorești.

Autoritatea Regelui față de Parlament consta în faptul că legile nu puteau intra în vigoare decât sancționate (adică promulgate), iar Regele era cel care putea refuza sancționarea unei legi. Autoritatea față de Guvern consta în faptul că „Guvernul exercita puterea executivă în numele Regelui”. Regele nu avea, însă, ascendență asupra puterii judecătorești, care „se exercita de către organele ei”.

Numai Curtea de Casație în secțiuni unite avea dreptul de a judeca constituționalitatea legilor și de a declara inaplicabile pe acelea care erau contrare Constituției. Curtea de Casație avea rolul Curții Constituționale de astăzi, fiind alcătuită din juriști de profesie, integri și neafiliați niciodată vreunei grupări politice.

Parlamentul era bicameral, Camera Deputaților era aleasă prin vot universal, iar Senatul compus din membri aleși din diferite zone ale societății civile (Camera de Comerț, cadrele didactice etc.) și din senatori de drept, reprezentanți ai cultelor, președintele Academiei Române, foștii președinți ai fiecărei camere legislative, foști senatori și deputați care fuseseră aleși în cel puțin zece sesiuni, foști miniștri care au deținut cel puțin șase ani fotoliul ministerial, foști președinți ai Înaltei Curți de Casație și Justiție și alți demnitari.

Constituția din 1923 e sistematizată pe titluri referitoare la teritoriul României, la drepturile românilor, la puterile statului, la finanțe, la puterea armată, revizuirea Constituției. Aceasta proclamă drepturi și libertăți egale pentru toți.

În ceea ce privește egalitatea în drepturi a femeii cu bărbatul, prin Articolul 6, alineatul 2, se stipula că legile speciale „vor determina condițiile sub care femeile pot avea exercițiul drepturilor politice”. De asemenea, proprietatea era garantată prin Articolul 17, iar Articolul 15 interzice înființarea pedepsei confiscării averilor. Legea fundamentală mai exprima foarte precis prerogativele suveranului și condițiile succesiunii la tron.

Constituția din 1923 a funcționat până în februarie 1938, când regele Carol al II-lea a inițiat o Constituție nouă, care întărea puterea regală și limita libertățile democratice.

În principiu aceasta a fost valabilă până în 1947, deși după abdicarea regelui s-au aplicat cutume în afara legii fundamentale, iar după 23 august 1944 a fost parțial amendată și revizuită.

ANALIZE POLITICO-STRATEGICE

INFORMAȚIILE DIN SURSE DESCHISE: O PROVOCARE PENTRU SERVICIILE DE SPIONAJ?

Alexandru Botez

De la sfârșitul Războiului Rece, societatea umană a început să devină tot mai deschisă, ca o consecință a revoluției informaționale, începută la sfârșitul secolului XX, iar impactul acesteia este tot mai relevant în viața fiecăruia dintre noi. Putem acum, mai ușor, mai rapid și mai adecvat, să ne informăm despre ce se întâmplă în lumea înconjurătoare.

Comunitatea Serviciilor de Spionaj (Intelligence Community) trebuie să se adapteze continuu la acest mediu nou, în confruntarea cu amenințările emergente. Este necesar ca această adaptare să fie concomitentă cu exploatarea tuturor surselor de informații disponibile.

În nouă eră pe care o parcurgem, informațiile (intelligence) din surse deschise (Open Source Intelligence - OSINT) par să dispună de potențialul de a se dezvolta pentru a deveni un instrument important în confruntarea cu amenințările moderne.

Aceasta nu va însemna neapărat că vor depăși sau înlocui mijloacele muncii clandestine. Rămâne însă de văzut dacă OSINT se va putea constitui ca o componentă indispensabilă – unii susțin chiar, dominantă, inclusiv evidențiată, într-un fel sau altul, în produsul final de intelligence.

Desigur, OSINT nu poate deveni dintr-o dată un astfel de instrument al activității de intelligence. Este nevoie de o perioadă de tranziție, în special pentru a ieși din umbra neglijenței și chiar a desconsiderării, precum și pentru a-și afirma pe merit valențele. În general, este recunoscut faptul că OSINT nu se bucură de prea mult respect din partea *Comunității Serviciilor de Spionaj*, în ce privește utilitatea și rolul lor, dar din ce în ce mai multe voci susțin că, în secolul XXI, informațiilor din surse deschise li se va acorda statutul meritat de *sine qua non*.

**

Conform unui raport publicat de *Rand Corporation* în 2018, elaborat de expertul în problematica de intelligence, Harris Minas, „OSINT (Open Source Intelligence) sunt informații disponibile public care au fost descoperite, evaluate ca având valoare informativă și exploatate de un membru al *Comunității Serviciilor de Spionaj*”. În Statele Unite, această definiție este în

concordanță cu prevederile Legii 109 – 163, în care se precizează că OSINT sunt: „*informații secrete (intelligence) care provin din informații disponibile public și sunt colectate, exploatate și diseminate oportun și se adresează anumitor beneficiari, conform unor cerințe specifice adresate serviciilor de spionaj*”. (Public Law 109-163, National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2006, Sec. 931, Department of Defense Strategy for Open-Source Intelligence, January 6, 2006)

Altfel spus, după cum mai precizează Harris Minas, spre deosebire de OSINT, OSINF (Open Source INFORMATION) sunt date nesecrete disponibile public, OSINT sunt rezultatul prelucrării și exploatării OSINF în vederea validării lor din punct de vedere al relevanței, exactității și utilității pentru beneficiarii finali ai produselor informative furnizate de serviciile de spionaj.

Manualul de intelligence (Handbook of Intelligence Studies, New York: Routledge, 2007, p. 132.), o lucrare de studii despre spionaj larg răspândită, menționează mai multe categorii distincte de OSINF și OSINT. Datele din surse deschise sunt definite ca provenind din publicații tipărite, emisiuni de radio/tv, buletinele de știri, interviuri sau alte forme de informare din surse primare. Prin urmare, OSINF sunt date care pot fi asamblate din informații primare și care, de obicei, sunt diseminate pe scară largă. OSINT este însă informația care „*a fost căutată, descoperită și colectată deliberat, prelucrată și diseminată unor beneficiari*” Deci, procesul de validare al OSINT se deosebește de cel al OSINF prin gradul înalt de verificare și de credibilitatea asociată acesteia.

Câteva precizări suplimentare necesare.

Conceptul de informații secrete este cel mai adesea înțeles greșit. Deși serviciile de spionaj lucrează cu secrete, ele nu au vreun aport în crearea secretelor. După cum relevă Amy Zegart (profesoară de științe politice la Universitatea Stanford, membră a Institutului Hoover și Institutului de studii Internaționale Freeman Spogli) într-o amplă analiză intitulată *Surse deschise* și publicată în numărul din ianuarie-februarie 2023, în revista *Foreign Affairs*: „*obiectivul lor fundamental este să obțină și să livreze aceste secrete decidenților politici, precum și să anticipeze viitorul cât mai rapid și mai bine decât adversarii*”.

Informațiile obținute clandestin din surse cum sunt interceptarea convorbirilor telefonice sau rapoartele spionilor sunt importante, dar secretele sunt doar o parte a tabloului de ansamblu. O mare parte din informațiile conținute într-un raport tipic al serviciilor de spionaj sunt nesecrete sau disponibile public. Iar informațiile brute – secrete sau nu – rareori sunt valoroase în sine, deoarece sunt cel mai adesea incomplete, ambigui, contradictorii, din surse îndoielnice, înșelătoare, dezinformări deliberate sau pur și simplu greșite. Este rolul analizei să transforme niște constatări adesea incerte prin sintetizarea pieselor separate ale informațiilor și evaluarea contextului, credibilității și semnificației.

**

SERVICIILE DE SPIONAJ ALE AMERICII AU FOST ÎNTRECUTE DE RIVALI, CARE OPEREAZĂ CU INFORMAȚII DIN SURSE DESCHISE?

În ultimul timp, în mass-media și cercurile academice sunt tot mai frecvente opiniile prin care se contestă rolul serviciilor de spionaj în informarea în primul rând a decidenților politici, dar și al opiniei publice și este evidențiată importanța din ce în ce mai mare a informațiilor din surse deschise.

Astfel, în luna ianuarie 2023, sub semnătura lui Norman Merchant – expert american în problematica de intelligence și de securitate națională, a fost publicat de către *Associated Press* un amplu articol în care se acreditează ideea că serviciile de spionaj americane au fost întrecute de rivali care operează exclusiv cu surse deschise.

Când a sunat alarma la nivel global despre răspândirea unui nou virus în China, oficialii de la Washington au cerut serviciilor de spionaj americane să le furnizeze informații despre amenințarea pe care acest virus o reprezenta pentru America. Conform unei recente analize întocmite de Congresul Statelor Unite, pe baza rapoartelor pe această temă primite în perioada decembrie 2019 – ianuarie 2020, cele mai utile avertizări timpurii nu au venit însă de la spioni sau din interceptarea comunicațiilor, fiind folosite în schimb informații din surse publice (comunicări diplomatice și analize ale unor experți medicali). Ca urmare, precizarea unei pandemii sau căderea unei guvernări va necesita în viitor o mai bună folosire a informațiilor din surse deschise, concluzionează analiza. *„Există puține indicii că abilitățile sofisticate ale Comunității Serviciilor de spionaj pot genera informații secrete (intelligence) valoroase pentru decidenții politici”*, au afirmat autorii analizei întocmite de Comitetul pentru Intelligence, din Congres.

Norman Merchant relevă că această concluzie reflectă un aspect asupra căruia, mulți actuali și foști oficiali din serviciile de spionaj atrag atenția din ce în ce mai insistent. Serviciile de spionaj ale Statelor Unite, cu un buget totalizând 90 miliarde de dolari, au rămas în urmă, deoarece neglijează informațiile din surse deschise, spre deosebire de adversarii Americii, mai ales China, care își sporesc eforturile în această direcție.

Totuși, expertul ține să menționeze că acest lucru nu înseamnă diminuarea importanței informațiilor secrete tradiționale. *„Serviciile de spionaj dispun de capacități unice de a intercepta comunicațiile la nivel global sau de a recruta și folosi agenți secreți”*.

Oficiali și experți americani sunt însă îngrijorați de faptul că Statele Unite nu alocă resurse umane și financiare suficiente pentru analizarea informațiilor din surse publice sau folosirea avantajelor tehnologiilor avansate care pot oferi informații critice. Imaginile din cosmos obținute cu sateliți comerciali, rețelele sociale și alte date obținute *online* au oferit companiilor și analiștilor independenți noi instrumente. *„Sursele deschise sunt într-adevăr barometrul care indică dacă comunitatea serviciilor de spionaj poate proteja țara”*, a declarat Kristin Wood, fost cadru CIA, care acum este director executiv al platformei

comerciale de date *Grist Mill Exchange*. „Ca țară, noi nu suntem pregătiți pentru a face față muniției folosite de adversarii noștri”.

Unii experți relevă și faptul că serviciile de spionaj manifestă rețineri, datorită faptului că, în principiu, consideră că informațiile secrete sunt mai valoroase. Congresmenul democrat Jim Himes, care face parte din *Comitetul pentru Informații Secrete*, a declarat că este necesară „o schimbare culturală în cadrul CIA, unde oamenii fac ceea ce fac în virtutea înclinației de a fura date secrete, în loc să monitorizeze rețelele de socializare”.

Rapoartele elaborate folosind imaginile furnizate de sateliții comerciali, postările online și alte surse deschise – cum sunt analizele zilnice privind tacticile de luptă utilizate de armatele ucraineană și rusă publicate de *Institutul pentru Studierea Războiului* (Institute for the Study of War) – sunt citite de un mare număr de parlamentari și oficiali, inclusiv din cadrul serviciilor de spionaj. „Există o multitudine de surse de informații deschise pe care comunitatea serviciilor de spionaj ar trebui să se bazeze într-o măsură mai mare”, este de părere Frederick Kagan, membru al *American Enterprise Institute*, care monitorizează elaborarea acestor rapoarte.

Cele mai multe dintre cele 18 servicii de spionaj ale Statelor Unite dispun de compartimente de exploatare a surselor deschise, de la cel al CIA intitulat *Open Source Enterprise* până la un grup format din 10 persoane, din *Department of Homeland Security*. Oficiali de rang înalt recunosc însă că nu există o coerență în cadrul acestora în felul cum sunt analizate informațiile obținute din surse deschise sau cum sunt folosite și valorificate. „Nu ne acordăm suficientă atenție unul altuia și, ca urmare, nu învățăm din concluziile la care ajung diferitele componente ale Comunității Serviciilor de Spionaj și nu împărtășim soluțiile găsite”, a declarat Avril Haines, șefa *Biroului Național pentru Informații Secrete*, la un eveniment organizat anul trecut de *Potomac Officers Club*. „Nu profităm de avantajul preluării unei expertize din afară, de informațiile și munca depusă de alte entități, care ne-ar putea fi benefică”.

Avril Haines a solicitat întocmirea unor analize privind informațiile din surse deschise încă de la numirea ei în fruntea *Biroului Național pentru Informații Secrete*, finalizarea cărora este așteptată în cursul acestui an. În opinia unor experți implicați în elaborarea acestor analize, printre propunerile care se așteaptă să fie avansate, va fi și cea ca departamentul *Open Source Enterprise* să nu mai dețină o poziție dominantă în cadrul eforturilor serviciilor de spionaj vizând exploatarea OSINT. De asemenea, aceștia atrag atenția asupra faptului că în ultimii ani bugetele alocate *Open Source Enterprise* au fost sistematic reduse, ceea ce reflectă că munca de exploatare a informațiilor provenind din surse deschise nu este apreciată la un nivel corespunzător.

CIA a numit recent o nouă conducere a *Open Source Enterprise*, iar în 2021 a înființat un centru („*mission center*”) dedicat exclusiv implementării noilor tehnologii. „Recunoaștem că importanța surselor deschise este în creștere, pe măsură ce volumul datelor de acest fel accesibile sporește de la o zi la alta”,

se afirmă într-o declarație a CIA. „Agenția noastră se străduiește nu numai să țină pasul cu această tendință, ci și să o ia înainte – în primul rând înaintea adversarilor noștri, care și ei folosesc informații din surse deschise”.

Norman Merchant mai relevă că nu există un consens dacă Statele Unite ar trebui să creeze un nou serviciu de exploatare a informațiilor provenind din sursele deschise. Partizanii acestei idei susțin că o asemenea entitate ar putea să se concentreze mai bine pe adoptarea tehnologiilor avansate și să creeze produse mai utile, în timp ce oponenții sunt de părere că ar fi de fapt vorba de o măsură nejustificată, prin care să fie deturnate resursele necesare funcționării serviciilor de spionaj.

Carmen Medina, fost director adjunct al CIA, însărcinat să studieze în ce fel serviciile de spionaj pot incorpora idei din afara agenției și să încurajeze creativitatea și spiritul de intuiție al propriilor angajați, sugerează înființarea unui program pilot în care o grupă de analiști care lucrează cu informații obținute din surse deschise să concureze câțiva ani cu producția obișnuită a analiștilor care au acces la informații secrete. Medina și alți experți care au deținut poziții de conducere și au activat în domeniul informării oficialilor de la Casa Albă, consideră că de multe ori o astfel de grupă ar fi mai competitivă și ar putea chiar să întocmească analize mai bune, folosind informații care circulă în spațiul public. „Nu poți să înțelegi lumea de astăzi doar asamblând fragmente de informații”, susține aceasta. „Am ajuns să fiu convins că aproape întotdeauna, modul de percepție al surselor deschise despre lumea în care trăim este corect”.

RĂZBOIUL DIN UCRAINA ȘI REVOLUȚIA INFORMAȚIILOR SECRETE (INTELLIGENCE)

În analiza publicată de revista *Foreign Affairs*, Amy Zegart susține că invadarea Ucrainei de către Rusia reprezintă un moment de cumpănă pentru lumea informațiilor secrete (intelligence).

Cu câteva săptămâni înainte de începerea luptelor, Washingtonul a făcut publice dezvăluiri remarcabile, de la date detaliate privind deplasarea trupelor ruse, până la atacurile sub steag străin preconizate de liderii de la Kremlin pentru a justifica invazia.

Această strategie a fost o noutate, având în vedere că serviciile de spionaj – de regulă – ascund informațiile secrete pe care le obțin, nu le dezvăluie. Inițiativa a fost însă foarte eficientă. Relevarea adevărului, înainte ca rușii să-și pună în aplicare intențiile, a permis Statelor Unite să-și mobilizeze aliații și să coordoneze rapid elaborarea și aplicarea de sancțiuni ferme.

În opinia expertei americane, Războiul din Ucraina a inaugurat o nouă eră a schimbului de informații secrete dintre Ucraina, Statele Unite și alți aliați și parteneri ai Washingtonului, ceea ce a contribuit la contracararea discursului fals al Rusiei, protejarea sistemelor informatice împotriva unor atacuri cibernetice și a sprijinit forțele ucrainene să execute lovituri împotriva țintelor rusești pe câmpul de luptă.

În ultimul an, persoane private și grupări ale acestora au monitorizat planurile și acțiunile Rusiei, de o manieră de neimaginat în conflictele de până acum. Ziariștii au transmis știri despre evoluțiile de pe câmpul de luptă folosind imagini obținute de sateliții comerciali din cosmos. Foști oficiali guvernamentali și militari au urmărit zilnic evenimentele de pe teren și au oferit opiniei publice pe *Twitter* analize privind perspectiva cea mai probabilă a războiului. O echipă de voluntari, studenți de la Universitatea Stanford, condusă de fostul analist militar și expert în interpretarea imaginilor obținute din sateliți, Allison Puccioni, a furnizat informații despre încălcările dreptului omului în Ucraina de către trupele ruse, folosind imagistica termo și electro-optică, imagini video postate pe TikTok, instrumente de geo-locare și altele. În cadrul *Institutului de Studiere a Războiului*, o sursă importantă de informare pentru experți, analiști și cercetători militari, a fost creată o hartă interactivă bazată pe informații neclasificate sau din surse deschise.

Conform lui Amy Zegart, progresele tehnologice au avut o contribuție esențială în această evoluție. În ultimă instanță, Internetul, rețelele sociale (social media), sateliții, analizele realizate cu ajutorul inteligenței artificiale (automated analytics) și alte descoperiri au permis civililor să obțină, analizeze și disemineze informații. Cu toate rezultatele spectaculoase privind dezvăluirea acțiunilor armatei ruse, efectele lor nu sunt nici pe departe predominant pozitive. Pentru cele 18 servicii de spionaj americane care constituie comunitatea informațiilor secrete, noile tehnologii au relevat mai multe amenințări, într-un ritm rapid. Ca urmare, a crescut dramatic numărul datelor pe care analiștii trebuie să le proceseze. De asemenea, au relevat companiilor și persoanelor particulare o nevoie sporită de a fi informate, astfel încât aceste entități private să poată contribui într-o măsură mai mare la apărarea și promovarea intereselor țării lor. În fine, au oferit organizațiilor și indivizilor noi capacități de obținere a informațiilor, pe lângă cele furnizate de guvernul Statelor Unite, situație care este valabilă și în alte țări.

Aceste schimbări s-au produs pe parcursul mai multor ani, iar serviciile de spionaj depun eforturi considerabile pentru a se adapta la noua situație. Anticiparea viitorului necesită însă mai mult în epoca noilor tehnologii. Washingtonul trebuie să facă față acestor schimbări pentru a putea înțelege și valorifica noile tehnologii emergente. În special, trebuie să trateze cu seriozitate necesitatea creării unui nou serviciu dedicat informațiilor din surse deschise, avertizează experții.

Crearea unui al 19-lea serviciu de informații poate părea la prima vedere ceva duplicativ și inutil. Dar acest lucru este esențial, consideră Amy Zegart. *„Informațiile din surse deschise au fost întotdeauna considerate ca fiind ceva de mâna a doua în cadrul comunității serviciilor de spionaj americane deoarece nu exista un serviciu de sine stătător cu un astfel de obiect de activitate, cu un buget propriu, care să angajeze forță de muncă pentru a lucra exclusiv pentru el și să aibă un loc la masa unde să-și susțină obiectivele. Atâta timp cât activitățile*

legate de informațiile provenind din surse deschise rămân încorporate în serviciile de spionaj, care pun pe prim plan informațiile obținute din acțiuni clandestine, acestea vor avea de suferit și vor lăncezi”, susține experta americană. O cultură a secretului va continua să împiedice adoptarea instrumentelor tehnice de ultimă oră dezvoltate în sectorul privat. Serviciile actuale se vor strădui să atragă și să rețină talentele de care au nevoie disperată pentru a le ajuta să înțeleagă și folosească noile tehnologii. Ca urmare, eforturile de a valorifica puterea celor care colectează informațiile din surse deschise și a analiștilor din afara instituțiilor guvernamentale vor fi insuficiente.

Un nou serviciu dedicat informațiilor din surse deschise va aduce comunității serviciilor de informații inovația, prin promovarea condițiilor de valorificare pe termen lung a schimbărilor din capitalul uman, adoptarea de noi tehnologii și colaborarea constructivă în cadrul ecosistemului informativ aflat în expansiune. Un astfel de serviciu ar putea fi o pârgie puternică pentru atragerea forței de muncă a viitorului. Deoarece are de-a face cu informații nesecretizate, va putea recruta oameni de știință și ingineri de vârf, care să-și înceapă munca imediat, fără să fie nevoiți să aștepte luni sau ani pentru obținerea autorizațiilor de securitate (security clearances). Plasarea birourilor acestui serviciu în hub-urile tehnologice deja existente, unde oamenii de știință doresc să locuiască sau deja se află, cum ar fi Austin, San Francisco sau Seattle, ar facilita fluxul talentelor dinspre sau spre entitățile guvernamentale. Rezultatul ar putea fi un corp de funcționari familiarizați cu cele mai noi realizări tehnologice, care să circule fără îngrădiri între sectorul de stat și cel privat, ca niște ambasadori ai celor două lumi. De asemenea, aceștia vor spori prezența și prestigiul comunității serviciilor de spionaj în mediile tehnologice, concomitent cu aducerea unui val proaspăt de idei noi.

Lucrând cu materiale nesecretizate, un serviciu care să se ocupe de informațiile din surse deschise poate de asemenea să sprijine comunitatea serviciilor de spionaj să-și facă mai bine și mai rapid treaba lor, prin preluarea de la acesta a unor noi tehnologii de obținere a informațiilor și de analizare a lor. (Serviciul ar putea testa invenții noi în acest domeniu și, dacă se dovedesc viabile și eficiente, să fie preluate și de serviciile care lucrează cu informații secrete). De asemenea, un astfel de serviciu ar fi ideal poziționat pentru a conlucra cu cele mai importante organizații și persoane din domeniul informațiilor din surse deschise, din afara guvernului. Acest parteneriat ar putea determina serviciile de spionaj să delege o parte mai mare din activitățile lor (outsource) unor entități neguvernamentale, care să colecteze și analizeze informațiile din surse deschise, urmând ca serviciile de spionaj să-și concentreze eforturile în executarea unor misiuni pe care nu le poate îndeplini altcineva.

De altfel, chiar și cele mai bune informații din surse deschise au limite. Imaginile din cosmos obținute cu ajutorul sateliților pot releva noi amplasamente ale instalațiilor de lansare a rachetelor intercontinentale ale Chinei, dar nu și ce intenționează să facă cu ele liderii de la Beijing. Identificarea obiectelor și

monitorizarea mișcărilor/deplasărilor acestora online este importantă, dar să obții informații secrete despre acestea este altceva și necesită mai multe eforturi și de altă natură. **Metodele folosite în activitatea de spionaj rămân unice, prin faptul că oferă informații din interior care permit înțelegerea a ce știu liderii străini, ce cred și mai ales ce doresc.** Nu există informații din surse deschise care să răspundă la întrebările la care poate răspunde un spion infiltrat în apropierea unui lider străin sau să înlocuiască penetrarea sistemului de comunicații al adversarului, pentru a afla ce spune sau ce scrie acesta. De asemenea, întotdeauna va fi nevoie ca analiștii care dețin autorizații de securitate să fie cei care evaluează informațiile de securitate obținute, semnificația lor, credibilitatea și în ce măsură sunt în consonanță cu alte informații secrete sau din surse deschise.

Concluzionând, Amy Zegart susține că serviciile de spionaj nu mai sunt suficiente. Statele Unite se confruntă cu o nouă eră periculoasă, care include competiția dintre marile puteri, reluarea războiului în Europa, atacuri teroriste și cibernetice. Noile tehnologii sunt prezente în toate aceste amenințări și vor determina cine va fi capabil să le înțeleagă și să profite în viitor. Pentru a reuși acest lucru, comunitatea serviciilor de spionaj americane trebuie să se adapteze la o lume mai deschisă din punct de vedere tehnologic.

INFORMAȚIILE DIN SURSE DESCHISE: UN BUN DE PREȚ SAU O POVARĂ?

Un interesant punct de vedere este relevat de experta în problematica Rusia - Eurasia și a informațiilor din surse deschise (OSINT) Magdalene Karalis, de la think-tank-ul *Chatham House*, într-un articol publicat în luna decembrie 2022, susține că: *„Războiul din Ucraina a relevat faptul că informațiile obținute din surse nesecrete trebuie evaluate în raport de efectele negative pe care acestea le pot avea asupra populației civile, competența celor care le gestionează și capcanele diseminării sporite”*.

În opinia acesteia, OSINT a evoluat de-a lungul timpului, împreună cu dezvoltarea noilor tehnologii pe care se bazează. *„De la Serviciul pentru Informații difuzate de Posturile de Radio în Străinătate (Foreign Broadcast Information Service), din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, până la fotografiile indicând geo-locația trupelor ruse efectuate de civili ucraineni cu ajutorul telefoanelor mobile, OSINT are o istorie îndelungată a sprijinului acordat de civili eforturilor de război”*.

Invadarea Ucrainei de către Rusia, împreună cu evoluțiile rapide din domeniul tehnologiilor moderne, au propulsat OSINT pe avanscena atenției generale, de o manieră fără precedent. În prezent, folosirea informațiilor din surse deschise a evoluat de la folosirea unor indivizi tenaci, în cea mai mare parte voluntari, până la un domeniu nou de activitate în plină expansiune, în care entități guvernamentale înființează propriile unități OSINT.

În condițiile creșterii numărului de dezbateri pe rețelele de socializare, de postări de imagini realizate pe smartphone-uri și accesibilității la imagini din

cosmos obținute prin sateliți, OSINT a permis abordarea unui nou tip de război informațional, prin punerea Ucrainei sub microscop. Sunt dezvăluite opinii publice internaționale detalii ale Războiului din Ucraina, care ar fi fost de neconceput cu câteva decenii în urmă.

Expansiunea constantă a tehnologiei a oferit celor care urmăresc informațiile vehiculate pe Internet și voluntarilor OSINT un volum imens de date pe care le pot gestiona folosind instrumente noi, simple sau sofisticate. Traficul acestora de pe *Google Maps* a dezvăluit din timp acțiunile coordonate ale trupelor ruse din apropierea granițelor Ucrainei.

Investigatorii OSINT au relevat pregătirile trupelor și stocarea de armament și muniții din depozitele armatei ruse folosind imaginile furnizate de sateliți NASA dotați cu tehnologie SAR (senzori cu capacități sintetice), care penetrează formațiunile de nori, precum și o serie de materiale de construcție, oferind un tablou al resurselor mobilizate de ruși. Aceste informații preliminare au avut o valoare de neprețuit, întrucât comunitatea internațională și-a coordonat eforturile în vederea unei reacții strategice comune, iar trupele ucrainene s-au pregătit din timp pentru a face față inamicului.

Capacitățile nou dobândite pe rețelele de socializare au relevat și o mulțime de informații tactice. Este ceva obișnuit ca militarii ruși să posteze fotografii pe site-urile *Telegram* și *Vkontakte*, din care rezultă profilul lor și al colegilor lor. De multe ori acestea conțin date din care rezultă locația lor, detalii semnificative cum ar fi însemnele specifice batalioanelor din care fac parte sau care permit identificarea bazelor militare în care se află. Aceste fotografii, împreună cu locația în care au fost făcute, pot fi cu ușurință corelate cu rapoartele populației civile despre operațiunile militare întreprinse de trupele ruse în aceste locații sau activitățile din bazele lor de dislocare. În plus, soldații postează frecvent pe *TikTok* imagini video ale deplasărilor pe care le efectuează, din care investigatorii OSINT pot identifica tipul de vehicul, din ce formațiune de luptă fac parte și încotro se îndreaptă.

Toate acestea pot fi folosite pentru a contribui la întocmirea unor hărți cu rutele probabile de deplasare a inamicului și încorporate într-o acțiune de contracarare. Existența acestor gafe contribuie la susținerea moralului ucrainenilor și relevă instruirea necorespunzătoare a militarilor ruși.

Magdalene Karalis atrage însă atenția și asupra implicațiilor de care trebuie ținut cont, referitoare la riscurile pe care le presupun OSINT:

- folosirea civililor pentru localizarea deplasărilor inamicului poate duce la transformarea acestora în ținte;

- implicarea civililor în eforturile de război în calitate de OSINT poate fi periculoasă din punct de vedere al expertizei; de exemplu, având în vedere complexitatea valorificării unor surse de informații, cum sunt cele provenind din imaginile obținute din cosmos cu ajutorul sateliților, pregătirea personalului care execută astfel de activități este complexă și necesită un timp îndelungat;

- cu un volum uriaș de date obținute zilnic este ușor să interpretezi greșit ceea ce este afișat pe ecranul monitorului sau televizorului, în special datorită partizanatului emoțional și a necunoașterii contextului privind evoluțiile reale de pe câmpul de luptă și a strategiei celor doi combatanți;

- comunitatea serviciilor de spionaj manifestă precauție cu privire la vizibilitatea OSINT și potențialele complicații generate de dezvăluirea publică a datelor utile din punct de vedere strategic; această expunere poate duce la îngreunarea manevrabilității pentru ambele părți combatante; odată ce o astfel de informație este dezvăluită aproape imediat ce este obținută, acestea nu mai au timpul necesar pentru a le analiza și elabora strategii pe baza lor.

Aceste riscuri - consideră Magdalene Karalis - pot fi transformate însă în beneficii printr-o abordare politică corespunzătoare, care să stabilească un cadru standardizat de integrare al OSINT și care să cuprindă un cod etic pentru investigațiile din zonele de război. Este adevărat că acest lucru ar intra în contradicție cu însăși natura acestui fel de informații. *„OSINT pot fi deosebit de utile în completarea lacunelor informațiilor secrete (intelligence) tradiționale, dar eficiența lor maximă este atunci când sunt folosite ca un instrument complementar”*.

MAI POT EVITA STATELE UNITE ȘI CHINA RĂZBOIUL?

Ristea Priboi

În anul 2017, în SUA a apărut lucrarea „*Destined for War: Can America and China Escape Thucydide's Trap?*”, scrisă de Graham Allison. Cartea s-a dovedit a fi cea mai vândută la nivel național (best seller), fiind declarată de *New York Times* drept cea mai notabilă carte a anului 2017. Același calificativ i l-a acordat și publicația *Financial Times* din Londra, iar în anul 2018 a fost desemnată pentru premiul „Lionel Gelfer”.

În anul 2022, cartea a fost publicată și în România, sub titlul „*Capcana lui Tucidide: Mai pot evita Statele Unite și China războiul?*”, de către editura Corint (Istorie), cu un cuvânt-înainte semnat de general prof. univ. dr. Mihail E. Ionescu, istoric specializat în istorie militară, fost director al Institutului pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară din cadrul MAPN.

Autorul, Graham Tillet Allison, acum în vârstă de 83 ani, este unul dintre cei mai renumiți specialiști americani în istorie și științe politice, care a devenit foarte cunoscut încă din anii 1960-1970, datorită analizelor sale pe probleme de securitate națională și apărare, efectuate pentru factorii de decizie americani. A absolvit Universitatea Harvard, unde și-a luat și doctoratul. Timp de 12 ani a fost decanul Academiei Guvernamentale John F. Kennedy și alți 22 de ani a fost directorul Centrului Belfer pentru Știință și Afaceri Internaționale din cadrul aceleiași universități, Harvard.

A fost, de asemenea, membru al Comisiei Trilaterale și este membru al Academiei Naționale pentru Administrație Publică și al Consiliului pentru Relații Externe.

Graham Allison a fost profund implicat în politicile americane de apărare, lucrând în calitate de consilier și consultant pentru Pentagon, consultant pentru RAND Corporation, renumit „think-tank” american pentru politici globale și membru al Comitetului pentru politici de apărare al Secretarului de stat pentru apărare al SUA, începând cu anul 1975.

De asemenea, Graham Allison a inițiat și condus un studiu al Centrului Belfer din cadrul Universității Harvard, în care sunt trecute în revistă 16 momente istorice cruciale din istoria omenirii, începând cu războiul dintre Sparta și Atena, în care o putere emergentă rivalizează cu puterea dominantă, situații din care 12 s-au soldat cu război și doar în patru dintre ele s-a evitat confruntarea armată.

Trecând în revistă aceste conflicte din istoria omenirii, de la războiul peloponesiac dintre Sparta și Atena, numit de Allison „capcana lui Tucidide”, după numele marelui istoric și general atenian, autorul se oprește la a descrie și analiza un potențial conflict între Statele Unite și Republica Populară Chineză.

Proiectul a fost lansat la Centrul Belfer în anul 2014, la doi ani de la preluarea conducerii Chinei de către președintele Xi Jinping și după ce acesta a lansat marea strategie transcontinentală cunoscută sub numele de „OBOR” (*One Belt One Road*), care a schimbat în doar câțiva ani peisajul geopolitic și geoeconomic global și a transformat China în principalul competitor hegemonic al SUA.

Graham Allison a subliniat în mod repetat că principalele idei ale cărții s-au conturat ca urmare a numeroaselor întâlniri și discuții cu creatorul statului Singapore, Lee Kuan Yew, unul dintre cei mai renumiți chinologi, care a fost de altfel și un interlocutor permanent al președinților SUA și ai Chinei, timp de peste 40 de ani, până la moartea sa în anul 2015.

Întrebarea centrală în jurul căreia se desfășoară întregul studiu cuprins în această carte este dacă Statele Unite și China pot evita „capcana lui Tucidide”, respectiv dacă divergențele dintre cele două mari puteri vor duce sau nu la război, sau acestea vor găsi o cale pentru a evita confruntarea militară, care ar putea duce inclusiv la un război atomic.

În introducerea la cartea sa autorul se întreabă dacă „SUA și China sunt destinate să poarte un război între ele?”, în contextul în care omenirea nu a mai văzut niciodată o schimbare tectonică atât de rapidă a balanței puterii, precum cea provocată de ascensiunea Chinei. El afirmă că „dezvoltarea economică transformă China într-un concurent politic și militar formidabil”, respectiv într-un potențial dușman serios care să pună SUA într-o mare încurcătură!

Deși concluzionează că „posibilitatea ca Statele Unite și China să fie în război pare imposibilă, pentru că războiul nu ar fi o alegere înțeleaptă”, autorul atrage atenția că Primul Război Mondial ne amintește totuși de capacitatea omului de a face lucruri nechipzuite.

Privind în perspectivă, problema definitorie în legătură cu ordinea globală este dacă China și SUA vor putea să scape de „capcana lui Tucidide”. Cele mai multe confruntări care se încadrează în acest model s-au terminat prost. În 16 cazuri o putere majoră în ascensiune a amenințat să înlăture puterea conducătoare și în 12 dintre ele rezultatul a fost războiul. În cele patru cazuri în care acest deznodământ a fost evitat s-au realizat adaptări uriașe, dar și dureroase de atitudine și acțiuni din partea ambelor părți aflate în dispută!

Statele Unite și China pot evita războiul în același fel, dar numai dacă își pot însuși două adevăruri dureroase. În primul rând, dacă se urmează actuala traiectorie, războiul dintre SUA și China în deceniile care urmează nu este numai posibil, dar mult mai probabil decât se recunoaște acum. Dacă liderii de la Beijing și Washington vor continua să facă ce au făcut în ultimul deceniu, țările lor vor ajunge în mod cert la război.

Autorul cărții iterează însă că „istoria ne arată că marile puteri își pot gestiona relațiile cu rivalii, chiar și cu cei care amenință să-i ocupe, fără să declanșeze un război”.

Este bine de subliniat faptul că de la înălțimea vastei sale experiențe și a unei cariere remarcabile în SUA, Graham Allison „uită” că este american și dovedește o obiectivitate demnă de toată lauda! Astfel, spre exemplu, el arată că apărarea intereselor vitale ale Americii depinde în primul rând de definirea lor. A acorda prioritate tuturor lucrurilor înseamnă a nu acorda nici un fel de prioritate. Totuși, acesta este reflexul natural al Washingtonului. Într-o luptă atât de dramatică, precum cea cu China, liderii americani trebuie să facă distincție între vital și lucid!

Așa cum sublinia prof. dr. Mihail E. Ionescu în cuvântul-înainte la versiunea în limba română, avem în față *„O carte în care un istoric de mare calibru și un fin cunoscător al relațiilor internaționale, în depănarea lor în timp, a filtrat esențele întortocheate ale binomului pace-război, de la Tucidide până astăzi, făurind un model - chiar dacă unii îl consideră pe nedrept un mit - de aplicat azi situației sistemice primejdioase. Iar acest fapt are meritul că ne face să știm mai devreme, utilizând realist modelul Capcanei lui Tucidide, dacă ne îndreptăm spre un conflict între mari puteri concurente sistemic, inevitabil nuclear, și, așa fiind, să fie întreprins ceea ce este necesar pentru a opri o catastrofă“*.

Într-adevăr, demersul științific al lui Graham Allison, vizionar și temeinic datorită argumentației, a fost călăuzit de concepția potrivit căreia istoria oferă învățăminte valoroase atât pentru prezent cât și pentru viitor. El este istoricul dar și omul politic care a propus ca președintele SUA să aibă permanent în echipă un consilier în istorie, care să prezinte, cu argumente, soluțiile care în trecut au dus la decizii cruciale privind pacea sau războiul.

RĂZBOIUL DIN UCRAINA – OPINII, AȘTEPTĂRI, ESTIMĂRI

Alexandru Botez

„Rusia este o ghicitoare înfășurată într-un mister în interiorul unei enigme”.

Winston Churchill

„După un an de lupte brutale, în care au pierit mii de vieți, infrastructura civilă distrusă, iar pagubele sunt incredibile, războiul pare să fi ajuns într-un impas. Niciuna dintre părți nu va accepta un acord de pace negociat. Pe câmpul de luptă, armatele se bat pentru mici fâșii de teritoriu, cu un cost teribil. Amenințarea escaladării nucleare plutește în aer”. Aceasta nu este despre Războiul din Ucraina din zilele noastre, este descrierea Războiului din Coreea. Desigur, nu există două războaie exact la fel. Dar în lunga istorie a războaielor, unul se aseamănă cu actuala baie de sânge din Ucraina. Acesta este războiul din Coreea din 1950-1953, unde sud-coreenii și aliații lor, în frunte cu Statele Unite, au luptat împotriva trupelor nord-coreene și chineze, susținute de Uniunea Sovietică. Există tot felul de lecții de învățat din acest conflict. Dar cea mai importantă ar putea fi cum s-a terminat, remarca Serghei Radcenko, istoric britanic, expert în problematica Războiului Rece, profesor la *Centrul Henry Kissinger pentru Afaceri Globale* și la *Școala de Studii Internaționale Avansate*, din cadrul *Universității John Hopkins*, într-un eseu intitulat *Acest război s-ar putea îndrepta spre o încetare a focului* („This War May Be Heading for a Cease-Fire”), publicat la 24 februarie 2023, de *The New York Times*.

În Ucraina, încheierea războiului pare departe. Pentru Rusia, victoria ar presupune, cel mai probabil, acapararea teritoriului ucrainean cucerit până acum. Pentru Ucraina, nimic mai puțin decât alungarea trupelor ruse din țară – inclusiv din Crimeea – nu va fi suficient. Niciuna dintre părți nu este interesată de negocieri și este greu de văzut cum s-ar putea ajunge la un acord de pace.

În Coreea, situația a fost similară: nord-coreenii, sud-coreenii și nici sponsorii lor nu s-au grăbit să pună capăt războiului. Însă acesta s-a soldat cu pierderea a milioane de vieți, a distrus orașe întregi și a dus la o încetare a focului și o divizare temporară a Peninsulei Coreea, mai durabilă decât și-ar fi putut imagina oricine la acea vreme. În cele din urmă, un război în impas s-a dovedit preferabil alternativelor, susține istoricul britanic.

Dacă niciuna dintre părți nu realizează victorii semnificative în lunile următoare, Războiul din Ucraina s-ar putea îndrepta spre o încetare temporară a focului. Conflictul va fi înghețat, un rezultat departe de a fi ideal, concluzionează Serghei Radcenko.

Occidentul încearcă să-l determine pe Zelenski să negocieze cu Moscova?

Bild - unul dintre cele mai importante ziare din Germania – a publicat la 27 februarie 2023 știrea intitulată *Ultimatum pentru Zelenski* („Kriegs-Ultimatum für Selenskyj”) în care se afirmă că, deși Occidentul declară că intenționează să sprijine Ucraina în războiul acesteia cu Rusia atâta timp cât va fi necesar, în culise, oficiali ai unor state vest-europene au transmis președintelui Volodimir Zelenski un ultimatum pentru încetarea războiului și începerea negocierilor pentru ajungerea la un acord de pace cu Vladimir Putin.

Volodimir Zelenski, Emmanuel Macron și Olaf Scholz, Paris – februarie 2023

Conform cotidianului german, oficiali de rang înalt occidentali au spus clar Kievului că va trebui să negocieze cu Moscova, dacă forțele armate ucrainene nu reușesc să lanseze o contraofensivă majoră în 2023 și să obțină un succes semnificativ. „Furnizarea de noi arme oferă Ucrainei șansa de a recâștiga controlul asupra unui număr mare de teritorii până în toamnă. Dacă

contraofensiva eșuează, atunci presiunea de a începe negocierile cu Kremlinul va crește”, scrie *Bild*.

Semnificativ este că la 24 februarie 2023, publicația americană *Wall Street Journal*, a inserat de asemenea o știre privind faptul că atât președintele francez, Emmanuel Macron, cât și cancelarul german, Olaf Scholz, i-au cerut lui Volodimir Zelenski să înceapă discuții de pace cu Rusia. Astfel, în timpul vizitei lui Zelenski la Paris, Macron i-a amintit acestuia că până și „*dușmanii de moarte*”, precum Franța și Germania au făcut pace după al Doilea Război Mondial. De asemenea, potrivit acestei publicații, Germania, Franța și Marea Britanie au propus un pact între NATO și Ucraina pentru a încuraja Kievul să înceapă discuții de pace cu Rusia. Prim-ministrul britanic, Rishi Sunak, a schițat chiar un plan care ar oferi Kievului un acces mai mare la echipamente militare, arme și muniție occidentale după încheierea ostilităților, au declarat pentru *WSJ* surse guvernamentale din cele trei țări. Acest subiect ar urma să fie inclus pe agenda summitului NATO din iulie.

Ce se va întâmpla dacă Ucraina va fi înfrântă?

O poziționare cel puțin surprinzătoare, cu atât mai mult cu cât aceasta a avut loc pe 17 februarie 2023 – înainte de vizita lui Joe Biden la Kiev, ocazie cu care președintele american și-a exprimat sprijinul necondiționat pentru Ucraina – este de remarcat din partea politologului american George Friedman, în analiza sa privind Războiul din Ucraina intitulată *Ce se va întâmpla dacă Ucraina va fi înfrântă?* („What Happens If Ukraine Falls?”), publicată pe site-ul companiei de consultanță și prognoze *Geopolitical Futures*. Spre deosebire de abordările sale anterioare în care susținea că: „*În ultimul an, Ucraina s-a descurcat mai bine*

decât se aștepta, iar Rusia mai rău”, vine cu un element de noutate al discursului pe această temă: „Marile puteri se bucură de luxul de a se putea poticni și, având în vedere resursele de care dispun, pot să-și revină din înfrângerile inițiale. Victoriile obținute de puterile mai slabe, câteodată, sfârșesc ca și cum nu ar fi fost”. Să nu fi știut George Friedman acest lucru până acum?

În orice caz, acesta se întreabă: „Dacă ucrainenii nu vor mai putea rezista ofensivei ruse, iar flancurile reprezentate de Belarus și Republica Moldova vor deschide calea spre Polonia și România, ce vor face Statele Unite? Cel mai rău scenariu ar fi să se ajungă la un război, care a fost evitat în timpul Războiului Rece”.

*În luna mai 2022, George Friedman, într-un articol intitulat *Interesele Americii în Ucraina* („America’s Interests in Ukraine”), afirma clar și răspicat că: „Înfrângerea Rusiei în Ucraina - cu trupele ucrainene în luptă și arme furnizate de SUA, în timp ce Occidentul desfășoară un amplu război economic împotriva Rusiei - este o modalitate eficientă de a controla ambițiile Moscovei. Acesta este interesul Americii în Ucraina.”*

După mai puțin de un an, același George Friedman „descoperă” că: „Statele Unite trebuie să țină cont cu orice preț de riscurile unei intervenții directe în Războiul din Ucraina”. „Dacă apărarea ucrainenilor se prăbușește, Statele Unite vor trebui să ia rapid niște decizii. Confruntarea directă cu Rusia poate să fie de lungă durată, dureroasă și incertă. Înfrângerea militară a Ucrainei ar însemna o ușă deschisă pentru revenirea din nou a Rusiei în Europa. Un al doilea Război Rece ar fi inevitabil, iar acest lucru nu este de dorit”, mai menționează politologul american.

George Friedman își încheie eseuul cu următoarea afirmație: „Desigur, eu nu prevăd înfrângerea militară imediată a Ucrainei. Pur și simplu evaluez opțiunile dacă acest lucru s-ar întâmpla, dar prudența și iminența unei ofensive ruse mă îndeamnă să fac aceasta”.

O evaluare de etapă a războiului dintre Rusia și Ucraina

A curs multă cerneală în ultimul an pe tema numeroaselor greșeli și eșecuri militare rusești în Războiul din Ucraina și nu au lipsit exemplele edificatoare și autentice în acest sens. În același timp, a existat o și mai mare disponibilitate de a lăuda Forțele Armate Ucrainene – UAF, pentru tenacitatea dovedită pe câmpul de luptă. Rezultatul a fost faptul că mass-media occidentală a creat o impresie clară că, în cele din urmă, Ucraina va fi învingătoare.

*Cu toate acestea, o evaluare sobră, lipsită de emoții și echilibrată a acestui război relevă că „situația este mult mai periculoasă pentru Kiev, decât se crede în mod obișnuit”, după cum susține analistul militar american Daniel Davis (fost ofițer activ în armata americană timp de două decenii, participant la campaniile din Irak și Afganistan, membru al think tank-ului *Defence Priorities* și o prezență frecventă cu comentarii pe teme militare și analize de politică externă în publicații *mainstream* din Occident, precum și la posturile de televiziune *CNN* și*

Fox News), într-o recentă analiză intitulată *A fost într-adevăr Rusia înfrântă în Războiul din Ucraina?* („Has Russia Really Lost The War In Ukraine?”).

La 14 februarie 2023, generalul Mark Milley șeful statelor majore reunite ale Armatei Americane a declarat că forțele militare conduse de Putin „*au fost înfrânate din punct de vedere strategic, operațional și tactic*”. Dincolo de dorința, de înțeles, care există în Statele Unite de a demoniza invazia Rusiei și lauda felul în care se apără Ucraina, realitatea acestui război – la un an de la declanșarea lui – se dovedește a fi una mult mai complexă, consideră însă Daniel Davis.

Când Putin a ordonat trupelor sale să invadeze ilegal Ucraina, la 24 februarie 2022, mulți au crezut că superioritatea armamentului rusesc, reformele pe care le-a parcurs până atunci armata rusă și nu în ultimul rând dimensiunile și resursele acesteia, vor duce la înfrângerea Ucrainei în câteva săptămâni, dacă nu zile. Armata ucraineană, care a avut la dispoziție 8 ani să construiască poziții defensive și să perfecționeze strategii de luptă prin care să provoace pierderi mari inamicului în cazul unei invazii, s-a dovedit a avea spirit combativ și tenacitatea de a lupta eficient de pe pozițiile defensive deținute, adânc eșalonate în adâncime.

Ceea ce puțini au prevăzut a fost faptul că modernizarea și reforma armatei ruse efectuată timp de un deceniu înainte de declanșarea Războiului din Ucraina, au fost de fapt în cea mai mare parte o înșelătorie, menită să ascundă față de conducerea de la Moscova, inclusiv față de Vladimir Putin, persistența unor tactici și forțe operaționale inadecvate. A fost edificată o armată de tip „*Potemkin*”, care arăta bine doar la suprafață.

Rusia s-a pregătit timp de luni de zile pentru a face față unei contraofensive a ucrainenilor în Herson și, inițial, a reușit să dejoace planurile Kievului. Dar, în timp ce atenția și eforturile rușilor erau concentrate în Herson, comandantul UAF, generalul Valerii Zalujnîi, a constituit o nouă forță de atac în Harkov, cu care a copleșit numeric forțele ruse și a recucerit o suprafață de câteva mii de kilometri pătrați. Ca urmare, comandamentul armatei ruse a fost nevoit să-și redisloce rezervele pentru a face față atacului din Harkov, ceea ce a făcut vulnerabile pozițiile deținute în Herson.

Comandantul trupelor ruse din Ucraina, generalul Serghei Surovikin, a luat decizia de a-și retrage fără lupte forțele din orașul Herson pe malul stâng al Niprului, a aruncat în aer podurile de peste fluviu pentru a preveni înaintarea ucrainenilor, urmând ca lupta decisivă să fie dusă altădată. **De fapt, decizia Rusiei de a-și retrage trupele din Herson, la fel ca și deciziile anterioare de retragere din regiunea Kiev și Harkov de la începutul războiului, evidențiază strategiile diferite ale părților combatante în primul an de război și poate avea un impact real asupra desfășurării luptelor în 2023.**

Încă din luna aprilie 2022, actuala conducere de la Kremlin și Marele Stat Major al Armatei Ruse păreau să fi stabilit ca prioritare luptele pentru obiectivele sau orașele pentru care, din calculele lor, rezulta că există șanse rezonabile de obținere a victoriei. Atunci când rușii au constatat că prețul atacării sau apărării unui anumit loc este mai mare decât câștigul, ei au abandonat lupta,

repoziționându-și forțele în alte locații. Forțele lui Putin au făcut acest lucru, în 2022, retrăgându-se de la Kiev, Harkov și Herson. Dimpotrivă, după cât se pare, Ucraina a adoptat strategia apărării fiecărei palme de pământ din teritoriul său, indiferent de costuri.

Această tendință a fost observată pentru prima oară în apărarea orașului Mariupol, de unde Marele Stat Major al UAF a refuzat cu încăpățănare să se retragă, chiar și atunci când păstrarea acestuia devenise imposibilă. Ca urmare, mii de militari ucraineni au fost în cele din urmă uciși sau luați prizonieri. O dinamică similară a existat pe tot parcursul verii din anul trecut, când trupele ucrainene au luptat până ce au fost definitiv învinse la Severodonețk, Lisiceansk și recent la Soledar. În fiecare din aceste orașe, UAF a refuzat să se retragă. Ucrainenii au luptat vitejește, dar au sacrificat un număr mare de militari, iar în cele din urmă au pierdut aceste localități.

O dinamică similară o observăm acum la Bahmut, unde ucrainenii refuză să se retragă, chiar dacă trupele ruse aproape că i-au încercuit și au interceptat ultima cale de comunicație prin care pot fi aprovizionați. În timp ce liderii occidentali și cei de la Kiev discută despre o posibilă ofensivă de primăvară a UAF, performanțele luptelor ucrainenilor din vara anului trecut evidențiază această tendință a rezistenței cu orice preț, ceea ce ar trebui să îngrijoreze Kievul, susține analistul militar american.

Forțele ucrainene au reuși să respingă forțele ruse de trei ori în acest război: în aprilie au fost retrase blindatele rusești de lângă Kiev, în septembrie – retragerea din regiunea Harkov și în noiembrie replierea din orașul Herson. În fiecare din aceste cazuri, trupele ruse au fost repoziționate și stabilite pe noi aliniamente de apărare, pentru ca să poată face față atacurilor din alte zone. Însă acolo unde Marele Stat Major al Armatei Ruse a decis să se reziste prin lupte, ucrainenii nu au reușit să obțină victorii: la Mariupol, Severodonețk, Soledar și, după cât se pare, în curând, la Bahmut.

În opinia lui Daniel Davis, dacă ucrainenii nu renunță la speranța de a-i respinge pe ruși din Donbas și de a declanșa o ofensivă spre Melitopol, atunci ei **vor trebui să facă ceva ce nu au mai făcut până acum în acest război: să-i respingă pe ruși din teritoriile și locațiile în care aceștia au ales să le apere prin luptă.** Aceasta este o sarcină greu de realizat. Desigur, Occidentul a promis că va furniza mai mult armament ucrainenilor, iar acesta va ajunge pe fronturile de luptă în lunile aprilie și mai. Până atunci, la rândul lor, rușii pot să-și sporească și ei numărul de militari și armamentul din Ucraina.

Într-un război orice este posibil. Deși este evident că trupele ruse din Ucraina se vor uza mai repede decât UAF, ucrainenii se confruntă și ei cu dificultăți de neînviat.

În aceste condiții, declarațiile unor oficiali de la Washington conform cărora Rusia deja a pierdut Războiul din Ucraina, sunt departe de adevăr, concluzionează analistul militar american.

MEMORIALISTICĂ, CONSEMĂRI, DEZBATERI**ROMÂNI CONDAMNAȚI DE TRIBUNALE
SOVIETICE PENTRU SPIONAJ ȘI CRIME
CONTRAREVOLUȚIONARE****Dr. Ilie Schipor**

De la declanșarea celui de-al Doilea Război Mondial și până la mijlocul anilor '50 ai secolului trecut, tribunalele militare (ale Comisariatului Poporului pentru Afacerile Interne – NKVD și Ministerului Afacerilor Interne – MVD) și speciale sovietice (ale Ministerului Securității de Stat – MGB, organelor de informații/contrainformații și structurilor SMERȘ) precum și *troicile* extrajudiciare (completele deliberative speciale de pe lângă NKVD/MVD și MGB) au condamnat la moarte sau privațiune de libertate (de regulă pentru 25, 20 și 15 ani de închisoare) peste 32.000 de militari și civili străini.

La 1 ianuarie 1953, din totalul celor 20.200 de cetățeni străini deținuți (19.010 condamnați și 1.190 necondamnați) în închisorile și lagărele de educare prin muncă (ITL) din URSS, **605 erau români** (602 deținuți cu statut de condamnat și 3 ca necondamnați), iar 593 din aceștia proveneau dintre militarii prizonieri de război (respectiv agenții de informații /contrainformații arestați) și 12 dintre deportații civili din România.

La 1 aprilie 1955, când se pregătea ultima operațiune de „filtrare în vederea repatrierii” a celor 15.589 străini deținuți încă în 35 de închisori, lagăre ITL și obiective speciale ale MVD sau direcțiilor teritoriale ale acestuia, majoritatea **celor 649 cetățeni români** aflați (la 10 ani de la încheierea războiului) în captivitatea sovietică erau deținuți în regiunile Sverdlovsk (404), Stalingrad (13) și Rostov (10), Ținutul Krasnoiarsk (36), lagărele Oziornîi, Vorkuta, Dubravnîi, Usolski etc. sau se aflau în deplasare între diferite locuri de anchetare și deținere.

În total, tribunalele militare (ale NKVD/MVD, Armatei Roșii și structurilor „SMERȘ”) și speciale (colegiile militare de pe lângă instanțele republicilor unionale, completele deliberative speciale etc.) au condamnat **1.225 de cetățeni români**, dintre care aproape 850 erau militari ajunși în prizonierat, iar **244 erau foști ofițeri și agenți de informații/contrainformații** sau civili arestați după august 1944 și condamnați pentru spionaj împotriva URSS.

Peste 550 dintre prizonierii români judecați de către tribunalele militare și speciale sovietice au fost acuzați și condamnați pentru fapte încriminate în baza Decretului Prezidiului Sovietului Suprem al URSS nr. 39 *privind sancțiunile*

aplicate ticăloșilor germano-fasciști, vinovați de crime și torturi asupra cetățenilor civili sovietici și prizonierilor din Armata Roșie, a spionilor și trădătorilor proveniți dintre cetățenii sovietici, precum și a asociaților acestora din 19 aprilie 1943, care prevedea că:

„1. Răufăcătorii fasciști germani, italieni, români, ungari și finlandezi condamnați pentru crimă și tortură asupra civililor și prizonierilor din Armata Roșie, precum și spionii și trădătorii care sunt cetățeni sovietici se pedepsesc cu moartea prin spânzurare.

2. Sprijinatorii acestora din rândul populației locale, vinovați de implicarea în comiterea de către răufăcători a masacrelor și violurilor asupra civililor și prizonierilor din Armata Roșie se pedepsesc cu trimiterea la muncă silnică pe o perioadă de 15 la 25 de ani.

3. Procesele răufăcătorilor naziști, autori ai unor crime și violențe împotriva populației pașnice sovietice și a prizonierilor din Armata Roșie, precum și procesele spionilor și trădătorilor din rândurile cetățenilor sovietici ori susținătorilor acestora din comunitățile locale se încredințează curților marțiale /tribunalelor militare de la nivelul diviziilor, formate din: președinte al tribunalului militar de divizie (președinte al tribunalului); membri - șeful Secției speciale a diviziei și locțiitorul politic al comandantului diviziei, cu participarea procurorului diviziei.

4. Sentințele curților marțiale se confirmă de către comandantul diviziei și se execută imediat.

5. Pedepsele hotărâte de către curțile marțiale ale diviziilor – sentințele de condamnare la moarte prin spânzurare – se execută în public, cu participarea populației/poporului, iar corpurile spânzuraților se păstrează în spânzurătoare timp de câteva zile, astfel ca toată lumea să afle cum sunt pedepsiți, ce li se întâmplă și cum sunt răsplătiți cei care comit violențe și represalii împotriva populației civile ori își trădează patria lor”. (exemple în Basarabia, n.n.)

Aproape toți ofițerii din structurile de informații/contrainformații, agenții SSI și peste o sută de militari și civili români condamnați de către tribunalele militare și speciale sovietice pentru spionaj și alte „*crime contrarevoluționare*” au fost acuzați de încălcarea art. 58 și 59 din Codul Penal al RSFS Rusă, respectiv nr. 54 - 59 din Codul Penal al RSS Ucraineană.

Conform textului Codului Penal al RSFS Rusă aplicabil în întreaga perioadă a desfășurării proceselor în urma cărora au fost condamnați aproape 30.000 de străini, Articolul 58 avea 14 puncte/aliniate (1-14) și 4 subpuncte (1a, 1b, 1b și 1r), iar Articolul 59 avea două puncte/aliniate (1 și 2). Ambele articole erau incluse în Partea specială a Capitolului 1 – „*Crimele de stat*”, fiind grupate într-o secțiune distinctă denumită „*Crime cu caracter contrarevoluționar*”. Acest capitol a fost adoptat – în cea de-a treia sesiune din Legislatura a III-a a Comitetului Central Executiv al URSS – pe 25 februarie 1927, iar art. 58 -1a, 58-1b, 58-1b și 58-1r au fost introduse conform deciziei din 8 iunie 1934.

Prin *acțiuni contrarevoluționare* (art. 58-1) „se înțelege orice acțiune destinată să răstoarne, să submineze sau să slăbească puterea sovietelor muncitorești-țărănești și a organelor alese pe baza Constituției URSS și a constituțiilor republicilor unionale, Guvernului muncitoresc-țărănesc al URSS sau oricărui guvern din republicile unionale ori cele autonome, să submineze sau să slăbească securitatea externă a URSS și realizările obținute ca urmare a revoluției proletare în domeniile economic, politic și național”.

Trădarea de țară (art. 58-1a) era definită prin „acele acte comise de către cetățeni ai URSS care ar putea aduce atingere puterii militare a URSS, independenței de stat sau integrității sale teritoriale, cum ar fi: spionajul, transmiterea la inamic de secrete militare sau de stat, părăsirea țării, fuga sau zborul neautorizat în străinătate”, iar pedeapsa penală consta în „executarea faptuitorului și confiscarea tuturor bunurilor sale”.

În conformitate cu art. 58-6, *spionajul* consta în „transmiterea, furtul sau procurarea de date care, prin conținutul lor și nivelul special de păstrare și pază, constituie secrete de stat, cu scopul de a le transmite unor guverne străine, organizații contrarevoluționare sau persoane fizice”. Faptele care intrau sub incidența acestui articol se pedepseau cu „executarea condamnatului sau obligarea la muncă silnică pe viață, confiscarea bunurilor, privarea de cetățenia sovietică și expulzarea definitivă în afara granițelor URSS cu confiscarea averii”.

Comiterea de acte teroriste împotriva reprezentanților autorităților sovietice sau a liderilor muncitorimii revoluționare și a organizațiilor țărănești, precum și participarea la efectuarea unor astfel de acte se pedepsea, conform art. 58-8, cu executarea condamnatului sau obligarea la muncă silnică pe viață, confiscarea bunurilor, privarea de cetățenia sovietică și expulzarea definitivă în afara granițelor URSS.

Participarea activă la *luptele împotriva clasei muncitoare și a mișcării revoluționare* (art. 58-13), a responsabililor sau agenților aflați sub ordinele țarului sau a guvernului contrarevoluționar în timpul Războiului Civil – încadrări juridice ce se regăsesc în cazurile unioniștilor basarabeni sau a emigranților ruși refugiați în România și judecați ulterior de către tribunalele sovietice - atrăgea după sine „măsurile de protecție socială” prevăzute la art. 58-8.

În sfârșit, *sabotajul contrarevoluționar* (art. 58-14), manifestat prin nerespectarea deliberată sau neglijența voită a performanțelor cu scopul expres de a slăbi puterea și aparatul de stat se pedepsea „cu închisoare pentru nu mai puțin de un an și confiscarea totală sau parțială a proprietății, pedeapsa putând crește, în special în cazul circumstanțelor agravante, până la măsura supremă de apărare a societății: executarea condamnatului și confiscarea averii”.

Din succinta prezentare a cazuisticii românilor arestați după 23 august 1944, se constată că – în cvasitotalitatea cazurilor – aceștia erau acuzați de spionaj și acțiuni antisovietice cu caracter terorist, iar hotărârile de condamnare a lor (la moarte sau pedepse privative de libertate) erau adoptate de către tribunalele militare ale marilor unități strategice (fronturi), operative (armate) și

tactice (divizii și brigăzi) aflate pe teritoriul României, respectiv de către completele speciale ale NKVD/MVD și MGB și tribunalele militare ce funcționau pe lângă unele „unițiți speciale” (nr. 06.614; nr. 18.909, nr. 28.990 și nr. 48.240) ale Trupelor *Smerș*.

Instrumentarea acestor cauze și documentarea faptică a dosarelor de acuzare (în măsura în care această etapă era parcursă procedural înainte de procesul propriu-zis) erau atributul structurilor Direcției Generale de Contraspionaj a Comisariatului Poporului pentru Apărare al URSS, cunoscută mai ales sub acronimul «*SMERȘ*» (în rusă: *Смерть шпионам*, adică *Smert șpionam* / «Moarte spionilor»), organism militar creat la 19 aprilie 1943 cu scopul securizării adâncimii (spatelui) armatei roșii și arestării „trădătorilor, dezertorilor, spionilor și elementelor criminale”.

La 1 ianuarie 1944, pe lângă 144 de structuri ale Armatei Roșii funcționau organe operative ale *Smerș* la: 7 armate, 21 corpuri de armată, 68 divizii, 28 brigăzi și 20 alte mari unități și unități aflate pe front. Efectivele acestora totalizau 2.423 oameni (273 îndeplineau funcții de comandă și 2.150 aveau atribuții operative), între care: 1.557 ruși, 501 ucraineni, 125 evrei, 38 beloruși, 28 tătari, 27 armeni, 20 kazahi, 13 azeri, 9 gruzini, 7 ossetini, 6 bașchiri, 4 uzbeki, 2 turkmeni și 41 alte etnii.

Avantajă de faptul că ajungeau în teritoriile ocupate (*eliberate* în viziune sovietică) concomitent cu trupele Armatei Roșii aflate în ofensivă spre centrul Europei, ofițerii *Smerș*, denumiți argotic și *dulăii lui Abakumov* (comisar de securitate de stat rangul II, apoi – din 9 iulie 1945 – general-colonel, Viktor Semionovici Abakumov, comandant al *Smerș* și adjunct al comisarului poporului pentru apărare) aveau ca principale sarcini: destructurarea organelor de informații și contrainformații inamice; arestarea comandanților militari și a înalților demnitari de stat responsabili de participarea la campania antisovietică; capturarea arhivelor și documentelor operative de maxim interes pentru autoritățile sovietice; urmărirea operativă a politicienilor, oamenilor de cultură, ziariștilor sau foștilor angajați din structurile represive ori de ordine publică înscriși în lungile liste cu indezirabili realizate pentru fiecare stat în parte.

Detaliile capturării a două din structurile informative românești (Centrul H al Secției 2 informații militare și Centrul nr. 2 al SSI) dislocate la Chișinău au fost comunicate Consiliului Militar al Frontului 2 ucrainean – prin Nota raport № 25328/2 din 8 octombrie 1944 – de către generalul-locotenent Piotr Ivanovici Ivașutin, șeful Direcției de contrainformații „SMERȘ” a Frontului 3 ucrainean.

Conform acestui document, o grupă operativă SMERȘ – introdusă, la 24 august 1944, în Chișinău „pentru a identifica și captura agenturile inamicului și documentele deținute de către acestea” – și-a îndeplinit cu succes misiunea, neutralizând organele informative românești astfel:

„1. Centrul «H» al Secției 2 a Marelui Stat Major român

Grupul operativ *Smerș*, care dispunea de date referitoare la locul dislocării organului de informații militare românesc – Centrul «H» al Secției 2 a Marelui

Stat Major – a cercetat clădirea și a constatat că această structură a plecat în grabă din oraș, odată cu unitățile în retragere ale armatei sale.

Gruparea de forțe a inamicului din zona Chișinău fiind încercuită, o parte a fost distrusă, iar cealaltă parte a capitulat, de aceea devenea evident faptul că și personalul Centrului «H» a fost de asemenea capturat.

O atenție sporită a fost acordată cercetării lagărelor de prizonieri. În urma verificărilor făcute în lagăre, au fost identificați și aduși la grupul operativ (al trupelor *Smerș* – n.n.) funcționarii oficiali ai acestui organ de informații, iar șeful lui, maiorul [Theodor] Botezatu, care a încercat în timpul capturării să se sinucidă, a fost identificat în unul din spitalele de campanie. Starea lui este gravă, întrucât glonțul, trecând prin tâmplă, s-a oprit în creier. Botezatu a fost internat de noi în spitalul din Chișinău. Toți cei reținuți au fost supuși anchetării.

Anchetatul Popescu Alexandru, pe numele adevărat Dimitriu-Clipa Alexa, ofițer pentru comunicații, a vorbit despre structura și organizarea muncii de agentură a Secției 2 a Marelui Stat Major român, a cărei filială era Centrul «H» de la Chișinău, a enumerat lucrătorii oficiali ai acestui organ de informații și a dat numele celor din agentura lăsată în orașul Odessa pentru a activa în spatele Armatei Roșii.

Secretarul Centrului «H», Nițescu Mihail, a arătat în timpul interogatoriului că, în ziua anterioară capturării, toate documentele acestui organ de informații au fost coborâte într-o fântână uscată și nu prea adâncă, după care li s-a dat foc. Fântâna respectivă a fost cercetată și s-a constatat că aproape toate documentele s-au păstrat. [...]. Astfel, au ajuns în mâinile noastre listele agenturii lansate în spatele trupelor noastre și a agenturii transformate în rezidențe lăsate în orașul Chișinău și în alte raioane; lista și adresele posturilor de radio lăsate la retragere în zona Odessa și regiunea Nikolaev; albumul cu fotografiile agenturii sovietice descoperite de români și documente privind descoperirea agenturii engleze. De asemenea, au fost găsite 64 de dosare personale ale agenturii române, directive, instrucțiuni, corespondență de lucru cu agentura ș.a.m.d.

În acest fel, la dispoziția noastră a ajuns toată corespondența organului de informații numit Centrul «H» al Secției 2 a Marelui Stat Major român.

Posesia listelor și a dosarelor personale ale agenturii inamice ne-a permis să desfășurăm operațiunea de ridicare a agenților spionajului militar românesc din orașul Chișinău și localitățile aferente.

În total au fost arestați 5 rezidenți, 2 agenți-teroriști, 3 agenți-spioni și un rezident-radiotelegrafist.

Trebuie menționat faptul că toți rezidenții lăsați de spionajul românesc pentru lucru în spatele nostru sunt oameni cu vârstă înaintată:

1. Bălănescu Nicolai - alias *Ștefan*, născut în 1893, care a fost lăsat de români pentru a lucra împreună cu o radiotelegrafistă. În momentul eliberării orașului de către unitățile Armatei Roșii, el nu a fost găsit acasă și numai după 20 de zile a apărut, dar cu înfățișarea schimbată. La interogatoriu a încercat să nege apartenența sa la spionajul militar românesc, dar – încurcându-se în propriile

declarații contradictorii – a depus mărturii ample privind activitatea sa în calitate de rezident român.

2. Negruță Ștefan Cozma de 68 ani. La el l-am trimis pe agentul *Stalnoi* împreună cu Nițescu Mihail, secretarul Centrului «H», cu legenda privind stabilirea legăturii cu spionajul românesc. În timpul întâlnirii, Negruță a subliniat că urăște puterea sovietică și a declarat că este gata să ajute spionajul românesc, spunând că ține minte instructajul care i s-a făcut înainte de plecarea trupelor române; el a atras atenția că dispune de informații necesare spionajului românesc și – în ziua următoare, în locul prestabilit – a predat aceste date agentului nostru.

Ceilalți rezidenți – Sârbu Ivan Luca, Vrabie Petre Dumitru și Marin Anisim Ioan au fost identificați după adresele de care dispunem.

Dintre agenți, merită remarcat Cotelea Feodor Ioan, zis *Costiș*, care a executat o misiune în spatele Armatei Roșii.

Fiind arestat de Secția de contrainformații *SMERȘ* a Armatei 5, Cotelea a ascuns apartenența sa la spionajul militar și a declarat că este agent al Siguranței. După ce i-a fost prezentată fotografia de pe cartoteca de agent, el a povestit despre sine adevărul și a numit 5 agenți ai spionajului militar românesc pe care îi cunoștea personal, care de asemenea efectuau misiuni în spatele Armatei Roșii.

O bună parte a agenturii, enumerată în liste și pentru care există dosare personale, a fost mobilizată în armata română.

Trebuie menționat faptul că Centrul «H» al Secției 2 a Marelui Stat Major român nu s-a limitat la recrutarea de agenți pentru spionaj, ci dispunea, de asemenea, de agenți pentru contrainformații. Așa, au fost identificați și descoperiți de către noi în Chișinău următorii agenți [contrainformativi]:

1. Glușenco Evghenia Nichifor, casnică, zisă *Dobraia*.

2. Lebeda Ecaterina Anisim, casnică, zisă *Marusia*.

3. Eriomenco Maria Iosif, fostă lucrătoare a Secției comerț special a N.K.V.D. al R.S.S. Moldovenești și alții.

Aceste persoane aveau misiunea de a identifica parașutiștii și partizanii sovietici. Deoarece această categorie de agentură nu prezenta pentru noi vreo valoare, am predat-o după descoperire organelor teritoriale (ale NKGB – n.n.).

În acest mod, au fost reținute în total 25 de persoane, colaboratori oficiali ai Centrului «H» al Secției 2 a Marelui Stat Major, 5 rezidenți, 2 agenți-teroriști, 3 agenți-spioni și un agent-radiotelegrafist.

În baza documentelor capturate, a fost identificată o mare parte a agenturii și rezidențelor, dotate cu transmițătoare și fără de acestea, lăsate de spionajul românesc pe tot teritoriul cuprins între Crimeea și Chișinău”.

În ceea ce privește *Centrul Nr. 2 al Serviciului Special de Informații (SSI)*, în Nota-raport se precizează că: „Noi am aflat că unul din lucrătorii din conducerea Centrului Nr. 2 SSI, locotenentul Păun, numele adevărat Șerbănescu Ovidiu (adjunctul șefului Centrului – n.n.), a nimerit în încercuire și a fost luat prizonier. În urma măsurilor adoptate de către noi, Păun-Șerbănescu a fost identificat în unul din lagărele de prizonieri și adus la grupul operativ.

În scurt timp, printre soldații capturați au fost de asemenea identificați Marica, radiotelegrafistul Centrului nr. 2 SSI, și șoferul Guzun Chiril.

Supus interogatoriului, Păun-Șerbănescu a negat timp de trei zile implicarea sa în munca de agentură, susținând că a îndeplinit funcția de intendent și nu a avut nici o relație cu agentura.

Disponând de materiale (dovezi probatorii – n.n.) că Păun-Șerbănescu nu numai că a condus munca de agentură, dar și că a luat parte la interogarea parașutiștilor sovietici, lui i-au fost prezentate asemenea documente demascatoare.

După aceasta, Șerbănescu a depus mărturii detaliate despre faptul că el personal recruta agentura destinată muncii în spatele Armatei Roșii și a denunțat 23 de persoane, dintre care 3 au fost lăsate ca rezidenți.

Drept rezultat, au fost identificate și reținute 7 persoane:

1. Bălănescu Vsevolod Nicolaevici, al cărui tată a fost descoperit de noi ca fiind rezident cu aparat radiotelegrafic al altui organ al spionajului militar românesc (Centrul „H” – n.n.); pe el l-a recrutat Păun-Șerbănescu și recrutorul Belinschi Alexandru. În urma recrutării, i s-a dat numele conspirativ de *Boltescu* și numărul de cod *B-287*, iar ca misiune – în cazul retragerii trupelor româno-germane – să rămână în Chișinău, să culegă informații, să pătrundă în Armata Roșie și să treacă în partea română ca trădător. Mai târziu, el a numit 8 persoane, cunoscute personal de către el ca fiind agenți ai spionajului militar românesc.

2. Pe baza declarațiilor lui Păun-Șerbănescu și Bălănescu Vsevolod, în Regimentul 237 rezervă a fost identificat Boiciuc Trofim Mironovici, care a recunoscut apartenența sa la spionajul militar românesc și a arătat că a fost atras în munca de spionaj, sub numele conspirativ de *T. Budescu*, de către recrutorul Belinschi Alexandru și a fost pus în legătură cu locotenentul Păun-Șerbănescu, care – peste câteva zile de la recrutare – l-a trimis împreună cu agentul Catanchin Petru la o școală de spionaj. Terminând școala, Boiciuc urma să fie trimis peste linia frontului, însă această infiltrare nu a avut loc chipurile din cauza înaintării Armatei Roșii.

3. În același Regiment 237 rezervă, a fost identificat – de către agenții noștri – Catanchin Petre Iacob, care cu ușurință a fost făcut să creadă în legenda agentului nostru cu parolă și i-a povestit despre apartenența sa la spionajul militar românesc, ceea ce el a și confirmat în timpul anchetei.

4. Tașcian Ivan Stepanovici și alți agenți ai acestui organ, au fost demascați în aceleași circumstanțe.

În timpul anchetării lui Guzun Chiril, șoferul centrului Nr. 2 SSI, s-a aflat că Păun-Șerbănescu a tăcut în mod intenționat și nu a spus nimic despre aparatul radiotelegrafic pe care l-a ascuns și de documentele SSI care au fost capturate mai târziu.

În afară de aceasta, noi am capturat aparatura și codurile valabile ale cifrului”.

După cercetarea preliminară efectuată de către grupa operativă *SMERȘ* de la Chișinău, 15 dintre cetățenii români enumerați în raportul generalului Ivașutin au fost condamnați pentru acțiuni contrarevoluționare, spionaj, comiterea de acte și fapte teroriste sau diversioniste etc. (încriminate la art. 58/1-14 din Codul Penal al RSFS Ruse, respectiv 54/1-14 din cel al RSFS Ucrainene): maiorul Botezatu și plutonierul major Nițescu de către Completul Deliberativ Special al NKVD URSS (condamnări survenite – în 27 mai, respectiv 26 ianuarie 1946 – după anchetarea prelungită a lor de către structurile centrale ale NKVD), iar ceilalți 13 de către tribunale militare ale: NKVD a RSS Moldovenești (Bălănescu Nicolae, condamnat la 10 ani ITL pe 24 decembrie 1944); Frontului 3 ucrainean (12 condamnări, cuprinse între 2 și 10 ani ITL, pronunțate în octombrie 1944-mai 1945) sau Garnizoanei Odessa (Guzun Chiril, condamnat pe 16 ianuarie 1945 la 10 ani ITL).

Alți agenți ai celor două servicii de informații românești identificați în documentele capturate la Chișinău au fost vânați ani la rând pe teritoriul României (și nu numai!), unii dintre aceștia fiind capturați abia la sfârșitul anilor '40 sau chiar la începutul deceniului următor.

Conform unui Memoriu, din 22 noiembrie 1944, al Direcției Generale „Smerș” privind urmărirea și arestarea agenților de spionaj germani și români, până „pe data de 15 noiembrie 1944 au fost arestați 794 lucrători și agenți de informații și contrainformații inamici din care:

- 42 de angajați ai spionajului german și românesc;
- 12 rezidenți ai spionajului german și românesc;
- 180 de agenți ai serviciului de informații german;
- 546 de agenți de informații și contrainformații români;
- 9 agenți de informații ungari”.

Dintre cei arestați, în document erau enumerați: Botezatu – șeful Centrului de informații H, Șerbănescu – adjunctul șefului Centrului de informații nr. 2 al SSI, Stillger – rezident al spionajului german, Țăranu – rezident al Agenturii Abhwer din Viena și alții.

De asemenea, „au fost arestați 99 albgardiști și membri ai unor organizații antisovietice care s-au pus în slujba structurilor de informații germane și românești, îndeplinind misiuni de spionaj în folosul acestora”, dintre care erau amintiți: fostul alb-gardist Porohovskii I. E., secretar general al conducerii Radei militare ucrainene din Europa; doctorul în economie Trepke V. V., foștii generali Delvig S. N. și Aleksandr Vladimirovici Gerua, respectiv colonelul Vladimir Efremovici Jolondkovskii din Armata țaristă.

În realitate, după ce Armata Roșie și numeroasele servicii de informații-contrainformații sovietice s-au înstăpânit în România, au fost arestați, individual sau în grup, aproape o mie de cetățeni români. O atenție aproape obsedantă era acordată lucrătorilor SSI (de la care se dorea să se afle componența rețelelor informative create în Basarabia, sudul Ucrainei și zonele din Rusia meridională în care au ajuns trupele române) și din Jandarmerie (încadrați în unitățile și posturile

instituite la est de Prut), ofițerilor din structurile de informații și contrainformații ale Armatei, liderilor unioniști basarabeni și bucovineni de la 1918, funcționarilor statului român care au avut demnități sau atribuții administrative la est de Prut, slujitorilor militari și mireni ai Bisericii Ortodoxe Române care au îndeplinit misiuni pastorale în ateea Uniune Sovietică etc.

Studiind fiecare din dosarele de condamnat ale acestora și cele ale altor aproape 900 de ofițeri, subofițeri, gradați și soldați români făcuți prizonieri și, apoi, executați ori deținuți în închisorile și lagărele de educare prin muncă sovietice, am descoperit tot atâtea drame încă necunoscute de către istoriografia și opinia publică națională.

Prezentarea succintă (cu argumente identificate exclusiv în arhivele ruse) a calvarului prin care au trecut cei aproape 250 de români condamnați pentru spionaj, acțiuni diversioniste și alte „crime cu caracter contrarevoluționar împotriva URSS” poate fi - cel puțin în opinia autorului – un gest reparatoriu, înfăptuit cu o întârziere greu de justificat, în memoria combatanților de pe frontul nevăzut al ultimei conflagrații mondiale.

Redăm în continuare câteva exemple – identificate în arhivele ruse - din lunga listă a românilor care au trecut prin calvarul sovietic plătind, cu propria lor libertate, respectarea jurământului depus față de Țară.

**

ALEONTEI Teodor, inginer textilist, născut în 1912 la Munteni - Tecuci. În 1941-1944 a lucrat – în calitate de șef al Centrului 3 SSI – la Akerman, Odessa, Berezovka și Ovidopol. A fost condamnat, la 17 aprilie 1948, de către Completul Deliberativ Special (CDS) de pe lângă Ministerul Securității de Stat (MGB) al URSS la 25 ani de lagăr ITL .

BĂDĂRĂU Dionisie Eftimie, colonel în Armata României, născut în 1897 la Soroca. În timpul Campaniei de Vest a fost șeful Biroului 2 informații din statul major al Armatei a 4-a, calitate în care l-a însoțit pe generalul Avramescu la comandamentul Armatei 40 sovietice (condusă de generalul Jmacenko) din localitatea Divín–Slovia, unde generalul român a fost arestat. După demobilizarea din armată, s-a stabilit la Caracal, unde a și fost arestat de către structurile sovietice „SMERȘ”, sub acuzația de spionaj. A fost condamnat, în data de 20 septembrie 1947, de către CDS al MGB URSS la 25 ani ITL. Sora acestuia locuia în Timișoara, iar soția în Caracal. A fost inclus în lista nr. 1 (întocmită - la 29 septembrie 1955 - de colonelul Romanov, loțiitorul șefului Secției speciale nr. 1 al Ministerului de Interne (MVD) cu 237 de cetățeni români care urmau să fie eliberați până la sfârșitul anului conform Decretului de amnistiere emis de Prezidiul Sovietului Suprem al URSS la 17 septembrie 1955) înaintată spre aprobare comisiei formată din 4 înalți demnitari sovietici. Unul dintre decidenți a scris, în dreptul numelui colonelului Bădărău, cu creion albastru, „nu se predă (autorităților române – n.n.)”. Totuși, acesta a fost eliberat pe 28 iulie 1956, la orele 12.00, în stația Ungheni.

BĂLĂNESCU Nicolae Ștefan, născut în 1893, domiciliat în Chișinău. Identificat de către Direcția Smerș a Frontului 3 ucrainean ca „resident al Centrului de informații H, condus de maiorul Botezatu, din subordinea Statului Major General al Armatei Române”. Pe 24 decembrie 1945, a fost condamnat – de către Tribunalul Militar al trupelor NKVD al RSS Moldovenești, sub acuzatia de spionaj, prevăzută la art. 54-1a din Codul Penal al RSFSR – la 10 ani de închisoare

BĂRBAT Cariolan Timofei, născut în 1910 la Șpring – Sibiu. Locuia în Arad, str. Gl. Coandă, nr. 40. După terminarea Facultății de Jurnalistică, a lucrat ca ziarist și inspector în Ministerul Propagandei. Din 1943 a lucrat la Primăria Moghilev și, apoi în Guvernământul Transnistriei. A fost arestat de către trupele sovietice pe 11 aprilie 1945 și condamnat, în data de 20 august 1945, de către TM NKVD al Regiunii Odessa la 10 ani ITL pentru „apartenență la un serviciu străin de informații – contrainformații” .

BISCUP Roman Stanislav, etnic polonez, locotenent în Armata României, născut în 1911 la Chișinău. Era ofițer de contrainformații la Subcentrul nr. 6 și în anii 1941-1944 a lucrat în cadrul structurilor de front ale Secției 2 din Statul Major General, calitate în care a format o agentură din care făceau parte cetățeni sovietici. A fost făcut prizonier după 23 august 1944 și condamnat, în 25 noiembrie 1949, de către TM MVD din Regiunea Crimeea, la 25 ani ITL .

BORCESCU Traian, locotenent-colonel, fost șef – până la 10 octombrie 1944 – al Secției II contrainformații a SSI, fost director general-interimar (în perioada 23-26 august 1944) al SSI, apoi detașat (în noiembrie 1944) pe lângă cabinetul ministrului Petru Groza. La 26 martie 1945, a fost arestat împreună cu alți ofițeri din Grupa Specială creată de el, în august-septembrie 1944, din personalul nearestat al serviciului. Arestat de către trupele Smerș din România, a fost dus la Moscova unde a fost anchetat, timp de două săptămâni, în penitenciarul Lubianka. La 23 august 1945, a fost eliberat, dar a rămas sub supraveghere. Arestat din nou, la 26 mai 1949, a fost condamnat la închisoare pe viață, pentru „activități contra clasei muncitoare”. A fost pus în libertate la 13 aprilie 1964, când s-a angajat ca magazioner la întreprinderea de panificație Spicul (Apud: P. Moraru, Serviciile secrete și Basarabia, 1918-1991. Dicționar. Editura Militară, București, pag. 43-45)

BOTEZATU Teodor Mihai, maior, fost șef al unei structuri de informații militare, născut în 1909 la Vârvod - România. A fost arestat pe 24 august 1944 și condamnat, în data de 27 mai 1946, de către TM al Regiunii Gorki, la 25 ani ITL. Documentele de urmărire penală și cele referitoare la proces au fost constituite în dosarul nr. 1.357 al Direcției Generale Contrainformații „SMERȘ” .

CATANCHIN Petre Iacob, agent operativ în cadrul Centrului nr. 2 SSI de la Chișinău, recrutat de către Belinschi Alexandru, trimis la o școală de spionaj, unde a fost pregătit pentru a fi introdus în adâncimea dispozitivului sovietic. Arestat de către Direcția Smerș a Frontului 3 ucrainean, acuzat de

spionaj și condamnat – la 26 octombrie 1944, de către tribunalul militar al Frontului 3 ucrainean, în baza art. 54-1a al Codului Penal al R.S.S. Ucrainene – la 10 ani privațiune de libertate.

COCA Nicolai Arsenie, caporal, născut în 1914 la Sadova–Câmpulung Moldovenesc, fost jandarm, a fost condamnat – în urma procesului desfășurat între 22-24 octombrie 1944 la Tribunalul Militar al Armatei 40 sovietice – la 10 ani de închisoare pentru spionaj, conform art. 58-6 pct.1 și 58-8 din Codul Penal al RSSF Ruse. A fost repatriat, în anul 1955, din Lagărul Oziornîe.

CONSTANTINESCU Gheorghe Dumitru, căpitan din Grupul de cercetare nr. 51, fost lucrător SSI, născut în 1908 la Drăgășani. A fost arestat în septembrie 1944 și condamnat, în data de 14 noiembrie 1949, de către Tribunalul Militar al Trupelor Ministerului Afacerilor Interne (MVD) din Ținutul Krasnodar – în baza art. 1 a Decretului Prezidiului Sovietului Suprem nr. 39 din 19 aprilie 1943 – la 25 ani ITL. Eliberat, conform Decretului din 17 septembrie 1955 privind amnistierea, în vederea repatrierii în România.

COTELEA Fiodor Ioan (zis și *Costiș*), agent operativ al Centrului H al Secției 2 informații al Statului Major General român, care a executat cel puțin o misiune informativă în adâncimea dispozitivului Armatei Roșii. Arestat și anchetat de către Secția contrainformativă Smerș a Armatei 5 „de șoc” sovietică, a negat apartenența sa la spionajul românesc susținând că era agent al Siguranței. Acuzat de spionaj, a fost condamnat – pe 13 octombrie 1944, de către Tribunalul Militar al Frontului 3 ucrainean, conform art. 54-1a din Codul Penal al RSS Ucraineană – la 10 ani privare de libertate.

CRĂCIUN Simion Leonte, născut în 1916 la Voitinel – Rădăuți, a fost condamnat - în urma procesului desfășurat între 22-24 octombrie 1944 la Tribunalul Militar al Armatei 40 sovietice - la 10 ani de închisoare pentru spionaj, conform art. 58-6 pct.1 din Codul Penal al RSSF Ruse.

CRUCEANU Mihail Teodor, locotenent, născut în 1916 la Soroca – Basarabia. Pe front, a fost translator de limba rusă și a căzut în prizonierat în 24 august 1944, în zona Lăpușna. A fost condamnat, în data de 25.11.1949, la 25 de ani închisoare. A fost predat autorităților române în data de 9 aprilie 1956.

DEMETRIADE Gheorghe Sever și Elisabeta, comerciant, născut în 1910 la Câmpulung Muscel. A fost acuzat că a lucrat între 1934-1939 în SSI, ulterior (noiembrie 1941-ianuarie 1942) fiind rezident la Râbnîța și șef al Centrului SSI nr. 3 din Odessa (până în 1944). Inițial a fost condamnat, în țară, de către Tribunalul Poporului (Hotărârile nr. 18 și nr. 32 din 31.10.1946), ulterior a fost predat autorităților sovietice, care l-au arestat pe 26 mai 1947, iar pe 11 martie 1949 a fost condamnat, de către TM MVD al Regiunii Odessa, la 25 ani ITL. După eliberarea din URSS (ca urmare a aplicării Decretului de amnistiere din 1953), a fost condamnat prin Sentința Penală nr. 2543 din 10 octombrie 1953 de către Tribunal București.

DOBRINESCU Alexandru Teodor, jurnalist, născut în 1913 la București. A fost condamnat în 23 iulie 1947 de către TM al Gp. A. „Sud” la 25

de ani de închisoare sub acuzația de apartenență la un serviciu de informații străin.

DOBROȘINSCHI Boris Elisei, locotenent, născut în 1907 la Isacova – Orhei, Basarabia, cetățean român. Ar fi fost ofiter SSI și „a desfășurat muncă operativă pe teritoriul URSS în anii 1941-1944”. A fost arestat pe 23 august 1946 și condamnat, în data de 20 ianuarie 1947, de către TM MVD din Regiunea Odessa, la 15 ani ITL. Toate rudele sale locuiau în București, Timișoara și Craiova. Pe 15 martie 1957 era deținut – alături de 22 de cetățeni străini, dintre care încă alți 2 erau români, condamnați și încă nerepatriați – în Lagărul nr. 18 Dubravlag. A solicitat ca, după eliberare, să fie repatriat în România. A fost repatriat la 10 iulie 1957.

DRAGOMIR Nicolae, născut la 8 septembrie 1898 la Craiova, general de brigadă (din 1944), subșef și apoi șef al Statului Major al Armatei a 4-a Române, arestat de către Trupele *SMERȘ* – pe 2 martie 1945, împreună cu generalul Avramescu, comandantul său nemijlocit – și dus la Moscova (împreună cu Adela Avramescu, sublocotenentul-medic Alexandru Țăulescu și alții) unde a fost anchetat și condamnat – pe 30 noiembrie 1946, de către Completul Deliberativ Special al Ministerului Securității Statului al URSS – la 8 ani ITL. În acest timp, în țară, a fost pus sub urmărire și condamnat în lipsă (în 1946) la 10 ani detenție riguroasă, 10 ani degradare civică și confiscarea averii în folosul statului. După expirarea pedepsei decise de către instanța extrajudiciară a MGB URSS, a fost trimis, pe 4 aprilie 1953, la „muncă de educare, în stare de libertate”, în sovhozul *Bakansk*, raionul Karasu, regiunea Kostanai-Kazahstan, unde a lucrat ca felcer veterinar. În 1955, aflând de condamnarea sa în țară și de prevederile Decretului Prezidiumului Sovietului Suprem al URSS de amnistie din 17 septembrie 1955, generalul Nicolae Dragomir a solicitat să se întoarcă în țară. Îndeplinind condițiile pentru grațiere și repatriere, a fost condus (în decembrie 1955) la Sverdlovsk, unde s-a întâlnit cu un alt grup de repatriați (colonelul Alexandru Untilă, Alexandru Doroftei, Gr. Tarabac, Ioan Lică, Ilie Cristea, Ion Ștefănescu, Leonid Weisingher, Teodor Gordienko, Pârlog Stana, Strănutu Teodor și avocatul Ghemigean), cu care a continuat călătoria, intrând în țară la 10 ianuarie 1956 prin punctul de frontieră Ungheni, cu un pașaport colectiv. După verificarea făcută de Securitate, a fost trimis la Miliție, care i-a întocmit o fișă provizorie cu ștampila „Repatriat” și l-a cazat în spațiul locativ al fratelui său, Ion Dragomir. Prezentându-se la Comisia de repatriere, a fost recomandat Direcției Generale a Recrutării și Repartizării Forțelor de Muncă pentru a fi plasat în serviciu. Ca urmare, în iulie 1956 a fost angajat ca bibliograf la Serviciul de documentare științifică și bibliografie al Bibliotecii Centrale Universitare, cu un salariu de 775 lei lunar. La 11 ianuarie 1957 a fost arestat din nou, fără să i se comunice motivul. Bănuind că noua arestare se datora condamnării din 1946, a făcut numeroase recursuri, toate fiind respinse. Generalul Nicolae Dragomir a fost eliberat la 27 iulie 1964, după șapte ani de detenție petrecuți în închisorile

românești (la Jilava, Gherla, Râmnicu-Sărat, Văcărești) și alți 10 ani (1945-1955) de captivitate sovietică.

GHERMAN Istrate Nicolae, născut în 1906 la Ciudei – Strojineț, Bucovina. A fost acuzat că „în anul 1940, după predarea Bucovinei (părții de nord a acestei provincii românești – n.n.) a evadat în România”. Aici, ar fi fost „racolat de SSI și adeseori trecea în teritoriul URSS pentru a obține informații și a desfășura acțiuni de spionaj”. De asemenea, completul de judecată susținea că „În 1941, după începerea războiului, s-a stabilit în satul Davideni, unde a instaurat o stare dușmănoasă față de cetățenii Uniunii Sovietice”. A fost condamnat, în data de 6 decembrie 1947, de către Tribunalul (Consiliul) Suprem al Ministerului Securității de Stat (MGB) al URSS– în baza art. 54-4, 56-4, 54-6, 54-8 și 54-9 din Codul Penal al RSS Ucraineană – la 20 ani ITL. Deși a fost propus pentru repatriere în primul lot de cetățeni români amnistiați prin Decretul din 17 septembrie 1955, a fost eliberat abia în 9 aprilie 1956.

GHITESCU Titus Constantin, locotenent, născut în 1911 la Pitești. A acționat pe Frontul de Est ca agent al Serviciului Special de Informații (SSI). A fost condamnat, în data de 15 septembrie 1949, de către Tribunalul Militar al Trupelor Ministerului de Interne (MVD) din Regiunea Odessa – în baza art. 54-4 și 54-6, pct. 1 din Codul Penal al RSS Ucraineană – la 25 ani ITL. În data de 16 ianuarie 1951 a fost mutat, din Lagărul nr. 362, în Lagărul nr. 476 Asbest. Eliberat, conform Decretului din 17 septembrie 1955 privind amnistierea, în vederea repatrierii în România.

GRINȘTEIN Elias Avram, evreu, născut în 1901 la Focșani și domiciliat în Bacău. A fost făcut prizonier în anul 1944 și condamnat, la 7 decembrie 1944, de către Tribunalul Militar al Armatei 7 gardă – în baza art. 58-8, pct. 1 din Codul Penal al RSFS Ruse, pentru că „în iulie 1944 lucra în cadrul Secției 2 a Statului Major General român” – la 15 ani ITL. Eliberat conform Decretului privind amnistierea din 17 septembrie 1955.

GROSU Ion Gheorghe, născut în 1925 la Horodnic - Rădăuți, a fost condamnat - în urma procesului desfășurat între 22-24 octombrie 1944 la Tribunalul Militar al Armatei 40 sovietice - la 15 ani de închisoare pentru spionaj, conform art. 58-6 pct.1 și 58-8 din Codul Penal al RSSF Ruse. A fost acuzat că „fiind încadrat în Armata României, a absolvit – în prima parte a anului 1944 – o școală de spionaj. În iunie-iulie același an, a participat – în cadrul unui grup de cercetare – la acțiuni de spionaj împotriva trupelor sovietice”. În iunie 1953 era deținut în Lagărul Gornii

GRUMEZA Mircea Ion, născut în 1915, lucrător într-o structură de informații a României, condamnat în data de 17 decembrie 1949, de către CDS al MGB URSS, la 10 ani ITL .

GUZUN Chiril, șofer și agent operativ în cadrul Centrului nr. 2 SSI de la Chișinău. Arestat de către Direcția Smerș a Frontului 3 ucrainean, acuzat de spionaj și condamnat – la 16 ianuarie 1945, de către tribunalul militar al

Garnizoanei Odessa și condamnat, în baza art. 54-1a al Codului Penal al R.S.S. Ucrainene – la 10 ani privațiune de libertate.

HARGHEL Gheorghe Vasile, preot ortodox, născut la Soloneț - Soroca în 1891. A fost acuzat că, în decembrie 1941 „a fost trimis de către organele de contrainformații române, în cadrul cărora lucra, la Odessa, unde a fost înscăunat arhieru. Totodată, a condus redacția publicației «Viața creștină» și gazeta fascistă «Odessa». Fiind conducător al «Misiunii ortodoxe», ținea cursuri de religie la universitate, s-a implicat în organizarea de către ocupanți a gimnaziului, conservatorului, școlilor și seminarilor teologice”. A fost condamnat, în cadrul procesului desfășurat între 28- 30 decembrie 1944, de către TM NKVD din Districtul Militar Ucraina la 20 ani ITL .

HITIANU Nicolae Nicolae, maior, născut în 1907 la Marinești. A fost făcut prizonier în august 1944 și condamnat, în data de 24 decembrie 1949, de către Completul Deliberativ Special de pe lângă Ministerul Securității Statului (MGB) al URSS – în baza art. 54-4 și 54-6, pct. 2 din Codul Penal al RSS Ucraineană, pentru că „în aprilie-august 1944 a fost șef al Biroului 2 (informații) din Divizia 110 infanterie” – la 25 ani ITL.

IAREMSCHI Serghei Ivan, etnic ucrainean-polonez, cetățean român, membru al Partidului Comunist (Muncitoresc) Român, născut în 1917 la Jbancik – Polonia. A fost condamnat, în data de 15 aprilie 1948, de către Tribunalul Militar al Trupelor Mecanizate – în baza art. 58-6, pct. 1 din Codul Penal al RSFS Ruse – la 25 ani ITL. Instanța de judecată l-a învinovățit pentru faptul că „în iunie 1944 a fost mobilizat în Armata României, fiind încadrat în Secția 2 informații din Statul Major general pentru a interoga prizonieri sovietici. În decembrie 1942 a fost transferat la Serviciul Special de Informații, unde a fost încadrat la o structură dislocată pe front, ca agent oficial al SSI, cu misiunea de a interoga în scop informativ prizonierii sovietici. În perioada mai 1943-martie 1944 a creat, în raionul orașului Hmerinka, o agențură formată din cetățeni sovietici, ce avea drept scop darea în vileag a partizanilor sovietici și localnicilor care îi ajutau pe aceștia”. A fost inclus în Tabelul (transmis cu nr. 40/5-34.731 din 15.09.1955) cu 43 de cetățeni români deținuți în Lagărul MVD din Iavas-RSSA Mordovia care urmau să fie eliberați – conform Decretului din 17 septembrie 1955 privind amnistierea – în vederea repatrierii în România. Conform unui ordin (nr. 30/3/2237 din 29 aprilie 1956) al șefului Secției Închisori a MVD, acesta trebuia să ajungă împreună cu alți 4 cetățeni români amnistiați în Obiectivul special nr. 14 din Krasnogorsk, Regiunea Moscova „nu mai târziu de 7 mai 1956”.

IONESCU Petre Nicolae, locotenent, fost șef al Sectorului 2 contrainformații din SSI, născut în 1916 la Craiova. A fost arestat pe 2 septembrie 1944 și condamnat – în data de 4 octombrie 1949, de către TM MVD din Regiunea Odessa, cu motivarea că „a desfășurat o intensă muncă de căutare și arestare a partizanilor sovietici” – la 25 ani ITL.

KIRILOV (CHIRILOV) Nicolae Victor, etnic rus, maior în Armata României, născut în 1909 la Ismail. A lucrat, în anii 1942-1944, în SSI, calitate în

care i-a interogat pe prizonierii sovietici din Lagărul Feodosia și a îndeplinit misiuni specifice în Simferopol, Kuban, Taman etc. A fost condamnat, pe 28 ianuarie 1949, de către TM al Unității Speciale sovietice nr. 06.614, la 20 ani ITL.

LASCU Nicolae Constantin (cunoscut și sub numele de Cozmaciuc Grigore Ioan), sergent într-o structură informativă a Siguranței, născut în 1924 la București, condamnat în 11 aprilie 1947 de către TM NKVD Kiev la 15 ani de închisoare pentru spionaj.

MACRINICI Evghenii Petru, jurist, născut în 1911 la Chișinău. A fost acuzat că a lucrat în structurile teritoriale și centrale ale SSI. Condamnat, în data de 25 martie 1948, de către TM MVD din RSS Moldovenească la 25 ani ITL .

MARIN Anisim Ioan, rezident al Centrului H Chișinău al Secției 2 informații din Statul Major General Român, arestat în octombrie 1944 de către Direcția Smerș a Frontului 3 ucrainean. Acuzat de spionaj în folosul României a decedat pe timpul interogatoriilor la care a fost supus pe timpul anchetei.

MIHALCEA Anton Ioan, agent al SSI, născut în 1912 la Râmnicu Sărat. A fost arestat pe 10 octombrie 1948 și condamnat, în data de 1 martie 1949, de către TM al Unității speciale 06.614 la 20 ani ITL. Conform acuzatorilor „a îndeplinit misiuni specifice de informații și contrainformații la Moghilev-Podolski și Tiraspol [...] a introdus doi radiotelegrafiști în dispozitivul trupelor sovietice”.

NEGRUȚĂ Ștefan Cozma, rezident al Centrului H din SSI, avea – în octombrie 1944, când a fost arestat de către trupele Smerș ale Frontului 3 ucrainean – 68 de ani. Arestat în octombrie 1944, acuzat de spionaj în folosul României și condamnat, pe 30 iunie 1945, la 2 ani privare de libertate.

NEMȚAN Alexei Nicolae, născut la Chișinău în 1904. După terminarea stagiului militar s-a stabilit în București. A fost arestat în 1947 și dus pentru a fi judecat în URSS. A fost condamnat, în data de 29 iulie 1947, la 20 de ani închisoare, conform art. 58-4 și 58-6 pct.1 din Codul Penal al RSSF Ruse. În documentele de acuzare întocmite de către Tribunalul Militar al Grupului de Armate „Sud” se preciza că era agent al Serviciului Special de Informații român, calitate în care ar fi întreprins acțiuni de spionaj pe teritoriul URSS. Soția sa Ludmila avea domiciliul în București, localitate în care a solicitat să fie repatriat după eliberare. A fost predat autorităților române în data de 9 aprilie 1956 .

NIȚESCU Mihai Constantin (zis și Marinescu), plutonier-major în rezervă, născut în 22 ianuarie 1911 la Gornet-Cricova, Județul Prahova. A fost șeful secretariatului Centrului H al Secției 2 informații din Statul Major General român. A fost arestat, în august 1944 la Chișinău, de către trupele Smerș ale Frontului 3 ucrainean și condamnat, în data de 26 ianuarie 1946, de către Completul Deliberativ Special de pe lângă Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne (NKVD) al URSS – în baza art. 59-6, pct. 1 din Codul Penal al RSFS Rusă – la 10 ani ITL, pentru „spionaj împotriva URSS”. Eliberat, conform

Decretului din 17 septembrie 1955 privind amnistierea, în vederea repatrierii în România.

OSTROVSKI Leon Adam, etnic polonez, căpitan în Armata României, născut în 1908 la Chișinău și stabilit cu domiciliul în București. În 1942-1944 ar fi realizat, în calitate de ofiter al SSI, o rețea de agenți pe teritoriul URSS. A fost condamnat, în data de 22 septembrie 1947, de către TM al Gp. A. „Sud” la 25 ani ITL .

OȚEL Vasile Vasile, căpitan, comandant al Companiei 2 din Regimentul 6 vânători de munte, născut în 1910 la Podeni - Turda. În timpul procesului desfășurat la Chișinău între 6 și 12 decembrie 1947, acesta a fost invocat (în actele de urmărire penală a colonelului Marinoiu) ca fiind – în mai-iunie 1944 – „ofiter cu informațiile la Regimentul 39 infanterie”, care a îndeplinit misiuni de căutare a partizanilor în pădurile din centrul Basarabiei. A fost făcut prizonier în 12 iulie 1944 și condamnat, în data de 28 noiembrie 1950, de către Tribunalul Militar al Trupelor Ministerului de Interne (MVD) din RSS Moldovenească – în baza art. 1 al Decretului Prezidiului Sovietului Suprem nr. 39 din 19 aprilie 1943 – la 25 ITL. Inclus în Tabelul (transmis cu nr. 40/5-34.768 din 15.09.1955) cu 152 de cetățeni români deținuți în Lagărul MVD nr. 476 din Sverdlovsk care urmau să fie eliberați – conform Decretului din 17 septembrie 1955 privind amnistierea – pentru a fi repatriați în România.

PERJU Constantin, locotenent-colonel, născut în 1898 la Bârlad. În 1942 era șef al Centrului regional SSI Cernăuți, după care a fost promovat în funcția de șef al Centrului SSI nr. 3 Odessa. A fost arestat pe 15 octombrie 1948 și condamnat, în data de 11 martie 1949, de către TM al MVD din Regiunea Odessa, la 25 ani ITL.

SÂRBU Ion Luca, resident al Centrului H Chișinău al Secției 2 informații din Statul Major General Român, arestat în octombrie 1944 de către Direcția Smerș a Frontului 3 ucrainean. Acuzat de spionaj în folosul României și condamnat, pe 30 iunie 1945, la doi ani de închisoare.

ȘERBAN Valentin Nicolae, născut în 1918 la Nemțeni-Raionul Hâncești, cetățean roman, încadrat în 1941 (de către colonelul Iamandi) la Centrul SSI de la Chișinău. Arestat, pe 18 ianuarie 1948, de către trupele Smerș din București, dus inițial, pentru ancheta preliminară, la sediul acestei structuri din Constanța (unde i-a întânit pe colonelul Prager, căpitanii Ștefan Mengoni și Leon Ostrovski, locotenenții Tedy Negroponte și Vasilescu, Pan Halippa-vicepreședintele Sfatului Țării și Gheorghe Șerbeniuc-deputat ucrainean în Parlamentul României), apoi la Odessa (unde încearcă să evadeze, pe 1 mai 1948, dar este grav rănit prin împușcare) și Moscova (unde a fost interogată timp de două săptămâni la Închisoarea Krasnaia Presnea). Condamnarea – pentru spionaj și tentativă de evadare, conform art. 58-1 din Codul Penal al RSFSR, la 25 ani ITL – i-a fost comunicată, la începutul lui 1949, pe când era deținut în Închisoarea Holodnaia Gora din Harkov. Din lagărul de triere Kuibîșev, a fost trimis la Norilsk, în Ținutul Krasnoiarsk (unde l-a întâlnit pe Mihail Ostrovski, fostul

ambasador al URSS în România, decedat la 30 iulie 1952, în acest lagăr), apoi la Închisoarea Petrupavlovsk din Kazahstanul de Nord, lagărele Vorkuta și Dubravlag, de unde a fost eliberat la sfârșitul anului 1955. Deși familia sa – soția Reta și cei trei copii ai lor – locuia în București, nu i s-a permis să se repatrieze în România și a fost nevoit să se stabilească la Tiraspol, RSS Moldovenească.

ȘERBĂNESCU (PĂUN) Ovidiu, locotenent, adjunctul Centrului nr. 2 SSI de la Chișinău. Arestat, în august 1944, de către Direcția Smerș a Frontului 2 ucrainean, a refuzat inițial să recunoască participarea sa la misiunile operative (interogarea parașutiștilor sovietici capturați) ale Centrului. Ulterior, a colaborat cu anchetatorii săi. A fost condamnat, la 10 februarie 1945, în baza art. 58-6 din Codul Penal al R.S.F.S. Ruse, la 10 ani privațiune de libertate.

TARNOVSKI Xenofont Alexe, locotenent-colonel în Armata României, născut în 1897 în comuna Bănila, Raionul Strojineț, Regiunea Cernăuți. În actul de acuzare i s-a reținut în sarcină faptul ca fiind „ofiter de informații în cadrul Centrului «A» al Secției 2 din Statul Major General român s-a ocupat nemijlocit de infiltrarea, în 1939, a peste 50 de agenți pe teritoriul URSS”. De asemenea, în 1941-1944, a lucrat nemijlocit pe teritoriul URSS, coordonând nemijlocit „nenumărate misiuni de căutare și reținere a partizanilor, informatorilor și patrioților sovietici”. A fost condamnat, în data de 7 decembrie 1948, de către Tribunalul Militar al Unității Speciale nr. 06.614 – în baza art. 58-6, pct. 1 din Codul Penal al RSSF Ruse – la 25 ani ITL. Un an mai târziu, pe 15 septembrie 1949 a fost condamnat a doua oară, de data aceasta de către Tribunalul Lagărului Special „AK” de educare prin muncă, la alți 10 ani de închisoare.

TAȘCIAC Ioan Ștefan, agent operativ în cadrul Centrului nr. 2 SSI de la Chișinău, recrutat de către Belinschi Alexandru, pregătit pentru a fi introdus în adâncimea dispozitivului sovietic. Arestat de către Direcția Smerș a Frontului 3 ucrainean, acuzat de spionaj și condamnat – la 26 octombrie 1944, de către tribunalul militar al Frontului 3 ucrainean și condamnat, în baza art. 54-1a al Codului Penal al R.S.S. Ucrainene – la 10 ani privațiune de libertate.

TESLARU Eugeniu Dumitru, locotenent, născut în 1911 la Ismail și stabilit în București. În anii 1933-1944 ar fi fost agent acoperit al Siguranței și SSI, devenind – la solicitarea șefilor săi - membru al PCR. Pentru a obține informații direct de la surse, s-a infiltrat în Societatea „Prietenii URSS”. În 1940 a contribuit la introducerea pe teritoriul URSS a unor agenți de informații români. A participat, în calitate de comandant de pluton, la Campania din Est, a fost arestat pe 24 august 1944 și condamnat, în data de 2 august 1949, de către TM al MVD din Odessa, la 25 ani ITL .

TROHANI Nicolae Gheorghe, etnic grec, născut în 1912 la Brăila. A fost, între 1936-1945, agent special al SSI, calitate în care „a desfășurat acțiuni ostile împotriva URSS” în zonele Simferopol, Nicolaiev, Crimeea, Kuban, Odessa, unde a acționat (sub numele conspirativ Cârlan V.) ca șef de structură operativă pe Frontul de Est. În martie 1944 a fost numit secretar general (aghiotant) al lui Eugen Cristescu, directorul general al SSI. După 23 august 1944

a fost – pentru câteva zile – deținătorul „*lăzii de lemn a lui Cristescu*”, un depozit de acte, îndeosebi mape documentare de studiu cu informații secrete privind: personalități urmărite de SSI (Iuliu Maniu, Ștefan Voitec, Dinu Brătianu, generalul Sănătescu etc.); interceptări telefonice ale palatului Buftea (Barbu Știrbei) și Palatului Regal (regele Mihai și regina-mamă Elena); tratativele cu naționaliștii ucraineni; rapoarte și informări ale celui mai important informator al lui Cristescu pe numele de cod „Politis” (Henry/Heim Schor-Soreanu, ziarist din Roman, colaborator la „Adevărul”, „Dreptatea” și altele). A fost arestat în 1948 de către o echipă SMERȘ dislocată în România și, apoi, condamnat – în data de 28 noiembrie 1948, în baza art. 58-6, pct. 1 al Codului Penal al RSFS Ruse – de către TM al Unității Speciale nr. 06.614 la 25 ani ITL. În anul 1955 a fost eliberat de către sovietici și a fost trimis (fără a fi grațiat) în țară, unde a fost depus la închisoarea Gherla „pentru cercetări și interogatorii” suplimentare.

USANIEVICI Serghei Serghei, etnic ucrainean, locotenent în Secția 2 a Statului Major General român, născut în 1894 în satul Șabo – Akerman. În 1920 s-a refugiat de la Odessa în România și a devenit ofițer de informații-contrainformații. În timpul Campaniei din Est a îndeplinit funcția de șef al Subcentrului 3 al SSI din orașul Moghilev-Podolski. A fost arestat pe 16 decembrie 1947 și condamnat, în data de 16 februarie 1948, de către Tribunalul Militar al Trupelor Mecanizate – în baza art. 58-1 alin a) din Codul Penal al RSFS Ruse – la 25 ani ITL și confiscarea averii.

VASILESCU-VALJAN Corneliu, născut în 1910 la Pitești, lucrător SSI, devenit în 1945 translator pe lângă reprezentanța anglo-americană în Comisia Aliată de Control. A fost condamnat pentru spionaj, în data de 6 martie 1948, de către Completul Special Deliberativ de pe lângă Ministerul Securității de Stat (MGB) al URSS – în baza art. 58-6, pct. 1 din Codul Penal al RSFS Ruse – la 25 ani ITL. A fost inclus în Tabelul (transmis cu nr. 40/5-34.731 din 15.09.1955) cu 43 de cetățeni români deținuți în Lagărul MVD din Iavas-RSSA Mordovia care urmau să fie eliberați – conform Decretului din 17 septembrie 1955 privind amnistierea – în vederea repatrierii în România.

VRABIE Petru Dumitru, resident al Centrului H Chișinău al Secției 2 informații din Statul Major General Român, arestat în octombrie 1944 de către Direcția Smersș a Frontului 3 ucrainean. Acuzat de spionaj în folosul României și condamnat, pe 30 iunie 1945, la doi ani de închisoare.

ZELENÏ (ZELIONÏ) Fedor Simion (alias ZILIANU Teodor Simion), etnic rus, fost porucic în armata țaristă și maior al Armatei României, născut în 1892 la Bender, cetățean român din 1918. În anii 1941-1944 a lucrat în cadrul SSI, îndeplinind funcția de șef al subcentrului din Oceakovo. A fost arestat în 17 decembrie 1947 și condamnat pentru spionaj, în data de 28 februarie 1948, de către TM al Trupelor Mecanizate, la 20 ani ITL.

ODESA SUB ADMINISTRAȚIA ROMÂNESCĂ (1941 – 1944)

Dr. Ist. Ion Constantin

Evoluțiile din ultimul an ce au urmat după invadarea Ucrainei de către Rusia, în special distrugerea unor orașe și cartiere întregi de locuințe, însoțite de mari pierderi umane și materiale, trimit vrând-nevrând la o serie de evenimente din cel de-al Doilea Război Mondial care au marcat dramatic istoria europeană la jumătatea secolului trecut. Unul dintre ele, plin de învățăminte, s-a petrecut în regiunea dintre Nistru și Bug, având în centru orașul port Odesa.

Reamintim că, după eliberarea Basarabiei și a nordului Bucovinei, în urma ofensivei germano-române din vara anului 1941, în baza unui schimb de scrisori între Hitler și Ion Antonescu, România a primit sarcina de a asigura ordinea și administrația privind exploatarea economică a teritoriului dintre Nistru și Bug, denumit generic *Transnistria*, având inițial capitala la Tiraspol. Ulterior, după cucerirea Odesei (16 octombrie 1941), acest oraș și toată regiunea înconjurătoare au fost încorporate „administrației civile din Transnistria”. Ținutul Transnistriei atribuit României spre administrare avea o suprafață de circa 44 000 kmp, iar populația totală se cifra la aproximativ 1 200 000 locuitori. Întregul teritoriu a fost împărțit în 13 județe și 64 de raioane. Capitala regiunii transnistrene a fost stabilită la Odesa, un oraș aflat atunci în ruină, aproape complet distrus și pustiit.

Conducătorul statului, Ion Antonescu, avansat la 21 august 1941, prin decret regal, la rangul de mareșal al României, a acordat o mare atenție responsabilităților statului român în administrarea teritoriului transnistrean, despre care afirma: „În administrarea Transnistriei este angajat tot prestigiul Țării. Trebuie oameni aleși și siguri ca energie, pricepere, conștiință și cinste”. În aceste circumstanțe, primar al orașului Odesa a fost numit românul basarabean Gherman Pântea, ale cărui realizări sunt evocate succint de colegul nostru Ion Constantin în textul de mai jos.

Firește, activitatea Administrației românești din Transnistria a fost mult mai largă, cuprinzând nu doar organizarea economică, ci și domeniile învățământului, culturii și, cu o notă specială, restabilirea vieții religioase, apreciată favorabil inclusiv de reprezentanți ai Bisericii Ortodoxe Ruse după 1990. Aceste aspecte nu fac însă obiectul articolului de față. În schimb, episoadele relatate pun în lumină faptul că, inclusiv în vremuri tulburi de război nimicitor, umanismul unor gospodari numiți să gestioneze problemele populației civile își arată roadele benefice și atenuază din efectele devastatoare ale distrugerilor (**Redacția**).

*

Conducătorul statului român, mareșalul Ion Antonescu căuta un candidat pentru postul de primar al Odesei, considerând că acesta trebuie să fie un român care sa vorbească liber rusește, să cunoască bine orașul și să aibă experiență în

munca de administrație. Alegerea pentru postul de primar general al Odesei s-a oprit la Gherman Pântea, unul din liderii importanți ai mișcării naționale din Basarabia, care avea experiența a trei mandate de primar al Chișinăului în perioada interbelică. Imediat după ocuparea Odesei, de către trupele române, în ziua de 16 octombrie 1941, guvernatorul Transnistriei, Gheorghe Alexianu a dat în numele conducătorului statului o decizie prin care Gherman Pântea a fost numit primar al Odesei, avându-i drept colaboratori imediați pe ajutorii de primar: Vladimir Chiorescu, Elefterie Sinicliu, Constantin Vidrașcu și secretar general pe Al. Costinescu.

Gherman Pântea (1894-1968)

Gherman Pântea cunoștea Odesa încă din copilărie, întrucât își făcuse studiile în orașul Cetatea Albă (Ackerman – în perioada țaristă), fiind originar din Bălți, de unde venea cu trenul până la Odesa, iar de aici pleca la Cetatea Albă cu vaporul „Turgheniev“. După cum arăta Pântea, orașul și portul Odesa au luat ființă în anul 1794, după războiul ruso-turc, când pământul dintre Bug și Nistru a trecut sub

stăpânirea rusă, evident însoțit de bogățiile și frumusețile Mării Negre. Grație portului Odesa, care devine centrul de descărcare a mărfurilor rusești venite din străinătate pe apă, orașul Odesa ia o dezvoltare uriașă și numai după 100 de ani de la înființarea lui, și anume în anul 1894, populația Odesei număra 750 000 de locuitori. Odesa a fost și este frumoasă prin străzile ei mari și largi, acoperită cu multă verdeață și pomi decorativi de tot felul, cu clădirile ei mărețe și impunătoare și, în fine, cu splendida Marea Neagră, care, cu valurile ei muzicale, dă marelui oraș și port o înfățișare atrăgătoare și frumoasă. Orașul Odesa a fost construit de celebri arhitecți italieni.

Sosit la Odesa, ca primar general, Gherman Pântea a găsit localitatea și populația „în situațiunea cea mai jalnică. Orașul în mare parte distrus la bombardamente, iar populația, după un asediu de trei luni, muritoare de foame“. Așa cum va arăta el în declarațiile ulterioare, a găsit nu orașul pe care îl cunoștea, ci „o fortăreață în adevăratul sens al cuvântului. Trotuarele desfundate și piatra de pe ele cărată pe străzi pentru baricade, apoi zeci de mii de saci de nisip și toate acestea acoperite cu vagoane de tramvaie. Pietonii trebuiau să întrebuițeze toată strategia pentru a trece de pe o stradă pe alta, iar de vehicule nici pomeneală. Apă nu era în oraș de la începutul lunii august, căci orașul Odesa se aproviziona cu apă din Nistru, 70 km. de Odesa, unde se afla uzina de la Belaevka. La retragerea trupelor rusești din Odesa (15/16 octombrie 1941), ambele uzine electrice, cu o putere de 75 000 KW, au fost aruncate în aer. În aceeași noapte, a fost distrus și digul de pe lacul Hagibei, și apa, la înălțime de 1 metru – 1 metru și jumătate, a invadat tot cartierul industrial al orașului, unde erau morile, uzinele electrice și o mare parte din fabrici. Așa că noi vizitam aceste instituții cu luntrile. Dacă la aceasta mai adăgasem, că câteva sute de mii de oameni nu aveau nici un fel de

rezervă de alimente, oricine poate vedea ce oraș am luat eu în primire în toamna anului 1941”. În anul 1941/1942 a fost o iarnă foarte aspră. Bătrânii din Odesa spuneau că așa iarnă nu au mai avut la Odesa de 30-40 de ani. Populația era înfometată, însetată și extrem de speriată.

Folosind posibilitățile unei tipografii locale și ale lucrătorilor acesteia, pentru liniștirea populației, Gherman Pântea a lansat un apel în publicația de limbă rusă „*Odeskaia Gazeta*“ („Gazeta Odesei“), având următorul conținut:

„Cetățeni, fiind ostaș, mobilizat pe front, mareșalul Antonescu, conducătorul Statului Român, m-a numit primar general al orașului Odesa, ținând seama în mod special că eu cunosc limba rusă și mă va înțelege mai ușor populația orașului. Am primit acest post de mare răspundere în timpul războiului, fiind convins că voi face numai bine populației și Odesei, pe care din tinerețea mea o iubesc tot așa de mult, cum o iubiți și voi. Sunt născut în Basarabia și crescut, ca și voi, la școala lui Pușkin și muzica lui Ceaikovski. Știu și cunosc sufletul bun și blând, sincer și ospitalier al poporului rus. De aceea, am venit cu bucurie, cu dragoste și entuziasm să vă ajut într-un moment greu pentru voi. Suferințele voastre de acum înainte vor fi și suferințele mele. Bucuriile voastre de acum înainte vor fi și bucuriile mele. Nu am venit să fac nici un fel de politică la Odesa, sub nici o formă, eu am venit să vă administrez, adică să vă dau pâine, apă, lumină, tramvaie etc., să vă fac viața cât mai ușoară, cât mai bună, cât mai dulce. Veți vorbi în limba voastră maternă în instituții, școli, universități și veți cânta la marea, frumoasa și vestita Operă de la Odesa, ca întotdeauna, în limba marilor voștri poeți și scriitori. Pentru a realiza însă ceea ce vă promit în acest ceas solemn, am nevoie și de concursul Dvs., care, precum vedeți cu ochii, totul este distrus de bombardamente nemiloase: și fabrici, și clădiri, și uzine, și întreprinderi. Trebuie să refacem rapid totul. Singur nu voi face nimic, cu Dvs. voi face totul.

Declar de la început, că atât timp cât voi conduce Odesa, voi sprijini inițiativa particulară, comerțul particular etc. Nici o restricție, sub nici o formă. Asigurați cu această libertate, porniți cu toții, și cei care cunoașteți, și cei care nu cunoașteți, dar veți învăța, la comerț de tot felul, la industrie și alte îndeletniciri, pentru a vă asigura existența voastră, a familiilor voastre și a ajuta să refacem orașul Odesa, pentru ca în timpul cel mai scurt să-și recapete faima de odinioară și anume «Crasavița Odesa», adică «Frumoasa Odesa».

Dragi cetățeni, ușile primăriei și ale casei mele sunt deschise pentru voi la orice oră. Vreau să fiu un adevărat părinte al vostru nu numai prin vorbe, ci și prin fapte. Vreau să cinstesc țara care m-a trimis aici, vreau să vă cinstesc și pe voi, autohtonii Odesei. Cu Dumnezeu înainte: Primarul General al Orașului Odesa, 20 octombrie 1941 ss. Gherman Pântea“.

Apelul noului primar al Odesei a stârnit entuziasm în mediile largi ale populației orașului. La apariția „Gazetei Odesei“, străzile erau pline de cetățeni ieșiți din ascunzișuri, care discutau „pe toate fețele“ apelul insolit al primarului „forțelor de ocupație“. „Mergând pe stradă, în uniformă - arăta Pântea - bieților

cetățeni nici prin cap nu le trecea că maiorul în uniformă este primarul cu apelul și strigau, comentau în gura mare apelul meu spunând tare: «Am scăpat de nemți, avem un primar al nostru, vorbește rusește ca noi, iubește Odesa ca noi, se vede că este un om bun, inimos, trebuie să-l ascultăm, căci vom avea o viață frumoasă și bogată». Auzind aceste cuvinte, mi s-a umplut inima de bucurie și mi-am format din primele zile convingerea fermă că misiunea mea, așa de grea, va da rezultate frumoase, căci populația este hotărâtă să mă ajute și să mă urmeze la refacerea orașului. Evenimentele ulterioare au dovedit că nu m-am înșelat, căci populația locală totdeauna a fost alături de mine cu toată dragostea ei“.

Problema cunoașterii limbii localnicilor a obligat conducerea Primăriei să angajeze imediat personal de origine română care să știe bine limba rusă. În cea mai mare parte, acest personal a fost recrutat din rândurile foștilor funcționari administrativi din Basarabia care s-au arătat dispuși să colaboreze cu noile autorități.

Odessa, 1943

Între operațiunile prioritare care s-au impus a fost curățarea orașului. „Cum străzile orașului era pline de mii de cadavre“, ne spune Gherman Pântea, „iar normalizarea vieții Odesei trebuia să înceapă de la asigurarea unei bune stări sanitare – element principal al oricărei activități – prima grijă a fost curățarea arterelor de circulație și a curților ca să prezinte garanția unui

început de asanare“. În același timp, evacuarea numeroșilor locuitori ai Odesei care au însoțit armata sovietică în retragere a pus problema reglementării ocupării locuințelor lăsate în părăsire și păstrării bunurilor rămase fără proprietari. Aceeași grijă s-a manifestat și pentru păstrarea bunurilor publice, luându-se măsurile necesare ca inventarierea întreprinderilor industriale și a depozitelor de alimente, materiale, materii prime și semifabricate să se desfășoare cu cea mai mare urgență. Prin urmare, noile autorități românești instalate în Odesa (Primăria, Armata, Jandarmeria și S.S.I.) erau dispuse să facă astfel încât, după luptele sângeroase care costaseră viața a zeci de mii de oameni, atât români cât și sovietici – militari și civili -, viața orașului Odesa să reintre în normalitate.

Din nefericire, acest lucru nu s-a putut întâmpla prea curând, întrucât, la numai șase zile după ocuparea Odesei, în data de 22 octombrie 1941, s-a produs un tragic eveniment, cu consecințe a căror evaluare este greu de exprimat în cuvinte: aruncarea în aer a Comandamentului Militar român și german. La intrarea în oraș, Comandamentul Militar și comandamentul Diviziei a V-a s-au instalat într-o clădire destul de încăpătoare, unde înainte fusese o mare unitate militară rusă. În data de 20 octombrie, Comandamentul se mută în str. Marazlie, într-un sediu al serviciilor de informații sovietice (după unele surse, sediu al N.K.V.D.-ului, după altele sediu al G.P.U. - spionajul militar sovietic), care

atrăgea prin eleganța și luxul interior, lăsat în această stare în mod intenționat. Clădirea era frumoasă, cu mai multe etaje, fiind construită în stil american. După cum va arăta în *Memoriile* sale, Nichita Smochină, bolșevicii au lăsat în clădire intacte „toate covoarele și mobilierul, până și stilourile în birouri pentru a atrage armata română“. În legătură cu împrejurările în care s-a instalat acolo Comandamentul Militar Român este de remarcat faptul că a existat și o oarecare dispută pentru clădirea respectivă cu S.S.I.. Astfel, Eugen Cristescu, directorul general al S.S.I. de atunci, într-o declarație din 26 mai 1949, face mențiunea că „După ocuparea Odesei de către trupele române, «Eșalonul» și-a ales ca sediu clădirea N.K.V.D. din Odesa, care rămăsese intactă și avea tot mobilierul necesar. Comandamentul Militar însă a pretins că el e în drept să ocupe această clădire, iar eșalonul S.S.I. să-și aleagă o altă casă din oraș, ceea ce s-a efectuat“.

Referitor la faptul că autoritățile românești au cunoscut dinainte despre faptul că această clădire ar fi putut să fie minată de sovietici la plecare, ca urmare a retragerii din oraș în fața ofensivei româno-germane, există informații din mai multe surse. Înainte de ocuparea orașului, S.S.I. alcătuiase un plan de cooperare cu Jandarmeria, intitulat „*Primele măsuri de ordine la Odesa*“, în care se spunea că „Întrucât Odesa a constituit în permanență un centru comunist de prim ordin și era reședința organelor diriguitoare a acțiunilor subversive îndreptate împotriva statului român, se impune, în actualele împrejurări, luarea, din primul moment al ocupării sale, a unor măsuri speciale. În vederea acestei situații, S.S.I. a studiat din timp modalitatea cercetării amănunțite a orașului Odesa, împărțindu-l în sectoare, întocmindu-se și un plan de detaliu pe baza informațiilor deja stabilite asupra diferitelor instituții, întreprinderi de stat și particulare, precum și tabele de persoane suspecte ce trebuiau verificate. Paralel cu acțiunea de curățire a terenului, organelor S.S.I. le revine misiunea specială de a identifica toate sediile N.K.V.D., ridicând în vederea studiului și cercetărilor tot materialul documentar și arhivele. Totodată, organele S.S.I. vor identifica, urmări și aresta spionii, teroriștii și agenții N.K.V.D. rămași în teritoriu“.

În răstimpul de șase zile, câte au trecut din momentul intrării trupelor române în Odesa și până la aruncarea Comandamentului Militar în aer, membrii Eșalonului, folosind cel mai probabil agenți implantați dinainte, au reușit să își creeze o rețea informativă suficient de puternică, astfel încât să poată culege informații documentate despre o posibilă explozie în clădirea respectivă. Și de această dată, ca în multe alte cazuri, se va dovedi că nu este suficientă informația în sine pentru a fi luată cea mai adecvată soluție de către cei îndreptățiți (decidenți), ci felul în care aceștia o iau în seamă și o utilizează în modul cel mai judicios cu putință. Mai exact spus, activitatea de informații, dacă nu e însoțită și de măsuri preventive, care să poată duce la prevenirea și anularea unor decizii pripite ori insuficient fundamentate ale factorilor de decizie politică și militară, rămâne fără valoare.

În legătură cu această chestiune, Eugen Cristescu arăta următoarele : „Un cetățean din Odesa s-a prezentat colonelului Pallius (Ionescu) și a declarat că,

după informațiile sale, clădirea N.K.V.D. ar fi fost minată de trupele sovietice, înainte de părăsirea Odesei. Colonelul Pallius a recompensat bănește pe acest informator ocazional și a informat despre aceasta Comandamentul Militar Român. Acesta a cerut germanilor o echipă de cercetare, care a făcut unele investigații cu rezultat negativ. După explozie s-a constatat însă că materialul exploziv fusese foarte bine izolat și camuflat în subsolul clădirii (potrivit altor documente, s-ar fi aflat într-o casă de bani), astfel că el nu a putut fi sesizat de aparatele germane. Colonelul Pallius m-a informat, *mai târziu* (subl. ns.), despre acest lucru, ceea ce am raportat și mareșalului Antonescu, fără a-mi da alte detalii“.

În cea mai mare parte, informațiile lui Eugen Cristescu erau confirmate și completate de un raport pe care primarul Odesei, Gherman Pântea, l-a trimis conducătorului statului, Ion Antonescu, la puțin timp de la producerea tragicelor evenimente: „În ziua de 21 octombrie, pe la orele 11.00, subsemnatul fiind în cabinet la dl. General Glogojanu (în text apare Glugojeanu sau Glugojanu-n.n.), comandantul militar al Odesei, s-a anunțat o femeie de origine rusă (Ludmila Evghenici Petrovna – n.n.), care cu o înfățișare speriată a spus că vrea să comunice ceva urgent personal d-lui General Comandant. Subsemnatul, servind de interpret, femeia a declarat d-lui General că știe precis că organele I.K.V. (N.K.V.D.-n.n.) la plecare au minat această clădire cu scopul de a fi aruncată în aer, atunci când se va crede necesar. Dl. General a mulțumit doamnei pentru informație și a dat ordin imediat d-lui Colonel Ionescu Mangu să ia măsuri pentru o nouă verificare a clădirii, chemând pentru aceasta pionieri români și germani. A doua zi dimineata, adică la 22 octombrie, dl. General mi-a spus că organele de specialitate au controlat clădirea din nou și au raportat că nu există nici un pericol. Am rugat totuși pe dl. General să schimbe localul, căci femeia care a dat informațiunii nu putea să mintă neavând nici un interes. Dl. General a convenit, dar nenorocirea s-a întâmplat în aceeași zi la ora 6 seara (de fapt, ora 17,35 – n.n.). Deci, dacă era puțină prudență din partea Comandamentului, toată catastrofa, cu toate consecințele ei, era desigur evitată“. Aceste aspecte sunt confirmate și de mărturiile colonelului Radu Glogojanu, nepotul generalului Ion Glogojanu, mort în deflagrație, într-un interviu acordat în anul 1994 Secției de Istorie Orală din Radiodifuziunea Română.

În mod evident, dacă era mai mult spirit preventiv din partea instituțiilor abilitate ale statului și o mai bună coordonare, acest eveniment tragic putea fi evitat. Dar să încercăm să descifrăm, pe baza datelor furnizate ulterior de Gherman Pântea și de alți factori responsabili, unde a fost greșeala. Pe fond, aceasta a constatat în faptul că generalul Ion Glogojanu nu a luat imediat hotărârea schimbării sediului Comandamentului Militar român într-un alt local, deși avea suficiente elemente care să-i impună acest lucru. În fapt, acesta pare să fi fost depășit de evenimente. Faptul rezultă și mai clar dintr-o expunere mai detaliată pe care Gherman Pântea a făcut-o ulterior organelor de Securitate din perioada regimului comunist. El arăta că „cea mai plauzibilă explicație pentru că

explozibilul nu a fost identificat de detectoarele de metal este faptul că el fusese ascuns în structura de rezistență a clădirii”.

Cercetările efectuate de specialiști, mai târziu, au stabilit că numărul morților a fost de 103, dintre care 2 civili din oraș, 15 militari germani și 86 de militari români. Printre cei care și-au găsit moartea în această catastrofă s-au aflat șeful Comandamentului Militar român, generalul Ion Glogojanu, 16 ofițeri și 46 de subofițeri români. Corpul neînsuflețit al lui Glogojanu a fost scos de sub dărâmături în ziua următoare, la ora 13,10. Toate victimele atentatului terorist au fost înmormântate la 25 octombrie 1941 în parcul Șevcenko din Odesa.

Acest eveniment a stârnit mânia lui Hitler și Antonescu care au dat ordine de represalii, numărul maxim al victimelor estimându-se a fi fost de 5.000 de persoane.

Este evident că, în acele zile, nu au funcționat normal canalele militare de informare dintre ceea ce mai rămăsese din Comandamentul Militar din Odesa, respectiv Armata a 4-a, și conducerea de la București. Pe de altă parte trebuie să înțelegem de ce represiunea s-a îndreptat atât de prompt contra populației evreiești. Se impune să se ia în considerare că tensionarea deosebită a relațiilor interetnice se produsese încă din 1940. În momentul retragerii autorităților române din Basarabia și Nordul Bucovinei, ca urmare a ultimatumului sovietic, în iunie 1940, alături de români au fost abandonați și minoritari ruși, ucraineni, germani și evrei. Nu este mai puțin adevărat că, în aceste împrejurări, unii minoritari, mai ales evrei, s-au manifestat cu ostilitate față de trupele și de administrația română aflată în retragere. Actele comise de aceștia au fost considerabil exagerate din rațiuni propagandistice, și aceste exagerări au fost constatate de cercetarea istoriografică, chiar cu acribie științifică. Mulți dintre cei obligați să se retragă în 1940 au reținut comportamentul acestor grupuri și persoane de origine etnică evreiască, totul generând o stare de spirit vindicativă, ceea ce s-a văzut în vara anului 1941, când românii au revenit în Basarabia și Nordul Bucovinei. Este bine cunoscut din istorie că ura și spiritul vindicativ naște tot ură și dorință de răzbunare. Aceasta a dus la crearea unei adevărate psihoze, pe fondul propagandei antisemite care avea atâta trecere în epocă și se știe că nu în România, în primul rând. Psihoza a fost dusă la paroxism de scrisoarea pe care Ion Antonescu a adresat-o lui Wilhelm Filderman, președintele Federației Comunităților Evreiești din România, la 19 octombrie și care a fost publicată în ziare și a ajuns, la 21 octombrie, și la Odesa. Trebuie menționat că toate acestea se petreceau în condiții de război, când totul capătă alte dimensiuni și se supune altor legi decât în vreme de pace, iar când s-a produs atentatul, bănuielile nu se puteau îndrepta decât într-o singură direcție: evreii și comuniștii – două noțiuni care se cam contopeau în epocă. Este și motivul pentru care șefii militari, în frunte cu generalul/mareșalul Ion Antonescu apreciau prezența evreilor în Odesa (ca și în alte părți), un potențial pericol pentru armata română. În același timp trebuie luat în considerare că, în epocă, rapiditatea cu care s-au derulat evenimentele, presiunea psihologică la care au fost supuși factorii de comandă

deopotrivă cu cei din subordine, militari și civili, nu au permis momente de răgaz pentru măsuri preventive bine fundamentate și anticipate.

Rămas, practic, fără voia sa, din ordin, în funcția de primar al Odesei, Gherman Pântea a întreprins o serie de măsuri adecvate pentru refacerea orașului și asigurarea existenței populației. Pentru a asigura hrana populației, a dat o ordonanță cu consimțământul guvernatorului, potrivit căreia populația se poate aproviziona în mod absolut liber în întreaga Transnistrie, iar guvernatorul, la rândul lui, a dat ordin prefectilor să asigure concursul necondiționat populației din Odesa pentru a se putea aproviziona în județele respective. Pe de altă parte, s-a dat libertatea populației din Transnistria să-și aducă bunurile lor alimentare la Odesa, unde nu erau prețuri maxime, pe care primarul nu le-a admis niciodată. „Grație acestor măsuri și a libertății de aprovizionare – arăta Pântea - populația Odesei la Crăciun, adică peste 2 luni și ceva de la ocupare, era aprovizionată ca în timp normal. Mai aveam însă două chestiuni mari și grave: apa și lumina. Deși uzina de la Belaevka era intactă, tuburile prin care venea apa de la Belaevka, erau distruse. Am depus eforturi supraomenești prin inginerii și lucrătorii localnici, am refăcut tuburile și, într-o lună și jumătate, am adus apa în oraș, aceasta fiind o adevărată salvare a nenorocitei populații, care 4 luni de zile a băut apă din puțuri și mare. Dar mai gravă ca toate era situația de la uzina electrică, distrusă total la plecarea trupelor rusești din Odesa. Lipsa curentului electric afecta funcționarea morilor, brutăriilor, distribuirea apei etc. Într-un cuvânt, fără curent electric, viața era moartă, orașul era mort”.

Pentru a găsi o soluție la uzina electrică, Pântea a luat hotărârea să convoace la o consfătuire la primărie pe inginerii ruși de la uzina distrusă, în număr de circa 50-60, din rândul cărora, practic, era cel/cei care înfăptuise(ră), la ordinul comandanților din Armata Roșie aflată în retragere, distrugerea efectivă a uzinei electrice. Fără îndoială, era o idee ingenioasă, practică și lipsită de prejudecăți, așa cum se va dovedi mai departe. El le-a spus acestora că „am grâu, dar nu pot face făină, că am apă, dar nu o pot aduce în oraș din cauza curentului electric care lipsea. I-am rugat să vorbească cu mine sincer și să-mi dea soluția cea mai practică și reală pentru a avea cât mai curând curent electric, pentru a putea face față situației grave și urgente. Am întrebat cine a distrus uzinele și, sculându-se în picioare un tânăr slăbănog, îmi răspunse cu voce tare : «Eu, inginerul Lisenko, fiind de serviciu în noaptea de 15/16 octombrie, am primit ordin de la Comandamentul militar rus și, în prezența unui ofițer de geniu, am distrus ambele uzine». M-am agățat de declarația inginerului care a distrus uzinele, și i-am spus pe un ton părintesc : «Poate d-ta, dle inginer care ai distrus ambele uzine, vei putea aduna ceva din piesele aruncate și vei crea o cât de mică uzină ca să putem face față nevoilor urgente». El mi-a răspuns prompt și categoric : «Dacă ceilalți ingineri sunt de acord, eu vă promit că într-o lună de zile voi pune la punct o uzină mică, de 10.0000 kw, cu care veți face față tuturor nevoilor urgente ale orașului». «Pentru aceasta – adaugă inginerul – am nevoie de hrana întărită a scafandrilor, căci piesele cu care doresc eu să construiesc mica

uzină sunt aruncate în apă». I-am declarat că îi voi da necondiționat tot ce îmi cere. Am cerut și părerea celorlalți ingineri și ei s-au declarat solidari cu soluția lui Lisenko, pe care ei mi l-au recomandat ca pe un om de ispravă. Impresionat și emoționat de întorsătura lucrurilor, l-am îmbrățișat pe Lisenko și am declarat, în aplauzele celor prezenți, că de astăzi înainte el este numit de mine directorul uzinei electrice“.

Odată cu inaugurarea, la 23 noiembrie 1941, a micii uzine electrice, orașul Odesa a început să ia o cu totul altă înfățișare. Cu concursul armatei și al populației s-a reușit curățirea orașului de baricade, care, „pe lângă faptul că încurcau circulația, făceau o impresie detestabilă. După 25 noiembrie, circulau pe toate liniile 50-60 de tramvaie, care, evident, dădeau orașului un aspect mai viu, mai civilizat. Morile și brutăriile lucrau din plin, mai mult noaptea, căci ziua curentul electric era folosit de tramvaie și alte instituții și întreprinderi, care lucrau numai ziua. La Crăciun și Anul Nou 1942, adică după 1 an și jumătate, de la ocuparea Odesei, viața era aproape normală. Piețele alimentare erau foarte bogate. Odesa începuse o viață nouă, plină de avânt, în toate direcțiile“.

Gherman Pântea s-a remarcat și printr-o bună colaborare cu populația evreiască, la care aprecia îndeosebi abilitățile în domeniul comerțului. Această calitate a evreilor a încurajat-o în timpul celor trei mandate de primar al Chișinăului, dar a încercat s-o folosească și în împrejurările, ce-i drept mult mai complicate, din perioada cât a funcționat ca primar general al Odesei. Era vorba, pe fond, și de o abordare pragmatică, ținând cont de faptul că, în condițiile de război, la Odesa se instalase foametea și lipsurile de tot felul, iar el vedea posibilitatea ca, prin intermediul evreilor, să se poată organiza mai bine comerțul și să se salveze, astfel, populația orașului. O bună parte dintre evrei o formau meșteșugarii, categorie deosebit de importantă. Din această perspectivă, el a înțeles perfect că, mai ales în cazul special al Odesei, oraș portuar cu tradiții specifice și unde circa o treime din populație era de origine evreiască, nu va putea restabili viața normală fără păstrarea acestei clase de mijloc, care întreține viața localității. Din aceste considerente, atât raportul adresat de Pântea guvernatorului Transnistriei, cât și altele similare, care pledau împotriva reprimării evreilor, erau argumentate tocmai prin utilitatea pe care o prezintă comunitatea evreilor din Odesa.

La început au fost date în mod gratuit celor ce voiau să facă comerț sau industrie localuri, resurse de apă, curent electric, cu obligația contractuală ca atunci când vor avea venituri să-și plătească chiria, apa lumina, dar să plătească în mod benevol și un impozit în măsura posibilității și dorinței lor. În aceste condiții, comerțul și industria au luat un avânt deosebit, astfel încât în anul 1943 existau la Odesa un mare număr de întreprinderi comerciale și industriale, care plăteau nu numai chiria, apa și lumina, dar se autoimpuneau singure la sume așa de însemnate, încât bugetul primăriei Odesa, din anul 1943/44, era de 170 milioane mărci, adică 10 miliarde și 200 milioane lei. O grijă deosebită manifesta primarul general al Odesei față de populația săracă a orașului. „În condițiile de

război când au loc lupte hotărâte cu dușmanul omenirii-bolșevismul – arăta Gherman Pântea într-un apel adresat populației orașului, la 19 martie 1943 – când popoarele europene varsă sângele fiilor lor buni pe câmpurile largi de luptă, iar statele au mari cheltuieli pentru continuarea războiului până la victoria definitivă, cheltuieli în care populația Transnistriei participă în cea mai neînsemnată măsură – acordarea de ajutor populației sărace a orașului nostru este o datorie morală a fiecărui cetățean cinstit și conștient“.

La 16 octombrie 1943 s-au sărbătorit cei doi ani de administrație românească la Odesa. „Cine a fost la această măreață sărbătoare – arată Gherman Pântea - a putut vedea recunoștința unei populații străine față de administrația românească. Pretutindeni, în piețe publice, în instituții, în cinematografe, la Operă, Universități, populația manifesta pentru administrația românească. La această dată, adică după 2 ani de administrație românească, orașul era refăcut, fabricile funcționau ca în timp normal cu maximum de randament, piețele alimentare erau bogate, toată populația avea mijloace de existență suficiente. O mare parte din populație făcea negustorie, deoarece comerțul era liber. O parte din populație erau funcționari, iar marea masă de muncitori și tehnicieni, circa 150.000, lucrau la cele 2000 fabrici refăcute. Am deschis magazine mari, bine aprovizionate, iar muncitorii și lucrătorii de la diferite instituții se aprovizionau la prețuri mici”.

La sfârșitul anului 1943, Odesa luase o dezvoltare considerabilă din punct de vedere economic, astfel încât nu mai ajungea mâna de lucru, ceea ce l-a determinat pe primarul general, Gherman Pântea, să apeleze la căpitanul Gheață, comandantul garnizoanei de la Varvarovka, localitate de la granița cu Ucraina, aflată sub administrație germană, să permită ca noaptea muncitori ucraineni să vină la Odesa să lucreze, ținând cont și de faptul că acolo era o stare de lucruri atât de precară, încât populația pur și simplu murea de foame. Ca urmare a acestei înțelegeri, timp de o lună de zile, circa 50.000 de muncitori veneau la Odesa, unde au fost ajutați și angajați în diferite întreprinderi.

Nici problemele învățământului și educației nu au fost neglijate pe timpul mandatului de primar general al lui Gherman Pântea la Odesa. Pentru cei 7.000 de studenți ai Universității din localitate au fost amenajate cămine spațioase, au fost înființate cantine și li s-a acordat sprijin bănesc pentru procurarea de cărți, haine, aspect deosebit de relevant din punct de vedere umanitar, ținând cont de faptul că părinții acestor tineri erau plecați cu armatele, iar ei rămăseseră pe cont propriu, adică fără nici un sprijin. Cu ocazia aniversării celor doi ani de administrație românească la Odesa, a fost realizat și un mare album cu fotografii ilustrând evenimentele mai importante ale vieții orașului, vizitele unor înalți demnitari români și germani, edificiile refăcute în perioada respectivă ș.a.

Din perioada administrației românești există documente, memorii și investigații care arată, incontestabil, faptul că situația Odesei era mai bună decât în timpurile sovietice, aspect rezumat și în expresia devenită aforism a unui personaj celebru (David Markovici) Goțman din filmul „Lichidarea” (1946): „Cu

românii era mai bine!”. Așa cum sublinia fostul premier al Republicii Moldova Mircea Druc (1990-1991), se poate spune, că, în această perioadă, „Transnistria și Odesa nu au fost ocupate, ci eliberate de către români”.

În condițiile schimbărilor intervenite în raportul de forțe din cursul războiului, între armatele celui de-Al Treilea Reich și ale aliaților săi și cele ale U.R.S.S., din cauza apropierii frontului, la 24 ianuarie 1944, guvernământul Transnistriei a fost desființat și locul lui l-a luat „Comandamentul militar dintre Bug și Nistru”. La venirea la Odesa a noului guvernator militar, generalul Gheorghe Potopescu, Gherman Pântea și-a prezentat demisia din funcția de primar general, motivând, în mod justificat, prin faptul că dacă se apropie frontul întreaga administrație trebuie să fie militară. „La 20 martie 1944 – arată Pântea, în Memoriile sale – am predat toate bunurile primăriei. Am dorit să părăsesc Odesa fără zgomot, nu înainte însă de a da curs unor invitații de a-mi lua rămas bun de la diverse instituții. Sosind la Universitate, am găsit mii de studenți și profesori adunați în marea aulă. Au luat cuvântul profesorii și studenții și mi-au mulțumit călduros pentru că le-am înființat cămine, le-am creat cantine și i-am ajutat în toate momentele grele pentru ei, adăugând că orice se va întâmpla, ei nu vor uita grija părintească ce le-am purtat-o cât am condus Odesa”

La 20 martie 1944, Gherman Pântea a părăsit Odesa, venind la București. Împreună cu el au revenit în România și celelalte persoane care îndeplinisera funcții de primari de sectoare la Odesa: Vladimir Chiorescu, Elefterie Sinicliu, Constantin Vidrașcu, Vladimir Cundert și Mihail Zavoeșlin, acesta din urmă fiind de etnie rusă. După intrarea trupelor sovietice în România, în septembrie 1944, Zavoeșlin a fost capturat de organele N.K.V.D., supus unei anchete atroce desfășurate la Odesa și condamnat de Tribunalul Militar la 15 ani detenție în colonie de muncă.

În perioada stalinistă a regimului comunist, Gherman Pântea a fost arestat în mai multe rânduri, fiind achitat de instanțele de judecată de fiecare dată. Nimeni nu a putut demonstra că el a fost un criminal de război.

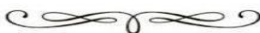
După eliberarea din închisori și, odată cu faimoasa Declarație din aprilie 1964, fruntașii basarabeni din România și-au pus mari speranțe într-o politică de independență reală a regimului de la București față de Moscova și o liberalizare a regimului intern din țară. În acest context, Gherman Pântea a început o colaborare cu Institutul de Istorie al Academiei, condus de acad. Andrei Oțetea, furnizând și o serie de materiale cu caracter memorialistic și documentar. Ca urmare, printr-un decret al Consiliului de Stat i s-a acordat lui Pântea o „pensie de merit” de 1.500 lei lunar, începând cu data de 1 mai 1965, dar nu pentru activitatea de la Odesa, ci pentru „merite deosebite față de clasa muncitoare în anii 1919 - 1926” (!).

În ultimii ani de viață, Gherman Pântea nu a ezitat să folosească diverse ocazii, pentru a-și afirma crezul privind Basarabia. Un astfel de prilej a fost pe 29 ianuarie 1967, la înmormântarea lui Ion Buzdugan, scriitor, fost secretar în Sfatul Țării, cel care a redactat actul Unirii Basarabiei cu România. Semnificativ este că, în momentul în care Pântea a început să vorbească despre activitatea

politică a lui Buzdugan, mai multe persoane au plecat imediat din capela cimitirului Bellu, unde avea loc ceremonia funerară. Pentru mulți dintre foștii deținuți politici, frica era încă prea mare, iar amintirile calvarului închisorilor comuniste destul de proaspete.

Într-o manieră asemănătoare a vorbit Pântea la parastasul din 26 martie 1967, pentru fostul mitropolit al Basarabiei, Gurie Grosu, și la pomenirea a 50 de ani de la moartea poetului român basarabean Alexe Mateevici, din ziua de 13 august 1967, ambele ceremonii având loc la biserica Sf. Spiridon din capitală.

Gherman Pântea s-a stins din viață în ziua de 1 februarie 1968, la vârsta de 78 de ani.

ARHIVA PERISCOPULUI

**ANDROPOV CĂTRE CEAUȘESCU:
„MAI GÂNDIȚI-VĂ...!”**

Ioan C. Popa

Iuri Vladimirovici Andropov (1914-1984) a fost numit de Leonid I. Brejnev la conducerea KGB la 18 mai 1967 și, timp de mai bine de 15ani, a exercitat cel mai lung mandat în această funcție-cheie în statul sovietic totalitar. În momentul preluării acestei funcții, I.V. Andropov („Iuva”) era considerat militantul bolșevic „cel mai devotat ideologic” spiritului leninist, dar și activistul PCUS „cel mai inteligent” din epocă (Jonathan Haslam, O nouă istorie a serviciilor secrete sovietice). Datorită modului în care a procedat în calitatea de ambasador al URSS la Budapesta în timpul revoluției/contrarevoluției ungare din 1956, imaginea sa în Europa de Est, după cum afirma ginerele lui Hrușciiov, a rămas cu o „amprentă brutală”, care se va manifesta și în funcțiile pe care le-a avut ulterior.

După episodul ungar, „Iuva” a fost ales membru al Comitetului Central (1961) și apoi secretar al CC al PCUS (1962-1967) însărcinat cu gestionarea relațiilor cu partidele comuniste și muncitorești din statele socialiste ale blocului estic, dar și cu chestiunile legate de apărarea și securitatea statului sovietic. În această calitate a cunoscut îndeaproape fricțiunile profunde ce marcau relațiile sovieto-chineze în perioada respectivă, dar și activitățile și pozițiile deloc convenabile Moscovei desfășurate de liderii politici români.

În ce privește România, Andropov efectuase o vizită la București în aprilie 1963, ca emisar al Kremlinului, cu misiunea de a atenua divergențele dintre cele două partide în privința formelor de colaborare în cadrul C.A.E.R. și al mișcării comuniste și muncitorești internaționale. Andropov participase, de asemenea, la convorbirile tensionate de la Moscova, din iulie 1964, dintre o delegație a P.C.U.S., condusă de Nikolai V. Podgornîi, membru al Prezidiului, secretar al C.C. al P.C.U.S., și Ion Gheorghe Maurer, membru al Biroului Politic al C.C. al P.M.R., președintele Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Române. În fine, Andropov făcuse parte din delegația P.C.U.S. condusă de noul secretar general al C.C. al P.C.U.S., Leonid I. Brejnev, care a participat la lucrările celui de-al IX-lea Congres al P.C.R. (19-24 iulie 1965). În anul următor, la 28 martie 1966, Andropov se întâlnește cu o delegație condusă de Nicolae Ceaușescu, secretar general al C.C. al P.C.R., care participa la lucrările Congresului al XXIII-lea al P.C.U.S.

În noua calitate de președinte al K.G.B. (1967-1982), „Iuva” a avut posibilități multiple de a se informa amănunțit asupra evoluției situației din România, a pozițiilor acesteia, precum și a relațiilor sinuoase dintre România și U.R.S.S. Prin numirea sa în fruntea celui mai redutabil instrument de coerciție al puterii sovietice de după Revoluția din Octombrie 1917, Leonid Brejnev mărturisea că a dorit să apropie KGB de Comitetul Central, cunoscut fiind faptul că decenii la rând, încă din timpul lui Stalin, Poliția secretă sovietică a avut adesea întâietate față de partid în luarea unor decizii majore privind politica internă și externă a URSS. Cu alte cuvinte, după cum se exprima plastic un sovietolog, Brejnev dorea să apropie partidul de KGB „până la punctul în care să poată funcționa ca două componente ale aceleiași organizații”. Andropov a revigorat aparatul KGB afectat de o serie de hotărâri anterioare ale lui Hrușciiov și a reușit să consolideze instituția Securității Statului ca structură independentă, în afara guvernului. Dezideratul întăririi „legăturii” partid-KGB va fi ilustrat cel mai bine de ascensiunea continuă a lui Andropov pe ambele segmente de putere: pe măsura consolidării poziției în fruntea Securității de stat, „Iuva” va primi responsabilități sporite în PCUS: în 1973 este ales membru al Biroului Politic devenind, după Lavrenti Beria, primul dintre conducătorii serviciilor secrete promovat în structura cea mai importantă a conducerii de partid sovietice; în mai 1982 îi succede lui Mihail Suslov, după decesul acestuia, în funcția de secretar al CC cu probleme ideologice, devenind nr. 2 în conducerea partidului. Pasul următor l-a constituit alegerea ca secretar general al PCUS, după moartea lui Brejnev, la finele anului 1982.

Cercetătorii în domeniu au remarcat aproape la unison că, paradoxal, mandatul lui Andropov la conducerea KGB a coincis cu așa-numita perioadă de stagnare a epocii brejneviste, în care, în pofida măsurilor dure inițiate de „Iuva”, corupția a atins cote tot mai înalte, erodând din interior dezvoltarea și stabilitatea Uniunii Sovietice. Iuri Andropov a rămas totuși pe deplin loial lui Leonid Brejnev, iar inițiativele sale vizând combaterea dușmanilor puterii sovietice, interni sau externi, s-au bucurat de sprijinul liderului de la Kremlin. Una dintre măsuri a vizat înființarea faimoasei „Direcții a V-a”, una dintre cele mai importante structuri ale Securității de stat sovietice, având ca scop lupta împotriva diversiuilor ideologice, a disidenților și „naționaliștilor”, precum și a sionismului internațional. Tot Andropov a inițiat o serie de „măsuri profilactice” de combatere a elementelor cu activitate antisovietică, fiind preferată metoda „spălării creierelor” prin internarea în spitale psihiatrice a persoanelor incomode, mai ales din rândul intelectualilor, în loc de arestarea și exilarea acestora.

În planul relațiilor externe, „Iuva” a încercat să revitalizeze rețelele informative în confruntarea cu SUA, dar a pus accent și pe extinderea trimiterii de „ilegali” în țările socialiste pentru a cunoaște mai bine și a preveni adoptarea de către acestea a unor poziții independente, de îndepărtare de URSS. Potrivit „Arhivei Mitrokhin”, în 1971, pe lângă măsurile dispuse în legătură cu Cehoslovacia și Polonia („operațiunea PROGRESS”), menite să conducă la

deturnarea și stoparea orientărilor democratice conturate în statele respective, KGB mai plasase „ilegali” în România (13), Iugoslavia (9), RDG (7), Ungaria (4), Bulgaria (3). Potrivit aceleiași surse, deschiderile din relațiile româno-americe începând cu vizita președintelui Richard Nixon la București (1969) au stârnit mari neliniști și nemulțumiri la Moscova, iar rapoartele KGB abundau în informații de genul: „Naționalismul înfloarește în România. Autorii și apărătorii lui sunt chiar conducătorii partidului și guvernului. Conducerea Partidului Comunist Român nu-și exprimă deschis pretențiile teritoriale, dar face totul pentru a dovedi că istoric, etnic și din alte puncte de vedere Moldova și regiunea Cernăuți aparțin României”. Firește, Andropov și KGB nu au fost străini, ba chiar au incitat la includerea României în rândul statelor inamice ale URSS, cum a fost de pildă adoptarea de către CC al PCUS, la 15 octombrie 1975, a unei Hotărâri speciale intitulată *Cu privire la măsurile suplimentare în domeniul muncii ideologice în legătură cu intensificarea propagandei naționaliste române care lezează interesele URSS*. Arhivele declassificate ilustrează faptul că Moscova s-a folosit intens de comuniștii numiți în funcții de conducere la Chișinău pentru a desfășura ample acțiuni de denigrare a României, ale căror efecte se resimt și astăzi într-o anumită parte a populației.

Totodată, Andropov a avut un rol important în pregătirea intervenției militare în Cehoslovacia (1968) și a celei din Afganistan (1979), acțiuni care au afectat grav prestigiul internațional al URSS.

Odată ales secretar general al P.C.U.S., în noiembrie 1982, după încetarea din viață a lui Leonid Brejnev, „Juva” s-a manifestat cu intransigență sporită față de politica României promovată de Nicolae Ceaușescu, cele două stenograme pe care le publicăm mai jos, consemnate de sovietici și reproduse după revista Arhivele Totalitarismului nr. 3-4/2021, fiind elocvente în acest sens. Prima stenogramă reproduce dialogul dintre Andropov și Ceaușescu, din 21 decembrie 1982, prilejuit de participarea liderului român la festivitățile de la Moscova dedicate marcerii a 60 de ani de la înființarea U.R.S.S. Cea de-a doua privește convorbirea purtată la 4 ianuarie 1983, la Praga, în timpul scurtei întâlniri cu liderul român, la cererea insistentă a acestuia, cu ocazia participării la Consfătuirea statelor participante la Tratatul de la Varșovia.

Menționăm că dialogurile de la Moscova și Praga aveau loc într-o perioadă de mari controverse între URSS și SUA, respectiv între NATO și Organizația Tratatului de la Varșovia, pe tema cursei înarmărilor și a deciziilor celor doi protagoniști de a amplasa rachete cu rază medie de acțiune în Europa. România se afla la mijloc, dar milita deschis împotriva acestor decizii și cerea imperativ reducerea cheltuielilor pentru înarmare de către ambele părți, invitându-i pe fiecare să inițieze chiar și măsuri unilaterale în scopul destinderii.

În planul relațiilor economice bilaterale, noul secretar general al C.C. al P.C.U.S. s-a arătat, ca și predecesorul său, neînduplecat de a satisface – chiar și parțial și cu plata în valută liber convertibilă – cererile conducerii române privind majorarea livrărilor de combustibili și materii prime din U.R.S.S., într-o perioadă

critică a economiei românești. În timp ce liderul român pleda pentru consolidarea colaborării economice, Andropov vorbea de „datoria internaționalistă” a URSS și de „apărarea cuceririlor socialiste”.

Foarte iritat s-a arătat Andropov în legătură cu viziunea lui Ceaușescu față de viitorul Tratatului de la Varșovia, a cărui valabilitate expira peste trei ani, și îndeosebi față de punerea de către acesta sub semnul întrebării a utilității menținerii României în cadrul organizației militare a statelor socialiste din Europa.

La întrebarea tranșantă a lui Andropov („*ce câștigă România dacă va ieși din Tratatul de la Varșovia?*”), Ceaușescu răspunde la fel de tranșant: „*Nu câștigă, dar nici nu pierde nimic*”. Mai mult, Ceaușescu afirmă că „*pentru R.S.R. ar fi mult mai convenabil dacă nu ar intra într-un bloc militar*”, ceea ce provoacă furia lui Andropov, care avertizează pe un ton amenințător: „*Mai gândiți-vă, veți câștiga sau nu dacă România va ieși din Tratatul de la Varșovia?*”. Ceaușescu nu se lasă intimidat și merge mai departe cu declarațiile: „*Relațiile dintre România și Rusia, cât și cele dintre România și Uniunea Sovietică, au fost mai bune până la încheierea între noi a tratatelor militare*”.

La 20 decembrie 1982, cu o zi înainte de convorbirea cu Ceaușescu, „Juva” a avut o întrevedere comună cu János Kádár, Erich Honecker, Gustáv Husák și Todor Jivkov, prezenți și ei la Moscova, la festivitățile organizate cu ocazia aniversării a 60 de ani de la înființarea U.R.S.S. În timpul acestei întâlniri, convocată fără invitarea conducătorilor României și Poloniei, prezenți în capitala sovietică, atât liderul sovietic, cât și ceilalți lideri ai statelor socialiste, au vorbit despre situația internă din țările lor, iar unii dintre ei s-au referit în termeni critici la poziția lui Nicolae Ceaușescu față de Tratatul de la Varșovia. Potrivit „Notei de convorbire” păstrată în arhivele sovietice, Andropov a dat tonul în legătură cu poziția liderului român, despre care a afirmat că, în timpul unei întrevederi recente (noiembrie 1981) cu mareșalul Kulikov (Viktor Gh. Kulikov, 1921-2013, comandant al Forțelor Armate Unite ale statelor participante la Tratatul de la Varșovia între ianuarie 1977-februarie 1989, n.n.), Nicolae Ceaușescu „a declarat că în curând se încheie mandatul de activitate al Tratatului de la Varșovia, că țările socialiste trebuie să fie primele care recurg la măsuri unilaterale la dezarmare, fapt ce îi va determina pe americani și pe aliații lor din NATO să întreprindă acțiuni similare”. „Ce pot să spun în această privință?”, se întreba retoric Andropov: „Oare nu am făcut noi concesii unilaterale? Dar în schimb nu am primit nimic. Occidentul se înarmează activ. Dacă am accepta propunerea românească în aceste condiții ar însemna să comitem o **crimă față de popoare**. Noi considerăm că, în cazul în care Nicolae Ceaușescu va avea curajul să înainteze aceste idei în timpul Consfătuirii Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, va trebui să-i dăm o **ripostă colectivă**”.

Potrivit datelor de arhivă, în centrul discuției de la București cu mareșalul Kulikov s-a aflat refuzul României de accepta prezența trupelor sovietice pe propriul teritoriu și a trupelor sale pe teritoriul sovietic în caz de război, în absența unui acord interguvernamental corespunzător. De menționat că, încă din noiembrie-decembrie 1982, N. Ceaușescu adresase mesaje președinților URSS și SUA, L. Brejnev și R. Regan, în care

le solicita să negocieze și să ajungă la acorduri de dezarmare și retragere a rachetelor cu rază medie de acțiune din Europa. De asemenea, la Consfătuirea din 2-4 decembrie 1981 de la Moscova a miniștrilor apărării din țările Tratatului de la Varșovia, reprezentantul României, Constantin Olteanu, a respins propunerea lui Brejnev de a se interveni manu militari pentru rezolvarea crizei politice din Polonia.

Legat de poziția României față de Tratatul de la Varșovia s-au exprimat și doi dintre aliații prezenți la întâlnirea cu Andropov:

Liderul cehoslovac **Gustav Husák**, instalat de sovietici în 1968, după înăbușirea Primăverii de la Praga: „În ceea ce îi privește pe români, avem cu aceștia tot mai multe probleme din cauza lor. Putem afirma că Nicolae Ceaușescu se îndepărtează tot mai mult de comunitatea noastră. Recent, Prezidiul C.C. al Partidului Comunist Cehoslovac a analizat și aprobat materialele pentru Consfătuirea Consiliului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia de la Praga. În prezent, experții lucrează (la definitivarea documentelor, n.n.) și noi suntem de părere că activitatea lor se va încununa cu succes. Consider că la Consfătuire **trebuie să-i dăm lui Ceaușescu o ripostă fermă**. Dacă el a decis să părăsească Tratatul de la Varșovia, atunci va duce lucrurile spre aceasta. Contează, desigur, pe primirea de pomeni din partea S.U.A., obținerea din partea acestora a unor credite suplimentare. Situația în România este complicată, dar deocamdată Ceaușescu reușește să o țină sub control?”

Liderul bulgar **Todor Jivkov**: „Cât despre Ceaușescu, vreau să vă mărturisesc deschis că am depus multe eforturi în colaborarea cu el, însă a fost totul în zadar, pentru că am ajuns la concluzia că **acest om este incorigibil**. Toate încercările mele de a-l convinge că poziția lui este incorectă au fost inutile. E greu de spus cine este el – un naționalist înrăit sau un schizofrenic. La ultima noastră întâlnire care a avut loc în Bulgaria, în luna octombrie a.c. (12-14 octombrie 1982, n.n.), am vorbit cu el foarte deschis, mi-am exprimat nedumerirea că e mai ușor de convenit un comunicat cu conducătorul unei țări capitaliste sau cu vreun lider al unei țări în curs de dezvoltare care nu este orientată spre socialism, decât cu el. Un singur lucru este limpede, **România continuă să rămână pentru noi o problemă serioasă**.”

În pofida acuzațiilor că România ar fi făcut jocul SUA pentru a obține mai multe ajutoare din partea acestora, documentele de arhivă arată, dimpotrivă, o atitudine la fel de tranșantă în chestiunile dezarmării, așa cum rezultă de pildă din stenograma convorbirii de la București, dintre N. Ceaușescu și vicepreședintele american George Bush, din 18-19 septembrie 1983 (Periscop nr. 2/38-2017).

Ca de obicei, lăsăm cititorului libertatea de a aprecia semnificația și profunzimea disputelor dintre Ceaușescu și Andropov.

**

I

Strict Secret

Nota convorbirii

dintre Iuri V. Andropov, secretar general al P.C.U.S., și Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., președinte al R.S.R.

21 decembrie 1982

La începutul discuției, tov. I.V. Andropov a menționat că partea sovietică este bucuroasă să-l vadă pe tov. Ceaușescu la Moscova pentru a participa la festivitățile prilejuite de a 60-a aniversare de la formarea U.R.S.S. (30 decembrie 1922, n.n.). Venind în întâmpinarea dorinței exprimate de Nicolae Ceaușescu, care s-a referit la calendarul încărcat de lucru de acasă, s-a decis de comun acord ca această întâlnire să aibă loc în timpul pauzei dintre acțiunile festive. Primul cuvânt i-a fost oferit oaspetelui.

N. Ceaușescu: Exprimă mulțumiri pentru posibilitatea oferită de a participa împreună cu prietenii sovietici la a 60-a aniversare de la formarea Uniunii Sovietice și îi transmite tov. I. V. Andropov și membrilor Biroului Politic al C.C. al P.C.U.S. un salut călduros din partea membrilor Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R.

Întrucât aceasta este prima noastră întâlnire (după noua promovare a lui Andropov în ierarhia partidului, n.n.), a continuat Nicolae Ceaușescu, țin să vă felicit încă o dată cu ocazia alegerii dvs. în funcția de secretar general al C.C. al P.C.U.S. (12 noiembrie 1982, n.n.) și să vă transmit cele mai calde urări în activitatea Dumneavoastră de înaltă răspundere. Înțeleg că avem puțin timp la dispoziție și aș dori să-l folosesc pentru a discuta doar câteva dintre problemele importante ale relațiilor dintre partidele și țările noastre.

În general, noi apreciem relațiile noastre ca fiind bune. Sunt într-o evoluție continuă. Dar există și un șir de probleme pe care noi trebuie să le soluționăm împreună pentru a asigura dezvoltarea durabilă în continuare a legăturilor dintre țările și partidele noastre.

Nu am intenția să port o discuție îndelungată, deoarece nu avem timp și nici momentul nu e tocmai unul potrivit. Sper că vom mai avea prilejul să examinăm pe larg aceste probleme. Astfel, în curând ne vom întâlni la Consfăturirea Comitetului Politic Consultativ (C.P.C.) [al Organizației Tratatului de la Varșovia – n.n.] de la Praga (4-5 ianuarie 1983, n.n.). De asemenea, va avea loc și întâlnirea la nivel înalt pe probleme economice (două întâlniri la Moscova, la 8-9 februarie și 26-28 aprilie 1983, n.n.). Am dori, totuși, să discutăm nemijlocit cu dumneavoastră despre unele probleme care ne preocupă și pe care este dificil să le putem aborda în cadrul Tratatului de la Varșovia sau al C.A.E.R.

Pornim de la faptul că trebuie să consolidăm legăturile dintre partidele și țările noastre. În această privință, aș vrea, întâi de toate, să mă opresc asupra problemelor care privesc cooperarea noastră economică. Cu părere de rău, în ciuda faptului că relațiile economice româno-sovietice au o evoluție ascendentă, atunci când le comparăm cu relațiile pe care le aveți cu alte state-membre ale C.A.E.R., observăm că, de fapt, ele se află la un nivel destul de scăzut. Nu vreau acum să fac trimitere la cifre, comparații, însă practic, schimbul de mărfuri în acest cincinal, conform prevederilor Acordului de lungă durată (pe anii 1981-1985, n.n.), nu va depăși suma de 20 de miliarde de ruble. Mai mult, se pare că acesta va fi chiar cu mult mai mic decât suma enunțată. Noi ne-am dori ca acesta să ajungă măcar la suma de 25 de miliarde de ruble.

Există câteva probleme pe care trebuie neapărat să le soluționăm. Este vorba, întâi de toate, de **problema petrolului și a unor tipuri de materii prime**. Deja de mult timp ridicăm problema importului din U.R.S.S. a circa 10 milioane de tone de petrol. În prezent, aducem de peste hotare aproximativ 15 milioane de tone de petrol. Nu vreau să ascund de dvs. că acest fapt ne creează o problemă destul de serioasă, deoarece trebuie să plătim în

valută. Pentru aceasta am dori să primim de la dumneavoastră măcar 5 milioane de tone de petrol în regim de lohn, U.R.S.S. urmând să primească în schimb produse petrolifere, și alte 5 milioane de tone de petrol achitate în valută liber convertibilă.

Am dori, de asemenea, să primim din partea dumneavoastră o cantitate mai mare de cocs, aproximativ la nivelul cincinalului precedent, adică până la un milion de tone pe an, precum și cărbune cocsificabil, minereu de fier, metale neferoase (nichel, cobalt, cupru). Bineînțeles, aceste probleme au fost dezbătute la nivelul Comitetelor noastre de Stat ale Planificării, al Comisiei bilaterale interguvernamentale de colaborare economică, de aceea consider de cuviință doar să le mai amintesc o dată în cadrul acestei discuții.

Realizarea unei înțelegeri în acest domeniu ar avea o importanță majoră pentru cooperarea dintre partidele și țările noastre. În același timp, vreau să menționez că există probleme și în legătură cu cooperarea în producția industrială dintre țările noastre, ba chiar într-o serie de domenii. De exemplu, în domeniul aviației. Se discută demult despre aceste probleme și ar trebui în sfârșit soluționate. Am fi vrut să discutăm împreună cu dvs. aceste probleme până la deschiderea Conferinței Naționale a P.C.R. (16-18 decembrie 1982, n.n.), însă nu am avut o asemenea ocazie. M-aș opri deocamdată la aceste probleme. Așa cum spunea Vladimir I. Lenin, problemele economice stau la baza oricărei cooperări.

I. V. Andropov: Sunt de acord cu dvs. în privința faptului că, în ansamblu, relațiile româno-sovietice se dezvoltă normal. Dar, într-adevăr, există și probleme. Eu m-aș referi la cu totul alte probleme decât cele pe care le-ați enunțat dvs., însă și eu consider că acum nu e momentul potrivit.

Atunci când este vorba despre importanța colaborării în domeniul economic nu pot exista două păreri. Totuși, e greu să definești drept colaborare ceea ce tov. Ceaușescu a enumerat mai devreme. Cereți de la noi mărfuri deficitare, precum petrol, cocs, nichel, wolfram. Vreau să remarc că noi înșine cumpărăm aceste metale neferoase de peste hotare, de aceea pur și simplu nu putem satisface cererile dumneavoastră.

Ne spuneți să vă dăm 10 milioane de tone de petrol. Dar și noi căutăm peste tot unde e posibil câteva sute de mii de tone ca să cumpărăm cereale. Noi nu avem rezerve de petrol. Cât despre gaze naturale, dacă veți fi de acord să participați la exploatarea unor zăcăminte noi și la construirea de gazoducte, atunci vom putea identifica resurse suplimentare. Nu avem posibilitatea să satisfacem cererile dumneavoastră de cocs, nichel. Repet, din cantitatea de petrol care a fost deja convenită cu R.D.G., R.S.C., R.P.U. și alte țări socialiste suntem nevoiți să reducem câte 1-1,5 milioane de tone. Nu dispunem de surplus de petrol. În perspectivă, peste vreo șapte ani, vom putea conta pe exploatarea la nivel industrial a unor zăcăminte noi de petrol. În prezent, pe baza unei cote-părți, dumneavoastră primiți de la noi o anumită cantitate de gaze naturale, participați la construirea Centralei nucleare „Ucraina de Sud” (a cărei construcție demarase în 1975, pe malul stâng al râului Bugul de Sud, n.n.), fapt ce vă asigură o cantitate suplimentară de energie electrică.

Despre cocs și alte materii prime s-a discutat deja. Nu am identificat rezerve. Putem să dăm indicații organelor de planificare să analizeze ce se poate întreprinde în această direcție pentru următorul cincinal. Fie ca acestea să caute eventuale rezerve. Nu cred că este posibilă o creștere mare a livrărilor pentru dumneavoastră.

Propuneți să vă livrăm 5 milioane de tone de petrol sovietic și să primim în schimb mărfuri românești. Dar și noi înșine avem nevoie de valută pentru a plăti pe piața internațională mărfurile de care avem nevoie. Dacă am înțeles corect, cereți 5 milioane de tone de petrol pe credit?

N. Ceaușescu: Nu, noi suntem gata să plătim lunar livrările.

I. V. Andropov: Toate rezervele pentru anul viitor au fost deja repartizate, dar vom da indicații specialiștilor noștri să analizeze posibilitatea de a vă vinde petrol în schimbul valutei. Bineînțeles, dacă e vorba să vindem petrol în schimbul valutei, atunci noi am prefera să vi-l vindem vouă și nu statelor capitaliste.

Între noi există suficiente probleme nesoluționate. Noi milităm pentru înlăturarea multor probleme acumulate în trecut, iar voi ridicați o problemă nouă - petrolul.

N. Ceaușescu: Aș vrea doar să remarc că livrați circa 20 de milioane de tone de petrol în R.D.G., 18 milioane de tone de petrol în R.S.C., 12 milioane de tone de petrol în R.P. U. și circa 10 milioane de tone de petrol în Bulgaria.

I. V. Andropov: Aceste cifre nu sunt exacte, și apoi aceste țări nu dispun de rezerve proprii de petrol, iar dumneavoastră aveți propriul petrol.

N. Ceaușescu: Noi extragem anual aproximativ 12 milioane de tone de petrol și nu avem cum să majorăm extracția. În țările socialiste unde livrați petrol, cantitatea care revine pe cap de locuitor este mai mare decât în România.

Vă mărturisesc deschis că unii dintre reprezentanții dumneavoastră ne-au declarat că problema livrării petrolului în R.S.R. este **o chestiune ce ține de conducerea politică**, în măsură să o soluționeze și atunci U.R.S.S. ne va livra cantitatea necesară de petrol.

I. V. Andropov: Mă îndoiesc că specialiștii noștri pot să poarte asemenea discuții.

N. Ceaușescu: Dumneavoastră importați din țările capitaliste pe valută încălțăminte, textile. Noi am putea să vă livrăm asemenea mărfuri. Nu insistăm ca decontările să se facă în prețurile din cadrul C.A.E.R., ci acceptăm prețurile de pe piața internațională. Vreau să menționez, de exemplu, că noi livrăm încălțăminte, mobilă și chiar tractoare în S. U.A.

Nu avem altă opțiune decât să vă propunem mărfuri pe care dumneavoastră și așa le cumpărați. În caz contrar, suntem nevoiți să căutăm o soluție alternativă în relațiile cu alte țări. Însă toate acestea se vor răsfrânge asupra relațiilor din cadrul C.A.E.R.

Vreau să mă opresc la încă o problemă. Mareșalul Kulikov a întreprins recent o vizită la București (20 noiembrie 1981, n.n.). El a abordat problema creșterii cheltuielilor militare, precum și a dezvoltării colaborării în continuare în cadrul Tratatului de la Varșovia. Eu i-am răspuns că aceste probleme nu pot fi rezolvate la nivelul comandamentului militar. Aceste probleme sunt soluționate în dependență de nivelul relațiilor economice. Nu este posibil să cumperi armament din Uniunea Sovietică, iar apoi să mergi în statele capitaliste după materii prime. Aș dori să discut aceste probleme la nivelul conducerii.

I. V. Andropov: În timpul întâlnirii noastre de astăzi nu vom putea soluționa problemele menționate de dvs. În privința petrolului. Poate fi vorba doar despre vânzarea petrolului pe valută, însă chiar și în acest caz trebuie să vedem dacă dispunem de cantitatea

de petrol necesară, luând în calcul și mărfurile pe care le veți propune. De exemplu, am accepta să primim carne, însă nu și mărfuri de larg consum pe care le achiziționăm din alte țări. Avem relații comerciale nu numai cu România, avem deja relații statornicite cu multe țări.

Vreau să remarc că avem conștiința curată în fața României – Uniunea Sovietică v-a acordat un ajutor considerabil, însă în prezent asemenea posibilități nu există. Cincinalul nostru este în așa fel echilibrat încât să prevadă economisirea materiilor prime, în special a combustibililor. Regret că trebuie să abordăm probleme pe care în mod normal ar trebui să le discute cei care se ocupă de probleme economice. Se pare că pentru o convorbire serioasă ar trebui să vină reprezentanții dumneavoastră ca să poarte negocieri cu tovarășii noștri care se ocupă de probleme economice. Dar, repet, este vorba doar despre vânzarea de materii prime în schimbul valutei, nicidecum în clearing. Totodată, vreau să accentuez că pentru anul viitor toate resursele au fost deja repartizate. De aceea nu vreau să vă dau speranțe.

Cât despre părerile unor specialiști sovietici de care ați pomenit dvs., pot spune că în opinia mea ele nu sunt altceva decât niște ineptii. Dacă am fi avut petrol, atunci v-am fi vândut. Nu avem cum să achiziționăm de la voi mărfuri în clearing, mai ales pe cele pe care le primim din țări terțe în baza acordurilor de lungă durată.

Aș vrea să mă refer și la declarațiile dvs. cu privire la **cooperarea în domeniul militar**. Trebuie să recunosc că **aici avem opinii diametral opuse**. Uniunea Sovietică și alte state membre ale Tratatului de la Varșovia au cu totul altă viziune. Este dreptul vostru să aveți propria părere, să trageți propriile concluzii. Dar același drept îl avem și noi. Vă spun cu toată responsabilitatea că noi nu vom desființa Organizația Tratatului de la Varșovia și nici nu ne vom dezarma unilateral. Ar fi o nebunie curată în circumstanțele actuale.

După cum se cunoaște, înarmarea necesită mulți bani. Uniunea Sovietică investește sume colosale pentru înarmare, iar suma despre care v-a vorbit tov. Kulikov reprezintă doar a mia parte din cheltuielile noastre.

N. Ceaușescu: Da, dar U.R.S.S., fiind o țară enormă, nu poate fi comparată cu țara noastră.

I. V. Andropov: Este adevărat, dar și cheltuielile sunt uriașe. Trebuie să remarc că oamenii sovietici nu trăiesc mai bine decât în țara dumneavoastră, pentru că noi suntem nevoiți să investim resurse imense pentru apărare.

N. Ceaușescu: Totuși, poate ar fi posibil să se dea indicațiile necesare ca să putem soluționa toate problemele.

I. V. Andropov: Mai repet o dată, că vom da indicații ca să fie identificată o soluție în momentul în care vor sosi tovarășii dumneavoastră ca să discute problemele referitoare la următorul cincinal. Dar nu vă pot promite marea și sarea. Repet, nu cred că ar fi putut cineva să vă spună că noi avem surplus de petrol. Doar un tovarăș iresponsabil ar fi putut face așa ceva. Avem o țară uriașă și, respectiv, nevoi uriașe de combustibili. În condițiile noastre climaterice suntem nevoiți să cheltuim mai mult combustibil, să investim mai multe resurse pentru a-l extrage din regiunile greu accesibile. Dacă e să fiu sincer, atunci nouă ne este mult mai convenabil să folosim gazele doar pentru necesitățile proprii. Dar

noi îl împărțim cu țările frățești. Numai **datoria internaționalistă** ne obligă să procedăm astfel.

N. Ceaușescu: Ați amintit că noi nu participăm la exploatarea noilor zăcăminte de gaze din U.R.S.S. Dar noi am pus în discuție această problemă, însă ea nu a fost soluționată până în prezent.

I. V. Andropov: De ce nu a fost soluționată?

N. Ceaușescu: Am abordat această problemă încă acum doi ani, în timpul unei întâlniri la nivel înalt (4 august 1980, întâlnire în Crimeea cu Leonid Brejnev, n.n.).

I.V Andropov: Vă promit că voi clarifica această problemă și vă voi comunica răspunsul.

N. Ceaușescu: Este vorba despre o conductă de gaz. Despre zăcămintul de la Astrahan. Poate puteți totuși identifica măcar 3-4 milioane de tone de petrol în schimbul mărfurilor livrate pe valută. Poate rezolvați dvs. această problemă și nu mai trebuie date celor de la Gosplan.

I. V. Andropov: La nivelul conducerii noastre a fost luată decizia ca pe viitor nimeni dintre membrii Biroului Politic să nu facă astfel de promisiuni statelor socialiste. Ca să evităm repetarea cazurilor când s-au făcut promisiuni și nu au putut fi îndeplinite, toate cererile care vin de la statele socialiste sunt transmise către funcționarii de la Gosplan pentru a fi examinate. În caz contrar, relațiile bilaterale vor avea doar de suferit.

Aș dori să remarc că U.R.S.S. se află pe primul loc în comerțul exterior al României, pe când dumneavoastră ocupați în schimburile noastre comerciale unul dintre ultimele locuri.

N. Ceaușescu: Cândva U.R.S.S. deținea o pondere de 38% și chiar mai mult în comerțul exterior al României. În prezent, aceasta a scăzut la valori cuprinse între 15 și 16%.

I. V. Andropov: Conform datelor noastre, ponderea pe care o deține Uniunea Sovietică în comerțul exterior al României este de 19% și nu de 16%.

N. Ceaușescu: Chiar și 19% este puțin. Ar trebui să o creștem până la 30%.

I. V. Andropov: Înțelegeți doar că această propunere a dumneavoastră nu este realistă. V-am mai spus-o și altă dată. Pe seama a ce credeți că poate fi extins schimbul de mărfuri?

N. Ceaușescu: În prezent, U.R.S.S. livrează statelor occidentale 50 de milioane de tone de petrol pe an. Micșorați cantitatea livrată fiecărei țări cu câte 1 milion și astfel va fi găsită o soluție și pentru noi.

I. V. Andropov: Noi nu livrăm în Occident 50 de milioane de tone de petrol, dar, într-adevăr, vindem o cantitate destul de mare de petrol. Dar, așa cum v-am mai spus, noi avem nevoie de valută ca să cumpărăm cereale.

N. Ceaușescu: Dacă specialiștii dumneavoastră, dar și membrii Biroului Politic, vor identifica o soluție, noi vă vom fi foarte recunoscători. Nu cerem credite, ci dorim să plătim pentru petrol și materii prime cu produse românești pe care dumneavoastră le importați din țările capitaliste pe valută. O parte din petrol suntem gata să v-o achităm în valută.

I. V. Andropov: V-am spus deja că trebuie să analizăm, să vedem ce cantitate de petrol a rămas nedistribuită în baza contractelor. Repet, contează foarte mult ce fel de

produse veți oferi în schimbul petrolului. Acceptăm carne, dar mărfuri de larg consum – nu. Importăm mărfuri de larg consum din alte țări cu care avem obligații contractuale.

N. Ceaușescu: Urmează să ne întâlnim și la Praga, dar mai este o problemă pe care vreau să o abordez în timpul întrevederii de astăzi.

Am primit din partea dumneavoastră o scrisoare în care propuneți ca prezența mareșalului Kulikov în funcția de Comandant Suprem să fie prelungită, încă nu v-am răspuns în formă scrisă la această scrisoare, dar vreau să vă exprim acum câteva considerațiuni. Noi îl socotim pe mareșalul Kulikov drept un bun militar. Dar în privința noii sale numiri există unele probleme. În primul rând, în conformitate cu prevederile Tratatului de la Varșovia, acesta își încetează valabilitatea în 1985. Putem să ne dăm acordul pentru confirmarea mareșalului Kulikov în această funcție pentru următorii doi ani rămași. Însă nu avem cum să aprobăm confirmarea lui în această funcție pentru o perioadă de șase ani, având în vedere că peste doi ani expiră termenul de funcționare a Tratatului de la Varșovia.

I. V. Andropov: În opinia mea, aceasta este o problemă simplă. Dacă Tratatul își va înceta activitatea, atunci și mareșalul Kulikov va înceta să mai fie Comandant Suprem.

Problema încetării activității Tratatului de la Varșovia este cu totul altceva.

N. Ceaușescu: Tratatul de la Varșovia a fost încheiat pentru o perioadă de 20 de ani, iar apoi, în conformitate cu articolul corespunzător, a fost prelungit cu încă 10 ani. Acolo nu există nicio mențiune despre o viitoare prelungire.

I. V. Andropov: Nu avem de-a face cu o problemă ce nu poate fi soluționată, într-adevăr, așa este scris în Statut, dar noi nu suntem robii acestuia. Se vor aduna statele membre și vor discuta ce să facă mai departe, să desființeze Tratatul de la Varșovia sau să-l prelungească în noile condiții.

N. Ceaușescu: Aceste probleme, într-adevăr, trebuie discutate. Noi, românii, am subliniat în repetate rânduri că indiferent dacă va exista sau nu Tratatul de la Varșovia, cooperarea militară cu statele socialiste poate continua.

I. V. Andropov: Nu avem nimic împotriva ca aceste chestiuni să fie discutate în cadrul Tratatului de la Varșovia. Dar eu țin să subliniez încă o dată, cu toată responsabilitatea, că noi suntem pentru prelungirea Tratatului de la Varșovia. Vom accepta desființarea acestuia doar în cazul în care va fi lichidat NATO. Dar americanii nu își doresc acest lucru.

Vreau să întreb **ce câștigă România dacă va ieși din Tratatul de la Varșovia?**

N. Ceaușescu: Nu câștigă, dar nici nu pierde nimic.

I. V. Andropov: Tratatul de la Varșovia este necesar. În caz contrar, țările socialiste vor rămâne dezarmate în fața NATO.

N. Ceaușescu: Vreți să vă spun ce afirmă unii tovarăși de la noi? Ei zic că **pentru R.S.R. ar fi mult mai convenabil dacă nu ar intra într-un bloc militar.** În acest caz, am avea posibilități mai favorabile pentru dezvoltarea relațiilor economice cu Uniunea Sovietică.

I. V. Andropov: Ba spuneți că nu ați avea niciun avantaj de pe urma ieșirii din Tratatul de la Varșovia, ba afirmați că v-ar fi convenabil.

N. Ceaușescu: Noi facem parte dintr-un bloc militar. Dar în cadrul Tratatului de la

Varșovia relațiile dintre state nu se dezvoltă.

I. V. Andropov: Cine este de vină?

N. Ceaușescu: Voi face trimitere la exemplul Finlandei. Este o țară neutră, care primește 6 milioane de tone de petrol de la Uniunea Sovietică, pe când R.S.R. nu primește petrol.

I. V. Andropov: Vă referiți la probleme care nu țin de Tratatul de la Varșovia. Aceste chestiuni au legătură cu relațiile economice dintre țările lumii.

N. Ceaușescu: Atunci când discut cu statele occidentale probleme economice, mi se spune că România este membră a Tratatului de la Varșovia. În felul acesta, există, așa cum puteți observa, o relație indisolubilă între problemele militare și cele economice.

I. V. Andropov: Dar există și alte probleme care nu sunt mai puțin importante decât cele economice. De exemplu, apărarea cuceririlor socialismului. Nu doar U.R.S.S., ci toate statele membre ale Tratatului de la Varșovia trebuie să ducă această povară.

N. Ceaușescu: Forța statelor socialiste rezidă în economia lor. Dacă nu vom identifica soluții pentru problemele fundamentale ale cooperării economice, atunci nici colaborarea militară nu se poate dezvolta. Atunci când au fost create C.A.E.R. și Tratatul de la Varșovia, fondatorii lor nu au avut de gând să separe dezvoltarea acestor organizații de creșterea economică generală a statelor socialiste.

I. V. Andropov: Bineînțeles că nu trebuie să separăm problemele economice de cele militare, dar nici nu trebuie să le confundăm. Tratatul de la Varșovia este o organizație defensivă. Problemele economice sunt soluționate în cadrul C.A.E.R. Asta am avut să vă spun și este treaba dumneavoastră dacă veți lua notă sau nu: **mai gândiți-vă, veți câștiga sau nu dacă România va ieși din Tratatul de la Varșovia?** Apropo, suntem la curent cu modul în care americanii, cu care vă străduiți să aveți relații bune, au procedat cu partea română atunci când v-ați aflat într-o situație complicată (la finele anului 1981, R. Regan solicitase ultimativ României achitarea unei datorii de cinci milioane dolari dintr-un credit acordat anterior pentru importul de produse agricole americane, n.n.). Veți ieși [din Tratatul de la Varșovia – n.n.] și ei vor pune și mai tare presiune asupra dumneavoastră.

N. Ceaușescu: Nu avem relații strânse cu S.U.A. Datoria pe care o avem la americani nu este mare. Noi criticăm politica promovată de conducerea americană și apucăturile lor imperialiste agresive.

În opinia mea, problemele militare nu trebuie discutate separat de cele economice. Am să explic prin următorul exemplu. **Relațiile dintre România și Rusia, cât și cele dintre România și Uniunea Sovietică, au fost mai bune până la încheierea între noi a tratatelor militare.**

I. V. Andropov: Dvs. ați afirmat chiar la început că relațiile dintre noi se dezvoltă normal. Reiese că acum aveți altă părere.

În ceea ce privește problema Tratatului de la Varșovia, pot să vă spun cu toată responsabilitatea că Biroul Politic al C.C. al P.C.U.S. se pronunță pentru menținerea acestuia.

Nu are sens să discutați cu noi această chestiune. Aveți tot dreptul să o discutați cu ceilalți membri al Tratatului de la Varșovia.

N. Ceaușescu: Nu am discutat-o cu nimeni. Propun o întâlnire la nivelul conducerilor partidelor noastre pentru a discuta despre relațiile româno-sovietice, precum și despre problemele care țin de domeniul militar.

I. V. Andropov: Problema Tratatului de la Varșovia nu este discutabilă. Dacă însă este vorba despre o întâlnire pentru discutarea relațiilor bilaterale, atunci noi suntem de acord. Dar, până atunci, toate problemele trebuie examinate la nivelul respectiv.

N. Ceaușescu: Propun ca, după o pregătire minuțioasă, întâlnirea dintre conducerea partidelor noastre să aibă loc anul viitor.

I. V. Andropov: Voi raporta Biroului Politic despre propunerea dvs. Cred că nu avem nicio problemă în această privință.

N. Ceaușescu: Dvs., Iuri Vladimirovici, nu ați vizitat de mult România. Vă invităm, dar suntem gata să venim noi înșine la Moscova.

I. V. Andropov: Într-adevăr, nu am vizitat de mult România, dar eu, în general, aproape că nu am întreprins vizite peste hotare. Sunt de acord cu ideea de a discuta despre relațiile sovieto-române.

Hai deți să ne debarasăm de tot ce s-a acumulat în trecut. Scopul nostru e să avem relații bune, dar pe baza principiului avantajului reciproc. În încheiere, vreau să vă spun că am avut o discuție sinceră și, vă rog, tovarășe Nicolae Ceaușescu, să nu vă supărați.

N. Ceaușescu: Nu mă supăr. Asemenea discuții sunt utile. Cred că acestea vor putea fi continuate, inclusiv la Praga, în timpul Consfățuirii C.P.C. al statelor participante la Tratatul de la Varșovia.

La convorbire a asistat Viktor V. Șarapov, consilierul secretarului general al P.C.U.S. Dialogul a fost consemnat de Vladimir I. Potapov, șef de sector la Secția Relații Externe a C.C. al P.C.U.S.

II

Secret

Nota convorbirii dintre tov. Iuri V. Andropov și tov. Nicolae Ceaușescu

4 ianuarie 1983 (Praga)

N. Ceaușescu: Am propus încă la Moscova ca în timpul Consfățuirii C.P.C. al statelor Tratatului de la Varșovia (4-5 ianuarie 1983) să discutăm unele probleme internaționale. Aș dori să fac acest lucru acum, pentru ca acestea să-și găsească o reflectare mai bună în „Declarație” („Declarația politică a statelor membre ale Organizației Tratatului de la Varșovia” a fost doptată la 5 ianuarie 1983, fiind semnată și de N. Ceaușescu, n.n.). Trebuie să încurajăm acele forțe din S.U.A. și, în general, din Occident, care militează împotriva cursei înarmărilor. Chiar astăzi, în Congresul S.U.A. a fost prezentată o propunere privind înghețarea armamentelor strategice. Eu consider că prin acțiunile noastre trebuie să împiedicăm cursa înarmărilor, să expunem poziția noastră fermă în privința acestei probleme în „Declarația” care urmează a fi adoptată în cadrul Consfățuirii. Atunci când vorbesc despre înghețarea cheltuielilor noastre militare nu mă refer la micșorarea acestora, ci la păstrarea lor la nivelul anului 1983. Propunerea noastră

va consolida poziția forțelor din Occident, inclusiv din S.U.A., precum și din R.F.G., despre care am pomenit și care sunt destul de puternice. Țările noastre nu au nimic de pierdut dacă vor decide să înghețe cheltuielile lor pentru următorii doi ani, în schimb acest act va avea un ecou puternic în Occident.

O altă chestiune pe care aș dori să o discut privește propunerea de a purta negocieri directe între Organizația Tratatului de la Varșovia și NATO. Ar fi bine să menționăm această propunere în textul „Declarației”.

Câteva cuvinte despre negocierile de la Viena (Conferința pentru reducerea forțelor armate și a armamentelor convenționale în centrul Europei, n.n.). Eu nu propun ca Uniunea Sovietică să-și reducă considerabil forțele sale armate. Poate ca această reducere să o facă celelalte state socialiste din Europa Centrală. Nu cred că o asemenea reducere va scădea capacitatea de luptă a forțelor noastre armate, dar va avea un ecou pozitiv în Occident.

Și încă o chestiune – noi propunem ca în textul „Declarației ” să fie subliniată importanța cooperării economice dintre noi. Vom demonstra în acest fel că manifestăm grijă pentru lărgirea legăturilor economice și depășirea dificultăților existente.

I. V. Andropov: Dvs. propuneți să purtăm negocieri cu NATO. Această propunere se regăsește deja în documentele Consfătuirii. Putem să-i însărcinăm pe miniștrii noștri de Externe să studieze minuțios această problemă, în vederea acțiunilor noastre viitoare în acest sens.

Ați propus ca problema cooperării economice să fie inclusă în „Declarație”. În curând însă va avea loc consfătuirea la nivel înalt pe probleme economice. Oare are sens acum să includem această prevedere în documentele noastre? Dacă insistați foarte mult, atunci noi putem fi de acord s-o înscrîm. Dar trebuie să ne consultăm în privința acestei chestiuni și cu ceilalți tovarăși.

În privința renunțării unilaterale la consolidarea forțelor armate ale Tratatului de la Varșovia eu sunt categoric împotriva. Venind cu propunerea de a recurge la măsuri unilaterale, dvs. ne aruncați în trecut. Pentru noi, măsurile unilaterale nu reprezintă o problemă teoretică: „Haideți să încercăm și după aceasta vom vedea ce va fi, poate ne reușește”. Noi am încercat o asemenea abordare. Am redus efectivele noastre militare din R.D.G. cu 20 de mii de oameni și o mie de tancuri, am înaintat propuneri noi și în timpul negocierilor de la Viena. Am renunțat să recurgem primii la armele nucleare. Cum au reacționat SUA, NATO, la toate acestea? Ei n-au urmat exemplul nostru.

Luați propunerile noastre expuse în cuvântarea rostită la festivitățile jubiliare (la aniversarea a 60 de ani de la crearea URSS, Andropov reamintea că partea sovietică declarase că nu va recurge prima la armele nucleare, că era pregătită să negocieze cu S.U.A. și decizia de a nu recurge prima nici la armele clasice, precum și disponibilitatea pentru semnarea unui acord care să prevadă reducerea numărului de arme nucleare strategice, n.n.). Reagan a declarat că Andropov a parcurs doar jumătate de drum, că U.R.S.S. trebuie să facă în continuare concesii. Credeți cu adevărat că noi vom accepta să facem concesii unilaterale fără a primi ceva în schimb? Ne confruntăm cu cerințe crescânde din partea S.U.A., care tind să pună presiune și mai mare asupra noastră. Concesiile unilaterale noi despre care ați vorbit dvs. nu vor fi acceptate de către Biroul Politic al C.C. al partidului nostru.

Reagan o ține una și bună cu varianta sa „zero” (Președintele american avansase la 18 noiembrie 1981 un plan de reducere a arsenalului nuclear di Europa – „opțiunea zero” – , inițiativă respinsă atunci de Brejnev, n.n.). Este o propunere lipsită de seriozitate, ridicolă. Conform acesteia, noi trebuie să lichidăm toate rachetele noastre cu rază medie de acțiune, iar rachetele franceze și engleze vor rămâne intacte. Acestea din urmă pot atinge nu doar teritoriul românesc, ci și toată partea europeană a Uniunii Sovietice – până la Ural. Nu putem accepta o asemenea propunere a lui Reagan.

În ceea ce privește inițiativele pacifiste, noi sprijinim promovarea lor în continuare, însă în baza reciprocității. S. U.A. vor să fim lipsiți de capacitatea de a ne apăra. Așa cum au pomenit tovarășii care au luat cuvântul astăzi, Reagan face apel la o cruciadă împotriva noastră. El ar vrea să lichideze orânduirea socialistă din țările noastre. Cum vom putea explica poporului nostru că renunțăm unilateral la creșterea capacității de luptă a forțelor noastre armate în fața creșterii forței militare a S.U.A., a NATO?

N. Ceaușescu: Noi venim cu propunerea de a reduce forțele armate din Europa Centrală. În general, noi suntem pentru înaintarea unor propuneri mai concrete de dezarmare.

I. V. Andropov: Miniștrii Afacerilor Externe ar putea conveni această propunere, dar trebuie timp pentru așa ceva. Acum, pur și simplu nu avem posibilitatea de a o reflecta în documentele ce urmează a fi adoptate.

N. Ceaușescu: Dar nu e prima dată când decidem problemele divergente la nivel înalt.

I. V. Andropov: Nu e vorba doar despre opinia mea și a dvs. Trebuie să ne consultăm și cu celelalte delegații. În principiu, propunerea dvs. este acceptabilă.

N. Ceaușescu: Putem să-i însărcinăm pe miniștri să prezinte propuneri corespunzătoare peste vreo 3-4 luni.

I. V. Andropov: Haideti împreună să decidem când și unde să înscriem această propunere.

N. Ceaușescu: Ce părere aveți despre includerea prevederii cu privire la problemele economice?

I. V. Andropov: Nu am obiecții.

N. Ceaușescu: Vreau să mai abordez o problemă, de această dată strict militară. Este un proiect cu care noi nu suntem de acord. În acesta au rămas trei subiecte cu care nu suntem de acord. Propun să le excludem din proiect, în caz contrar noi nu vom putea semna acest document.

I. V. Andropov: Bineînțeles că **va fi rău dacă dvs. nu veți semna acest document. Dar noi îl putem semna și fără dvs.** Dacă doriți, puteți să îl semnați cu mențiunea că nu sunteți de acord cu anumite puncte.

N. Ceaușescu: Dar am putea să dăm sarcină militarilor noștri să discute și să identifice o variantă acceptabilă pentru toți.

IV Andropov: Vreau să menționez, tov. Nicolae Ceaușescu, că eu am o atitudine de prietenie față de dumneavoastră, față de țara dumneavoastră, și, pornind de la aceasta, **vă sfătuiesc să nu adoptați poziția negării complete a acestui document. Nu este în**

avantajul dumneavoastră.

N. Ceaușescu: Poate, totuși, să-i însărcinăm pe miniștrii noștri să mai lucreze asupra documentului?

I. V. Andropov: Haideți să facem bilanțul discuției noastre. La ce înțelegeri am ajuns? În primul rând, să-i însărcinăm pe miniștrii de Externe să pregătească propuneri cu privire la pașii concreți pe care trebuie să-i întreprindem pe viitor în negocierile cu NATO. Rămâne să ne consultăm în privința acestei probleme cu ceilalți tovarăși, să ne gândim împreună în care dintre documente să introducem această propunere.

Și în al doilea rând – să includem o scurtă mențiune despre dezvoltarea cooperării economice. Dvs. semnați documentul militar, dacă doriți, cu rezerve.

N. Ceaușescu: De acord.

I. V. Andropov: În încheiere, vreau să confirm disponibilitatea noastră de a ne întâlni cu delegația română pentru a discuta despre relațiile sovieto-române. Totuși, vă spun de pe acum că livrarea petrolului este exclusă. Putem să vă punem la dispoziție o cantitate mai mare de gaze naturale. Puteți să participați la exploatarea zăcămintului de gaze naturale de la Astrahan.

Traducerea convorbirii a fost efectuată de către Vladimir I. Potapov, șef de sector la Secția Relații Externe a C.C. al P.C.U.S.

MOZAIC CULTURAL

DIN ZIARE ADUNATE...

Petru Neghiu

Consecințele crizei energetice previzibilă încă înainte de restricțiile impuse lumii întregi, urmare a sistării importurilor din Federația Rusă au creat probleme, uneori contradictorii, în țările europene. Îndeosebi România, fruntașă la ascultarea de directivele U.E. „*a închis termocentralele pe cărbune cu mult înainte de termenul impus de U.E.*”. Iată ce scrie *Claudia Marcu* în **National**:

Conform Programului Național de Control al Poluării Atmosferice, până în 2025 vor dispărea 3.780 MW produși pe cărbune. În locul acestora ar apărea, până în 2030, 3700 MW solar, cu 10% producție din puterea instalată, și 1.800 MW eolian, cu 20% producție din capacitatea instalată. Totodată, în 2026 se mai anunță circa 1.200 MW din centrale noi pe gaze și, eventual prin 2030, încă 1.000 MW din hidroenergie.

România nu-și poate permite sub nicio formă să închidă puținele capacități pe cărbune pe care le mai are. Înlocuirea energiei produsă de vânt și de soare este o utopie, cel puțin în acest moment. Soluția inerției sintetice, care să combată dezechilibrele din sistemul energetic produse de sincopelile din producția regenerabilelor variabile, este încă departe de a fi pusă la punct, deși se fac cercetări costisitoare în acest sens. Chiar și cu cercetarea finalizată, punerea în funcțiune a acestora înseamnă investiții uriașe, susțin specialiștii din energie. „Regenerabilele variabile, fotovoltaicele și eolianul, dezechilibrează sistemul energetic, astfel că este nevoie de surse constante. Polonia, are termen de eliminare a surselor pe cărbune în 2048. Opinia mea este că noi nu trebuia să ne grăbim. La nivel european a încetinit dezvoltarea regenerabilelor, începând din 2019, conform studiului EMBER. Din ultimele date, din cauza prețurilor la gaze, regenerabilele au înlocuit centralele pe gaze, nu cele pe cărbune, numai la noi, în România, este invers. Deși România nu ar trebui să aibă astfel de probleme, dat fiind că este al doilea producător de gaze din U.E.” a declarat dr.ing. Nicolae Codreanu, fost director tehnic al Complexului Energetic Hunedoara. În timp ce guvernul României face eforturi să închidă și ce a mai rămas din capacitățile pe cărbune, Germania folosește din plin cărbunele, astfel că, în 2022, 43,7% din totalul energiei produse era pe cărbune. Comparativ, țara noastră are un procent de doar 12% pe cărbune, din totalul producției de energie.

Iar marile țări europene își dezvoltă și mai puternic capacitățile energetice. Tot în **National** citim: „*Un secret bine păstrat*” *Planurile celui mai mare complex nuclear din Europa.*

La Tricastin, cel mai mare complex nuclear european, situat în sudul Franței, compania franceză Orano își va mări capacitatea de producție de uraniu îmbogățit, o componentă strategică pentru alimentarea reactoarelor din întreaga lume: de la războiul din Ucraina, uraniul rusesc a devenit mai puțin popular. Acest complex întins pe 600 de hectare găzduiește „*un secret bine păstrat*”: producția de uraniu îmbogățit, adică ultima etapă înainte de fabricarea combustibilului nuclear care va fi încărcat în reactoare pentru a produce electricitate. În unitatea de îmbogățire Georges-Besse II, telefoanele mobile sunt ținute în vestiar de teama spionajului industrial, notează *AFP*. În spatele unor uși blindate, minereul de uraniu, odată purificat și convertit (transformat chimic), este introdus în centrifuge care se rotesc la viteze foarte mari pentru a obține o concentrație comercială de aproximativ 4%. După mai multe săptămâni de îmbogățire, acesta poate fi trimis în stare solidă la producătorii care vor ambala combustibilul pentru a fi utilizat în centralele electrice.

Chiar dacă uraniul nu este vizat în prezent de sancțiunile internaționale legate de războiul din Ucraina, clienții „*caută alternative pentru a depinde mai puțin de uraniul rusesc, în special americanii*”, a declarat Francois Lurin, directorul Orano Tricastin. Piața americană este promițătoare: cea mai mare flotă nucleară din lume, formată din 93 de reactoare, utilizează uraniu îmbogățit cu 20% de origine rusă, potrivit Departamentului american al Energiei, DOE. DOE are în vedere un proiect pentru a stimula producția internă de uraniu mediu îmbogățit: acesta ar fi finanțat cu credite din Legea privind reducerea inflației (IRA). Orano, care își propune ca extinderea să intre în funcțiune în 2028, pune în față cartea unei implementări rapide a noilor sale capacități pentru a influența negocierile.

♦ *Jurnalul național*, sub semnătura lui *Adrian Stoica* ne dezvăluie: „*Vânzările de arme ale SUA au depășit 200 de miliarde de dolari în 2022*”.

Vânzările de arme ale Guvernului Statelor Unite către alte guverne s-a ridicat la aproape 51,9 miliarde de dolari în anul fiscal 2022, suma reprezentând o creștere cu 49% comparativ cu cea din 2021 (34,8 miliarde de dolari), potrivit noilor date ale Departamentului de Stat. De asemenea, vânzările de arme ale companiilor americane către alte guverne au crescut și ele, ajungând la 153,7 miliarde de dolari, în creștere față de 103,4 miliarde dolari în anul precedent. Creșterea a venit în special pe fondul dorinței aliaților SUA din Europa care se grăbesc să se înarmeze în urma invaziei rusești în Ucraina, scrie publicația electronică *defensenews.com*. Pe de altă parte, și aliații SUA din Pacific au căutat să se înarmeze pentru a descuraja China. Una dintre cele mai mari comenzi din 2022 a fost plasată de Indonezia, țară despre care analiștii spun că vrea să-și construiască o armată care să împiedice o agresiune a Chinei. SUA au aprobat acestui stat cumpărarea a 30 de avioane F-15ID, fabricate de Boeing, și echipamentele aferente, într-o afacere în valoare de până la 13,9 miliarde de dolari. De asemenea, în septembrie, Departamentul de Stat a anunțat un pachet

militar de 1,1 miliarde de dolari pentru Taiwan, care include 60 de rachete antinavă Harpoon și 100 de rachete aeriene tactice Sidewinder.

În Europa, cu câteva zile înainte de invazia Rusiei în Ucraina, Polonia a comandat 250 de tancuri M1 Abrams, produse de General Dynamics, într-o afacere în valoare de până la 6 miliarde de dolari. În iulie, Germania a comandat avioane F-35 fabricate de Lockheed Martin în valoare de 8,4 miliarde de dolari, cu muniție și echipamentele aferente, invocând „o nevoie de unitate în cadrul NATO și un factor de descurajare credibil” pentru Rusia.

Nici România nu se lasă și cumpără sisteme de comunicații pentru marina militară, după cum ne informează *Jurnalul național*:

„Compania israeliană *Rafael Advanced Defense Systems* și compania locală românească *STARC4SYS SRL* au obținut un contract pentru modernizarea sistemului de comunicații al marinei militare române. În baza acestui contract, soluțiile israeliene vor oferi marinei române capacități operaționale avansate de comunicare, scrie publicația online *defense-industry.eu*, care însă nu precizează valoarea acestui contract.

Rafael Advanced Defense Systems a prezentat anul trecut, în luna iunie, sistemul de rachete autonome cu rază lungă de acțiune „Sea Breaker”, de generație a V-a, cu performanțe semnificative de atac împotriva țintelor maritime și terestre cu valoare ridicată. „Sea Breaker” are o viteză subsonică și poate zbura până la o distanță de 300 km, urmând o traiectorie de atac planificată.

În urma unui proces competitiv riguros, Ministerul Apărării Naționale a ales sistemul *SeaCom*, o soluție inovatoare de comunicații navale propus de compania *Rafael*. Sistemul *SeaCom* și-a dovedit capacitatea operațională și este în prezent folosit de navele maritime militare ale unor armate de top din întreaga lume. *SeaCom* furnizat pentru platformele navale este o soluție avansată, de ultimă generație, integrată, având incluse comunicații navale externe și interne, constând atât din servicii de voce și date prin IP, dispozitive de criptare, cât și IT, inclusiv pentru submarine. Sistemul „la cheie” al lui *Rafael* integrează și acceptă comunicații securizate interne/externe, cu o rețea IP redundantă pentru continuitatea operațiunilor. Este scalabil pentru orice navă de suprafață, submarin și navă de patrulare. Software-ul BNET IP utilizat ca parte a soluției *SeaCom* asigură o conectivitate de mare viteză, cu întârziere redusă și fiabilă pentru date în bandă largă, voce și video.

Cu sediul central în orașul Haifa, compania *Rafael Advanced Defense Systems* este unul dintre cei mai mari producători de echipamente militare, cu afaceri de 3 miliarde de dolari la nivelul anului 2021. România se mai află în negocieri cu israelienii de la *Rafael* pentru achiziționarea sistemului de apărare antiaeriană *Spyder*. Acesta este conceput pentru a intercepta rachete balistice cu rază scurtă de acțiune. El încorporează cele mai avansate rachete aer-aer, rachetă cu infraroșu *Python-5*, rachetă cu radar activ *I-Derby* și rachetă cu rază lungă de acțiune *I-Derby ER*. *Spyder LR* poate intercepta amenințări aeriene cu o rază de acțiune de la 2 la 80 km și la o altitudine de până la 20 km. Alături de România,

în negocieri pentru achiziționarea acestui scut se mai află Belgia, Bulgaria, Ungaria și Polonia.”

♦ Se vede treaba că „unde este afaceri”, este și corupție, ne spune *Național*, sub semnătura lui *Nicholas Cezar*:

„În timp ce „Papa Joe” plimbă ursul prin Europa, încercând să mai strângă lesa obraznicului Zelenski, acasă, în State, clanul Biden își vede nestingherit de treabă. Adică, de afaceri dubioase cu rușii, de droguri, sex și prostituție. Cumva, la astfel de apucături, și scandalurile fac parte din meniu, așa că 2023 a debutat, „cum altfel, cu dezvăluiri despre „combinațiile” beizadelei Hunter Biden, legături cu oligarhul rus Oleg Deripaska, implicat în recenta acuzare a fostului agent federal Charles McGonigal. Acesta din urmă, până nu demult șef al unei divizii neoficiale de spionaj din cadrul FBI (cu sediul la New York), zice-se că ar fi fost cumpărat de Deripaska, oferind informații confidențiale miliardarului rus.

Presa nealiniată (încă) ordinului pe linie dat de Washington relatează că în laptopul pierdut de Hunter Biden s-au găsit e-mailuri în care fiul președintelui SUA încearcă să vândă informații despre Oleg Deripaska unei firme americane de aluminiu, *Alcoa*, care tocmai semnase un parteneriat cu gigantul *Rusal* (firma lui Deripaska, fondată în 2000). Astfel, beizadeaua de la Casa Albă, care și-a băgat nasul pudrat și prin Ucraina, agitând suficient de mult apele pe la Kiev încât cazul să ajungă în Congresul SUA, s-a oferit să „vândă *Alcoa* analize statistice ale riscurilor politice și corporative” referitoare la o colaborare cu Oleg Deripaska, după cum arată e-mailurile lui Hunter Biden.

Potrivit jurnaliștilor americani, informațiile pe care voia să le vândă Hunter Biden, pe vremea când tatăl său era vicepreședintele SUA, includeau o listă a elitelor de rang similar din Rusia, harta tuturor rețelelor lui Oleg Deripaska – legături și interacțiuni cu alți afaceriști ruși, țările în care opera *Rusal* etc. Prețul de vânzare negociat de Hunter Biden: 25.000 de dolari pentru informații seci, fără „substanță” sau 55.000 de dolari pentru „o analiză rafinată”, după cum scrie presa din State.

Mai departe, dovezile găsite în laptopul lui Hunter Biden vorbesc despre legăturile sale cu Charles McGonigal, informatorul cumpărat de Deripaska, Agron Neza, un spion albanez, și Dorian Ducka, consilierul fostului prim-ministru de la Tirana. „*Dorian a fost un real ajutor la început, așa că ar trebui să luăm în considerare modul în care îl includem în plăți*”, este un e-mail primit de Hunter de la James Gilliar, partenerul său de afaceri. „*În niciun caz nu o facem!*”, a răspuns înapoi fiul lui Joe Biden.

Dacă Joe Biden este compromis de tranzacțiile familiei sale, aceasta este o amenințare la adresa securității naționale, susțin republicanii.

Atacul lor vine după ultimele dezvăluiri, dar cele mai noi nu-l vizează pe Hunter, ci îl au în prim-plan pe James Biden, fratele președintelui. Și asupra lui planează suspiciunea că ar fi făcut uz de numele său și influența fratelui pentru a ajuta o firmă de construcții din Philadelphia să încheie un acord cu Guvernul

Arabiei Saudite. Hil Internațional i-a cerut lui James Biden să negocieze un acord secret cu saudiții, iar fratele vicepreședintelui trebuia să convingă Riadul să plătească 140 de milioane de dolari pentru o fabrică de desalinizare construită de americani. Toate aceste dezvăluiri vin în timp ce Comitetul pentru supraveghere și responsabilitate al Camerei Reprezentanților, condusă de republicani, continuă să cerceteze afacerile derulate de clanul Biden. „*Sunt tot mai multe dovezi că familia Biden a folosit numele președintelui Joe Biden pentru a face tranzacții în întreaga lume și pentru a se îmbogăți*”, a tunat republicanul James Comer.”

♦ Găsim în Certitudinea o interesantă „punere la punct”: Vânzarea evreilor români:

„În anul 1948 se fondează statul Israel, care-și începe istoria cu o problemă majoră: numărul de evrei din noul stat era mai mic decât cel al arabilor. De asemenea, micuțul stat este înconjurat de populații arabe, aflate de-a lungul timpului într-o situație de stăpânire față de populația evreiască. Era cât se poate de clar că viața micuțului stat era amenințată de realitatea din teren, mai ales în condițiile în care înființarea sa a fost destul de greoaie. Ei bine, având în vedere situația din teren, în loc să se plângă de „nedreptatea istoriei”, evreii s-au apucat vertiginos de treabă. Cunoscând bine zonele populate cu evrei, au început să desfășoare acțiuni concrete de mutare a evreilor în teritoriul Israelului. Nu vă gândiți că era o operațiune simplă. În ciuda banilor puși la bătaie, era o misiune aproape imposibilă. Cine s-ar pune pe drumuri ca să meargă într-o zonă deșertică, unde niște aventurieri semi-romantici spuneau că vor construi o țară? Cred că e clar pentru oricine de dimensiunea provocării.

Așa a început o aventură care are la mijloc agenți secreți israelieni, manipulând geamantane cu bani și discutând cu oficiali ai statelor în care erau evrei...

Însă, chiar și așa, conducerile comuniste cer beneficii pentru a putea lăsa evreii să plece. Contra evreilor, Israelul cumpără arme din Cehia și mașini-unelte din Polonia. Însă în Ungaria, Bulgaria și România, agenților israelieni li se cer de la obraz bani pentru fiecare emigrant evreu. Bulgarii au cerut între 30\$ și 350\$ pe fiecare evreu. Ungurii însă au sărit calul, cerând 1.000\$, o sumă imensă pentru acea vreme. Sumă pe care Israelul a plătit-o fără să crâcnească! Românii au solicitat 100\$ pe cap de evreu și așa s-a produs prima emigrație în masă. Unele surse spun că atunci au plecat 300.000 de evrei din România, însă cifra pare mai mică decât ceea ce e acceptat acum. Așa cum am mai spus, cererile de despăgubire nu erau aberante, în condițiile în care o asemenea migrație de populație produce distorsiuni economice majore. Asta în condițiile în care România era după un război devastator și avea nevoie să-și refacă economia distrusă nu doar de război, ci și de birurile pe care am fost obligați să le plătim URSS-ului. De asemenea, după cum bine puteți înțelege, totul se desfășura într-un context extrem de transparent. Și, în timp ce în unele state se mergea pe mită la toate nivelele (ajunseseră să beneficieze și simplii polițai de mita evreilor implicați în operațiune), în Estul Europei banii s-au încasat transparent de către

stat. În urma acestei prime tranșe de imigrație, în unele state (precum Irak sau Yemen) evreii au dispărut cu desăvârșire. Însă, statul Israel avea nevoie în continuare de populație.

Războiul de Șase Zile din 1967 aduce o răcire a relațiilor dintre statele comuniste membre ale Pactului de la Varșovia cu statul Israel. Motivul? Israelul începe să adopte ideologia vestică, abandonând ideologia inițială colectivist-socialistă (vezi kibbutz-urile, element central al ideologiei socialist-sioniste), fapt care deschide o răpă „*de netrecut*” între Israel și comuniștii cu „*lumina de la Moscova*”. Doar că în România președinte era Nicolae Ceaușescu. Acesta, adept al „*neamestecului în treburile interne*” ducea o politică de independență față de Moscova. Ei bine, așa se face că România este singura țară din Estul Europei care nu rupe relațiile cu statul Israel. Mai mult, la București acționează un agent de top al Mossadului, Dan Shaike. Pe numele său adevărat Yeshaiahu Trachtenberg, Dan este un veteran al războiului, parașutat de britanici în spatele frontului nazist din Balcani și unul dintre puținii supraviețuitori al acelei acțiuni nebunești. E un bun cunoscător al mentalităților balcanice, iar după războiul Mondial se alătură lui Shaul Avigur, fondatorul Comunității de Informații israeliene. Scopul? Aparent unul imposibil: pe de o parte aducerea de evrei în teritoriul proaspătului stat, iar pe de altă parte achiziția de arme în vederea apărării teritoriului. Suntem însă imediat după ce operațiunea inițială fusese încununată de succes în războiul din 1967. Ideea că Israelul avea nevoie în continuare de populație. Și cine ar merge acolo, în condițiile în care abia începea seria de confruntări cu vecinii săi arabi?

Dan Shaike reușește imposibilul și-i cucerește încrederea lui Ceaușescu. Acesta permite emigrarea evreilor, însă solicită bani pentru fiecare evreu, în funcție de nivelul studiilor. Ceaușescu i-a comunicat ferm lui Dan că cetățenii care părăsesc România trebuie să achite contravaloarea studiilor. Astfel, pentru medici sau ingineri, statul Israel plătea mai mult (erau cei mai scumpi) decât pentru cei cu studii primare. După ce s-au înțeles, Ceaușescu i-a permis lui Dan să activeze rețeaua evreiască pentru a face „*publicitate noii oportunități*”. Poate că ar trebui să amintim că în această operațiune nu au plecat doar evrei, ci și români sau alte naționalități care făceau parte din familii mixte. În final, s-a ajuns ca în Israel să emigreze în cea tranșă în jur de 120.000 de evrei. Dan Shaike susține că s-au plătit cam 60 de milioane, ceea ce înseamnă că statul Israel a dat cam 500\$ pentru fiecare evreu, adică jumătate din suma plătită cu două decenii mai devreme Ungariei!!! Iată mecanismul prin care evreii români au ajuns în Israel...

Israelul a fost foarte mulțumit de cooperarea cu Ceaușescu. Acesta este motivul pentru care a trimis specialiști militari în România pentru a ajuta armata (în special în ceea ce privește mentenanța și modernizarea tancurilor sovietice). Un alt contract răsunător a fost cel de cooperare cu companiile industriei aerospațiale israeliene care au ajutat România să-și dezvolte o industrie independentă de Moscova. De asemenea, Israelul a importat din România multe

produse de care nu avea neapărată nevoie. Ca să nu mai vorbim de liniile de credit acordate de băncile israeliene sau de susținerea României pentru acordarea clauzei națiunii celei mai favorizate de către SUA.

Putem înțelege limpede că așa-zisa operațiune de „vânzare” a evreilor a fost una care, la momentul respectiv, a ajutat teribil Israelul. De asemenea, evreii au fost extrem de mulțumiți de cooperarea cu Ceaușescu deoarece și-au pus în aplicare planul de țară. Analfabetismul politicianilor noștri face ca ei să perceapă respectiva operațiune ca fiind una negativă, în condițiile în care ea a fost una cât se poate de pozitivă pentru Israel.”

♦ Cotidianul Lumina al Patriarhiei Române ne îndeamnă sub pana lui Tudor Călin Zarojanu: „Cum și de ce trebuie să respectăm personalitățile.”

Slavă Domnului, România n-a dus niciodată lipsă de personalități!

Dacă ar fi să amintim toți domnitorii și toate căpeteniile militare care, aici, la porțile Orientului, au reușit să oprească, să frâneze ori să diminueze, cât a fost omeneste posibil, atât valurile succesive de popoare migratoare, cât și expansiunea imperiilor la a căror intersecție ne-am aflat, ar fi insuficient nu doar spațiul acestei rubrici, ci probabil cel al întregului ziar.

La fel și dacă am încerca să pomenim toate personalitățile credinței creștine care au păstorit, au modelat, au îndrumat și au ajutat românii, începând cu Sfântul Apostol Andrei, cel întâi chemat, Ocrotitorul României.

Dar personalități am avut în toate domeniile.

Nu e suficient ca oamenii aceștia să rămână între copertele dicționarelor și enciclopediilor, iar noi să-i pomenim doar așa, din când în când, la aniversări ori comemorări cu un număr rotund de ani?

Nu. În primul rând pentru că oamenii aceștia constituie stâlpii de rezistență ai fabuloasei construcții numite România. A nu-i cunoaște bine, a nu citi despre ei, a nu-i pomeni și în afara momentelor festive – de multe ori formale, festivistice sau chiar sforăitoare – înseamnă să nu știi, vorba lui Moromete, pe ce te bazezi. Chiar dacă implicațiile sunt indirecte și subtile, drumul fiecăruia dintre noi, succesul în viață, cariera și, la urma urmei, felul în care ne simțim în propria noastră piele depind și de ceea ce au făcut marile personalități ale României.

În al doilea rând, ei sunt modele. Ce frumos ar fi ca fiecare dintre noi să-și spună „Vreau să fiu, în profesia mea, măcar a suta parte din ce este Mihai Eminescu în literatură...”

♦ Omul de afaceri Cornel Tăbăcaru ne dă în Jurnalul național o interesantă comparație între România și Costa Rica: „Există posibilitatea unui al doilea job. Poți lucra sâmbăta. Există, de asemenea, oportunități de mici afaceri. Costaricanii sunt un popor relaxat și prietenos. Țara este curată și bine organizată, demnă de numele de „Elveția Americii Centrale”. Să nu uităm că țara nu are armată din 1948 și a dat un președinte laureat al Premiului Nobel pentru Pace. Toate cheltuielile merg la sănătate și învățământ. Aici există un sistem medical bine pus la punct, și cel de stat, și cel particular. Școlile sunt bune, cu elevi în uniforme simple și copiii sunt dornici de a învăța carte. Mai

mult, autobuzele școlii iau fiecare elev din fața casei și-l aduc după ore înapoi în fața casei.

Procentul de criminalitate este extrem de scăzut. Acesta este motivul pentru care Republica Costa Rica nu are diaspora. Costaricanii nu fug din țară și nu rămân în SUA. Salutul lor respectuos este Pura Vida, „Viață pură”, și sunt foarte mândri de el.”

◆ În încheiere, cităm din România literară o recenzie a lui Alexandru Călinescu a cărții lui Iegor Gran – „Z de la zombi” apărută la Paris în 2022 unde autorul face un tablou al Rusiei profunde: „Cum de s-a ajuns aici? Mai întâi fiindcă rușii suferă de un complex de superioritate, mai mult – de un complex de unicitate strictă. Ei se consideră misionari ai puterii divine, iar unicitatea destinului se vede în imensitatea teritoriului și în bogăția resurselor naturale. Unică, gândesc ei este și limba: au apărut teorii conform cărora slava veche este la originea tuturor limbilor de pe pământ... unică este și cultura, iar Pușkin e dovada cea mai clară în acest sens căci este intraductibil. Unică este prezența rușilor în istorie: viziunea rușilor asupra trecutului lor este că Rusia a înregistrat numai victorii, inspirând admirație și teamă vecinilor ei... „imensă sursă de mândrie colectivă...” Rușii își adoră tiranii: Lenin este omniprezent... Stalin e în curs de reabilitare, Marele Război Patriotic e glorificat... Ideologii putiniști au inventat un concept nou: dreptatea adevărului istoric, ... adică faptele nu contează, Rusia are întotdeauna dreptate... Rusia profundă, spune autorul, „este o țară subdezvoltată, sunt zone unde mizeria este endemică...” „Rusia nu trebuie să dea niciodată semne de slăbiciune.”

Din punctul nostru de vedere nu este bine să dai semne de slăbiciune, totul este, vorba lui Moromete....„pe ce te bazezi?”

◆ Cât despre „plăcerea” de a distruge, ea este specifică și altora. **Evenimentul istoric** ne dezvăluie: „Proiectul A119. Planul secret al SUA de a detona o armă nucleară pe Lună”, un articol de Mihail Popescu, din care cităm: „În 2015, Elon Musk a venit cu propunerea de a distruge planeta Marte ca parte a planului său de transformare a spațiului. Oricât de șocant ar părea, nu a fost pentru prima dată când cineva a propus să fie folosite arme nucleare în spațiu. În 1958 Forțele Aeriene ale SUA au construit un plan prin care să fie distrusă Luna ... pentru motivul... depășirii Uniunii Sovietice în cursa spațială... Proiectul A119 cerceta modul în care poate fi detonată o bombă nucleară pe suprafața Lunii...”

VITRINA REVISTELOR ȘI CĂRȚILOR

Redacția

1. *Periscop* în oglinda opiniei publice

Cum era de așteptat, numărul aniversar al revistei *Periscop*, la 15 ani de la apariție, a generat numeroase reacții în rândul cititorilor și al condeierilor de la diverse publicații din țară. Ne oprim la două relatări.

Prima aparține renumitului scriitor și publicist din Rm. Vâlcea, Ioan Barbu, care, sub titlul „*Urări de viață lungă revistei Periscop la împlinirea vârstei de 15 ani!*”, scrie în *Curierul de Vâlcea* (februarie):

„Cu un deceniu și jumătate în urmă, pe piața media din România își făcea apariția o publicație-surpriză – revista trimestrială *Periscop* sub egida Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră provenite din Serviciul de Informații Externe. Revista *Periscop* – profilată pe problematica intelligence-ului, cu subiecte foarte gustate de cititori – a fost inițiată cu multe speranțe de câțiva veterani entuziași ai serviciilor de informații externe românești (...).

Periscop și-a găsit repede aderenți și susținători de seamă în rândul membrilor Asociației și a pornit la drum cu încredere în obiectivele programatice majore pe care și le-au propus Consiliul Director al Asociației și Colegiul de redacție.

Au trecut, iată, 15 ani, iar acum a ieșit de sub tipar ediția cu număr jubiliar – 60. Revista se bucură astăzi de o mare popularitate, este citită și dorită de mii și mii de cititori. La mulți și buni ani *Periscop!* Calde felicitări celor care trudesă la facerea ei!”

Revista *Rotonda Valahă* (ediție tipărită și cu difuzare online la nivel național), la care de asemenea trudește domnul Ioan Barbu, a preluat întregal în nr. 28 (ianuarie-martie 2023) articolul „*Periscop – 15 ani de existență*” semnat de redactorul șef Ioan C. Popa.

La rândul său, cunoscutul publicist Crișu Popescu, postează în mediul online (*gazeta valceană.ro. eveniment*), la 14 februarie 2023, un amplu articol intitulat „*Revista seniorilor din SIE, la 15 ani de apariție. Un număr care te ține cu sufletul la gură*”, din care spicuim:

„Revista Asociației Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră (ACMRR) din Serviciul de Informații Extene (SIE) a ajuns la un respectabil număr festiv. Rezerviștii cu talent la scris din SIE editează de cincisprezece ani o publicație care concurează bine revistele de profil geo – strategic și geo – politic de pe piața media românească. Unul dintre numere, în 2015, a fost lansat la Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” din Râmnicu Vâlcea, prin grija și implicarea colonelului (r) Grigore Predișor, membru al Asociației. A fost prezentă conducerea de atunci a ACMRR-SIE și s-au prezentat comunicări de profil în fața unei săli arhipline.

Numărul aniversar cuprinde articole despre crezul celor care editează revista, apoi se trece la buletinele informative de profil despre cât și dacă Donald Trump a periclizat siguranța națională a SUA, despre președinți curțați de KGB, trece prin opiniile marelui politolog și fost șef al Departamentului de Stat Henry Kissinger despre nevoia Americii de a avea o politică mai flexibilă și ajunge la vecinii noștri unguri și la trauma lor istorică post Trianon. Nu este uitată nici Ucraina și episodul în care aceasta a renunțat la arsenalul nuclear moștenit de la URSS, dar nici China despre care suntem anunțați că se pregătește de război.

Capitolul destinat *serviciilor secrete* din lume începe cu amintiri despre rolul și activitatea fostului director al Serviciului Special de Informații (SSI) din perioada celui de-al Doilea Război Mondial, Eugen Cristescu. Continuarea aparține partenerilor noștri strategici și vestitului lor CIA, putând fi citit un text despre muzeul secret al acestei agenții legendare. Nu este uitat nici temutul și respectatul Mossad (serviciul secret extern al statului Israel), dar nici BND (serviciul secret german). Apropos de Germania, în revistă apare și un material foarte interesant despre infiltrarea agenților secreți ruși în sistemele nemțești, dar și metodele prin care sovieticii au pus mâna pe secretele mașinii criptografice americane în Războiului Rece.

Când vine vorba despre *cultura politică și cultura de securitate*, bineînțeles că primele referiri trebuie făcute despre așii așilor – CIA la 75 de ani de activitate. Tot o temă care a făcut să curgă fluvii de cerneală este influența lobby – ului pro Israel în politica externă a SUA, dar apar și subiecte mai apropiate de România cum ar fi relația țării noastre cu Ungaria la începutul anilor '90 sau chestiunea separării celor două enclave Transnistria și Găgăuzia de Republica Moldova. Și pentru că seniorii din spionajul românesc vor să arate că nu refuză și subiecte ce le-ar putea atrage critici, este publicat și un articol despre Centrul de Informații Externe (CIE), fostă DIE din Securitate”.

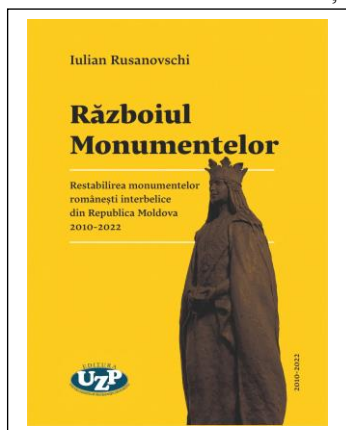
P.S. Să mai notăm că prestigioasa revistă de știință și cultură *Limba Română*, care apare la Chișinău sub auspiciile Academiei Române, a publicat în nr. 5-6 (271-272) 2022, pp. 7-13, ca Editorial (rubrica „Starea de Veghe”) articolul „Amenințarea dinspre Est: între propagandă și avertismentele istoriei”, apărut sub semnătura redactorului șef în numerele 1(57) și 2 (58) ale revistei *Periscop*. (Redacția)

2. Monumentele interbelice din Basarabia

De curând a ieșit de sub tipar un volum de excepție atât prin conținutul său, cât și prin calitatea și forma grafică de realizare. Este vorba de lucrarea „*Războiul Monumentelor. Restabilirea monumentelor românești interbelice din Republica Moldova*”, apărută la Editura Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (UZP) și tipărită la 1 Print Suceava.

Volumul ilustrează eforturile de mai bine de un deceniu întreprinse de avocatul Iulian Rusanovschi, de peste Prut, de a identifica monumentele românești din perioada interbelică răspândite în spațiul basarabean și, totodată, de a mobiliza importante fonduri materiale, de energie și imaginație pentru a le

readuce la viață. Suntem, așadar, în fața unei lucrări de cercetare istorică și arheologică și, în același timp, de ilustrare a rezultatelor la care s-a ajuns privind reabilitarea sau reconstrucția acestora.

Aria de cuprindere din acest volum se referă la localități ce au făcut parte din opt dintre județele României Mari (Bălți, Cahul, Cetatea Albă, Hotin, Lăpușna, Orhei, Soroca, Tighina), iar monumentele evocate și readuse la viață privesc eroi români din Primul și al Doilea Război Mondial, troițe dedicate deportaților de regimul bolșevic, busturi sau statui ale regelui Ferdinand și ale reginei Maria, Turnul Dezrobirii Basarabiei, complexe muzeale ș.a., toate cu valoare simbolică deosebită pentru sacrificii făcute în numele libertății, al dragostei de neam și de țară.

Titlul volumului (*Războiul Monumentelor...*) nu este ales întâmplător. El are în spate o realitate tristă, care durează de mai bine de opt decenii. Un exemplu concludent îl oferă bustul Regelui Ferdinand de la Ialoveni din fostul județ Lăpușna, realizat de sculptorul Al. Plămădeală și inaugurat la 29 iunie 1939.

Odată cu ocuparea Basarabiei de către URSS (iunie 1940), toate monumentele care aminteau de identitatea românească a teritoriului și apartenența sa la Regatul României au fost rase din temelii.

Pe postamentul bustului restabilit în 2016 sunt înscrise datele privitoare la „războiul” cu acest monument. Pe partea din față a soclului: „Regele Ferdinand I, Întregitorul României 1914-1927”.

Pe spatele postamentului: „Distruș iunie 1940; Restabilit 28.11.1943; Distrus iunie 1944; Restabilit la inițiativa avocatului Rusanovschi Iulian; Inaugurat 27.10.2016”.

Mesajul din Cuvântul-înainte la acest volum este grăitor pentru profesiunea de credință a autorului: „*Războiul Monumentelor reprezintă lupta generației noastre împotriva uitării și a mancurtizării generate de propaganda sovietică... Războiul cultural și spiritual împotriva românilor basarabeni a fost început de sovietici odată cu raptul de la 1940 prin distrugerea monumentelor de for public, a bisericilor și a cimitirelor de*

eroi.

Începând cu anul 2010 am intrat într-o contraofensivă legitimă de refacere a monumentelor interbelice și a operelor comemorative de război distruse de bolșevici” (I. Popa).

3. Suferințele limbii române în Ucraina

Am primit la redacție cele patru numere pe anul 2022 ale prestigioasei reviste de cultură pentru bucovinenii de pretutindeni *Mesager bucovinean*, editată în parteneriat de societăți culturale din Cernăuți și Chișinău. Fiecare dintre numere, bogat ilustrate și cu o realizare grafică de excepție, are o tematică bine precizată: aniversarea a 130 de ani de la înființarea Consulatului Regal/1892 și a 25 de ani de la înființarea Consulatului General/1997 (Nr. 1); Comunitatea istorică românească din sudul Basarabiei. Limba română – cenușăreasă în propria casă (Nr.2); Românii din Ucraina și viața lor spirituală. Strategii și politici ecleziastice (Nr. 3); Comunitatea românească din Ucraina și politicile care-i clatină identitatea (Nr. 4).

Deocamdată, ne oprim la numărul 2/2022 al *Mesagerului bucovinean*, despre Comunitatea istorică românească din sudul Basarabiei, astăzi regiunea Odesa, pe care autoritățile centrale de la Kiev continuă să o discrimineze, în pofida evidențelor și a unor promisiuni și angajamente asumate declarativ de mai mult timp.

Un amplu articol intitulat „Divide et impera: până când? („limba moldovenească” pe traseul politic Moscova-Kiev-Tiraspol-Odesa)”, semnat de istoricul Eugen Pătraș, doctor în drept internațional public, aduce în atenția cititorului, pe bază de argumente și dovezi materiale de netăgăduit, avatarurile limbii române în Ucraina, cu precădere în sudul Basarabiei istorice, astăzi în componența statului ucrainean. După 31 de ani de independență ai Ucrainei și la 31 de ani de când tot sărbătorim Ziua Limbii Române, notează autorul, „este firesc să ne întrebăm: după mai mult

de trei decenii de stălnărie ucraineană se simte oare mai confortabil limba română decât se simțea la data destrămării URSS?”. Din păcate, realitățile arată că „noul cadru legislativ și noile politici lingvistice, promovate cu o insistență demnă de altă menire, au spulberat orice așteptări. Nici Constituția, nici obligațiile internaționale în domeniu nu mai sunt luate în seamă”.

Pe lângă restricțiile impuse învățământului în limba maternă a minorităților, în cazul etnicilor români din Ucraina funcționează și o dihotomie promovată de regimul bolșevic sovietic, dar perpetuată și astăzi de noul stat ucrainean, care se declară în dezacord cu totalitarismul de stat al URSS. În 2018, cu recomandarea Ministerului Învățământului și Științei din Ucraina, Casa editorială „Bukrek” a tipărit două dicționare: fiecare dintre ele este destinat instituțiilor de „învățământ mediu general” – unul pentru cele „cu predarea în limba română” (regiunea Cernăuți) și altul pentru cele „cu predarea în limba moldovenească” (regiunea Odesa).

Publicistul Petru Grozavu (Chișinău), scrie în articolul său din același număr al revistei intitulat „Sudul Basarabiei, mai departe ca America”: „Principiul *Ucraina fără minorități*, afișat public la începutul anilor 90 ca politică de stat, a rămas același pentru toate Radele, Guvernele și Președințiile Ucrainei”.
(Gh. Bărbulescu)

4. Românii din vecinătate

Editors Universul Academic ne propune o carte deosebit de interesantă, mai ales pentru cei familiarizați cu problematica românilor de dincolo de granițele României: „*Călătorii identitare: Români megieși*“, autor Mihai Nicolae.

Volumul 1 al cărții este dedicat unor comunități românești din Bucovina și Basarabia (Ținutul Herța, Transnistria, Bugeac), precum și celor din Bulgaria și Banatul sârbesc (Voievodina), urmând ca în volumul 2, aflat în pregătire, autorul să se ocupe de românii din dreapta Tisei și Nordul Bucovinei, din Republica Moldova și din Timoc, precum și de cei din Ungaria.

Crezul autorului este ilustrat de teza marelui geograf și etnograf român George Vâlsan, aleasă ca motto al lucrării: „*Nu avem neam de risipit nimănui și niciodată! O mare datorie prezentă a noastră e să aprindem flacăra conștiinței românești*”. Fidel acestui crez și convins că spațiul etnic românesc se întinde dincolo de granițele politice ale țării, autorul mărturisește: „*Sunt dator față de toți cei pe care i-am întâlnit în călătorii și care m-au lămurit, mai bine decât oricine și orice, cum stau lucrurile în ținuturile lor*”.

Mihai Nicolae, doctor în drept al Universității din București, a petrecut 15 ani în SUA, după care s-a întors în România și coordonează Institutul „Frații Golescu“ pentru relații cu românii din străinătate (**R. Priboi**).

LITERATURA DESPRE SPIONAJ CUNOAȘTE O EVOLUȚIE FĂRĂ PRECEDENT

Mircea Manea.

Sucesiunea de evenimente politice de la finele secolului 20 a produs schimbări radicale pe continentul european. Au fost îndepărtate de la putere guvernările de tip comunist din sud-estul Europei, s-a dezmembrat Uniunea Sovietică și pe „ruinele” acesteia și-au recăpătat independența statele subjugate. Așa numitul „lagăr socialist” și-a încetat existența realizată anterior prin forță și menținută apoi prin constrângeri și practici de dictat.

Ulterior, și în mod treptat, statele și popoarele din sud estul Europei ieșite de sub dominația P.C.U.S. și a statului sovietic au devenit membre ale Uniunii Europene și ale Organizației Tratatului Atlanticului de Nord - NATO, iar altele urmează același drum. Toate aceste evenimente au schimbat profund harta politică a continentului european, influențând într-o măsură considerabilă evoluția situației geopolitice și în regiuni din celelalte părți ale Terrei.

Aceste evoluții post Război Rece au favorizat și încurajat indirect și abordarea tot mai evidentă a unor subiecte inabordabile anterior din varii considerente. Printre acestea și cel privitor la activitatea de spionaj, veche de când lumea, desfășurată de toate statele invocându-se, de regulă, rațiuni superioare de stat.

Timid, și apoi tot mai îndrăzneț, au început să apară și să devină tot mai numeroase și cuprinzătoare articole și cărți pe teme de spionaj: origine, scopuri urmărite, întindere, metodele și mijloacele acestei activități, care diferă de la o epocă la alta sau la intervale de timp mai scurte, influențate și marcate de progresele societății umane, precum și de posibilitățile oferite de continua perfecționare a mijloacelor tehnice de acțiune specifică, dar și de urgența impusă de evoluția relațiilor internaționale.

Cumulul acestor elemente condiționează și calitatea literaturii specifice a spionajului, accesul mai larg sau mai restrâns la sursele oficiale și private de documentare. A devenit o realitate că în perioada post Război Rece în acest domeniu au apărut și continuă să apară un număr impresionant de lucrări ca diversitate și întindere. Având în vedere numărul și amploarea scrierilor, ne încumetăm a spune că se poate vorbi de un gen distinct ca și tematică de literatură deosebită de cea numită generic polițistă.

În sprijinul acestei opinii aducem volumul scrierilor, varietatea lor tematică și de stil. Unele apariții narează despre activitatea și acțiunile importante ale unui serviciu de spionaj realizate numai prin propriile posibilități, iar altele în cooperare cu instituții similare, de regulă din state aliate sau acțiuni întreprinse pe

plan național împreună sau cu sprijinul organelor de contraspionaj, de contraterorism și/sau cu cele militare.

Printre primele apariții mai importante ale genului se consideră lucrarea „*Din interiorul CIA- jurnal intim*”, editată în 1975 și având ca autor pe Philip Agee, angajat al acestei instituții, *For the Presidents Eyes only* (Numai pentru informarea președinților), autor Christopher Andrew și altele. Mai amintim câteva din multitudinea scrierilor publicate de-a lungul anilor în diferite țări: *MI6 – adevăruri șocante despre istoria serviciilor secrete* - autor Gordon Corera; *Spionii Zilei-Z*, spionaj și contraspionaj, autor Ben Macintyre, care a fost adaptată și folosită de BBC în activitatea sa; *Dosar permanent*, dezvoltări despre complexa activitate de supraveghere electronică efectuată de Agenția Națională de Securitate a SUA, autor Edward Snowden, fost cadru al acestei instituții care a ajuns, de teama consecințelor, în Rusia unde se află și în prezent; *O istorie a serviciilor secrete*, autor Christopher Andrew; *O istorie a spionajului din toate timpurile*, autor Terry Crowley; *Serviciile Secrete Sovietice*, autor Jonathan Haslan; *O scurtă istorie a CIA*, autor Joseph Trento; *KGB*, autor John Barron; *Omul din umbră*, autor Efraim Halevy, fost director al Mossad, *În mijlocul furtunii. Anii mei la CIA*, autor George Tenet și încă multe astfel de lucrări, inclusiv în spațiul românesc, precum: *Mihai Caraman, un spion român în Războiul Rece*, autor Florian Banu; *Cazul Ryszard Kuklinski*, autor Ion Constantin; *Recviem pentru spioni*, autor Gheorghe Dragomir; *Lumini și umbre din viața unui spion*, autor Ristea Priboi și altele.

Numeroase scrieri pe tema Serviciilor Secrete de Informații Externe (spionaj) au apărut în presa română preponderent în perioada postrevoluționară, având ca autori foști ofițeri sau persoane cu preocupări în acest domeniu. Tema constituie și rămâne o preocupare constantă a revistei *Periscop* editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și Retragere din Serviciul de Informații Externe al României – SIE. Înainte de apariția acestei publicații, care se bucură de o largă apreciere, la problematica spionajului s-au referit și alți autori foști ofițeri care, în împrejurările deloc prielnice ale perioadei imediat postdecembriste, au prezentat opiniei publice din România adevărul referitor la preocupările și realizările spionilor români, preponderent pozitive, fără a evita și aspectele negative din activitatea instituției și cauzele acestora. Un serial de articole, de exemplu, a apărut în publicația *Ultima Oră* (dar și în alte publicații) sub semnătura reală sau pseudonim a semnatărilor acestor rânduri, precum și de alte cadre în rezervă sau în retragere, toate materialele oferind o imagine cât mai corectă și obiectivă, în contrast cu acțiunile vădit interesate, deseori cu accent și scop denigrator ale unor persoane fără competențe în domeniul spionajului, atât de complex și aflat sub regimul secretului de stat așa cum există pretutindeni în lume.

Câteva particularități ale literaturii de spionaj

Apreciem că aceste scrieri despre o activitate specifică sunt utile pentru informarea opiniei publice și răspunde cerințelor cognitive ale societății moderne

într-un domeniu atât de marcat de “sigiliul” secretului. De aceea, considerăm că stimularea acestui gen literar se justifică pe deplin și merită să fie încurajat și apreciat ca un important factor de educație și formare a ceea ce numim *cultură de securitate*.

Sigur, fiind vorba de activități și acțiuni secrete, devoalarea acestora este condiționată de anumite restricții de timp, interese și de conjuncturi politice:

- Acțiunile în pregătire și desfășurare nu pot fi dezvăluite pentru că ar periclita reușita acestora și realizarea scopului urmărit, iar în caz de eșec pot aduce grave prejudicii relațiilor diplomatice cu statul sau statele pe teritoriul cărora se operează;

- Identitatea reală și acoperirea persoanelor implicate în aceste activități și misiuni preconizate sau realizate este ocrotită și asigurată prin lege, iar deconspirarea lor atrage răspunderea penală a vinovaților pentru că, pe lângă prejudiciile cauzate, expun persoanele care activează pericolului de a-și pierde libertatea și chiar viața, implicat consecințe grave pentru familiile acestora;

- Specificul, restricțiile și privațiunile de tot felul pentru un serviciu secret de spionaj sunt elemente definitorii pentru profilul celor care activează în domeniu: grad maxim de responsabilitate, comportament ireproșabil în familie și societate, loialitate și respectarea necondiționată a jurământului față de țară, disponibilitate permanentă, păstrarea secretului desăvârșit asupra calității, atribuțiilor profesionale și activității concrete pe care o desfășoară și misiunile încredințate, îndeplinirea cu bună credință și respectarea strictă a disciplinei în executarea ordinelor și dispozițiilor cu caracter profesional. Încălcarea acestor îndatoriri asumate atrag conștient răspunderea potrivit legilor și regulamentelor de ordine interioară, precum și de altă natură.

În același mod se procedează în toate sau aproape toate statele lumii democratice, cu deosebire în cele cu o veche și îndelungată tradiție și experiență în domeniul spionajului, cu potențial militar, economico-financiar, tehnologie avansată de acțiune, dar și cu mijloace puternice și diversificate de influență, toate motivate de primatul formulei acoperitoare „scopul scuză mijloacele”.

Un derapaj periculos

Nu cunoaștem cazuri de state care în ultimele decenii, chiar și cele învinse în războaiele mondiale, să dea publicității sau să-și dea acordul în acest sens pentru divulgarea identității reale și a diferitelor lor nume de „împrumut” conjunctural și alte date aflate în dosarul personal al ofițerului de informații. N-a făcut acest lucru nici chiar regimul comunist postbelic din România, care nu a publicat (deși avea poate tot interesul să o facă) identitatea tuturor cadrelor care lucraseră anterior în Serviciul Special de Informații, în Biroul 2 al Marelui Stat Major și nici chiar în cel al Siguranței Statului.

Rațiunea acestui comportament responsabil, indiferent de regim politic sau formă de guvernământ, a prevalat întotdeauna. Pentru că ignorarea acestor reguli poate genera grave consecințe în relațiile diplomatice cu alte state, dar și pe plan intern, prin afectarea încrederii în instituțiile respective și compromiterea

nemeritată a unor profesioniști care acționau din dispoziția șefilor numiți să conducă sectoarele de informații externe, de contraspionaj și securitate internă. Ca și în lucrările cu caracter istoric unde autorii cu adevărat profesioniști devotați țării lor, oricât de bine intenționați și obiectivi ar dori să apară, este inevitabil să nu-și pună amprenta subiectivă și autorii de lucrări pe teme de spionaj, într-o măsură mai evidentă ori mai puțin perceptibilă pe relatarea, interpretarea și aprecierea unor evenimente, fapte, personalități, evoluții și consecințe.

O lecturare atentă și competentă a publicațiilor pe tema spionajului – numit mai recent a informațiilor externe pentru a se delimita calitativ de imaginea peiorativă indusă opiniei publice asupra acestei activități specifice de mare însemnătate și răspundere – evidențiază sistematic faptul că adevărații profesioniști din intelligence acționează cu înaltă și apreciată calificare multilaterală fără de care nu s-ar putea obține performanțe pe măsura nevoilor statului.

În contrast izbitor cu aceste adevăruri peremptorii și profund iresponsabil politic și legal se plasează „*O istorie a CIE (Centrul de Informații Externe): Octombrie 1978 - Decembrie 1989*”, autor Florica Dobre, cercetător în cadrul Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității – CNSAS.

Nu am înțeles de ce autoarea s-a oprit asupra perioadei respective și nici preferința pentru sublinierea unor aspecte și date, inclusiv dezvoltarea în cele 234 de fișe personale, a identității reale a unor ofițeri care au efectuat misiuni în străinătate, deconspirând și pseudonimele (coduri) folosite de aceștia în practica activității operative desfășurate.

Pe lângă ignorarea prevederilor art.45 din Legea 14 din 1992 și a art.20 și 22 din anexa nr.6 din Legea Arhivelor Naționale nr.16 din 1996 și derogarea prevăzută la art.34 din OUG nr. 24 din 2008, în acest caz au mai fost încălcate sau ignorate art.20, pct 2 din Constituția României și Directiva Uniunii Europene privitoare la protecția datelor cu caracter personal ale cetățenilor statelor membre ale organizației – Regulamentul UE 2016/679. În plus, se pare că nu s-a învățat nimic din poziția adoptată de SUA, de exemplu, și măsurile luate față de Edward Snowden, precum și în cazul consilierului fostului vicepreședinte al SUA, Dick Cheney, care a deconspirat calitatea de cadru acoperit al CIA a soției ambadorului american dintr-un stat african în perioada războiului împotriva Irakului, a lui Julian Assange – autorul a numeroase dezvoltări în “creația” sa wikileaks, refugiat ani de zile în sediul ambasadei Ecuadorului din Marea Britanie și în multe alte cazuri de acest gen.

Asemenea „opere literare”, ca această pretinsă istorie fragmentată a CIE, scrisă de doamna Florica Dobre, deși, poate, cu bună credință, dar fără înțelegere profundă și profesionistă a specificului activității de spionaj, poate dăuna imaginii României și credibilității pe plan internațional, încrederii și atracției spre activitatea de intelligence a unor oameni doritori și apți să lucreze în această prestigioasă și necesară instituție, al cărei rol și loc devin tot mai importante în

structura statului român, mai ales în conjuncturi internaționale atât de complexe, precum cele cu care ne confruntăm astăzi.

Dincolo de aceste aspecte, „*O istorie a CIE*”, precum cea menționată, nu face un serviciu nici procesului de afirmare a literaturii de spionaj și nici autoarei.

Acest gen literar și operele sale trebuie privite sub multiple funcții și întrebuințări. Este sau poate fi rezultatul pasiunii autorilor, atrași de particularitățile și adesea de misterul acțiunilor secrete specifice; este sau poate fi expresia unor interese oficiale sau personale de a dobândi o anumită notorietate în societate pe o temă dată; este sau poate fi un vector de propagandă, de educare și pregătire a populației cu un anumit scop; este sau poate fi un mijloc de influențare, intoxicare, dezinformare și diversiune pe perioade de timp variabile în raport de obiectivul urmărit de un stat, un serviciu de intelligence sau o instituție în caz de criză, conflict politic sau militar; este sau poate fi un instrument de compromitere a unor adversari politici, din mediul militar, literar, editorial, audio-vizual etc., este sau poate fi rezultatul sau dorința personală a autorilor pentru opere literare în care se îmbină realul cu imaginarul, ficțiunea cu știința și tehnologia, predilecția obsesivă pentru lumea virtuală; dar poate fi și expresia preocupării pentru o contribuție adusă la dezvoltarea cunoașterii.

Iar un alt aspect pe care cvasitotalitatea statelor Comunității mondiale îl știu și îl respectă: spionajul este o componentă specifică a „Războiului Secret”, atât pe timp de pace cât și mai ales în perioada conflictelor și a gravelor tensiuni și amenințări generate de tot felul de crize. Prietenii politice ca și alianțele nu sunt veșnice, numai interesele naționale au acest atribut care însă trebuie bineînțeles și aplicat într-o țară bine și responsabil guvernată.

AL 4-LEA OM?

Ioan Gatea

O carte a unui fost ofițer de caz al Agenției Centrale de Informații, care susține că un oficial înalt al Agenției a sabotat operațiunile americane de contrainformații la ordinul Moscovei, a provocat o serie de replici dure în rândul personalului în retragere al CIA. Principalele personaje în dispută sunt autorul cărții, Robert Baer, și Paul J. Redmond, fost director adjunct al contrainformațiilor CIA.

Cartea lui Baer, „*Al 4-lea om: vânătoarea după spionul KGB din CIA și afirmarea Rusiei lui Putin*” (*The Fourth Man: The Hunt for a KGB Spy at the Top of the CIA and Rise of Putin's Russia*, Hachette Books, 2022), se concentrează pe perioada care a urmat arestării a trei persoane din interiorul serviciilor de informații americane, care au fost descoperite că au spionat pentru Kremlin: agentul FBI Robert Hanssen și ofițerii CIA Aldrich Ames și Edward Lee Howard. Hanssen și Ames ispășeau pedeapsa pe viață pentru spionaj, în timp ce Howard murise în Rusia, unde defectase în timp ce era investigat de FBI. Cei trei fuseseră responsabili pentru unele dintre cele mai grave eșecuri operaționale ale CIA împotriva KGB-ului sovietic și a agențiilor sale ruse succesore.

Unii ofițeri din CIA au rămas convinși că nu toate eșecurile Agenției din anii 1980 și 1990 pot fi explicate în acest mod. A existat suspiciunea că Moscova ar fi reușit să recruteze un director senior al CIA, care, printre altele, a sabotat numeroase anchete ale unora dintre cei mai reputați vânători de spioni ai Agenției. Cartea lui Baer pune în discuție modul în care, la mijlocul anilor 1990, Direcția de Operațiuni a CIA a urmărit activ acele suspiciuni, prin înființarea unei Unități Speciale de Investigații (SIU). Această nouă unitate era condusă de unul dintre cei mai talentați ofițeri de contrainformații ai CIA, Paul Redmond.

Controversă

Acesta este tocmai punctul în care cartea lui Baer devine extrem de controversată: el susține că spionul dispărut, pe care Baer îl consideră fiind „al patrulea om”, nu este nimeni altul decât însuși Redmond. Ofițerul de caz pensionat al CIA mai susține că până și SIU a ajuns la concluzia că Redmond – adică membrul său principal – era spion al Moscovei. Autorul reamintește că SIU a prezentat aceste constatări la un briefing cu Redmond în rândul publicului. Prezentarea l-a determinat pe Redmond să iasă furios din întâlnire, susține Baer.

Important, Baer își descrie cazul ca fiind „neconcludent”, bazându-se pe informațiile primite de la unii dintre foștii săi colegi de la CIA. El admite, de asemenea, că însăși ideea de „al patrulea om” poate fi nimic altceva decât o himeră. Cu toate acestea, acțiunea SIU a avut loc, FBI a deschis o anchetă în 2006. Baer susține că a primit o vizita a doi agenți FBI în 2021, în cursul căreia a

fost întrebat despre Redmond. Acest lucru, spune el, i-a lăsat impresia că se făcea un efort contrainformativ pentru a-l descoperi pe „al patrulea om”, care era „în desfășurare atunci și continuă” acum. Mai mult, potrivit lui Baer, această anchetă de contrainformații nu mai este limitată în interiorul CIA, FBI preluând investigația.

Redmond răspunde

În mod remarcabil, Baer pare să fi vorbit cu Redmond de cel puțin două ori în timp ce își pregătea cartea. Cu fiecare ocazie, directorul senior pensionar al CIA a respins cu înverșunare afirmațiile lui Baer că ar fi spionat pentru Moscova. În ultimele luni, Redmond și-a exprimat public consternarea față de afirmațiile lui Baer. După cum relatează Spy Talk prima dată când Redmond a vorbit public despre cartea lui Baer a fost în noiembrie anul trecut, în timpul unui eveniment organizat de Asociația foștilor ofițeri de informații.

Apoi, pe 5 februarie a.c., trei directori pensionari ai CIA, Lucinda „Cindy” Webb, Michael Sulick și Mark Kelton, au scris un răspuns aspru la afirmațiile lui Baer, descriindu-le drept „false și ridicole”. Ei au contestat fiabilitatea surselor lui Baer, opinând că „adevărații profesioniști ai serviciilor de informații nu ar trebui să-i furnizeze lui Baer detalii sensibile despre operațiunile și investigațiile rusești”. Ei au criticat, de asemenea, afirmațiile lui Baer pentru că se bazează pe „ipoteze incorecte, erori de fapt și părtinire”, care sunt amplificate de presupusa lui lipsă de „experiență în contrainformații și în operațiuni rusești”.

Cei trei directori pensionari ai CIA, toți veterani experimentați în contraspionaj, și-au încheiat demersul determinând comunitatea de informații a Statelor Unite să „anticipeze operațiunile de dezinformare și înșelăciune ale Rusiei” care vor căuta să exploateze controversa provocată de cartea lui Baer „pentru a arunca și mai mult suspiciuni false și confuze asupra altor investigații legitime de spionaj” ale CIA și FBI.

Redmond i-a replicat lui Baer, scriind un eseu de opinie de 2600 de cuvinte, apărut în publicația academică trimestrială *International Journal of Intelligence and Counterintelligence (IJIC)*. Fondată în 1986 și publicată de Routledge, una dintre cele mai importante edituri academice din lume, *IJIC* găzduiește frecvent scrierile academicilor și practicienilor în domeniul informațiilor - atât actuali, cât și foști.

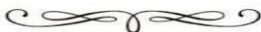
În articolul său, Redmond consideră lucrarea lui Baer drept „o carte plină de falsități, distorsiuni, presupuneri incorecte și interpretări greșite”. Potrivit lui Redmond, în unele cazuri informațiile lui Baer sunt de-a dreptul inexacte. De exemplu, el susține că „nu are nicio amintire despre ... o întâlnire” în care a fost acuzat de membrii SIU că este spion rus. El adaugă că un alt ofițer CIA pensionat, Edward Curran, care, conform relatării lui Baer, ar fi participat la întâlnire, nu își amintește nici el de asta. Redmond îl critică și pe fostul său coleg pentru că a ignorat sau a minimizat „factori relevanți care ar releva că nu sunt un spion”.

Redmond denunță cartea lui Baer într-un sens mai larg, descriind-o ca parte a „sindromului Angleton” în interiorul CIA. Sintagma se referă la James Jesus Angleton, care a ocupat funcția de șef al personalului de contrainformații al CIA din 1954 până la demisia sa în urma scandalului Watergate. Redmond îl descrie pe Angleton ca pe un om condus de „o credință aproape religioasă că KGB-ul a pătruns în CIA”. Deși există unii care îl văd pe Angleton ca un model în contraspionaj, Redmond subscrie la viziunea predominantă asupra acestuia ca un perturbator răuvoitor, ale cărui tactici de forță au creat o „atmosferă kafkiană” și au rănit Agenția mai mult decât KGB-ul însuși ar fi putut să o facă.

Se va retrage Baer?

Suținătorii lui Redmond i-au cerut lui Baer să „proclame o retragere și scuze” pentru atacurile sale împotriva lui Redmond. O va face?

Potrivit reporterului veteran al serviciului SpyTalk, o retragere a lui Baer „nu este probabilă”. Când a fost întrebat dacă este pregătit să-și retragă afirmațiile, Baer a răspuns: „Sunt în carte”. El a adăugat că „cei trei membri supraviețuitori ai SIU au spus aceeași poveste și au revizuit proiectul în manuscris” al cărții. Mai mult, Baer a spus că sursele sale sunt „dispuse să discute acest lucru” cu Redmond și susținătorii săi din CIA. De aceea, acest lucru este puțin probabil să se întâmple, deoarece prăpastia de opinii dintre cele două părți este mult prea adâncă pentru a fi curând depășită.

CUVÂNT DE ÎNVĂȚĂTURĂ

SFÂNTUL ȘI MARELE POST RUGĂCIUNEA, POSTUL, MILOSTENIA ȘI IERTAREA

Pr. Dr. Mirea Vîrtejanu

Cu ajutorul lui Dumnezeu am ajuns și anul acesta în perioada postului Paștilor, care este rânduit pentru curățirea sufletului prin rugăciune, milostenie, spovedanie și împărtășirea cu Sfintele Taine. Postul este semnul, simbolul că iubim pe Dumnezeu - care nu are nevoie de postul nostru - ci noi avem nevoie de post, fiindcă el este mijlocul cel mai bun de a ne birui pe noi înșine și, pe temeiul acestei biruinți, vom birui și lumea pusă în slujba păcatului și uneltirile diavolului. Nu orice post este religios, ci numai acela care se face întru numele Domnului și după legea lui Dumnezeu, așa cum a primit-o Adam și au învățat proorocii, și l-au practicat sfinții.

Postul și privegherea alungă iubirea de plăceri. *„Istovește-ți trupul cu postul și cu privegherea, și vei alunga gândul chinuitor al iubirii de plăceri”* (Sf. **Serafim de Sarov**); *„Dacă nu iubești postul și nu te nevoiești cu înfrânarea generală a tuturor poftelor tale, nu vei avea niciodată limpezime duhovnicească, judecată dreaptă și rezultate pozitive în războiul contra patimilor. Astfel îți vei consuma viața în întunericul tulburării și al lipsei de înțelepciune și vei lua ca răsplată alungarea de la fericirea cerească”* (Sf. **Dimitrie al Rostovului**); *„Pentru cei ce postesc de bunăvoie, postul le este folositor tot timpul pentru că demonii nu îndrăznesc să atace pe cel ce postește, iar îngerii, păzitorii vieții noastre, stau cu plăcere lângă cei ce-și curățesc sufletul cu post”* (Sf. **Vasile cel Mare**); *„Postu-i maica sănătății și lungimea vieții!”* (Părintele **Ilie Cleopa**).

„Ce este postul duhovnicesc? Este înfrânarea de la tot ce ne vatămă, de la tot ce strică sufletul nostru, adică de la patimi, ce stau la temelia tuturor păcatelor noastre. Sfinții Părinți deosebeau opt patimi de căpetenie: lăcomia pânteceului, curvia, iubirea de argint, mânia, întristarea, deznădejdea, slava deșartă și trufia” (Sf. **ierarh Luca al Crimeei**); *„Postul stă nu numai în a mânca rar, ci în a mânca puțin; și nu numai în a mânca o dată, ci în a nu mânca mult. Nechibzuit este postitorul care așteaptă până la ceasul mesei ca atunci să se dedea mâncatului cu nesaț atât cu trupul, cât și cu mintea”* (Sf. **Serafim de Sarov**).

„Milostenia și postul sunt aripile rugăciunii. Rugăciunea noastră niciodată nu zboară mai repede la Dumnezeu ca atunci când e ajutată de post și milostenie” (Părintele **Ilie Cleopa**); *„În post slăbim trupește, dar ne întărim*

duhovnicește” (Sf. Vasile cel Mare); „Rugăciunea e respirația sufletului, iar postul e apa care stinge văpaia patimilor” (Părintele Arsenie Boca); „În post contează foarte mult să vă iertați unul pe altul. Poți să mori de foame, nu are niciun rost postul tău, până nu te împaci cu celălalt. Unii nu-și vorbesc cu anii. Dar postesc fiecare post. Vai de postul lor!” (Părintele Sofian Boghiu).

„Ce folos este ca trupul să fie deșert de bucate, iar sufletul a-l umple de păcate? Ce folos este a fi galbeni și ofiliți de post, iar de pizmă și ură să fim aprinși? Ce folos este a nu bea vin și a fi beți de veninul mâniei? Ce folos este a nu mânca cineva carne și cu hulele a rupe carnea fraților noștri? Ce folos este a ne opri de cele ce sunt uneori slobode și a face cele ce nu sunt niciodată slobode? Că Dumnezeu pe aceia îi iubește și îi cinstește, care se feresc de cele oprite” (Sf. Antim Ivireanul); „Rugăciunea nu-i un lucru greu. Este o lucrare interioară, o puternică concentrare a sufletului. Rugăciunea are nevoie, în același timp, de post și de priveghere. Postul slăbește patimile, iar privegherea le omoară. Rugăciunea îi dă aripi omului, îl face să urce spre ceruri și-i dăruiește harisme dumnezeiești” (Sf. Antim din Chios).

„Postul, dacă nu este făcut cu dreaptă socoteală ca să fie într-adevăr de folos, neunit cu bunătatea inimii, cu paza gurii, cu abținerea de a osândi pe altul - lucru foarte vinovat înaintea lui Dumnezeu - nu folosește, ba chiar vatămă. Poți să te usuci și să mori de foame, dar dacă ai răutate împotriva aproapelui tău și-l vorbești de rău când el nu e de față, zadarnic îți este postul” (Părintele Sofian Boghiu); „Decât să cârtim împotriva lui Dumnezeu că nu ne dă ceea ce ne dorim, mai bine i-am mulțumi că nu ne dă ceea ce merităm!” (Sf. Nicolae Velimirovici).

În Evanghelia după Matei, Cap. 6,14-21, auzim cuvintele Domnului:
„Dacă veți ierta oamenilor greșelile lor, va ierta și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar dacă nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre. Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își întunecă fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când postești, unge capul tău și fața ta o spală, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti fie. Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură, ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică și unde furii nu le sapă și nu le fură. Căci unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră”.

„Postul își are originea de la Dumnezeu, atunci când lui Adam și Evei le-a dat porunca să nu mănânce din pomul oprit. În vechiul Testament evreii posteau și se rugau. Însuși Mântuitorul Iisus Hristos a postit 40 de zile. În Evanghelia după Matei, Cap.17,21, când Mântuitorul a fost întrebat de către ucenicii Săi, de ce nu au putut scoate demonii din acel copil lunatic, El le-a răspuns că „Acest neam de demoni nu iese decât cu rugăciune și cu post”. Hristos vorbește aici de toate neamurile de demoni, nu numai de demonii care

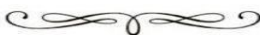
stăpânesc pe cei lunatici. Și iată că le pune de mai înainte temeiul învățaturii despre post. Postul ne dă mai mare putere împreună cu credința.

Postul sădește în sufletul omului filozofie, face din om înger, doboară puterile cele netrupești; dar nu postul singur, ci este nevoie și de rugăciune, în primul rând de rugăciune. Rugăciunea unită cu postul dă naștere la multe bunătăți; omul care se roagă cum trebuie și postește nu are nevoie de multe lucruri; iar omul care nu are nevoie de multe lucruri nu poate îndrăgi banii și averile, ci este înclinat spre milostenie. Cel care postește este ușor și înaripat; se roagă cu mintea trează, postul stinge poftele cele rele, pogoară mila lui Dumnezeu, smerește sufletul îngâmfat. De aceea și apostolii posteau aproape totdeauna.

*Cel care se roagă și postește are două aripi și este mai ușor decât vântul. Când se roagă nu cască, nu se întinde, nu amorțește, ci este mai iute ca focul și mai presus de pământ; unul ca acesta este dușman și vrăjmaș demonilor. Nimic nu este mai puternic ca un om care se roagă cum trebuie. Dacă îți este trupul neputincios și nu poți posti neîncetat, nu îți este neputincios ca să te rogi, nici fără putere ca să disprețuiești poftele pântecelui. **Chiar dacă nu poți să postești, totuși poți să nu te îmbuibezi.** Nimic nu este atât de plăcut diavolului, ca desfătarea și beția, pentru că ele sunt izvorul și mama tuturor păcatelor. Cu beția și îmbuibarea i-a făcut odinioară diavolul pe iudei să se închine la idoli. Cu ele a aprins în sodomoni poște nelegiuite. Cu ele a pierdut diavolul pe nenumărați alții și i-a aruncat în iad” (Sf. Ioan Gură de Aur).*

Deci, postul nu este „opera” preoților, așa cum „mărturisesc” cei care nu știu ce înseamnă postul, ci, așa cum am arătat mai sus, postul este instituit dintru începutul omenirii. Postul este benefic atât sufletului cât și trupului. Suntem în Sfântul și Marele Post și toți creștinii se pregătesc pentru această mare sărbătoare a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos din morți după trei zile de la punerea în mormânt, sărbătoare care de peste două mii de ani este așteptată cu multă credință și speranță, că într-o zi vom învia și noi și vom fi la fericirea veșnică alături de Tronul Dumnezeiesc. Amin!

HRISTOS A ÎNVIAT!

DIN ACTIVITATEA ASOCIAȚIEI

În primele luni ale anului 2023, Asociația și-a reluat activitatea în sediul renovat, desfășurându-se o serie de lucrări de ordin organizatoric.

Astfel, au avut loc două ședințe ale Consiliului director care au avut la ordinea de zi probleme ca:

- organizarea comisiilor de lucru de specialitate: comisia socială, comisia de cultură și imagine, comisia pentru probleme financiare și de logistică și grupul de lucru pentru cooperare cu Asociațiile din *Sistemul Național de Apărare, Ordine Publică și Securitate Națională*;

- elaborarea/actualizarea programelor de activități ale comisiilor de specialitate, cu obiectivele de realizat în perioada martie 2023 - martie 2024.

Comisia pentru cultură și imagine:

- pregătirea și tipărirea numerelor viitoare ale revistei „*Periscop*”;
- asigurarea unor materiale pentru site-ul Asociației;
- măsuri de pregătire a redactării monografiei Asociației la împlinirea a 25 de ani de la înființare;
- pregătirea și editarea calendarului pentru 2024;
- participarea la activități pe profil de intelligence și politică externă, în principal la *Fundația Titulescu* etc.

Comisia socială:

- identificarea membrilor Asociației care au avut probleme medicale mai grave și necesită sprijin;
- sprijinirea membrilor Asociației care doresc să se interneze în cămine pentru bătrâni;
- actualizarea ghidului pentru cazuri de deces;
- organizarea „*Balului Asociației*”;
- aniversarea membrilor Asociației care împlinesc în această perioadă vârste mai înaintate;
- organizarea unei manifestări festive cu ocazia *Zilei S.I.E.* (8 februarie 2024).

Comisia pentru probleme financiare și logistice:

- actualizarea Regulamentului de organizare și funcționare a Fondului de deces;

- implementarea măsurilor pentru redirecționarea unei cote de 3,5% din impozit pentru Asociație.

Și comisia de cenzori aleasă în 2022 își va actualiza Regulamentul de organizare și funcționare.

În legătură cu Adunarea generală anuală, Consiliul director a fixat data de 13 mai 2023 și a stabilit măsurile organizatorice pentru ordinea de zi și deplasarea membrilor Asociației la locul adunării, precum și pentru identificarea unor sponsori pentru momentele de socializare.

Tot pe linie de socializare, Consiliul director a hotărât să se organizeze „Balul Asociației” în data de 25 mai 2023, iar după informarea Comisiei sociale, a stabilit sala unde va avea loc manifestarea și costul participării pe bază de înscrieri anticipate.

- Cu prilejul zilei de 8 Martie s-au trimis felicitări membrilor Asociației și unor cadre active, femei, din S.I.E.

- Președintele Asociației gl.mr.(rtg) Petru Neghiu și vicepreședintele cu probleme sociale gl.mr.(rtg) Gheorghe Bărbulescu au participat la *Adunarea Ligii pentru apărarea drepturilor pensionarilor militari*, la invitația președintelui acesteia, gl.bg.(rtg) Nicolae Gropan. În cadrul adunării, președintele A.C.M.R.R. din S.I.E. a dat citire unui *Manifest al Asociației* care a fost înșușit ca document de lucru al *Adunării Ligii*.

Asociația noastră, prin președintele său, a contribuit la elaborarea unor documente ale *Forumului militarilor din S.N.A.O.P.S.N.*, cu privire la unele probleme de asistență medicală și cu referire la pensiile militare de stat.

A fost reluată activitatea de sprijinire a membrilor Asociației pentru distribuirea medicamentelor și rezolvare a unor probleme medicale.

Gheorghe Bărbulescu și Gheorghe Iordache

